

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

OY CİHAN BİZUM CİHAN

nuran alptekin kepenek

"Cihan
var oldukça

bana

bir şey

olmaz..."

Deniz Gerniz

OY CİHAN BİZUM CİHAN

Nuran Alptekin Kepenek

Grifin:15

Belgesel Anlatı:2

Nuran Alptekin Kepenek

Oy Cihan Bizum Cihan

ISBN 978-605-86888-6-5

Kapak Tasarımı: Grifin Kitap

Birinci Basım: Haziran - 2013

Baskı ve Cilt:

Bariş Matbaa Mücellit - Ali Laçın

Güven Sanayi Sitesi C Blok Kat, 2 No:291 Topkapı – İstanbul

Tel: 0 212 674 85 28

Matbaa Sertifika No: 12037

© Karadeniz Kitap Ltd. Şti.

**Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.**

KARADENİZ KİTAP LTD. ŞTİ.

Alemdar Cad. Güzel Sanatlar Sok. No: 13 Kat, 2 Cağaloğlu - İstanbul

Tel: 0 212 520 43 90 Fax: 0 212 527 47 97

e- mail: info@grifinkitap.com

www.grifinkitap.com

Yayıncı Sertifika No: 19708

OY CİHAN BİZUM CİHAN

Nuran Alptekin Kepenek

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
-------------	---

1. Bölüm

Çocuktı Ufacıktı	13
------------------------	----

2. Bölüm

Suyun Öte Ucu İstanbul	43
1967, Öğreniyoruz, Çünkü Öğrenmeliyiz	50
1968, Biliyoruz ve Görüyoruz	54
1969, Gündoğdu Hep Uyandık	79
1970, Olanlar Gerçek mi?	97
1971, Nerede o Güzel Günler	111
1972,... ve Kızıldere	149
Sonrası Gözyaşı	176

3. Bölüm

68'i ve 68'lileri Anlamak	179
---------------------------------	-----

4. Bölüm

Cihan'la İlgili Yazılanlar	195
----------------------------------	-----

Oy Cihan Bizum Cihan
Çok Sevilenler Unutulmaz CİHAN

ÖNSÖZ

*Sevgili Cihan,
Biliyorum bal gözler hep aradı bizi
Maviye baktı aradı
Yeşile baktı aradı
Griye baktı
Geceye baktı
Karardı.....*

Evet sevgili kardeşim,
Senin acın ve hasretin kıyılarında büyüttüm Önder'i ve
Emek'i.

*O kıyılarda durdum düşündüm
O kıyılarda sevdim
O kıyılarda güldüm ağladım
O kıyılarda didindim
Yaşamaya çalıştım o kıyılarda...*

Cihan'ı yazmayı yıllardır düşünüyordum. Her adım atışımda henüz onunla, onun yaşadıklarıyla yüzleşemeyeceğimi duyumsayıp bıraktım. Onunla ilgili her şeyi üstünkörü okudum. Onunla yaşamı şöyle ya da böyle paylaşanlardan hep uzak durdum. Şimdi, 30 yıl sonra, onunla ve onun kısacık yaşamıyla yüzleşme cesaretini buluyorum. Bu çalışma ona bir borcumdu, ödemek istedim.

Düşündüm... Bugün, Cihan'ın uğruna canını verdiği yurdunun siyasetine, ekonomisine damgasını vuranların büyük bir bölümü 1967'lerde 1968, 1969, 1970, 1971 ve 1972'lerde Cihan'ların karşısında duranlardı. Onlara saldıranlardı veya saldıranları saldırtanlardı. Onları, planlı-programlı, ölümün kucağına atanlardı. Bugün çocuklarımızın çok sevdiği vata-

nın durumu nedir? Onları o yıllarda ölümün kucağına atanlar bugünlere kadar ülkeyi nasıl yönetmişlerdir?

O yıllarda bu gençler vatan hainliğine kadar uzanan her sözcükle suçlandılar. Vatan haini kimlerdir? Nazım Hikmet'in 1962 yılında yazdığı şiir bu soruyu o günün koşullarında çok iyi yanıtlamaktadır:

...Evet vatan hainiyim, siz vatanperversiniz,

siz yutrseversiniz

Ben yurt hainiyim, ben vatan hainiyim.

Vatan çiftliklerinizse,

Kasalarınızın ve çek defterlerinizin içindekilerse vatan,

Vatan şose boylarında gebermekse açlıktan,

Vatan, soğukta it gibi titremek ve

sıtmadan kıvranmaksa yazın,

Fabrikalarınızda al kanımızı içmekse vatan,

Vatan, tınaklarıysa ağalarınızın,

Vatan, mızraklı ilmühalse, vatan polis copuysa,

Ödeneklerinizse, maaşlarınızsa vatan,

Vatan Amerikan üsleri, Amerikan bombası,

Amerikan donanması topuysa,

Vatan kurtulmamaksa kokmuş karanlığınızdan

Ben Vatan hainiyim...

Düşünüyorum... Atatürk'ü ağızlarından hiç düşürmeden irticayı devlet içinde besleyip büyüterek Atatürkçü düşünceye ihanet edenler kimlerdir? Sıkıştıklarında Atatürk'ün ilke ve devrimleriyle övünüp, işlerine geldiğinde o ilke ve devrimleri çiğneyenler kimlerdir? Milliyetçilik diye diye, ülke insanını koyun yerine koyarak, susturarak, en yetkin insanlarını bir yol edilgin kılarak, ülkenin geleceğiyle hiç umursamadan oynayanlar kimlerdir? Sadece edilgin kılmak değil, halkın parasıyla besledikleri ve hiç dokunamadıkları devlet üstü güçlerle onları yok edenler kimlerdir? Milliyetçiliğin arkasına sığınarak, paralarını kendi ülkelerinin bankalarına güvenmeyip başka ülkelerin bankalarında saklayanlar kimlerdir? Hazine arazilerini

ölülerine dirilerine peşkeş çekenler kimlerdir? Veya onyıllardır halkın parasıyla yakınlarını zengin edenler kimlerdir? Kendi basit çıkarları için ülkenin varlığını yabancılara peşkeş çekenler kimlerdir? Gelir dağılımında eşitsizliği ve toplumsal adaletsizliği bu kadar tırmandıranlar hangi sorumsuzlardır? Genç beyinleri kendi çıkarları doğrultusunda koşullandırıp birbirlerine kırdıranlar kimlerdir? Gençlerdir diyebilir misiniz? Vatan haini bu gençlerdir diyebilir misiniz? O yıllarda topuyla tüfeğiyle, ajanıyla, kontrgerillasıyla, MİT'iyle CIA'iyle 68 gençliğinin karşısında olanlar kimlerdir?

Bu insanlar tarihin sayfalarında nasıl yer alacaklarını hiç düşündüler mi? Şili'de cunta lideri Pinochet kaçacak delik bulamıyor. Sosyal demokrat lider Allende'yi öldürterek iktidara el koyan Pinochet tarih sayfalarına nasıl yazılacak dersiniz? Hitler tarih sayfalarına nasıl yazıldı? İspanya Franco'dan, İtalya Mussolini'den niçin utanmaktadır? Şu anda Pinochet Şili'nin, Hitler Almanya'nın, Franko İspanya'nın ve Mussolini İtalya'nın kara lekesidir... 12 Mart ve 12 Eylül paşaları ve siyasetçileri tarih sayfalarına nasıl yazılacak dersiniz?

O yılların devrimci gençliğinin suçu, öngörülü olmaları, beyinleri olduğu için düşünmeleri, gözleri olduğu için görmeleri, kulakları olduğu için duymaları, dilleri olduğu için konuşmaları ve yürekleri olduğu için, kanları damarlarında deli deli aktığı için düşündüklerini, gördüklerini, duyduklarını, konuştuklarını eyleme dönüştürmeleri idi.

Düşündüm... Her zaman insanca çözümler varken neden insanca olmayan, hukuk dışı çözümler seçilmişti? Bu değerli beyinler niçin yok edilmişti? Basit bireysel çıkarlar onların canından daha mı önemliydi? O çıkarlar, insani olan değerlerimizi, evrensel değerlerimizi ayaklar altına almaya değer miydi? Bir avuç insanın çıkarı onbinlerce anayı, babayı kardeşi, eşi, sevgiliyi acının ve hasretin kıyısında yaşatmaya mahkûm etmekten daha mı önemliydi? Hangi nedenle olursa olsun, silaha sarılsalar bile –ki kimseyi öldürmediler– banka soysalar bile –ki özel çıkarları için soymamışlardır– sonuç bu mu olma-

lıydı? O beyinler Türkiye toplumuna kazandırılmaz mıydı?

Can Yücel bir şiirinde şöyle diyor:

Kuzu gibi olun diyorlar

Büyüyüp ortaya çıkınca

Koyun gibi gütmek için sizi...

Bir takım güçlerden destek alarak, öldürüp yok ederek, baskı altına alarak, insanı koyun yerine koyarak, silahı kafa-larına dayayarak, insani değerlerden uzak bir anlayışla bir ül-keyi yönetmek kolaydır. Gençlerini insan yerine koymadan yönetmek hele çok kolaydır. Öylesini herkes yapabilir. Bu ül-kede hiç kimse, birilerini, gençleri asmaları kesmeleri için oy verip yönetim koltuklarına oturtmaz. Siyasette başarı, insanı insan yerine koyarak, insan olmanın gereği olarak, paylaşı-larak, eşitlikçi ve insan değerlidir anlayışıyla ülkeyi yönetmek-tir. Toplum yöneticilerini böyle davranmaları için seçmekte-dir. Gelin başımıza, koltuklara oturun, yiyin, için, yatın, ya-kınlarınızı yedin, ne yapıyorsunuz diyenleri içeri tığın veya bir yol yok edin diye seçmiyorlar sizi.

Düşünüyorum... Bugün, dış ülkelerle siyasal, ekonomik, ilişkiler içinde olması gereken kesimler Atatürk Devrimle-ri'nin ışığıyla yönlerini belirleyebilmektedirler. Çünkü Ata-türk Devrimleri evrensel değerlerle yoğrulmuştur ve Atatürk Devrimleri'ne bütün dünya şapka çıkarmıştır. Onun verdiği onurla başımızı dik tutmaktayız. Peki, Türkiye toplumunda Atatürk devrim ve ilkelerinden uzaklaşıldığının farkına varıp bunu dile getiren, o devrimlerin bekçisiyiz diyen gençleri-mizden o yıllarda ki yöneticiler ne istediler? Bu çelişkiyi na-sıl açıklayacaklardır?

Düşünüyorum... İnsan evrenseldir. İnsanın baskı altına alınmadığı, eşitlikçi, adaletli insan onuruna uygun, insan do-ğasına saygın, insanı özgürleştiren ve yaratıcılıklarını sınır-landırmayan bir düzen kurulmadıkça dünyanın hiçbir yerinde mutluluk var olmayacaktır. Böyle bir düzen için insanın mü-cadelesi hiç bitmeyecektir. Çünkü bu mücadele insanın var

olmasıyla başlamıştır. İnsan psikolojisini biraz irdelediğimizde görürüz ki böyle bir düzen özlemi dünyanın neresinde olursa olsun en çok 16-25 yaşları arasında duyumsanır; cesaretin cesaret olduğu, özverinin özveri olduğu, duyguların çok içten yaşandığı yaşlardır bu yaşlar. Mustafa Kemal'in her şeyi bir yana koyup kendini Cumhuriyet'e adadığı yaşlardır bu yaşlar.

Düşünüyorum... Dediler ki *insan düşünen hayvandır*. Kuzuya saldıran kurt düşünmeden mi saldırmaktadır? Toprağın içinde böcekleri yemek için aranan kuş düşünmeden mi aramaktadır? Karnını doyuracak olan hayvan en taze otu seçerken düşünmüyor mu? O halde insan düşünen hayvandır demek ne kadar doğrudur? İnsanı hayvandan ayıran özellik vicdan olmasın? Yani, her canın bir cananı olduğunu düşünebilme yetisi... Yani bu dünya herkesindir düşüncesi... Yani insan paylaştıkça insandır düşüncesi...

Evet sevgili kardeşim, siz gerçekten cesaretliydimiz, özveriliydiniz ve yurtseverdiniz. Siz ülkenizi özgür ve onurlu bir ülke yapmak istediniz. Siz gerçekten kendi çıkarınızı –bırakın ülke çıkarının arkasına almayı– hiç düşünmeden yaptınız tüm yaptıklarınızı. Buna biz toplumun dürüst, onurlu, insanı insan yerine koymayı ilke edinmiş kesimi içtenlikle inanmaktadır. Fakat sevgili kardeşim, ölümle sonlanan hiçbir eylemi haklı çıkaramayız, kimse de çıkarmamalı. Yaşamak hakkınız olmaktan öte görevinizdi. Keşke siz de bu düşüncede olsaydınız! Bilseniz bugün çok sevdiğiniz ülkenizin, sizin yurtseverliğinize, dürüstlüğünüze, özverinize ve cesaretinize ne çok gereksinimi var.

Oy Cihan Bizum Cihan'ı yazmak isteyişimin temel nedeni, öncelikle Cihan'dır. Cihan'ı sevenlere, anlayanlara ve anlamak isteyenlere bir armağan bırakmaktır. Cihan'ı anlatırken de, 68 hareketinde toplumu sarıp sarımalayan insani ve toplumsal değerlerimizin bağımsızlık ve demokrasi için ne kadar elzem olduğunu ve gençliğin özveriyle o yıllarda amaçladıkları bağımsız ve demokratik Türkiye'nin olmazsa olmazlığını

geleceğimiz olacak gençlere iletmeye çalışmaktır. Ne olursa olsun dürüst, erdemli, özverili ve yurtsever olmanın bir karşılığı olduğunu, hiç kolay olmadığını ve bu erdemlerin insan olmanın bir gereği olduğunu ve 68 hareketinin anlamının da bu olduğunu onlara anlatmaktır.

Cihan, kısa, fakat onurlu; acı ama yürekli; kimseye boyun eğmeden, daha güzel bir dünya için, canını ortaya koyarak; ve çok severek ve çok sevilerek yaşadı. Bize en önemli armağanı sözünü ettiğimiz bu insan değerleridir.

Çalışmada, genel olarak Cihan'ın yaşam öyküsü anlatıldı. Cihan'ın yaşamının Kızıldere'de neden, niçin ve nasıl noktalandığı temeli üzerine oturtuldu. O yılların toplumsal ve ekonomik düzleminde, 68 hareketi nasıl gelişti ve 68'in önderlerinin büyük bir kısmı nasıl yok edildi, sorusuna cevap aranarak ele alındı. 1. Bölüm Cihan'ın doğup büyüdüğü çevrenin sosyal, ekonomik ve kültürel değişimi içinde yetişen-gelişen bir Cihan olarak yazıldı. İkinci Bölüm'de yıl yıl Cihan'ın katıldığı, katılmaktan öte, birçok kez de yönlendirdiği 68 bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini ne pahasına yaptıkları anlatılmaktadır. 3. Bölümü ise 1968'i yaşayanların 68 değerlendirmeleri oluşturuyor. Son bölüm Cihan'la ilgili çeşitli yayın organlarında yer alan yazılardan oluşmaktadır. Ayrıca ek olarak Cihan'a Özlem şiirleri var.

Cihan'ı yazarken yaşamımı o kadar çok Cihan'la paylaştım ki sevdiklerimi biraz yaşamımın dışında tutmak zorunda kaldım. Anlayışları için onlara teşekkür ederim. Kardeşlerimin katkılarına ayrıca teşekkürler. Yararlandığım kaynakların bir çoğuna şu anda emekli olan TBMM Kütüphane Müdürü sayın Ali Rıza Cihan'ın katkılarıyla ulaşabildim. Yardımları için teşekkür ediyorum.

Cihan Oy Bizum Cihan'ı, yaşamını acının ve hasretin kıyısında, gülüşlerine acı yüklenmiş olarak yaşamak zorunda olanlara adamak istiyorum.

*Nuran Alptekin Kepenek
Mart 2001*

1. Bölüm

ÇOCUKTU UFACIKTI

Yıl 1963. Rize'nin Ardeşen ilçesine bağlı eski adı Öce, yeni adıyla Yeniyol köyünde, hemen hemen her yaz, sık sık yaşanan heyecanlardan biri daha yaşanmaktaydı. Nuran'ın nişan töreni vardı. Köyde yaşamın sıradanlığı, her düğünde ve nişanda olduğu gibi yerini, bir süre için heyecana bırakacaktı. İnsanlar tarlada mısıрыyla uğraşırken, fındık toplarlarken, değirmenlerinde mısır öğütürlerken veya evde iki arada bir derede yemek pişirirlerken bir kaç gün sonra yapılacak nişanla yaşayacakları değişikliğin heyecanı ile işlerini daha mutlu yapıyorlardı.

Nişan ilk kez köyde erkeğin ve kızın bir arada olacağı bir törenle yapılacaktı. Oysa ki nişan törenleri, erkeğin ailesinin kızın evine gidip kıza yüzük takıp, hediyelerini bırakarak gerçekleşirdi ve nişanlanacak erkek nişana katılamazdı, ayıp olurdu.

Bütün aile karmaşık düşünceler içindeydi. Rahatsızdılar. Çünkü ailece köyün geleneklerinden birine daha karşı çıkmak durumundaydılar. Nasıl rahatsızlık duymasınları? Cihan ve evdeki herkes köyün büyüklerinin onları ayıplayacağını, hangi boyutlara varacağı kestirilemeyecek bir dedikodu furçasının içine düşeceklerini sanıyorlardı. Bir yanda annesi kesin ve öfkeli bir sesle karşı çıkıyordu:

‘Olmaz’ diyordu ‘bizi köyün diline mi düşüreceksiniz?’

Cihan annesinin tepkisini anlayışla karşılıyordu. Çünkü eniştesi olacak adamın düşüncelerine saygı duyuyordu:

“Gelişmeye, değişmeye yaramayan gelenekleri ısrarla sürdürmenin anlamı yok” diyordu eniştesi olacak adam.

Cihan ise onaltı yaşın cesaretiyle olayı kafasında çözmeye çalışıyor, sonuçta bir şeylerin değişmesi gerektiğine inanıyordu. Hiçbir şey eskisi gibi olamazdı, olmamalıydı.

Nuran köyde ilkokul sonrası eğitimini sürdürüp öğretmen olan ilk kızdı. Eniştesi ise üniversite bitirmiş, herkesin başarılı bulduğu bir insandı. Bu kadar da olsundu. Böyle insanların bu tür geleneklere karşı durup toplumların olumlu değişimine önayak olmaları gerekmez miydi? Ağabeyi Ali Rıza da eniştesine destek veriyordu. Köylü artık okuyan kız-erkek çok sayıda gençleriyle belli bir düşünce olgunluğuna da ulaşmış sayılırdı. Cihan'a göre bu geleneğe karşı çıkmamanın en uygun zamanıydı. Üstelik, hem ailenin büyük bir kısmı, hem de köyün diğer gençleri nişanlıların nişan törenlerinde birarada olmalarının daha uygarca bir davranış olacağına inanıyorlardı. Şehirlerde öyle oluyordu. Kendi köylerinde niçin olmasındı? Bu köy, kasabasında okul yokken okula kavuşma şansını yakalamış ilk köy değil miydi? Değişime, gelişmeye ters düşen âdetlerden vazgeçebilmeyi de bilmeliydiler. Öncelikle bu köy bilmeliydi.

Nişanın adı da konuldu hemencecik: "Sosyete nişanı". Nişan kararı, İstanbulda oturan ve kısa bir ziyaret için köyde olan amcasının ısrarıyla alınmıştı. Babaları Murgul Bakır İşletmeleri'nde çalıştığı için o günlerde köyde değildi. Babayı beklemeye de hiç zaman yoktu. Çünkü amca bir an evvel İstanbul'a dönecekti. Fakat anne ısrarla nişana karşı çıkıyordu. Çünkü o her zaman olduğu gibi yine gerçekçiydi. Ailede yalın gerçekleri hatırlayan her zaman anne olurdu. Para yoktu. Tören neyle yapılacaktı?

"Siz deli misiniz? Para yok, pul yok. Baba yok, Nasıl nişan yapacaksınız?"

Anne konuştu mu herkes susardı. Çünkü o her zaman haklı olurdu. Amca her şeyi üstlendi. Yeterki bu nişan yapılsındı. Hemen bir çuval un ve şeker, biraz pirinç satın aldı. Köylüye süt biriktirmeleri için haber salındı. Yemek pişirecekler haberdar edildi. Böyle önemli işlerde görev almak kadınlar için

onurdu, asla hayır denmezdi. Nuran'a da köye yeni gelen bir gelinin elbisesi ayarlandı. Babaya telefon edildi, izin alındı.

Cihan yanına birilerini alarak köyün bütün evlerine tek tek uğradı ve nişan duyurusunu yaptı.

“Cuma akşamı Nuran'ı nişanlıyoruz. Herkes davetli. Yağmur yoksa horon var. Ona göre.”

Yani bu nişanı kaçırmayın demek istiyordu. İçinden yağmur yağmasın diye de dua ediyordu. Çünkü yağmurda, konukların evlerin içine sıkışması gerekecekti. Törenin tadı tuzu kalmayacaktı. Oysa ki yağmazsa açık havada horon oynayacak, eğlenilecekti. Güzel havalar şanslı evliliklere rastlardı. Bakalım Nuran ne kadar şanslıydı?

‘Hayırlısı olsun. Geliriz inşallah. Demek Nuran da gitti. Sesinde yalancı bir hüznün vardı halanın.

“Sıra sende mi?”

Cihan alaycı bir sesle, “Ah nerde o günler. Ama ben köyden kız almam. Şehirliyle evleneceğim. Daha kimsenin yüzüne bakmam artık. Buralara da gelmem” dedi.

“Allah gö...üne bela versin. Sen büyü, evlen de bize bakma inşallah.” Halacık gülüyordu.

“Yahu ben buralardan, sizden vazgeçer miyim?”

Böyle günlerde erkek kardeşlere çok iş düşerdi. Hazırlıkları onlar kotarırlardı. Köyden süt, yoğurt toplamak, baklavalar için köyün tüm tepsilerini bulmak, pilav ve makarna için en büyük tencereleri alıp getirmek, kaşıkları toplamak ve karışmaması için hepsini işaretlemek ve yemekleri pişirmek için dağdan yakacak odun taşımak gibi birçok şeyi onlar yaparlardı. İşte Cihan bu işi, gerçeklerle şakalar çelişkisinde, keyifle yerine getiriyordu. Herkesin sorularına tek tek cevap veriyor, gördüğü çocuklarla şakalaşıyor, yaşlılara hal hatır soruyor ve gittiği evlerde ortalıkta gördüğü meyvelerden ve yiyeceklerden biraz atıştırıp bir başka eve yollanıyordu. Hiçbir şey yoksa cebini fındıkla dolduruyordu. Çünkü böyle içtenlikli, rahat davranışlar köylüye sevgi saygı göstermenin ve değer vermenin bir yoluydu.

“Hala yav, bu fındıkları nasıl kuruttunuz? Bizimkiler daha yaş.”

“Helal olsun gülüm. Ye yiyebildiğin kadar.”

“Bu armutun adı ne? Bundan biz de dikelim. Fidesi var mı?”

“Beğendinse bahara sana bir fide veririz.” Yardımcı olabileceğinin mutluluğunu taşıyordu kadının sesi.

“Gotol oğlun yok mu? Nerede keriz?” diye sordu Cihan anlamsız bir sesle.

“Kimbilir nerelere kaçmıştır, iş yapmamak için.”

“Selam söyle.”

Evde yemek pişirecek kadınlar bir araya gelmişlerdi. Bir yanda hamur yoğruluyor, bir yanda açılıyor bir yanda açılan yufkalar makarnaya dönüştürülüyordu. Diğer yanda tepsi tepsi baklavalar yapılıyordu. Küçük çocuklar fındık kırıyor ayıklıyor, anneler fındığı kavuruyor ve taşlarla ufalıyorlardı. Sütlaç ve pilav en son gün yapılacaktı.

Tören çok kalabalıktı. Köylünün en önemli eğlence etkinliklerinden biri düğün, biri de yazları bir iki ay için yaylaya göçtü. Düğünlerde küskünler barışır, sevgililer bakışlarla konuşur, anneler, kızkardeşler horonda oynayan erkeklerini sevgiyle özlemle seyrederek, cesaretli kadınlar bazen erkeklerinin yanında horonda yerlerini alırlardı. Bir de havaya ateş açtılar mı keyiflerine diyecek olmazdı. Ya horonlarda karşılıklı söyledikleri atma (taşlama) türküler. Türküler anında üretiliyordu. Herkes bu atışmaları dikkatle ve keyifle dinlerdi. Atışmacılara bazan yakınlarından öneriler ulaştırılırdı. Çünkü bir tarafın kazanması gerekiyordu.

Do Ahmet niçun durdun?

Derde çare mi buldun?

Tutmayi bilmedun mi?

Kezi niçun kaçurdun?

Ben kezi kaçurdum ya

Başka kızlar dolidur

*Sen aklungi kaçurdun
Geri gelecek midur?*

*Aklumi kaçursaydum
Burda ne işum vardı
Sen bana söylesana
Ayşe kız niçun kaçtı?*

Törenin başında, köyün bütün düğünlerinde töreni başlatma ve herkesi yemeğe davet etme işini yapanlar ortaya çıkıp “heya mola heya lesa” çağrısı yaptılar. Bir grup yaşlı ve genç erkek önce bir ateşin başında türkü söyleyerek döndüler. Ardından herkes yemeğe oturdu. Ve önce getirdikleri hediyeleri sofraya koydular. Sonra yiyecekler istendi:

“Heya mola, heya lesa, pilav gelsin karamola.
Heya mola, haya lesa, baklava gelsin karamola.
Heya mola heya lesa, makarna gelsin karamola.”

Yemeğe başlanmadan önce erkeklerin yemek yediği sofraya enişte, kadınların yemek yediği sofraya gelin gelip ilk lokmayı sofranın en saygın kişisine yedirmeliydi ki yemek başlasın.

“Heya mola, heya lesa enişte gelsin tramola.”

Cihan, nişan töreninde köyün kızlarında utangaçlığın arkasına saklamaya çalıştıkları neşeyi fark etmişti. Nasıl neşeli olmasınlardı? Bundan sonra nişanlar artık böyle yapılacaktı. Nişanlanacak erkek ve kız bir arada olabileceklerdi. Aynı zamanda utangaçtılar, Nuran adına utanıyorlardı. Evlenmek, nişanlanmak kolay işler değildi. Üstelik gençler utangaç davranmazlarsa ayıp olurdu. Gelin evini terk edeceği için üzgün görünmeliydi. Çevrede insanlar varken damatla gelin birbirleriyle hiç konuşmamalıydılar. Hele büyüklerin yanında asla konuşmamaları gerekiyordu.

Bu âdetler gençlere anlamsız geliyordu ve bunları körü körüne sürdürmek istemiyorlardı artık.

“Keyfinize diyecek yok. Bari belli etmeyin” diyordu Cihan hınzırca.

“Nuran, allah senden razı olsun. İnşallah biz de böyle nişanlanıriz” diyordu kızlar.

Cihan, sözlerinden hiç dışarı çıkmadıkları, çıkamadıkları, dediği dedik büyüklere bakıyor, nişanı yadırgayıp yadırgamadıklarını onların gözünde okumaya çalışıyordu. Fakat herkesin keyfi yerindeydi. Sorun yoktu. Konukları arasında keyifle geziniyor, onlarla şakalaşıyor, bir yandan da annesini kızdırmaya çalışıyordu.

“Anne, bu kız bizi köye rezil etti. Ne işi var eniştenin burda. Herkes bizi konuşuyor.”

“Sus. Bir de konuşuyorsun utanmadan.”

“Babam seni kaçırdığında iyiydi. Koştura koştura geldin arkasından. Ne çabuk unuttun o günleri!” Sesini çevresindekilere duyurmaya çalışıyordu.

“He, koştura koştura geldim. Sen öyle bil”

Yemekler yendikten sonra damat ve gelin yanyana oturtulacaktı fakat konuşmayacaklardı. Sonra horonda beraber horon oynayacaklar asla konuşmayacaklardı. Fakat bu nişan farklıydı. Gelin ve damat âdetlere pek aldırmıyorlardı. İnsanlar da gelin ve damada pek aldırmıyorlar eğlenmeye bakıyorlardı. Artık sıra horona gelmişti. Hemen tulumcu tulumuyla ortaya çıktı ve çalmaya başladı. Kadınlar, kızlar, erkekler elele verip horon oynadılar. Cihan bir ara horon yönetmeye kalkıştı: delikanlılığın tüm hızıyla işi ele aldı.

“Ah...ah, çi çi. Eller yukarı..... ah. ah. çi. çi geri gel. Geri gel, topla geri gel. Cengiz ayağına bak... Ulan Remzi, ya oyna ya çık.”

*Geldi bi karaduman
Sardi dört yanumuzi
Bu kaybana sevdaluk
Alacak canumuzi*

*Kaya kayaya vurur
Ufalanur kum olur*

*Sevmezsen sevme beni
Elbet seven bulunur.*

Horon yönetmek bir ustalık gerektiriyordu. Herkes yapamazdı. Horon oynatan kişinin sesi gür olmalıydı. En çılgın oynayan o olmalıydı. Horonda herkesi yönlendirebilmeliydi. Direktiflerine uymayanları oyundan çıkarma hakkı bile vardı. Fakat, hayır, olmadı. Cihan bütün çılğınlığına karşın pek beğenilmedi. Onun daha deneyime gereksinimi vardı. Hemen daha deneyimli biri işe el attı...

“Hayde. Hayde. Geri gel, geri gel. Eller yukarı.”

İçerde kadınların oluşturduğu bir başka horon ekibi, eskimiş tahtaların çökmesiyle neredeyse ineklerin barındığı ahıra düşeceklerdi. Cihan bu arada mutfaktan arakladığı bir tepsi baklavayı arkadaşlarıyla evin kuytu bir kenarında mideye indirmekle meşguldü. Gürültüyü duyar duymaz içeri koşmuşlardı. Kimseye bir şey olmadığı anlaşıldığında panik yerini gülmeye bırakmıştı. Herkes katılırcasına gülüyor, tahtaların kırılması sırasında kadınların yaşadıkları korkularla dalga geçiyorlar, onları kızdırıyorlardı.

Neyse tören kazasız belasız atlatılmıştı. Geriye olanları konuşmak, gülmek kalmıştı.

“Aşçı başı kimdi? Baklavalar çok güzeldi.”

“Kimse Ali İhsan gibi güzel horon oynatamıyor.”

“Atışmaları dinlediniz mi?”

“Enişteyle gelin konuşurken Mustafa amca içeri girmez mi! Gülmekten kırıldık”

“Amca ne yaptı?”

“Görmezlikten geldi.”

“Emine’yi ahıra düşmekten kaynanası kurtardı. Kadın hem pologuş (içinde küfürler barındıran çığlık) ediyor hem de kızı yukarı çekmeye çalışıyordu.”

İyisiyle kötüsüyle nişan töreni sona erdi. Fakat nişandan sonra eniştesi eve gelip gitmeye başlamaz mı! Bu daha da ayıp bir şeydi. Düğün olana kadar erkek ve kız görüştürüle-

mezdi. İşte buna annesi artık dayanamazdı ve de tepkisi çok şiddetli oldu.

‘Olmaz. Gelemezsin. Âdetlerimizi siz bilmezseniz kim bilecek. Köyde kimsenin yüzüne bakamaz oldum’

Nerdeyse eniştesini evden kovacaktı. Cihan, Ali Rıza, Nurten ablası elbirliğiyle annelerini yatıştırmaya çalıştılar.

‘Anne, ayıp yaptığın. Kimse ayıplamıyor, kimse dedikodu yapmadı. Her yerde nişan törenlerinde gençler bir arada oluyorlar. Bizim yaptığımız yeni bir şey değil. Eniştem eve gelse ne olur. Yemiyor ya bizi. Sonra bu duruma, babamız burda olsaydı karşı çıkmazdı’

Gerçekten babaları daha yumuşak, yeni nesilin taleplerine daha duyarlı, yeniliklere daha açık bir insandı. Nişan sonrası eve geldiğinde kızına ve eniştesine çok anlayışlı davranarak bunu kanıtlamıştı zaten.

Aslında eniştesinin annenin tepkisine hiç aldıracağı yoktu. O doğru olanı yaptığına inanıyordu. Sonuçta, anne de, bu yeni duruma alışacaktı. Öyle de oldu. Annenin korktuğu başına gelmedi. Köyün yaşlıları da olayı olgunlukla karşıladılar. Aslında sorun insanların kendi kafalarında yarattıkları baskı ve bu baskının yol açtığı korkuydu. Köyün insanları genelde değişikliklere, yeniliklere ve doğrulara açıktılar. Okuyan veya okumuş gençleriyle, şehirle, uzaktan da olsa tanışmışlardı. Farklı davranışlara, özellikle gençlere hoşgörüyle bakabiliyorlardı. Korkuları boşunaydı. İşte değişim de böyle yaşanıyordu, böyle yaşanmalıydı: Bir adım daha böyle atılmıştı.

İlk adım Şevki Bey adında bir gençle atılmıştı. Şevki Bey Osmanlı’nın köylerden devşirdiği gençlerden biriydi. Kendi çabasıyla Sultan Abdülhamit’in yaverliğine kadar yükselmişti. Köyünü hiç unutmamış, 1908’de, çevre kasabalarda okul yokken, ilk fırsatında köyüne okul açılmasını sağlamıştı. Köyün aydınlığa açılmasının başlangıç noktasıydı okul. Daha sonra köyden gençleri eğitmek amacıyla yanına çağırmış, ancak üç gence izin çıkmıştı. Kimse çocuğunu göndermeye yanaşmıyordu. Çünkü gençler hazır işgücüydü; evlenecekler,

anne-babaya yardım edeceklerdi. O günlerde tek sorun, köylüye göre, karın doyurmaktı. Karın doyurmanın ötesinde başka şeyler olduğunu zamanla göreceklerdi.

Cihan'ın babası ve amcası birçok genç gibi çağrıyla katılmamışlardı. Fakat bir yolunu bulacaklar yaşamlarını köyün dışında kazanacaklardı. Buna için için karar vermişlerdi. Amca ve baba bu nedenle önce kendi köylerinde, sonra çevre köylerde kereste üreterek İstanbul'da pazarlamaya başladılar. Amca bu açılımla İstanbul'a yerleşme cesaretini göstermiş ailesini alıp gitmişti. Baba da aynı şeyi yapmak istemiş fakat başaramamıştı. Olsundu. Başka işler deneyecekti. Köyde kalmama kararını vermişti bir kez. Artık dönemezdi. Trabzon'da kahve işletmeyi denedi. Yanına büyük oğlu Ali Rıza'yı aldı. Onu orada okutacaktı... Kolay mıydı oralarda çocuk okutmak? Şehir yaşamına çok uzaktılar. Ali Rıza'nın ayağı bir kamyon altında ezilince oğlanı apar topar köye getirdi.

Geçirdiği kazaya rağmen ona kavuşmak aileyi çok mutlu etmişti. Ayrılıklara hiç ama hiç alışkın değillerdi. Cihan ve Nuran gözlerini ondan ayıramıyorlardı. Hem özlemişlerdi, hem de o kısa süreye rağmen ağabeyleri onlara çok değişmiş görünmüştü. Daha solgun ve daha sessizdi. Annesi ve ablası onu iyi beslemek için çırpınıp duruyorlardı.

Baba kahve işletmede başarısız olunca, Murgul Bakır işletmelerine işçi olarak girdi. Şanslı adamdı. Herkes ona böyle bir işe sahip olduğu için imreniyordu. Artık ailenin her ay belli bir geliri vardı. Keşke herkesin böyle bir geliri olsaydı. Artık babanın ayda bir eve gelişi büyük bir heyecandı. Getirdiği her şey merakla gözden geçiriliyor, yiyecekler için kavgaya çıkıyordu.

Babanın maaşının büyük kısmını çocuk başına aldığı para oluşturuyordu. Maaşı kadar çocuk zammı alıyordu. Hemen aileyi büyütme kararı alınmış olmalı ki Meryem, Aysun, Zaffer, Muzaffer aileye katıldı. Fakat işler beklemedikleri gibi olmadı. Çocuk zammı sınırlanmıştı.

Babaları, kendisini okumaya göndermedikleri için üzüldü-

ğünü sürekli anlatır durur ve bu nedenle çocuklarının okumasının en büyük dileği olduğunu söylerdi. Nerdeyse çocuklarıyla ilişkisi sadece onların okumalarıyla sınırlanıyordu. Her çocuğuna bir meslek yakıştırmıştı.

“Cihan çok iyi hakim olur. Bakın, haksızlıkların üstüne nasıl gidiyor... Eczacılar çok iyi para kazanıyorlar. Trabzon’da eczacı bir kız tanıdım. Gözüm kaldı, imrendim. Nuran’ın eczacı olmasını istiyorum... Biri de doktor olsa keşke.” Annesi ise, “En zeki çocuğum Nurten’di... Nurten çok iyi okuyacaktı fakat geç kaldık” diyordu. Çocukların kafalarına okumaları gerektiği adeta kazınmıştı. Fakat hangi parayla? Okuyacak çocuk sayısı çoktu. Dokuz kardeş olmuşlardı.

1940’lı yıllarda köy çocuklarına kapılarını açan Köy Enstitüleri, hem para sorununu büyük ölçüde çözmüş hem de köyün değişiminde ikinci önemli adımı oluşturmuştu. Okullar yatılıydı. Köyün birçok genci bu okullarda okuma şansını yakaladılar. Cihan’ın eniştesi bunlardan biriydi. Daha sonraları ağabey Ali Rıza da bu okullarda okudu. Köy Enstitüleri’nin öğretmen okullarına dönüştürüldüğü yıllarda Nuran öğretmen okuluna girmişti.

Giriş sınavlarında başarılı olmuştu Nuran. Köye dönüşte kadınlar, erkekler, çocuklar merakla neler olup bittiğini sordular.

“Hoş geldun. Na yaptun, kazandun mi?”

“Kazandım. On gün sonra gideceğim”

Bir haftalık bir sürede bile şivesi değişmiş olmalıydı:

“Ka bu bir haftada Turça kermağa başladı. Soğra naedacak.” *(Bir haftada Türkçe konuşmaya başladı. Sonu ne olur bunun.)*

O masum kıskançlığın ardından köyün kızları birer ikişer aynı okulda okumaya başladılar. Kazanmak çok zor değildi. Bu okullar özellikle köylerden öğrenci almak üzere oluşturulmuştu. Kasabalarda bu okula çocuğunu göndermek isteyenler çocuklarının kazanma şansını artırmak için köy muhtarlarından köyde oturuyor belgesi almak zorunda kalıyorlardı. İşte Cihan’ın köyünde değişim böyle hız kazanıyordu.

Kazanıyordu, çünkü köylü yerleştikleri bu engebeli alanlarda tarım ve hayvancılığa dayalı bir yaşamın artık yeterli olmadığını görüyordu. Boğaz tokluğuna çalışmanın yazgı olmadığını anlamaya başlamışlardı sanki. Toprağın dağılımı ve düz alanların yokluğu artık ürünü olanaklı kılmıyordu. Köylünün büyük bir kısmı yağ, şeker ve giysi dikmek için de, Sümerbank'tan kumaş satın alabiliyorlardı. Ekmeği, ürettikleri mısırı değirmenlerde öğütürerek elde ettikleri unla yapıyorlardı. Daha sonra pazardan buğday alıp öğütüp ekmek yapma gereği duyuldu. Çünkü çay üretimi mısır üretimini geriletti. Sebze ve meyveyi ürettikleri ölçüde tüketiyorlardı. Kendilerine yetecek kadar inek, koyun ve tavuk yetiştiriliyorlardı.

Yazları kadın erkek, çocuk ve hayvanlarla, sırtlarında yiyecekleri ve bebekleri, hep birlikte, yaylaya çıkılıyordu. Gençler yaşlıları hayvanlarla yaylada bırakıyorlar, kendileri köydeki işleri yapmak üzere köye dönüyorlardı. Gidiş ve dönüşlerde tabancalar atılıyor, en tiz sesleriyle ve özel bir melodiyle tepelerin en yüksek noktasında, seslerini duyurabilecekleri belli yerlerde “hooooooooooooo” diye köyü haberdar ediyorlar ve mutlaka dağların bir köşesinden “Ohoooooooooooo” cevabını alıyorlardı. Dinlenme yerlerinde horon oynanıyor, türküler söyleniyordu. Yer yer diğer köylerden gelenlerle buluşuluyor daha büyük gruplarda eğleniliyordu.

En eğlencelisi de ortayaz yayla ziyaretleriydi. Büyük ölçüde gençlerden oluşurdu. Yaylada geçirilen iki aylık sürenin ortasında yaylaya ek yiyecekler götürülür orda üretilenler de getirilirdi. Büyük aşklar işte bu yayla yollarında ve düğünlerde yaşanıyordu.

Her yaz yaylaya çıkanlar, dönüşlerinde yayla maceralarını o kadar allandırır ballandırır ki, gitmeyenler gitmek için çareler ararlardı. Cihan annesine her yaz yalvarır yakarırdı gitmek için. Anne izin vermezdi. Cihan onun eli ayağıydı.

Cihan daha 11 yaşındaydı. Bir yaz, annesi inekleri Cihan'ın önüne koyup yaylaya giden halasının ineklerine katmasını, yollarda bir süre halasına yardım edip dönmesini is-

tedi. Halasının oğlu Cengiz de onunla beraber annesini yolcu edecekti. Yolda yaylaya kaçmaya karar verdiler ve Cihan böylece yaylayı tanımış oldu. Köyün yaylasına yürüyerek iki günde çıkılıyordu. Dönüşte yüzü kardan ve güneşten kapkara olmuştu. Burnunun derisi pul pul dökülüyordu. Annesi ona hiç kızmadı. Kızmazdı zaten.

Yaylayı aylarca anlattı. Onu tanıyan halaların amcaların mısırsı unu ve tereyağıyla ona pişirdikleri havizleri, muhlamaları, etleri anlattı. Çobanlık maceralarını anlattı. Bir seferinde de kaybolmuş yaylada. Ovit'e gidip buz gibi sulara girip yüzdüklerini anlattı. Sancak'ın tepesine çıkışlarını anlattı. Kurtuluş savaşında o tepeye Türk bayrağı asıldığını yaşlılar anlatırlardı. O tepeden deniz kıyıları, Erzurum, Gümüşhane, Artvin dağları ve hatta Rusya bile görünürdü. İşte, Cihan, böylece, yayla yollarında, kimileyin rüzgârın, kimileyin yağmurun, kimileyin karın ve güneşin yoldaşlığında o güzel duyguları yaşamıştı.

Paylaşımın en güzelini yaşayarak, eğlenerek, çok çok yorularak, aşklar da yaşayarak geçen o yayla meceraları yanı sıra yaşanan dini bayramlar ayrıca çok yoğun paylaşımınla gerçekleşirdi. Herkes mutlaka banyosunu yapar en iyi giysilerini giyerdi. Her bayram sabahı köyün kadınları baklava, makarna, pilav, dolma gibi yemekler pişirip camiye gönderirlerdi. Camiye bayram namazı kılmaya gelenler namazdan sonra hep birlikte orda yemeklerini yerler sonra gerçekten herkes her eve uğrayarak birbirlerinin bayramlarını kutlardı. Cami avlusunda bayram yemekleri Cihan'ı çok mutlu ederdi. Çünkü doyana kadar baklava yiyebiliyordu.

Evlerde her gelene yemek ikram edilirdi. Çocuklar için ağaçlara ipler asılır salıncaklar yapılırdı. Bayram namazları neşeyle kılınırdı. Çocuklar da öğrensinler diye namaz kılmalarına izin verilir, namaz kılarken yaptıkları şımarıklıklara kimse kızmazdı. Cihan özellikle amcasının oğlu Şafak'ı kızdırmak için camiye gider, onu ya iter ya da pabuçlarını saklardı. Şafak ağabeyi gelince ona kızar gibi yaparak bir şeyler söylerdi fakat gerçekte hiç kızmazdı. Bazen köyün imamını

bile güldürürlerdi namazda. Fakat şımarıklığın sınırını o kadar güzel koyarlardı ki büyükler onlara kızmazlardı.

Bütün bu güzel sıcak ilişkiler artık yetmiyordu onlara. Daha fazlası olmalıydı: Hastalarını doktora götürmek için onları sandalyeye bağlayıp sırtlarında en az bir saat taşıyorlar ve ancak ara sıra geçen arabalardan birine ulaşabiliyorlardı. Okuyan çocukları ortaokula veya liseye gidiyorlarsa her gün en az dört saat yürümek zorunda kalıyorlardı. Üretim doğal nedenlerle çok yetersizdi. Zaten ürettiklerini de kendileri tüketmek zorundaydılar. Çünkü onları pazarlamak için pazarlara taşımak olanaksızdı. Veya gücü olanlar sırtlarında taşıyarak götürmek zorundaydı. Taşıma işlerinde yararlanacakları bir katır, bahçe sürmede yararlanacakları bir çift öküzü olanlar köyün en varlıklı insanları olarak kabul ediliyordu.

Sonunda köye yol yapılıyordu işte. Köyde olağanüstü bir olay yaşanmaktaydı. Bir yanda sevinç, bir yanda hüznü vardı. Artık arabalar köye kadar çıkabilecekti ve yaşadıkları birçok sorun çözülecek, yaşam kolaylaşacaktı. Diğer yanda ise fındık, mısır ve sebze, meyve bahçeleri zarar görecekti. Üstelik köylü çay üretmeye başlamıştı. Tarlalar bahçeler çok önem kazanmıştı.

Köye bir dozer tahsis edilmiş, köylü dört elle işe sarılmıştı. Köyün ileri gelenleri, özellikle de gençleri bir iki mühendisle beraber yolun yönünü belirliyorlar, anında arazi sahiplerini bulup ses çıkarmamalarını, dozerin çalışmalarını engellemelerini söylüyorlardı. Tepki gösterenleri kırmadan yumuşaklıkla susturuyorlardı. Yol herkesindi ve özveriyi herkes yapmalıydı.

Köye yol yapılması için çok uğraşılmıştı. Çünkü genelde yapılan yatırımların karşılığını oy olarak geri alma eğiliminde olan iktidarlar belli köylere yatırım yapıyorlardı. Köyde seçimlerde CHP dışında partilere pek oy çıkmazdı. Köy CHP'li olarak mimlenmişti. Sağcı iktidarlardan yol için onay almak kolay değildi. Fakat çabalar sonuç vermiş, çok ilkel de olsa, yollar kuru havalarda araba çıkabilecek duruma getiriliyordu.

Cihan her çocuk gibi yerinde duramıyor, sabah gözlerini açar açmaz dozerin yanına koşuyordu.

“Bir yere gitme. Bugün odun taşınacak” diyordu annesi.

Annesini kırabilir miydi? Önce onun isteğini yerine getiriyor, ardından dozerin yanına koşuyordu. Ağaçların yıkılışı, tepelerin yerle bir edilişi onu mutlandırıyordu. Her ev sırayla dozercilere yemek pişiriyordu. Cihan onların yemeklerini taşıyor, çayını demliyor ve onlarla beraber oturuyordu.

Çay ve fındık bahçelerinin zarar görmesinden rahatsız olan köylülerin tepkilerini akşam eve geldiğinde abartarak anlatmak onu çok keyiflendiriyordu.

“Yahu acıdım adama. Kimse gözünün yaşına bakmadı. Dozer sildi geçti fındıklığı. Mahvoldu adamın fındık bahçesi... Ayşe halanın kazmayla dozerin üstüne yürümesini görmeliydiniz.”

Kendinden büyük ağabeylerin imece biçiminde köy yolunda çalışmalarına o da gönüllü katılıyor, yapabileceği hiçbir şeyden kaçmıyordu. Boyundan büyük işlere girdiğinde onu durdurmaya kimsenin gücü yetmiyordu. Onu herkes farklı buluyor ve seviyordu. Bu kadar cesaret, bu kadar özveri nasıl olabilirdi. Annesi oğluna nazar degeceğinden korkuyor, bu nedenle yola yardım etmeye gitmesini engellemeye çalışıyordu. Anne her zaman çocuklarının başarılarını nazar korkusuyla dillendirmezdi. Belli etmemeye çalışarak onun hakkında konuşmaları annelik güdüsüyle engellemeye çalışıyor sözde oğlunu nazardan koruyordu.

“Herkesin çocuğu iyi. Siz onun ne kadar kavgacı, inatçı olduğunu bilmezsiniz. Bir iş yaptırana kadar sesim kısılıyor” diyordu.

“Sus. Böyle çocuk allah herkesin başına versin” diyordu diğer kadınlar.

Yolla beraber okuma fırsatı yakalayamayan gençler açılan fabrikalarda çalışmaya başladılar. Artık hastalarını hastanelere götürebiliyorlar, üretim fazlası pek olmasa da ürettiklerini satmak kolaylaşmıştı. Çay fabrikalarında çalışanlar, okuyan-

lar kolayca gidip geliyorlardı.

Yıllar geçtikçe okumak isteyen gençlere yatılı okulların kapıları kapandığı için gençler kasaba okullarında okumak zorunda kalmışlardı. Dolayısıyla yol inşaatı bu işe de çok yaramıştı.

“Vay be, ben okula her gün dört saat yürürken bu dozer neredeydi?” diyerek duygularını dile getiriyordu Cihan. O yollar da az taban tepmemişti. Annesi ona lastik ayakkabı yetiştiremezdi. Öylesine yağmura ve çamura, en dayanıklı ayakkabılar, lastik ayakkabılardı. Onları bile satın almak kolay değildi.

Bu hızlı değişimde Cihan çocukluğunu yaşıyordu ve o mutlaka okuyacaktı ve hâkim olacaktı. Hâkimlerin ne yaptığını pek derinliğine bilmese de farketmezdi. Babası onun hâkim olmasını istiyordu bir kere.

“Ben hâkim olacağım. Hâkim olduktan sonra Öce’deki fındık bahçesini Hasan amcadan geri alacağım.” derdi.

Babası İstanbul’a göç etmek amacıyla arazilerinin bir kısmını birilerine satmış, sonra da gitmekten vazgeçilmişti. Bu durum aileyi zor duruma sokmuştu. Bütün aile bu duruma üzüldüğü için Cihan da üzüliyordu ve soruna çözüm olarak, hâkim olmaya karar veriyordu.

“Ben öğretmen olacağım. Maaşımı hep anneme vereceğim” derdi Nuran. Ali Rıza ise adını bildiği tüm ilkokulları sayarak sırayla onları bitireceğini söylerdi. Ablası Nurten ilkokuldan sonra okumayı bir yana koymak zorunda kaldığı için dikiş nakış kursları ile yetiniyordu. Ailenin sağduyusuydu o. Yapılması gereken işler ona asla söylenmezdi. O ne yapacağını her zaman bilirdi. Cihan onun sözünden hiç çıkmazdı. Ona çok saygı duyardı.

Köyün adının Yeniyol’a dönüştürülmesini köylü çok olağan karşılamıştı. Bu hükümetin kararıydı. Hükümet işini bilirdi. Hükümetin kararına karşı çıkmak gibi bir düşünce akıllarının ucundan geçmezdi. Fakat bir yol okuma fırsatını yakalamış gençler ve doğal olarak Cihan bu değişimden hoşlanmamışlardı. Sanki Öce adının iptal edilmesiyle onlardan bir

şeyleri alıp koparmışlardı. Niçin olduğunu tam bilmesede onuruna dokunuyordu Cihan'ın ve diğer gençlerin. Kimbilir, belki de yaşamdaki beklenmedik değişikliklere uyum sağlamayı veya alışkanlıklardan zorunlulukla vazgeçmeyi henüz öğrenmemişlerdi.

Sadece kendi köylerinin adı değil başka birçok köyün ve kasabanın adları değiştirilmişti. Ortaokulunda okuduğu Viçe kasabasının adı da Fındıklı olarak değiştirilmişti. Annesinin köyü Mehenit Şenyurt olmuştu. Akraların oturduğu Zelimos Yurtsever, Kurupit Yeni Köy, Canpet Meyveli Köyü ve Pishala Yaylacılar olarak değiştirilmişti.

Köyünü seviyordu. Onun yoksul insanlarını, orda burda serpiştirilmiş ahşap evlerini, evlerin bodrumunda besledikleri hayvanlarını, evlerin toprak mutfaklarında yanan açık ateşleri, o ateşlerin üstünde asılı zincirlere takılı kazanlarda veya sacayaklar üzerine oturtulmuş cugallarda pişen lahana çorbalarını, muhlamaları, pilekilerde pişen mısır ekmeklerini ve hamsiyi, dokuz kardeşiyle beraber aynı tabaktan kimi zaman elleriyle yedikleri yemekleri, nerede acıkırsa acıksın hiç rahatsızlık duymadan orda bulduğu eve girip karın doyurmaları, canı meyve istediğinde kimin bağı bahçesi sorusu aklına gelmeden bulduğu yerde meyve toplayıp yemelerini hepsini, hepsini seviyordu. Tepeden tepeye birbirlerine cevap verircesine söyledikleri türküler, anında uydurup söyledikleri atma türküler(taşlamalar), ve iyi atamadıklarında bayılırcasına gülmeleri, atma türkü yarışmaları, fındık toplama ve ayıklama imecelerindeki söyleşileri, dik yamaçlarda fındık toplarken dallardan usturuplu bir şekilde düşüp yuvarlanmaları. Ya sırtlarında taşıdıkları ağır fındık, odun, hayvan gübresi yükleri, hayvan gütmeleri; hepsini ve her şeyini seviyordu köyünün. Sanki köyü büyük bir aile gibiydi. O güzel insanlara ve doğaya karşı nasıl sevgi duymasındı, onlara karşı kendini nasıl sorumlu hissetmesindi.

Cihanın çocukluğunda köy 80 haneliydi. Evlerin büyük bir kısmı ahşaptı. Oturulan, yemek yenilen yer topraktı ve evin en

büyük bölümünü oluştururdu, odalara göre daha düşük bir zemine oturtulmuştu. Ortasında kocaman açık bir ateş yanar, yemekler orda pişirilirdi. Bodrumda hem hayvanların ağılı hem de onların her türlü gereksinimleri bulundurulurdu. Çoğu evlerin yanında insanların kışlık ihtiyaçlarını ve odunu koyacakları naliya (serender) vardı. Naliyaların mimarisi çok özeldi. Dört ağaç direk üzerine oturtulmuştu. Fareler giremezlerdi. Ya pasğalar. Pasğa varsa işler daha kolay olurdu. Çünkü hayvanlar evlerin altına değil, pasğaların altına konurdu.

Cihan sık sık hayvanların ağılına gider onları kaşır, okşar ve severdi. Annesinin az yem verdiğini düşünür, onlara bağlardan daha çok yem toplar getirir ve yedirirdi. Hayvanların hepsinin bir adı vardı: Güldalı, Nazargül, Sevdalı, vb. Ahırda teke varsa onu boynuzlarından tutup kızdırır ve sonra onunla oynamak keyif olurdu. Koca ağaçları uygun mevsimlerde budar, taze dal ve yapraklarını hayvanlara taşırdı. Onları sık sık otun bol olduğu yerlere götürür otlatırdı. Eğer çok yorulmuşsa denizi hak etmiştir. Annesi onu denize yüzmeye gönderirdi.

Denize genelde öğlene kadar çalıştıktan sonra gidilirdi. Aşağı yukarı 50 dakika yol inilir ve çıkılırdı. Herkes o saatte gidince yollar kalabalıklaşır, özellikle üniversiteli gençler çok ciddi siyasi tartışmalara girerlerdi. Cihan onları dinleyerek yürümeye bayılırdı. Yolun nasıl bittiğini anlamazlardı. Dönüşte de aynı şekilde dönerlerdi.

Ermenice ve Rumca'dan köyün dilinde hâlâ kullanımda olan sözcüklerle konuşmaya bayılıyorlardı. Okula gittiklerinde ve konuştukları dilin gerçeğiyle karşılaştıklarında o sözcüklerin sözlüklerde olmadığını farkına varmışlardı. Demek ki o sözcükler sadece onların yaşamının bir parçasıydı ve paylaştıkları ortak bir şeydi. Çok yorulmuyorlardı, *zeşgel* veya *ğheçağhuş* ya da *perenktuş* oluyorlardı. Öyle oldular mı da bir iş yapmaya *adiguş* edemezlerdi. Fındık toplarken veya bir iş yaparken *şepşepun* başladı mı ıslanmamak için eve *sagirtirlerdi*. Başkalarının bahçelerinden elma, armut, kiraz çalacaklarsa *ferağhti* veya *çeşkarlardan* atlamak gerekirdi. Kız-

dıklarında karşılarındakini dövmezlerdi *geğhladuş* veya *ceğhtuş* ederlerdi. Aman tanrım şehirliilerin söylemiydi. Onlar *astezu mani* veya *geleyigeloğ* demeyi tercih ediyorlardı. Hayatım ne demekmiş, *kankulum* veya *güli* demek varken. Güzel bir iş yaptıklarında bir büyüğün erkek çocuklara “*tukulunu yeyim*”, kız çocuklarına da “*cicigini yeyim*” demelerinin keyfi nerde vardı? Küçük çocuklara gel seni omuzuma alayım demezlerdi, “*kuguşuma gel*” derlerdi. Şaşırdıklarında *as-tezumani*, *astezugeli*; zorlandıklarında *elunun köri* derlerdi. Erkeklerle seslenirken *Do*, kadınlarla seslenirken *Ka*’yla başlamak gerekirdi. Kumazlık yapanlar *ğhitipiyoz*, akıllı davranmayanlar *ancumeldi*. Çok akıllı davranmamışlarsa *uzutmuş* olurlardı. Çünkü dişi hayvanlar erkeği aramaya başladılar mı *uzuturlardı*. Çok konuşanlar ya *çeğhçeğandı* ya da *terterandı*. Onları azarlarken de *terteruş* etme veya *afkurma* yani *havlama* derlerdi. Hapşırılmazlardı, *purdunuş* ederlerdi. Bebelemeklemezler, *poçuş* ederlerdi.

Dağların, tepelerin hepsinin bir adı vardı: *Hortolum*, *Vetkar*, *Oğnapur*, *Baykepos*, *Bağhenoğ*, *Egenoğ*, *Çekeloğ*, *Sugul*, *Pokut*, *Kağhane*, *Gölap*, *Öce*, *Masorot*, *Agresekete*, *kenoyin*... Her yerde bir anıları vardı.⁽¹⁾

Cihan’ın kardeşi Oğuz’un adı *Ğhocika*’ydı. Öküz yavrusu demekti. İkiz kardeşleri Zafer ve Muzaffer *kotit*’tiler, teke demekti. Çok hareketli, çalışkan insanlar *aklecut* gibiydiler çünkü *aklecut* çegirge demekti. Cihan’ın adı *aklecut*’tu.

Cihan’la beraber dokuz kardeştiler. Cihan dördüncü kardeşti. Annesinin Ali Rıza’ya olan derin ilgisini pek olağan karşılardı. Çünkü o ağabeydi. Fakat kendinden küçük kardeşi Oğuz’u için için kıskanırdı. Oğuz biraz narin yapılıydı. Zayıf ve çelimsiz olduğu için evde hiçbir sorumluluk üstlenmezdi. Annesi onun beslenmesine çok özen gösterirdi. Oğuz çok şımartılmıştı. Evin işlerine pek yardımcı olmazdı. Başına bir şey gelse, yolda düşse bile, sorumlusu ya Cihan ya da bir

(1) Cihan bu sözcüklerle konuşmayı çok severdi. Köye adımını atar atmaz herkesle bu sözcüklerle konuşurdu.

başka kardeş olurdu. Cihan nasıl kıskanmasındı.

“Her işi bana yaptır. İyi yiyecekleri ona yedir, değil mi? Daha hiçbir şey yapmayacağım. Görürsün. Sana yardım etmeyeceğim, etmeyeceğim işte” diyerek sızlanırdı zaman zaman.

Annesi onu içinden çok haklı bulsa da belli etmez, bir orta yol bulmaya çalışırdı.

“Ne yani, sen aç mı kalıyorsun. Var da vermiyor muyum? Hangi anne çocuklarını ayırır. Görmüyor musun onun zayıflığını” derdi.

Bir gün, Cihan dağda Oğuz’a “Eğer bu odunu omuzunda eve taşırsan sana para vereceğim” diyerek ona sorumluluk vermek istedi. Oğuz bütün şımarıklığı ve isteksizliğiyle odunu eve taşıdı. Cihan tabii ona para vermeyerek ondan hıncını almak isteyecekti. Fakat ‘utanmaz’ kardeşi odunu alıp dağa geri götürdü. Anne kıyametleri kopardı. Gelen odun geri gider miydi. Cihan sevgili kardeşine hiç kızmadı; fakat için için onun büyük bir falsosunu yakaladığı ve bunu herkese kanıtlandığı için hoşnuttu. Tabii yıllar sonra bile bu olay hep konuşulacak ve gülünecekti.

Meyve toplamaya gittiklerinde Cihan zembile (Karadeniz’e özgü ağaç kabuklarından örülmüş omuza takılıp kullanılan bir tür sepet) olgunlaşmış lezzetli meyveleri doldururken Oğuz olgunlaşmış tatlı meyveleri yer, zembile diğerlerini koyardı. İşte bu Cihan’ı çıldırtırdı. Fakat yine de kardeşini hiç hırpalamaz ona hiç kızamazdı. Sevgisi herkese yetecek kadar çoktu. Daha bebek yaşta olan ikiz kardeşlerine lezzetli meyveleri eliyle yedirirdi.

Annesinin ve ablasının ağır yükünü hafifletmeye çalışır onların yaşamını kolaylaştırmak için elinden geleni yapardı. Annesi sebzeli kere, tarlaya gübre taşıyorsa Cihan evde oturamazdı. Mutlaka onun yükünü sırtlar götürürdü. Okuluna dönmeden ailenin kışı rahat geçirmeleri için ablalarıyla beraber her işi yapardı. Arkadaşlarını toplar kışlık odunu keserler ve taşırlardı. Hayvanların kışlık yiyeceklerini hazırlamaya yardım ederdi. Bazen özellikle yorulunca kardeşlerini eve

yardım etmemekle suçlardı. Fındık toplamaya gidilirken Nuran genelde evde kalır onlara öğle yemeği hazırlar, öğlende yiyecekleri alır öyle giderdi. Bir gün Cihan Nuran'ı fındık toplamaktan kaçmakla suçladı. Nurten ablası çözüm olarak onun evde kalmasını ve Nuran'ın fındık toplamaya gitmesini önerdi. Cihan kabul etti. Evde bir şeyler hazırlayıp fındık bahçesine geldi. Hiç sesi çıkmıyordu. Ertesi gün fındık toplamak için evden ilk çıkan Cihan'dı.

Ya annesine yaptığı şakalar. Annesinin topu topu gördüğü iki Türk filmini çay bahçelerinde çay toplarlarken ona defalarca anlattırırlar onun filmi anlatışıyla, arada yaptığı yorumlarla eğlenirlerdi. Annesi hiç kızmaz, filmleri anlatması istendiğinde hiç gocunmadan defalarca anlatırdı. Çünkü her anlatışında filmi izlerken yaşadığı mutluluğu yeniden yaşırdı sanki. Ardından Cihan annesine türküler söylerdi. Türküye diğer kardeşler de katılırdı.

*Ayşe, ne güzel gözlerin var.
Gözlerin senden sevmesi benden,
Ayrılamam ben senden
Ayşe ne güzel saçların var
Saçların senden
Taramak benden
Ayrılamam ben senden*

Türkü böyle sürüp giderdi. Bazan annesinin yanlış kullandığı kelimelerle öykü kurardı. “Annem çok anormal bir kadın. Ardeşen’de kotluk alırken adamlarla kavga etti.

Bir gün mahalleden ağabeyler onu da yanlarına alarak denizde balık avlamaya götürdüler. Derelerde her zaman balık tutarlardı. Balık tutmak Cihan'ın en büyük eğlencelerindendi. Balıkları avlarlar, kavanozlarla eve canlı getirirlerdi. Bu kez denizde avlayacak olması onu çok keyifledirdi. Yerinde duramıyor yola çıkacağı saati iple çekiyordu. Sonunda gittiler. Ba-

lık avlamaya genelde geceleri çıkılırdı. Sabaha karşı geri geldiler. Sabah erkenden bir gürültü koptu. Herkes Cihan'ı çağırıyor "in aşağı" diyorlardı. Nuran koşup baktığında Cihan evin hiç kullanılmayan üstü tavana açılan 2x1 metre kilerin duvarlarına tutunarak çatıya çıkıyordu. Kilerin bir yanı evin dış duvarını oluşturduğu için o tarafa adım atarsa bahçeye düşebilirdi. Cihan kimseyi duymuyordu. Uykudaydı. Annesi çılgılık çılgılığa merdivenden çatıya koşana kadar Cihan çatıya çıkmıştı bile. Bir şeyler aranıyordu. Annesi sakin, onu telaşlandırmadan "Cihan ne yapıyorsun?" diye sordu. Cevap çok netti, "Balık avlıyorum." Bu olay günlerce konuşuldu. Kendisi hiçbir şey hatırlamadığını söylüyordu. Avdan eve koca bir torba balık getirmişti.

Bir keresinde koşmaca oynarken, düşüp ön dört dişini kırmıştı. Anneleri evde yoktu. Cihan acı çekiyor fakat asla ağlamıyordu. Ağzından dört diş kendi kendine çekip çıkardı. Nuran dişleri tavan arasına (asçğane) attı. Akşam anneleri geldiğinde durumu gördü. Cihan baygın bir şekilde uyuyordu. Anneleri tavan arasından dişleri buldu. Onları temiz yıkadı ve yerlerine yerleştirdi. Ve bir yazmayla Cihan'ın çenesini bağladı. Bir kaç gün sonra Cihan artık dişlerini kullanabiliyordu. Bu inanılmaz bir şeydi. İşte anneleri böylesine cesaretli ve akıllı bir kadındı.

İşlerin monotonluğu imecelerle gideriliyordu. Büyük tarlalarda, bahçelerde işler yardımlaşarak yapılıyordu. İşler neşe içinde, yarı aç yarı tok birbiri ardına bitiriliyordu. Bir gün halalarının bahçesinde imeceyle fındık topladıktan sonra eve dönüyorlardı. Nuran evde hiç yemek olmadığını hatırladı ve canı sıkılmıştı. Arkadaşlarıyla beraber her evden biraz yiyecek istemeye karar verdiler. Herkes akrabaydı birbirine nasıl olsa. Önce halanın evinde eski püskü erkek giysileriyle dilenci kılığına girildi ve yol üzerindeki her eve uğrandı:

"Akşama yiyeceğimiz yok. Bize ne varsa, gönlünüzden ne kopuyorsa biraz verin. Sevaptır. Allah da size ne istiyorsanız versin." Kimileri onları gerçekten dilenci sanıyordu. Farkına

varanlar gülmekten kırılıyorlardı:

“Ne verelim?”

“Minci (lor), yağ, ekmek... Ne varsa.”

“Alun. Allah yardımıcunuz olsun. Kiminiz kimseniz yok mu sizin?” Gençlerin oyununu asla bozmazlardı.

“Bir anamuz var idi, eldi.”

“Allah rahmet eylesin. Hadi gle gle”

“Sağolun, Allah da size versin.”

Nasıl dilenileceğini çok iyi biliyorlardı. Çünkü dilencilerin gelmediğı gün çok azdı. Hele fındık toplanınca her gün gelirler bazan tarlalardan fındığı çalarlardı.

Eve geldiklerinde fındık zembili yiyecek doluydu. Cihan keyiften uçacak gibiydi.

“Nuran, aferin kız. Sen çok akıllısın. Anama söylemeye-
lim.”

Cihan hemen koca bir tavayla muhlama yaptı. Yumurta kırdılar. Hep beraber eski giysiler içinde yemeklerini yediler. Her yemekte olduğu gibi Cihan yine koca koca lokmaları ağzına atıyor, herkesin yediğinin iki katını yiyordu.

Anneleri eve geldiğinde ne diyeceğini bilemedi: Gülsün myd? Ağlasın mıydı? Ama karınları iyice doymuştu.

Ramazan aylarında sahurda her gece baklava yenirdi. Baklavalara şekeri az fındığı bol ve tereyağı olurdu. Tüm çocuklar ramazanı baklavayla özdeşleştirirlerdi. Ramazan onlar için baklava yeme ayıydı. Gece sahura kalkanlar karnını doyururlar, kalan baklava sabah çocuklara ayrılırdı. Tabii her çocuğı doyuracak kadar kalmazdı. Cihan her sabah kendine baklava kalmadığı için bağırır çağırırdı. Bir sabah aklına koymuş olmalı ki sabah saat beşte uyanıp kalan baklavayı hep yemişti. Diğer çocuklar kalktıklarında baklava yoktu. Cihan uyuyordu. Anne ısrarla baklava bıraktığını söylüyordu. Durumu anlamak hiç de zor değildi. Anne gülmekten ölüyordu. Diğer sabahlar da siz ona bırakmıyordunuz diyerek sorunu çözdü.

İlkokul yıllarında yüz damarları şiş şiş, çoğunlukla öfkeli bir Cihan vardı. O küçük yaşılar da hem kendi hem de arkadaş-

ları adına haksızlıklara başkaldırmayı iş edinmişti. Bu onu kavgacı bir kişiliğe büründürmüştü. Bütün notları 'pekiyi' sadece 'hal ve gidiş' (şimdilerin davranış notu) 'fena'ydı. Bu durum aileyi pek üzmüyor, üstelik babası oğluna belli etmemeye çalışarak için için onurlanıyordu. Ne olursa olsun, oğlu farklıydı. Kavgalarının temeline inildiğinde oğlunun hep haklı olduğunu görüyordu.

Ders aralarında karınları acıktığında yemek için herkes evinden bir şeyler getirir okulun çevresindeki ağaçların dallarının arasına gizlerlerdi. Zil çalınca koşup onları alır yerlerdi. Bir seferinde Cihan sakladığı elmaları bulamadı. Bir başkası almıştı. Çocuklar ona kimin aldığını söylediler. Cihan doğrucu alan kızı buldu ve hiçbir şey söylemeden yanağına bir tokat attı. Kız gözyaşlarına boğuldu. Sonra kendisi kızıdan daha çok üzüldü.

Köy okulunun 20-30 kitaptan oluşan bir kitaplığı vardı. Bunların 10-15 tanesi resimsiz, renksiz masal kitaplarıydı. Cihan ve Nuran zaman zaman kitap kavgaları etseler de bu kitapları sırayla alıp okuyorlar, bittiğinde yeniden başa dönüyorlardı. Bu masal dünyası köyün dışında hayal edebilecekleri tek dünyaydı. O yıllarda başka bir dünya tanımıyorlardı. Ders kitaplarının, özellikle de alfabenin renkliliği ve ayda bir gelen dergilerden başka ilginç bir şey yoktu yaşamlarında. Köyde sadece iki radyo vardı onun çocukluğunda. Birisi komşularının evindeydi. Sık sık oraya gidip radyo dinlemek onları eğlendiriyordu. Bir keresinde öğretmenleri onları o eve radyo dinlemeye getirmişti. İnsanların radyonun içine nasıl sığıştıklarını merak edip dururlarken öğretmenleri onlara bu seslerin hava dalgalarıyla geldiğini söylemişti. Hiçbir şey anlamadılar fakat herhalde öğretmen doğruyu söylüyordu.

Okul temizliği, kışın okula odun sağlamak ve sobaları yakmak, okulda düzen sağlamak, el, yüz, diş, saç temizliği yoklamaları yapmak öğrencilerin işiydi. Cihan bu konularda her zaman öncüyüdü. Odun getirmeyenleri uyarırdı. Odun getirmeyenlerin ısınmaya hakkı yoktu. Arkadaşları arasında do-

laşır herkesin eline, dişine bakar temiz olmayanları öğretmene söylemekle korkuturdu. Fakat asla söylemezdi. Bit yoklaması yapılacaksa öğretmen kız öğrencileri görevlendirirdi.

Resmi bayramlar bir şölen gibiydi. Bütün köylü, yaşlısı genci okulda törenlere katılırlardı. Kısa piyesler oynanır, şiirler okunur, şarkılar söylenir ve yarışlar düzenlenirdi. Hele törenler çevre köy okullarıyla ortak düzenlenmişse çok zevkli olurdu. Cihan her bayramda boyun damarları patlarcasına okuduğu şiirlerle herkesi kendine hayran bırakırdı. O şiir okumazsa tören tören olmazdı. Bütün yarışlarda vardı. Çuval içinde hızlı yürüme, yumurtayı düşürmeden taşıma vs. En çok çuval yarışlarında keyifleniyorlardı. Cihan çuval yarışlarında her zaman birinci olurdu.

Okulda sadece iki sınıf vardı. 1.2.3. sınıflar beraber bir sınıfta, 4.5. sınıflar diğerinde ders yaparlardı. Öğretmen üçüncü sınıfla ders yaparken ikinci veya birinci sınıf öğrencileri de o dersleri dinlerdi. Matematikte Cihan üst sınıfın problemlerini çözerdi. Köyün öğretmeniyle komşu oturuyorlardı. Öğretmen her akşam babaya Cihan'ın ve diğer çocuklarının yaptıkları her şeyi anlatırdı. Baba gururlanır dururdu.

Cihan orta okulda okurken gidiş geliş her gün dört saat yol yürüyordu. O kadar yorucuydu ki annesi onun çok kötü hava koşullarında komşu köyden aynı okulda okuyan Zeki'nin yanında kalmasını sağladı. Yürümeyi göze alamadığında Zeki'nin evinde kalıyordu. Zeki'nin babası bal üretiyor ve hayvancılık yapıyordu. Cihan her hafta sonu geldiğinde yediği balı ve yoğurdu allandıra ballandıra anlatıyordu. Zaten yemek yemek onun için her zaman zevkti. Kendi evlerinde bal, eğer biri getirmişse olurdu ancak. Bu şekilde Oğuz ve Ali Rıza'dan da hıncını almış olurdu.

Haftalık harçlığı 2.5 liraydı. O parayı çok özenli harcar artırdığı miktarla eve sabun, tuz veya şeker getirirdi. Bu davranış Cihan'a öz bir şeydi. Niçin böyle davrandığı getirdiklerini annesine verirken gözlerindeki pırıltıda ve mutlulukta gizliydi. Vermek onun için annesinin ona hep verdiği fakat onun

hep yetersiz bulduğu ilgi ve sevgi arayışıydı. Ve o, küçük yaşta kafasında oluşan saf temiz dünyasındaydı.

Eve bir şeyler getirme işi pek hoşuna gitmişti fakat daha fazla para gerekiyordu. Babasına, Murgul'a mektup yazdı. "Babacığım her şey zamlanıyor fakat benim harçlığım hiç değişmiyor." Bu mektup babasının o kadar hoşuna gitti ki onun harçlığını artırdı. Oğluyla daha çok gururlandı.

En çok sabun getirirdi. Çünkü annesinin Nuran'la kavgası en çok sabun üzerine olurdu: Nuranı çok sabun harcamakla suçlardı. Bu kavgaları bitirmenin yolu eve sabun getirmekten geçiyordu. Getirdiği sabunu ablasına verir "anneme söyleme" derdi. Cihan annesine hak vermiyor değildi. Yokluklar içinde çocuklarına en iyisini yapmaya çalışıyordu kadıncağzı. Ama, diğer yanda Nuran artık okuyan bir kızdı ve evi okulda öğrendiği ve yeni çevresinde gördüğü şekilde temizleyerek köye örnek olmaya çalışıyordu. İşe yaradığı kesindi. Önce "boşuna uğraşıyorsun" diyen komşular kendileri de evlerini daha temiz tutmaya başlamışlardı.

Herkes onun bu koşullarda başarılı olmasını akıl almaz buluyordu. Bu yorgunluğun yanısıra hem derslerine çalışıyor hem de annesine ve ablasına her konuda yardımcı oluyordu. Onlara hiç ama hiç kıyamıyordu. Sanki kadın ezilmişliğine o taptaze bedeniyle tek başına karşı çıkmaya çalışıyordu. Köyünde kadınların erkeklere göre çok daha ağır bir yük altında olduklarını görüyor ve biliyordu. Erkeklerin köy işlerinde kadınları yalnız bırakmalarına için için karşı çıkıyordu. O çalışırken yakın komşular "sen de büyüyünce diğer erkekler gibi işten kaçarsın, böyle yapmazsın" dediklerinde "kaçmam, ama, ben okuyacağım" diyordu.

Haksızlıklara başkaldırısı onun özünü sarmalarken yaşamında bir şeylerin eksik olduğunu duyumsuyor ve bir arayışa giriyordu. Bu arayış olacak lise yıllarında Cihan yaşadığı dünyayı algılamak, olanı biteni kavramak, bir şeyleri kafasında yerli yerine oturtabilmek için yoğun bir okuma ve öğrenme tutkusuna kapılmıştı. Bu yıllar ablasının öğretmen olarak

göreve başladığı yıllardı. Ablasının göreve atandığı, Rize'ye yakın bir kasabada, Der pazarı'nda ev tuttular. Cihan Rize Lisesi'ne gidip geliyordu. Ablası ona küçücük bir kitaplık yaptırmış, okul kitaplarını, defterlerini tertemiz kaplayıp kitaplığa koymuştu. Fakat Cihan her gün okula arka cebine koyduğu iki kâğıt parçası ve bir kalemle gidiyordu. Abla panik içindeydi. Başarılı olamazsa annesine ne söyleyecekti?

Ders dışı her kitabı okuyor, okudukça duygulanıyor, duygulandıkça duygularını zaman zaman şiirlerle zaman zaman makalelerle ve öykülerle dile getiriyordu. Bunları heyecanla ablasına va arkadaşlarına okuyordu. Aldığı tepkiler onu çok mutlu ediyordu. Acaba bu sadece o yaşların getirdiği yoğun duygusallığın ve enerjinin bir yol dışı vurumu muydu, yoksa Cihan gerçekten bu alanda yetenekli miydi? Ne yazık ki bu soruların cevabını alacak kadar bile uzun olmayacaktı yaşamı.

O yıllarda yazdığı şiirlerden birkaçı:

Hayat

Geçiyor günler yavaş yavaş

Saniyeler dakikalar

Saatler ve günler

Ve nihayet.....

Haftalar aylar seneler

Zaman sanki bir poyraz

Sonra hızlı esen bir lodos

Gibi geçiyor artık

Çağlayarak akan bir dere gibi

Önüne durak gelmezcesine gidiyor

Fakat.....

En sonunda önüne durak olan bir mezar koyacağız.

Cihan Alptekin

Rize lisesi 5ed A, N0:698

Kayıp

*Dağda kayıp
Şehirde kayıp
Rüyamda kayıp
Ne kayıp bilir misin sevgilim
Hayır...
Gençliğim kayıp*

Cihan Alptekin
Rize Lisesi 5ed A, N0:698

Lise ikinci sınıfta 13 dersin 11'inden sınıfta kaldı. Annesi kıyametleri kopardı.

“Rezil çocuk” diyordu. “Zamanında çalışmazsan böyle olur. Şimdi kim toplayacak çayları? Kim temizleyecek fındık köklerini? Sana ceza. Evden çıkmak yok. Deniz yasak. Ders çalışacaksın.” Artık akşamları bir koşu gidip yüzme keyfi de elinden alınmıştı. Annesi onu iki hafta eve hapsetti. Cihan çaresiz kabul etmişti. Annesi haklıydı. Diğer çocuklarının Cihan gibi köy işlerini omuzlayıp yapacakları yoktu. Ona ihtiyacı vardı. Nasıl kızmasıındı.

İki hafta sonra sınava girip bütün derslerinden geçti..Sonuç inanılmazdı. Annesi nazardan nasıl korkmasıındı. “Onbir dersten kalan çocuğun nesine nazar değecek” diye oğlunun başarısını küçümsemeye çalışıyordu. Rize Lisesi o yıllarda kolay başarılabilecek bir okul değildi. Cihan bir şey yapmaya karar versindi. Gerisi kolaydı. İstemesindi. İsteyince başaramıyacağı şey yoktu. Artık kendine güveniyordu.

Şiirler ve makaleler dünyası aşksız olur muydu?

*Aşkım
Dur sevgilim
Gelen, geldi gitti
Kimse atmadı beş kuruş dahi
Benim kaybolmaz derdime*

*Gittim hekime
Dedi yok bu ilaçtan
Dedim birazcık olsun
Ver bana o ilaçtan
Döndü geri
Gözleri dolu dolu oldu
Dedi ne var oğlum
Dedim ilaç, ilaç
Derdime derman olacak ilaç
Dedi ki yok yok.*

Cihan Alptekin
Rize Lisesi

İşte Cihan ablasının arkadaşlarından birine aşık olmuştu. Kızın bu aşktan haberi bile yoktu. Belki o da bir şeyler hissediyordu fakat böyle şeyleri karşılıklı açıklama! çok ayıptı yaşadığı yörede. Oralarda aşklar gizli gizli yaşanırdı ve Cihan da aşkını gizli yaşayacaktı. Nasıl olsa bir süre sonra unutacaktı. Unutulmalıydı, çünkü Cihan'ın öncelikli işi üniversite bitirmektir. Üniversite diploması alacak ve ailesini yaşadığı sıkıntılardan kurtaracaktı.

Akşamları eve döndüklerinde alelacele ev işlerini yoluna koyup ablasının öğretmen arkadaşlarıyla bir araya geliyorlardı. Ablasının arkadaşları bir evde bir arada kalıyorlardı. “Nuran ne olur Sanay’lara gidelim veya onlar bize gelsinler”.

Böylece Cihan kıza yakın olma şansını yakalıyordu ve en mutlu saatler başlıyordu. Onlarla şakalaşıyor, yaşadığı günlük olayları abartarak veya gülmeceye dönüştürerek onlara anlatıyordu. Bazen şehirden balık getiriyor, temizleyip pişiriyor onları yemeğe çağırıyordu. Delikanlının keyfine diyecek yoktu. Hafta sonlarında kuzenleri Cengiz ve Gültekin geldiklerinde Cihan'ın aşkı ve köyde olan bitenler en önemli gündem konuları oluyordu. Cihanla sürekli şakalaşıyorlardı. Cengiz ve Gültekin ondan üç yaş büyüktüler. Aşık olmak hepsi için çok uta-

nılacak bir şeydi. Fakat aşkı şakaya dökerek utangaçlıklarından bir yol kurtuluyorlardı. Kuzenler gerçekte Cihan'ı çok seviyorlar, ona karşı sorumluluk duyuyorlar, onu her durumda koruyorlardı. Zaten şaka insanların çok sevdiklerine yapılırdı.

‘Aştecu geçi, (küçümseme ünlemi) *do esse savayimisen?* (Gerçekten seviyor musun?)

“Susun be duyacaklar. Rezil olurum valla. Yok be eğleniyoruz işte.”

Köyde sürekli ilginç olaylar yaşanırdı. Çünkü köyün doğal yapısı çalışma koşullarına hiç uygun değildi. Ya ağaçtan düşerler, ya yamaçtan yuvarlanırlar, ya kesici araçlarla bir yerlerini keserler, ya öküz veya keçi veya koç boynuzlar, ya katır çifte atar, ya yılana, domuza rastlarlar, ya sellere kapılırlar, ya da dağlarda hayvanları kaybederlerdi. Arada köyler arası veya köy içinde bir kız kaçırma olayı gerçekleşmişse keyiflerine diyecek yoktu.

‘Ne olmuş biliyormusun?’

‘Ne?’

‘Mehmet Ayşeyi kaçırmış, dağda Musa’nın pasğasında kalıyorlarmış. Jandarmalar köyleri, dağları ve pasğaları didik didik arıyorlarmış’

‘Ne zaman olmuş?’

‘Dün gece’. Veya:

‘Ahmet amca incirden düşmüş.’

‘Yok be! Nerede? Alilerin evinin önündeki incirden’

‘Bir şey olmuş mu?’.....

Köyden uzakta da olsalar köy her zaman yaşamlarının içindeydi. Gelecekte çok geçmişle yaşamayı seviyorlardı sanki. Yeni ortamlarının yarattığı baskıdan, yorgunluktan, şaşkınlıktan bu şekilde kendilerini koruyorlardı. Birbirlerinden aldıkları bu enerjiyle geleceklerini güç koşullara rağmen biçimlendirmeye çalışıyorlardı.

Ablasının maaşını aldığı günler pek neşeleniyordu. Keyifle borçları ödüyor, almayı özlediği gazete ve dergileri satın alıyordu. Sonra büyük bir açlıkla onları okuyor, ilginç buldu-

ğu şeyleri heyecanla ablasına anlatıyordu.

Bir gün maaş almaya gittiğinde bir arkadaşı-annesinin onlara pakreçle (bakırdan özel yoğurt kabı) yoğurt günderdiğini haber vermiş. Cihan garaja gittiğinde pakreçi bulamamış. Akşam eve geldiğinde ablası onu gözyaşları içinde buldu.

“Anneme ne diyeceğiz. Pakreçin kaybolduğunu nasıl haber vereceğiz.” Aslında yoğurtun kaybolması değildi onu üzen. Onu üzen aldatılmışlıktı; insana duyduğu güvenin sarılmasıydı.

“Üzülme dedi ablası. Yanlışlık olmuştur. Yarın tekrar uğra. Geri getirmiş olabilirler”

Pakreç bulunamadı. Fakat Cihan hiç olmazsa geceyi rahat geçirdi.

Lise biterken üniversiteye girip okumayı iyice aklına koymuştu. Başaramamak korkusu yoktu. İsterse yapabileceğinden emindi. Fakat üniversiteye gitmek için gerekli koşulları yoktu. Para sorunu nasıl çözülecekti? Ailesi bu masrafı göze alabilecek miydi? Giysi sorunu vardı. Babası bir toplulukta iyi giyimli olmak çok önemlidir der dururdu. O da iyi giyinmek istiyordu. Ablası ona elbise diktirmek için güzel, kaliteli bir kumaş satın aldı. Amcası İstanbul’da bir yurda girene kadar yanlarında kalabileceğini söylemişti. Engeller büyük ölçüde aşıldıkça Cihan’ın içi içine sığmıyordu. Ne yazık ki iki ayrılık birden gelip çatmıştı. Ablanın Amerika’ya gitmesi gerekiyordu. Kendisi de hukuk öğrenimi için İstanbul’a gidiyordu.

Takımı diktirip giyene kadar ablası Amerika’ya gidince, ilk işi yeni takımıyla resim çektirip ona yollamak oldu. Resmin arkasına 3.3.1965 yazıp imzalamıştı.

2. Bölüm

“SUYUN ÖTE UCU İSTANBUL”

*Hep bir ağızdan türkü söyleyip
Hep beraber sulardan çekmek ağı,
Demiri oya gibi işleyip hep beraber,
Hep beraber sürebilmek toprağı,
Ballı incirleri hep beraber yiyebilmek...*
Nazım Hikmet

Cihan İstanbul’da ablası New York’ta hem birbirlerinden hem de çok sevdikleri doğup büyüdüğü köyden ayrı düşmüşlerdi. Bilgisini arttırmak, olan biteni izlemek, yeni dünyasına daha iyi uyum sağlayabilmenin bir yoluydu. Kadirga yurduna yerleşir yerleşmez yeni ilişkiler kurmaya, yeni kitaplar, dergiler okumaya başladı. Kısa süre sonra kendisini bir sosyalist olarak nitelendiriyordu. Okuma ve öğrenmeye olan merakı onda sosyalist ideolojinin temelini oluşturdu. Ablasına yazdığı mektuplar, gönderdiği resimler birbirini izliyordu. Resimlerin arkasını “Sevgi, saygı, bağlılıklar... Her geçen gün sosyalizm için doğuyor... Ablama, enişteme... Cihan Alptekin, Hukuk öğrencisi” veya “İlk aşama bağımsız demokratik Türkiye’ye doğru” veya “Johnson’un çekilme kararı; kokmuş emperyalizmin çıkmazı belirleniyor, dünya sosyalist olacaktır” cümleleriyle imzalıyordu. Bu imzalar onun düşünce çizgisindeki hızlı değişimi ve gelişimi gösteriyordu.

Cihan o yaşlarda Atatürk Devrimleri’ni, ilkelerini, Atatürk’ün her konuda düşüncelerini içeren araştırmalardan oluşan koca bir albüm düzenleyecektir. Ayrıca kendisi Osmanlı’dan Cumhuriyet’e kadar gelişmeleri özetleyen bir yazı di-

zisi hazırlayacaktır.⁽²⁾

Sürekli okumakta ve düşünmektedir. Bu arada başarılı bir öğrencidir. Anayasa dersi sınavında 10 alınca hocası Tarık Zafer Tunaya onu daha yakından tanımak için evine çağıracaktır. Onunla sohbet edecektir. Ayrılırken “Cihan sen 10 numarayı gerçekten hak etmişsin” diyecektir.

Hukuk fakültesine ilk girdiği yıl daha 17 yaşındayken Atatürk ilkelerine yeterince bağlı bulmadığı bir hocasına şunları yazacaktır:

Hocam Selçuk Özçelik’e Açık Mektup

Sizleri tanıyalı daha dört ay olmadı. Körpe dimağımla yeniler öğrenmek, özgeler görmek için, onbinlerce lise mezunu genci sokaklarda başıboş bırakarak fakültenize kaydoldum. Bu durum ulusal eğitimimizde belkide ana sorundur.

Üniversiteye çok uzak bir kentten geldim. Üniversitemiz için ve kendim için tasarılarım ve ince düşüncelerim vardı. Üniversiteye giden bilim adamlarını tanıyacaktık. Bundan kıvanç duyuyorduk. Bilim adamı, anlı-şanlı bilim adamı imgeleriyle geldik.

Koşuştuk geldik. Ama bu beklenmedik koşullar içinde o kadar sarsıldık ki bir tutacak dal bulamıyorduk. Bilim adamlarımız için tüm kuruntuladıklarımız boşa çıkmıştı. Azimle geldik, bir takım bunaltılarla. Çalışmalarınız ve bunun sonucu olan verdikleriniz dar bir ortamda kaldığı yanı sıra ilkelliği ağır basıyordu.

Bu olaylar karşısında nasıl bir isteğin sonucudur ki, eli kalem tutmayan bir öğrenci hemen kaleme sarılmaktadır. Bu düşündürücü olsa gerek. Bizlerin siz bilim adamlarından beklediklerimizi aşağıya sıralıyorum:

İnandığı yolda (tek başına kalsa da) direnecek. Bu inanç kuvvetini halktan alacak. Mücadeleci; memleketi, çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırmanın yollarını bulacak, sıra sorunla-

(2) Bu albüm ve yazdığı araştırma yazısı Cihan’ın çok sevdiği ve özlemini çektiği köyündeki evdedir. Yazıyı kitaba alamamamızın nedeni kâğıtların rutubetten zarar görmesi ve bazı yerlerin silinmiş olmasındandır.

rını kendi sorunları olduğu gerçeğini kabul edecek. Ülkesinin gerçek olan durumunu, koşullarını didik didik inceleyecek. Hal çarelerini belirten raporlar düzenleyecek. Bunları hep halk için yapacak. Bu yolda tüm gücüyle uğraşacak. Bilimsel çalışmasını, olanağı ölçüsünde, ileri götürecektir. Bizim sizden beklediklerimiz başlıca bunlardır.

Ne acı ki bir gerçeği belirtmeden geçemiyeceğim. Bu da üniversitemizde bilim adamı sıfatıyla çalışanların çoğunluğu statükocu olduğu gerçeğidir”.

Sayın Hocam, Acıdır ama siz bir durgunluğun içindesiniz. Ülkemiz için sesinizi yükseltmiyorsunuz. Memleketimizin acı gerçeklerinden korkuyorsunuz. Aldırmaz görünüyorsunuz.

Türkiye azgelişmiş bir ülkedir demiyorsunuz. Az gelişmiş olarak kalmasının nedenlerini araştırmıyorsunuz. Vediğiniz derslerin hiçbirini memleketin sorunlarıyla yanyana getirmek olanaksız. Kendinizi klasik çalışmaların verdiği klasik bir sorumluluk içine sıkıştırmışsınız. Tezlerinizle, kitaplarınızla bir donmuşluk içindesiniz. Çok kısır bir ortamda kalıyor çalışmalarınız.

Anayasa Hukuku dersi vermek üstünlüğü çok uzun bir çalışmanın sonucu olacak. Bunu kabulleniyorsunuz. Yıllar vermişsiniz bunlara. Fakat sonuç, sizlerden beklenilmeyen bir durumdur. Bir bilim adamının ülkesindeki acı durumun tutumluluğunu yapması ürkütücüdür. Bu sizin için acı da olsa bir gerçektir.

Sizleri kitaplarınızla ve kişiliğinizle tanıyışımı tutucu olduğunuz gerçeği izledi. Ve sizin için son zamanlarda hiçte iç açıcı olmayan söylentiler çıktı: Başgil’in ‘Hayrul Halefi’ diyorlar, böyle yazıyorlar. Gerçekten onun çıkmazlığı ve geçersizliği içine sizin de girmeniz acıdır.

Az gelişmiş bir ülke olan Türkiye’ mizde neyin tutuculuğunu yapmaktasınız?

Önce ülkemizin az gelişmişlik durumunu mu?...Ortaçağ koşullarında yaşam süren köylünün durumunu mu? Derebeyi kalıntısı toprak ağalarının topraksız köylüleri sömürmesini mi?...

(Mektubun devamı ne yazık ki elimizde değil. Ayrıca mektubu Selçuk hocasına verip vermediği de bilinmemektedir.)

Yıllar sonra (24 Ocak 1970’de) Cihan Sağmalcılar cezaevindeyken, arkadaşları, Prof. Özçelik’e devrim ve Atatürk çizgisinden ayrılmayacağına dair belge imzalatacaklardır.

Kardeşi adına korkuyordu ablası. Eniştesi ona yasal çizginin dışına çıkmamasını, yasal kuruluşlar içinde de sosyalizm için mücadele edilebileceğini öğütüyordu. Cihan koşulların onları yasal çizginin dışına itebileceğini fakat her şeye karşın dikkatli davranacağına da söz veriyordu.

Daha sonraki mektuplarda geniş toplum kesimleriyle iletişim içinde olduklarını, Türkiye’de devrimi gerçekleştirebileceklerine inancının tam olduğunu yazıyordu. Ablasının onu delikanlılık ve maceraperestlikle suçlamasına çok kırılmıştı. Kendilerinin maceracı olarak nitelendirilmemeleri gerektiğini, böyle bir nitelemenin onlara büyük haksızlık olduğunu söylüyordu. Öfkeliydi satırları.

Dünya gençliği de bir arayıştaydı. Uluslar sömürgecilikten kurtulmak için savaş veriyorlardı. Bağımsızlık arayışına girmişti uluslar. Bu bağımsızlık arayışı Türk gençliğine de hiç yabancı değildi. Mustafa Kemal’in başlattığı Ulusal Kurtuluş Savaşı bu arayışın tam kendisiydi. Yeni yeni yaşamlarına giren özgürlük, bağımsızlık, demokratik haklar, eşitlik, adalet, insan hakları gibi kavramların 1919’da Mustafa Kemal’le başlayan hareketin özünde olduğunu görüyorlardı. Fakat yaşadıkları ortamda bu kavramların içinin boşaltılmaya çalışıldığını da farkediyorlardı.

Bir yanda, 1960 yılında, 12 sendika lideriyle kurulmuş ve 1965 seçimlerinde 15 milletvekiliyle Meclise ilk kez girmeyi başarmış TİP (Türkiye İşçi Partisi), bir yanda Doğan Avcıoğlu ve Yön dergisi çevresinde oluşmuş partileşmeyen sol Kemalist akım, bir yanda 27 Mayıs hedeflerine bağlı, Türkiye’yi çağdaş uygarlık düzeyine taşımayı amaçlamış bir TMTF (Türkiye Milli Talebe Federasyonu), gençliğe çağdaş bir yol çizme amacıyla oluşmuş FKF (Fikir Klüpleri Federasyonu)

bir yanda kimi zaman gençliği destekleyen kimi zaman iktidarın yanında yer alan bir CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) ve 1965 seçimlerinde tek başına iktidar olmuş sola karşı tamamen kapalı, saldırgan ve tamamen taraflı bir politika izleyen AP (Adalet Partisi) iktidarı vardı. Bu sağcı iktidar, eşitlik, adalet, insan hakları, insan özgürlüğü gibi kavramlara uzak ve bu kavramları reddettiği için iktidardı. Bu iktidar, aynı zamanda alabildiğine eşitsizliği ve adaletsizliği içinde barındıran hızlı bir kapitalistleşmeden hiçbir şekilde rahatsızlık duymayacaktı. Ve bu iktidarla birlikte güçlü bir ordu MİT, CIA ve Amerika vardı.

Türk Solu dergisi 1967 yılında yayına başlayacaktır. Devrimci gençliği yönlendirme, devrimci bilinci geliştirme gibi bir işlevi vardır derginin. Sosyalizm, Atatürk Devrimleri, ilkeleri tartışılmakta ve toplum sorunları irdelenmektedir. Derginin siyasi çizgisinin belirlenmesinde Mihri Belli'nin etkisi büyüktür. Ayrıca Mihri Belli ve bir ölçüde Hikmet Kıvılcımlı devrimci gençliğin düzenlediği seminerlerde sürekli konuşmacıdırlar. Konular eğitim ağırlıklıdır. Zamanla daha farklı dergiler gündeme gelecektir: *Aydınlık Sosyalist Dergi* ve 1970'de Hikmet Kıvılcımlı'nın çıkardığı *Sosyalist Gazete* yayınlanacaktır.

68 Gençliği böyle bir ortamda çıkış yolu arıyordu kendisine. Böyle bir iktidara rağmen sol düşünce örgütleniyordu. Ve Cihan bu ortamda geniş gençlik kitlesinin devrimci, anti-emperyalist mücadelesinin içine girecekti. Bir yandan okuyor bir yandan kimi eylemlere katılıyor, bir yandan da Türkiye İşçi Partisi'nin çalışmalarını izleyip birikimlerinin pratiğe nasıl uygulandığını anlamaya çalışıyordu.

Kadırga yurdunda kalıyor olması onu eylemlerin içine daha çok itecektir. Bu arada, onun peşi sıra okumaya veya iş aramaya gelen gençlere yardımcı olmak durumundadır. Onlara kalacak yer sağlayacak, sağlayana kadar, yurtta, arkadaşlarının yataklarını birleştirip gençleri aralarına alarak konuk edecektir. O gençlere, yatacak yer bulmak, işsize iş bulmak

için her kapıyı çalacak onları bir yol bir yerlere yerleştirecektir. Onlarla paradan giysiye her şeyini paylaşacaktır.

Deniz Gezmiş'le yatakları yanyanadır. Arkadaşlıkları bu yurttan başlamıştır. Sürekli yanlarında birilerini konuk etmektedirler. Bazen bu zorunlu olmaktadır. Birlikte düşünmek, tartışmak, dostluğu içtenliği paylaşmak, birlikte kararlar almak ve uygulamada daha başarılı olmak için gerekiyordu birliktelik.

Ara sıra aile ve köy özlemini amcasının Beşiktaş'taki veya diğer akrabalarının evinde giderecektir. İstanbul'da okuyan diğer yakın akrabalarla orada buluşurlar, konuşurlar, özlem giderirlerdi. Geceleri evin bir odasına yatakları yanyana yere sererler, amcaoğulları ve gençler hep beraber dokuz on kişi beraber yatarlardı. Konuşmaktan gülüşmekten gece yarısına kadar uyumazlardı. Arasına orda yerleşmiş bulunan astsubay bir ağabeyin, Yaşar Atagün'ün evine giderlerdi. Nezahat ablası ona hiç gocunmadan köy yemekleri pişirir yedirirdi.

Arandığı dönemlerde amcasının evi kolay bulunacağından arandığı dönemlerde daha çok Yaşar Ağabeyinin evine uğrayacaktır. Cihan'ın devrimci harekette yer alması onları çok ilgilendirecek onurlandıracak, fakat onun başına bir iş gelir korkusuyla da onu vazgeçirmeye çalışacaklardır. Zamanla, Cihan'ın devrimci hareketteki kararlılığı karşısında, ona derin bir saygı, sevgi ve güven duyacaklardır.

1966 da 6. Filo'nun Türkiye karasularını ziyaretine karşı protesto eylemlerinin içindedir Cihan. İlk eylemlerde yakın akrabaları da onunladır. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi son sınıf öğrencisi olan amcasının oğlu Ergün, Cihan'ı kendinden çok küçük olduğu için, koruma amacıyla da olsa yalnız bırakmamaktadır. Fakat bir süre sonra onu artık kontrol edemeyecektir. Henüz her şey güzel kafasında yerli yerine oturmamıştır. Fakat sosyalizmi öğrenmekte, ülke gerçeğinde de, ulusalcılığı çok gerekli bulmaktadır. Atatürk öğretisiyle sosyalizm arasındaki ilişkileri yakalamaya çalışmaktadır.

Üniversitede eğitimin kalitesini, öğrencilerin yaşam koşullarını diğer gençler gibi beğenmemekte, daha iyi koşullar için

bir şeyler yapmaları gerektiğine inanmaktadır. Üniversite öğrenimin de gençler beklentilerini bulamamışlardır. Öğrendikleri bilgilerin yaşamla bağlantısını kuramamaktadırlar. Bunu dile getirmenin sağcısıyla solcusuyla her öğrencinin görevi olduğunu düşünmektedirler. Ve Cihan bu çabanın öncülerinden biri olacaktır kısa zamanda.

Bir yanda geçimini de sağlamak zorundadır. Bir işe girmeye çabalayacaktır. 30 Nisan 1966'da Ardeşen Kaymakamlığı, İlçe Jandarma Kumandanlığı, "adli, idari, siyasi ve askeri bir ilişkisi olmadığı, muhitinde iyi tanınmış kimselerden olup her hangi bir işe girmesinde mahsuru bulunmamaktadır" şeklinde bir yazı verilmiştir Cihan'a. Fakat bir işe girme fırsatı bulamayacaktır. Çünkü her şeyiyle kendini ülkesine adanmış kararı almıştır, almışlardır.

1967 “ÖĞRENİYORUZ ÇÜNKÜ ÖĞRENMELİYİZ”

*Güzel günler göreceğiz çocuklar
Güneşli günler göreceğiz,
Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar
Işıklı maviliklere süreceğiz...*
Nazım Hikmet

1966-67 yılları sol yayınların çok hızlı üretildiği ve tüketildiği yıllardır. Gençler okuyorlar tartışıyorlar, sonuçlara varmaya çalışıyorlardı. Bir yandan da gücünü Adalet Partisi Hükümeti’nden alan çeşitli sağcı örgütlerin saldırılarına uğramaktadırlar. Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) bu örgütlerden biridir. Bu örgüt, o yıllarda, Komünizmle Mücadele Dernekleri tarafından ele geçirilmiştir. Mahir Kaynak’ın bir eli MTTB’de bir eli Devrimci Gençliğin içindedir. İstanbul Üniversitesi’nde de asistan olarak çalışmaktadır. Devrimci gençlikle zaman zaman toplantılar düzenleyip veya devrimci gençlerin toplantılarına katılıp Özellikle “Cuma toplantıları”nın en sık ve en ilgi çeken konuşmacılarından. “Devrimci mücadelenin gücü silahtır. Silahsız, mücadele başarıya ulaşamaz. Pasifizme bir son verelim” şeklindeki açıklamalarla, eylemlerin, şiddete veya anarşiye dönüşmesi için çaba göstermektedir. Herkesten çok hızlı bir solcu olduğu için devrimci öğrencilere gerilla taktikleri verilmesi gerektiğini söyleyecektir. Cihan’ın kurucu üye olduğu Devrimci Öğrenci Birliği (DÖB), Demokratik Devrim Derneği ve Pahalılıkla Mücadele Derneği’nin kuruluşlarına katkı yapacaktır Mahir Kaynak. Daha sonra Madanoğlu Davası’yla deşifre olacaktır. Sol liderleri çeşitli nedenlerle bir araya getirip cebinde taşıdığı dol-

makalem ses alma cihazıyla sesleri alacak ve anında MİT'e ulaştıracaktır.⁽³⁾ 29 Mayıs 1973 yılında tanık olarak katıldığı bir duruşmada MİT'e sol kesimler ve örgütlerle ilgili 33 rapor verdiğini söyleyecektir. Tabii bu başarılı çalışmaları ortaya dökülünce Kaynak, yerine, kendi gerçek kimliğiyle yaşayacağı ortama, dönmek zorunda kalacaktır.

3 Ocak 1967 de İTÜ'yü basan sağcı öğrenciler, öğrenci lokali tahrip edip ve birçok öğrenciyi yaralarlar. Saldırganlar MTTB üyesidirler. Onları protesto eden devrimci gençlik polis saldırısıyla karşılaşılıyor. Türk Milli Talebe Federasyonu (TMTF) önünde gençler yerlerde süründürülerek coplanıyorlar. Devrimci gençlik polisin bu denli taraflı tutumuna ibretle tanık olmaktadır. Fakat polisle çatışmaya girmekten de kaçınmaktadırlar. Cihan ve arkadaşları bu eylemleri en gerçekçi biçimde yaşamaktadırlar. Bu taraf tutmaya, hem şaşırmakta hem de için için direnmektedirler ve ısrarla, kendi kararlarıyla yapacakları eylemlere ayırım yapmadan tüm gençleri çağdırmaktadırlar. Ayırımcılığa, benimsedikleri dünya görüşü gereği zaten karşıdırlar.

1967 Mart ayında, dış güçlerin desteğini de arkasına alan Adalet Partisi'nin hazırladığı "Temel Hak ve Hürriyetler" tasarısı devrimci gençliğin karşısında sağcı gençleri cesaretlendirecek niteliktedir. Bu tür yanlı uygulamaların süreklilik kazanması devrimci gençliği iktidara karşı mücadele eylemlerine yönelme eğilimine sokacaktır. Sadece iktidara değil, için için sağcı gençlere de kinleneceklerdir. Bu olumsuzluklara karşın sağduyulu davranmaya devam edeceklerdir.

Aynı günlerde DİSK'in kurulması ve İstanbul'da FKF'nin örgütlenmesi harekete güç katacaktır. Sol kuruluşlar teoriyi pratiğe dönüştürme çabası içinde Anadolu'nun sorunlarını inceden inceye gündeme getireceklerdir. Anadolu'da sosyalist yayınlar üretilmeye başlanacaktır. Bu üretim doğal olarak oralarda örgütlenmeyi de gündeme getirecektir. Gençler birikimlerini geniş toplum kesimleriyle paylaşma eğilimindedirler.

(3) Süleyman Genç, 1971, *12 Mart'a Nasıl Gelindi*, s.290, İleri Yayınları

19-27 Mayıs 1967 Devrim Haftası olarak belirlenmiştir. Cihan çeşitli devrimci örgütlerin ve 27 Mayısçılar'ın düzenlediği etkinliklerin içinde ve önlerdedir... Her etkinlik onları düşünsel olarak daha da zenginleştirmektedir.

24 Haziran 1967'de yeniden gelen 6. Filo tepkilere neden olmuştur. Bu tepkiler zamanla artacaktır. Zaten Filo'da bu nedenle gelmektedir. Karşı güçlerin taksim Atatürk Anıtı'na koydukları çelenk gençler tarafından yakılacak, yerine, "Emperyalizmin eli Ata'mıza uzanmasın" yazılarak kendi çelenklerini koyacaklardır.⁽⁴⁾ Polisle çatışmanın akıllıca olmadığını bilmektedirler. Polis engellemelerinde polislere de gerçekleri anlatma ve onların kendilerini anlamalarını sağlamaya çalışmaktadırlar.

Bu kadar tepkiye karşın 6. Filo 7 Ekim 1967'de, yani bir kaç ay sonra, yeniden Türkiye karasularındadır ve Cihan, Dolmabahçe'de düzenlenen mitingdedir. Protesto biçimi olarak açlık grevine gidiliyor, Amerikalı erlerin şapkaları toplanıyor, onlara yumurta atılıyor ve arabaları yakılıyor.

Amerika bu arada Nato'ya ait silah ve techizatın Kıbrıs'ta kullanılmasını yasaklayacaktır.⁽⁵⁾ Bu Amerika'nın ilk yasağı değildir, son yasağı da olmayacaktır. Bu müdahale, bağımsızlığı onur meselesi edinmiş genç yürekleri sıkıştırmaktadır. Her gelişme onları haklı çıkarmaktadır. Çünkü her yeni gelişme bizzat onları kışkırtmaya yöneliktir.

7 Kasım 1967'de özel yüksekokullar Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle protesto edilmektedir. Bu çerçevede İstanbul'dan Ankara'ya "Özel okullar devletleştirilmelidir" yürüyüşü yapılmıştır. Cihan bu hareketin içindedir. Bu yürüyüş en uzun ve en büyük öğrenci yürüyüşüdür. Atatürk Orman Çiftliği'nde Ankara gençliği İstanbul'dan gelen konukları karşılayacaklardır. Bu yürüyüşte gençler sağ sol ayırımı asla yapmamaktadır. Gençler 13 günde Ankara'ya varacaklardır. Polisin engellemelerinde polise karşı tepki göstermeyecekler-

(4) Alpay Kabacalı, *Türkiye'de Gençlik Hareketleri*, s.180, Altın Kitaplar

(5) Türk Solu Dergisi, 1968, Sayı: 22

dir. Onların derdi özgür üniversitelerdir.

Tüm savaşlara olduğu gibi Vietnam Savaşı'na da karşıdır-
lar. Amerika saldırısına karşı direnen Vietnam Halkı'na yar-
dım kampanyası başlatırlar. Bu yardım kampanyası birçok ül-
kede de başlamıştır. Bu gençlik, aynı zamanda, tüm dünyada
barış istemektedir.

1968 “BİLİYORUZ VE GÖRÜYORUZ”

*Şarkılarımız
Varoşlarda sokaklara çıkmalıdır!
Şarkılarımız
Bir tek yüreğin
Perdeleri inik
Kapısı kilitli evinde oturamaz!
Şarkılarımız sokağa çıkmalıdır
Nazım Hikmet*

68, tüm dünyada esen ve her ülkede kendi öz koşullarında şekillenen bir rüzgârdır. Dünya gençliğinin ortak sorunları eğitim, işsizlik, demokratik haklar, barış ve silahlanmadır. Fakat her ülkede 68 gençliği, ülkenin öz koşullarından temellenen konuları öne çıkarıp protesto etmektedirler. Örneğin, Almanya gençliği, Nazizm'in kalıntılarını, Nazizme özentileri ve Amerikan emperyalizmini protesto edeceklerdir. Fransa ve İtalya gençliği ekonomik krizin yarattığı olumsuzlukları ve üniversite eğitim sistemini sorgulayacaklardır. Japonya'da anti-Amerikancılık gündeme gelecektir ve eğitim sistemi sorgulanacaktır. Birçok ülkede Amerika'nın Vietnam halkına karşı açtığı savaş protesto edilecektir. Kimisinde sendikal hareketler, işçi hakları ağırlık kazanacaktır. Azgelişmiş ülkelerde özellikle Amerikanın iç işlerine çok karıştığı ülkelerde ve bir yol özgürlüklerini yitiren sömürgeleşmiş ülkelerde bağımsızlık mücadelesi vardır. Fakat her ülkede daha özgür üniversite ve daha kaliteli eğitim, eşitlik ve adalet özlemi vardır, ba-

rış ve demokrasi özlemi vardır, insan hakları özlemi vardır, gençlerin damarlarından özgürlük özlemi akmaktadır. Ve tüm bu özlemler kimileyin şarkılar üreterek, kimileyin tiyatroyla, kimileyin roman ve öyküyle, kimileyin faşizme ve irticaya karşı bir başkaldırı biçiminde ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de başkaldırı, üniversitelerin temel sorunu olan eğitimle başlamıştır. Üniversite eğitiminin kalitesini sorgulayarak insanın özgürleşmesi anlayışına dayalı bir eğitim sistemini oturtmaya çalışmışlardır. Gençlik, bu çabayı, Türkiye’de üretici güçleri ayağa kaldırmakla da güçlendirmişlerdir.

1968’de başlayan, gittikçe tırmanan ekonomik bunalım büyük ölçüde Amerika’daki ekonomik krizin Türkiye’ye yansımalarıdır. 1971, doların en çok değer kaybettiği yıldır. Amerika siyasetinin Vietnam savaşı nedeniyle tıkanması Amerika’yı daha çok saldırganlaştırmıştır. Ve Türkiye’de 68 hareketi, kısa zamanda, giderek bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi temeline oturmuştur.

Genelde dünyanın hiçbir ülkesinde bu hareketler veya bu başkaldırı çok iyi algılanamamış fakat hiçbir uygar ülkede gençler Türkiye gençliğinin yaşadığı dramı yaşamamıştır.

Dünyadaki sol gelişim, sol uyanış, Ulusal Kurtuluş Savaşları ile el ele gitmekte ve Amerika’yı, kendi çıkarları için, az gelişmiş ülkeler üzerinde ekonomik ve sosyal baskı kurmakla suçlamaktadır. Gerçekte Amerika’da sistem yoksul ülkelerin sömürülmesi üzerine kuruludur ve Amerikanın en korktuğu şey ulusal uyanışla –ki bu uyanış bir sol temelli uyanıştır– ortaya çıkan Ulusal Kurtuluş Savaşları’dır. CIA, FBI ve diğer ülkelerdeki uzantılarının görevi kapitalist gelişmenin önünde en büyük engel gibi görünen bu uyanışı engellemektir. Amerika’nın Güney Vietnam halkını yanına alarak Kuzey Vietnam halkına karşı savaşa girmesinin nedeni apaçıktır ve dünya halkları bu gerçeği görmektedir ve bu savaşa karşıdırlar. Bu sol uyanış, Amerika’nın dış dünya üzerinde oluşturduğu hegemonyayı tümüyle sarsmaktadır ve Amerika Vietnam savaşını da kaybetmek üzeredir. Yeni sömürme biçimleri gerekmektedir.

Türkiye’de 1960’lı yılların aydınlanma hareketinin doğru-
duğu bilinçlenme ve düşünsel gelişme, doğal olarak Ameri-
ka’nın hiç hoşuna gitmeyecektir. Ve Amerika Türkiye’yi dize
getirmek için bazı ülkelerde yaptığı gibi, silah olarak, zaman
zaman irticayı, zaman zaman faşizmi zaman zaman da etnik
ayrılıkları kullanacaktır. Yardım ve dostluk anlaşmalarını
kendi çıkarlarına uygun biçimde yapacaklardır. İstedikleri ül-
keye özgürce girip çıkmanın koşullarını hazırlayacaklar ve
her ülkenin özelliklerine göre iç siyaseti istedikleri gibi bi-
çimlendireceklerdir.

Bu gerçekleri görmek için Truman Doktrini, Eisenhower
Doktrini ve Johnson Doktrini gibi kuramlar gözden geçirile-
bilir. 12 Mart öncesinde hazırlanmış kuramlardan oluşan bir-
çok kitap ve raporlar birçok gerçeği gözler önüne sermekte-
dir. Bu kuramların hepsi azgelişmiş ülkelerde karışıklık yara-
tıp onları iç savaşa sürüklemeye dayanır. Bu gerçek CIA’in
hazırladığı ve tabi senatör Haydar Tunçkanat tarafından Mec-
liste açıklanan Dickson Raporu’yla da doğrulanmaktadır.⁽⁶⁾
Değerli hukukçu Emin Değer “bu rapor yeterince incelensey-
di geleceğimizin nelere gebe olduğunu, 12 Mart’a oradan 12
Eylül’e giden yoldaki tuzaklar görülebilirdi... Hükümet ikili
anlaşmalarda ülkenin çıkarlarını gözönüne almayarak Anaya-
sa’yı ihlal etmiştir” diyecektir. Dickson Raporu Amerika’nın
Türkiye’nin içişlerine, ne kadar, nasıl karıştığı konularında il-
ginç bilgiler içermektedir. Uğur Mumcu, “Suçlular ve Güçlü-
ler” kitabında bu konulara değinecek CIA’in özellikle Yuna-
nistan ve Türkiye’de çok etkin çalışmalar yaptığını söyleye-
cektir. Zaten 6. Filo Türkiye’de işini bitirdikten sonra mutla-
ka Yunanistan’a uğramaktadır ve orda da aynı tepkilerle kar-
şılaşmaktadır.⁽⁷⁾ İsmail Cem *Tarih Açısından 12 Mart* kitabın-

(6) Emin Değer, 1996, *Uğur Mumcu ve 12 Mart*, s,58, 83, 92,124,163, 166, um:ag
Emin Değer Milli Savunma Bakanlığı, Hukuk Müşavirliğinde Hakim Albay
olarak görev yaparken ordudan ihraç edilmiştir. Nedeni bağımsızlık ve Demok-
rasi mücadelesine ve Atatürk devrimlerine sahip çıkma gereğine inanmışlığıdır.

(7) 22 Mart, 1972, Gazeteler

da bu ilişkileri net bir şekilde ortaya koyacaktır ve bu gerçekler belgelere dayandırılmaktadır.

Genelde emperyalizmin, özelde Amerikan emperyalizminin ülkemiz üzerinde oynadıkları oyunların üstü, bugünün ileri teknolojik gelişmişliğin yarattığı koşullarda, artık örtüle-memektedir. Avrupa Ortak Pazarı'na girişte oynanan oyunlar, IMF ve Dünya Bankası dayatmaları, büyük kitlelerin gözün-den de kaçmamaktadır. Ayrıca, sağ, işbirlikçi ve çıkarıcı iktidarların toplumu sürükledikleri bu çıkmaz, 68 gençliğimizin kavgasının ne kadar haklı olduğunu da net bir şekilde açıkla-maktadır.

Bu çerçevede 1968, Türkiye'de irticanın örgütlendiği, faşist komando kamplarının hızla çoğaldığı ve sağcı, faşist saldırıların en yoğunlaştığı yıldır. Siyasiler, devrimci gençliğin karşısına sağcı gençliği çıkartma çabaları içindedirler. "Kadıköy'de Kuran-ı Kerim yakıldı , Vatan elden gidiyor" gibi yalan haberlerle sağcı gençler devrimcilerin üstüne saldırtılmaktadır.

24 Şubat 1968'de İstanbul'da Anayasa mitingindedir Cihan. Sağcı gençler ellerinde sopa ve taşlarla mitingi düzenleyenlere saldırırlar ve konuşma kürsüsünü ve mikrofonu parçalarlar. Miting başlayınca "Koministler Moskova'ya" sloganı atarlar. Mitinge katılanlar ki aralarında en tanınmış Anayasa profösörleri de vardır; gençler saldırılara cevap vermeme-ye ve çatışmamaya özen gösterirler. Ertesi gün sağcı gazetelerden biri haberi "solculara halk dayak attı" diye verir.

7 Mart 1968'de toplanan, 44 ülkeden temsilcilerin katıldığı, AIESEC toplantısı protesto edildiğinde gençler ilk kez hapishane gerçeğiyle karşılaşacaklardır. Arkadaşı Mustafa Kıyıcı Cihan'ın bu olayda sanık değil tanık olduğunu söyleyecektir. Fakat Cihan mahkemede "bu gençliğin bir başkaldırısıdır..." diye söze başlayınca o da sanık durumuna düşecektir. Bir başka yol arkadaşı Celal Doğan "Cihan'a 'sen bizi savunmak için ordaydın. Neden böyle bir tanıklık yaptın?' diye soracaktır. Cihan doğruyu söylediğini söyleyecektir. O kadar iç-

tenliklidir, o kadar inançlıdır ve o kadar da dürüsttür.

14-19 Mayıs'ta NATO'ya hayır haftasında gençler NATO'yu Amerika'nın yoksul ülkeleri sömürmek için kurduğu bir örgüt olarak nitelendirecek ve 6 metre kadar olan büyük NATO amblemini yakarak protestoyu başlatacaklardır. Cihan bu eylemlerin içindedir. Yayınladıkları basın bildirisi gençlerin ne kadar haklı ve içtenlikli olduklarının bir göstergesidir.⁽⁸⁾

Basın Bildirisi

Varlığını yoksul ülkeleri sömürmekle sürdürebilen emperyalist Amerika bu çıkar düzenini devam ettirmek amacıyla askeri bir garanti aradı ve NATO'yu kurdu. 1949.

Bir umacı yaratarak soyduğu ülkeleri "komünizm" tehlikesiyle korkuttu. Ve yandaş birer güç olarak bu örgüte kattı. Nitekim yeryüzünde emperyalizme karşı ilk kurtuluş savaşını vermiş olan Türkiye'miz ne gariptir ki bu oyuna düşerek, kurtuluş savaşlarının baş düşmanı ve emperyalizmin sömürü aracı NATO'ya girdi, 1952.

O günden bu yana NATO hep aleyhimize çalıştı. Emperyalizme karşı ilk kurtuluş savaşını veren ordumuz, sonradan NATO'ya girmemiz nedeniyle Kıbrıs'ta bile kendi öz çıkarlarınızı korumaktan alıkondu.

Emperyalistlerin tepesine kurduğu merkeziyetçi NATO kumanda zincirinden dolayı Türkiye'nin NATO içinde kalıp yeni statüler arama olanağı yoktur.

Bu nedenlerden, emperyalist Amerika'nın hasta ekonomik yapısının askeri uzantısı olan NATO'ya hayır demek şarttır.

NATO'ya hayır diyoruz çünkü Amerika'ya karşıyız.

NATO'ya hayır diyoruz, çünkü emekçi halk yığınlarının, yani Türkiye'nin çoğunluğunun çıkarlarından yanayız.

14-19 Mayıs tarihleri arasında NATO'ya hayır haftası olarak ilan eden aşağıdaki örgütler bugün bağımsızlık kahramanı Mustafa Kemal'in anıtı önünde bizi bağımlı kılan NATO'nun amblemini yakarak haftayı açıyoruz.

(8) Harun Karadeniz, 1974, *Türkiye'de Gençlik Hareketleri*, s.75, 76

Amacımız bağımsızlık sorununu, yalnızca biz gençlerin ve aydınların sorunu olmaktan çıkarıp emekçi halka mal etmektir.

Çünkü her zaman halklar galip gelmiştir. Vietnam'da böyle olmuştur, Türkiye'de de olacaktır"

Gençler, bildirinin yanı sıra bir de broşür dağıtacaklardır:
NATO'YA HAYIR;

Çünkü, NATO'da kaldığımız sürece düşmanlıklarımız ve dostluklarımız ve savaşa girip girmememiz Amerika'nın çıkarlarına ve kararlarına göre ayarlanacaktır.

NATO'YA HAYIR

Türkiye Amerika için değil Türkiye için savaşmalıdır.

NATO'YA HAYIR

Çünkü NATO yardım diye soktuğu silahlarla, milli silah sanayiiimizi yok etmektedir.

NATO'YA HAYIR

Çünkü NATO anlaşmasına üye olan devletlerin hepsi (yalnız Türkiye hariç) eskiden beri fakir dünya halklarını sömüren ülkelerdir.

NATO'YA HAYIR

Çünkü, Türkiye'yi Amerika'ya ekonomik yönden bağımlı kılan imtiyazların bekçiliğini yapmaktadır.

NATO'YA HAYIR

Çünkü semalarımızda çok yıldızlı Amerikan bayrağı istemiyoruz.

NATO'YA HAYIR

Çünkü; amacımız özgür ve mutlu Türkiye'dir.

12 Haziran 1968'de Cihan, Boykot Komitesi'ne seçilmiştir ve İstanbul Üniversitesi'nde üniversite reformu diye hazırladıkları bildiriye rektörlüğe vermişlerdir. Rektörlüğe gittiklerinde kimseyi bulamayacaklardır. Fakat geri dönerlerse, karşı devrimci güçlerin rektörlüğe fiziksel zarar verip suçu devrimci gençliğin üzerine atabileceklerinden korkmaktadırlar. Ve ısrarla bir yetkilinin gelmesini isterler. Sonunda birileri gelir

ve gençler oradan ayrılırlar. Cihan bu hareketin öncülerinden-
dir. Öğrencilerin hepsi sağ sol ayrımı yapılmadan eyleme ça-
ğırılmışlardır. Sorun hepsinin sorunudur. Bazı öğretim üyele-
ri, öğrencileri, böylesine haklı bir harekette destekleyecekler-
dir. Reform tasarısının hazırlanmasına destek de verecekler-
dir. Boykot 20 gün sürecektir. Yönetimlerin verdiği bazı so-
mut sözler üzerine boykot sona erecektir. Fakat verilen sözler
hep havada kalacaktır.

Bu birlik içinde hareket, bazı kesimlerin hiç hoşuna gitme-
yecektir ve öğrencilerin amaçlı ikiye bölünmesi çabaları sür-
dürülecektir. Öğrenciler isteklerini şöyle sıralamışlardır.⁽⁹⁾

*Belli çıkar gruplarının kendi çiftlikleriymiş gibi yönettik-
leri üniversitede yıllardır süregelen düzensizlikler, sonunda
bu patlamaya yol açmıştır. 27 Mayıs Devrimi'nden sonra çı-
karılan 115 sayılı Üniversiteler Kanununu, yarının hukukçu-
larını yetiştiren, bizlere kanun saygısını aşılayacak olan hu-
kuk profesörleri uygulamamışlardır. Bu türlü örnekler sayıl-
makla bitmeyecek kadar çoktur.*

*28. maddeye göre kürsü kurullarının her yarı yılın başın-
da ve sonunda olmak üzere yılda en az dört defa toplanarak
kürsünün öğretim ve bilimsel araştırma işlerini demokratik
bir biçimde görüşmesi gerekirken, bu maddeye hiç uyulmamış
ya da göstermelik olsun diye kürsü dosyasına sadece toplanıl-
dığına dair bir belge koymakla yetinilmiştir.*

*43 üncü maddeye göre Üniversite genel sekreteri ile fakül-
te sekreterlerinin yüksek öğrenim diplomasına sahip olmalı-
rı gerekirken bu hüküm de yıllardır uygulanmamıştır.*

*Öte yandan öğrenci ve asistan temsilcilerinin yılda en
aşağı iki kere yönetim kurulu toplantılarına katılmaları gere-
kirken bu husus da gerçekleştirilmemiştir.*

*Üniversiteye hâkim olan, kanun ve nizam tanımayan bu
Ortaçağ paternalist zihniyetine artık son vermenin zamanı
gelmiştir.*

(9) Ant, 1968, Sayı,78

Bugün üniversitede orjinal bir esere rastlamak oldukça zordur; kitapların çoğu yabancı dilden bir iki kitabın çeviri ve kopyasından başka bir şey değildir. Türkçe eserlerden kopya çeken öğretim üyelerine bile Üniversiteden hiçbir tepki gösterilmemektedir.

Kitapların hacmi büyüdüğü fiyat artmakta, buna bağlı olarak sağladıkları kâr artmakta, hocaların itibarının da kitabının kalınlığı ölçüsünde arttığı sanılmakta, bir takım lüzumsuz bilgiler öğrencilerin kafasına zorla doldurulmaya çalışılmaktadır.

Öte yandan bu geniş hacimli kitaplarda bugünün yurt ve dünya sorunlarına dönük bilgiye pek rastlayamazsınız.

İşte bizim boykotumuz her şeyden önce bu bozuk düzene son verilmesini hedef almıştır.

Üniversiteyi esas üç eleman meydana getirmektedir: Öğretim üyeleri, yardımcıları, öğrenciler. Fakültelerin yönetiminde bunların her üçünün de söz sahibi olmaları gerekir. Başka türlü bu paternalist zihniyete son vermeye imkan yoktur. Bugün asistanlardan kişilik sahibi olanlar kürsü başkanlarının gazabına uğramaktadır. Çoğunlukla evet efendimciler tutunabilmektedirler.

Öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu, öğrencileri yok farz etmektedirler. Beri taraftan yönetmeliklerdeki aksaklıklar, öğrencilerin mağdur olmalarına, bilgi dağarcıklarına yeni bir şey katmadan yıllarını boş yere kaybetmelerine yol açmaktadır.

Gençlerin çabaları eğitime yönelik iyileştirme eylemleriyle sınırlı değildir. Gençler ülkelerinde yaşanan her türlü sorunu da gözaltına almaktadırlar. Türkiye ekonomisi didik didik edilmektedir. Her konuda bildiriler hazırlayıp dağıtmaktadırlar. Fabrikaları ziyaret edip işçilere sömürüyü anlatmaktadırlar. Yayın organlarında yıllık bütçelerin geniş kitlelerin lehine olup olmadığı, ekonomi, irticanın devlet eliyle örgütlenmesi (Bu gerçeği Türkiye kamuoyu ve bugünün iktidarları da artık kabul etmektedirler), faşizm, aşiretler, topraksız köylüler sorgulanmaktadır.

Hareketi Anadolu'ya yaymak amacındadırlar. Bu nedenle öğrenci örgütlerinin sivil toplum örgütleriyle, köylüyle, işçiyle, esnafla elele vermeleri Anadolu'ya açılmaları gerekmektedir. İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele Derneği, Dr. Hikmet Kıvılcımlı öncülüğünde, gençler, işçi, esnaf, aydın işbirliğiyle kurulmuştur. MİT Ajanı Mahir Kaynak bu derneğin kuruluşunda da vardır.

Marangozların sorunları bile gündemdedir. Devlet üretme çiftlikleri göz altındadır ve oradaki yolsuzluklar dile getirilmektedir. “Ya iş ya ekmek” yürüyüşü düzenleyerek işsizliğe el atmışlardır. Keban Barajı inşaatında, yabancı firma işçilere ücret ödemeyince, gençler orada işçilerin yanındadır. Kars'ta köyleri dolaşıp köylülerin yaşam koşullarını incelemişlerdir. Şehirlerde yaşayan insanların yaşadıkları ekonomik ve toplumsal baskılara el atmışlardır. Çorum, Amasya, Tokat gezilerek aynı çalışmalar yapılmıştır. Malatya'da, topraksız köylülerin toprak istemi mitingindedirler. Ayrıca köyler dolaşarak üreticileri tanımışlardır. Uşak-Eşme'de tütün, Denizli-Çivril'de haşhaş üretiminin sorunları gözden geçirilmiştir. Antep'te fıstık üreticileriyle buluşmuşlardır. Urfa bölgesinde Harran Ovası'nın sağlık sorunları incelenmektedir. Ege'de, Söke'de, Gerze'de tütün üreticileriyle eleledirler. Bartın'da ağaç işçilerini örgütlemektedirler. Karadeniz'de fındık üreticilerinin yanındadırlar. Zonguldak'ta işçilerin yanındadırlar. Hakkari de Zap Suyu üstüne köprü yaparlar. Adı Devrimci Gençlik Köprüsü'dür. Bütün bu çalışmalar eleştirel bir yaklaşımla, rapor haline getirilerek DEV-GENÇ bilgi bankasında biriktirilmektedir. Örneğin:

TMTF 9.Dönem Çalışma Raporu

TMTF Eğitim Raporu

TMTF Dış İlişkiler Raporu

TMTF Basın,Yayın, Folklor, Kültür-sanat Tiyatro Raporu gibi.

Madenlerin özelleştirilmesine karşıdırlar. Çünkü madenlerin yönetimi yabancı şirketlere bırakılmıştır. Bu uygulamayı

da gençlerimiz çok aşağılayıcı bulmaktadırlar. Çünkü onların bağımsızlık anlayışlarına hiç uymamaktadır.

Yabancı sermayeye daha çok vergi ödemedikleri veya yeterince vergi ödemedikleri için karşıdırlar. Montaj Sanayii ve Ortak Pazar'a "onlar ortak biz pazar" sloganıyla karşı çıkmaktadırlar. Çünkü montaj sanayii bir tür kopyalamadır. Haşhaş üretimi, Amerikalı gençler uyuşturucuyla ölüyorlar savıyla yasaklanmıştır. Çünkü Amerika böyle istemektedir. Bu tutum Atatürk'ün bağımsızlık anlayışını özümsemiş bu gençlerin anlayacağı bir şey değildir. Hemen haşhaş üreticilerinin yanına koşacaklardır.⁽¹⁰⁾

Yapmak istedikleri özetle çok sevdikleri vatanın insanlarıyla iletişim kurup, onlara gerçekleri anlatıp, onların yurttaşlık bilincini geliştirmektir. Özetle, 68 Gençliği Türkiye'nin tüm üretici güçlerini bilinçlendirme sorumluluğunu üstlenmişlerdir. "Ülkenin kalkınmasının ve giderek bağımsızlaşmasının temeli üretimdir" anlayışından yola çıkmışlardır. Bu çok önemli bir olgudur.⁽¹¹⁾

1961 Anayasası'nın her zaman savunucuları olmuşlardır. Çünkü yaşadıkları uyanışı bu Anayasa'nın sağladığı özgürlükçü yasalara borçlu olduklarını ve insanı öne çıkaran bir yaklaşımla hazırlandığını bilmektedirler. O dönem hükümetinin attığı her siyasi, askeri ve ekonomik adımlar, (Adalet Partisi hükümeti) uygulamalar eleştirilmekte, kamuoyu o konularda aydınlatılmaktadır. Kısaca gençler TBMM muhalefetine yapmasını bekledikleri ve yapmadıkları her şeyi yapmaktadırlar.

Uluslararası işbirliğinin gereğine bile inanmaktadırlar ve birçok dış gençlik örgütleriyle iletişim kuruyorlar.

Bu gençler, toplumların gelişmesinde sanatın ve kültürün öneminin bilincindedirler. Kültür dernekleri kurmakta, sokak tiyatrosu oluşturmakta ve gecekondularda ve köylerde oyunlar sahnelemektedirler. *Genç Sinema* adında bir dergi çıkarıl-

(10) 1968-1971 yılı *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazeteleri, *Türk Solu*, *Yankı*, *Ant* dergileri ve o yıllara ait kitaplar taranarak elde edilmiştir.

(11) Ali Yıldırım, 1990, *FKF-DEV-GENÇ*, s.213,214, Yurt Yayınları

maktadır. “Pir Sultan Abdal” yürüyüşü düzenleyip Pir Sultan Abdal’ı sahnelemektedirler. Pir Sultan Abdal insanın evrensellliğini yakalamış, insan değerlerini çok iyi bilen dünya çapında bir filozoftur bir bakıma. Ve gençlik bu şekilde Pir Sultan Abdal’ın öğretisini de gündeme almaktadır.

Bunlar yetmiyormuş gibi, gençler, paralarını bir fonda toplayıp, parasal sorunları olan üniversite gençliğinin kitap ve ders notlarını teksirle çoğaltıp onlara ücretsiz dağıtacaklar ve yurtlarda ücretsiz kalmalarını sağlayacaklardır. Onların, bunları yaparken kaç yaşında oldukları hiç unutulmamalıdır.

Bu çabaların ne kadar amacına ulaştığı ayrı bir konu, fakat onların ne kadar içtenlikli ne kadar kararlı ve yurtsever olduklarını göstermektedir bize. Vatan hainliği bunları yapmak mıydı? Bu akıllı, zeki, yetenekli gençler bu kadar güzel fakülteleri kazanmışken, onları rahat bir gelecek bekliyorken, neden, her şeyi bir yana koyup yurtseverliklerini öne çıkardılar? Neden kelleyi koltuklarının altına aldılar? Neden aç sefil bir yaşamı seçtiler? Neden bir an olsun kendi çıkarlarını düşünmediler? Bu sorulara herkesin cevap araması gerekmektedir. Onların yaşadıklarını hakedip etmedikleri sorusunu herkes kendine sormalıdır. Bunun muhasebesini herkes yapmalıdır. Ve onları bu sona getiren nedenleri ve bu sona taşıyanları iyi görüp tanımalıdırlar.

Bu gençler öngörülüydüler, bugünleri yaşayacağımızı o günlerde biliyorlardı. Ve onların içindeki bu derin yurtseverlikleri onların enerjisiyle buluşacak, özveriyle ve öngörüyle ülkenin yaşadığı, yaşayacağı sorunlara el atacaklardı. Korkarak güzelliklerin yaratılamayacağını, üretilmeyeceğini biliyorlardı. Geçmiş, “sadece korkusuz, cesaretli, akıllı insanların toplumu değiştirdiğinin” örnekleriyle doluydu. Bu gençlik okuyordu ve görüyordu.

Bireysel tüm çıkarlarını bir yana koyup, tüm yurtseverlikleriyle bu sorunlara el atan gençlerimiz kucaklanmış olsalardı, sorunları onlarla biraz paylaşılmış olsaydı, bir kez gençler derdiniz nedir diye sorulsaydı, o günler öyle ve bu günler

böyle yaşanır mıydı?

Bu arada Cihan, özgür olduğu bir kaç gün bulunca, gidiş dönüş 30 saatlik yolu göze alarak köyüne koşacaktır. Bir gidişinde ağabey Ali Rıza kıyıda, yol kenarında bir iki arkadaşıyla oturmaktadır. Cihan otobüsten iner ve onlara doğru yürür. Ali Rıza bu eski püskü giysiler içinde gelen kapkara genci tanımayacaktır. Oysaki genç adam kendisine doğru gülümseyerek yürümektedir. Tam yaklaştığında kardeşini ancak tanıyacaktır. Cihan Anadolu'da bir yerden bir yere koşuştururken hem kararmıştır, hem de giysileri paramparçadır.

15 Temmuz 1968 de 6. Filo yeniden İstanbuldadır. Gençler, Amerikalı erlerin Türk kızlarıyla sokaklarda otellerde beraber olduklarına tanık olurlar⁽¹²⁾ ve genç yürekleri daha da kabarmaktadır. Ve kendiliklerinden orada örgütlenip Amerikalıları taşıyan tüm araçların yoldan geçmesini engellemek istediler. Anında polis karşılarındaydı. Cihan ve bir grup arkadaş 6. Filo'ya karşı duvarlara yazı yazmak ve Amerikan bayrağını yarıya indirmek suçundan emniyete götürülürler. Elllerinde boya lekeleri olduğu iddia edilmektedir. Kısa sürede serbest bırakılırlar.

Polis, gündüz yaptığı engellemeleri yeterli bulmayacak, onları yurtlarında gece uykuda yakalayacak, coplayacak, tartaklayacak ve gözaltına alacaktı. Ertesi gün gençler daha örgütlü olarak 6.Filo'yu protesto edeceklerdi.

Protesto mitingleri ardından, polis, İTÜ yurdunu basacak birçok devrimci genci tutuklayacak, çok sevdikleri devrimci , Vedat Demircioğlu'nu öldüreceklerdir. Vedat'ın ölümü bir bakıma bir dönüm noktası olacaktır. Gençlik, gençliklerinden kaynaklanan, üzüntünün yarattığı heyecanla kendilerini bir yol koruma eğilimine gireceklerdir. Vedat durup dururken öldürülmüştür ve kasıtlı öldürüldüğü bellidir.

20 Temmuz 1968'de gençler "Barış için Amerikan Emperyalizmine karşı Savaş" mitingindedirler. 27 Temmuz'da "Anayasa ve Kanunlara Saygı Mitingi" düzenlerler.

(12) Alpay Kabacalı, *Türkiye'de Gençlik Hareketleri*, s.207-208, Altın Kitaplar

68 rüzgârı, sadece gençleri değil toplumları da sarmalamıştır. Bu nedenle gençlerin bu eylemleri halk tarafından yadırganmamakta; aksine, gençler, toplumun özlemlerini onlar adına dile getirenlerdir ve alkışlanmaktadır.

6. Filo 28 Ağustos 1968'de yeniden İzmir'dedir. Oranın da karışması gerekmektedir.

Cihan bir yazıyla başkaldırının gereğini vurgulayacaktır.⁽¹³⁾

Bir Gençliğin Başkaldırışı

Geri bırakılmış bir ülke Türkiye. Yarı-bağımlı, Yarı-feodal. Emperyalizmin yeniden kısıkrak bağladığı ATATÜRK TÜRKİYE'si. İşbirlikçilerin, feodal güçlerin egemen olduğu yurdumuz. Ve bu ülkenin üniversiteleri. Sömürge ülkesinin gençliği. Emperyalizm-feodal güçlerin kendilerine yordakçı yaptığı bilim adamları. Yurt yönetiminde karar sahibi olan emperyalizm ve işbirlikçi güçler. Özerk olması gereken üniversite yönetimine de girmişler, burada da ağırlıklarını duyurmuşlardır. Emperyalizm-feodalite işbirlikçi güçler Üniversiteler yönetiminin düşmanlarıdır.

Tüm bunların nedeni olan çürümüş eğitim düzeni. Yosunlaşmış, kokmuş ulusal olmayan bir yönetim. Ve bunun kurduğu, kökleri asırlar önceye dayanan bir eğitim sistemi. Öğrencilerini ezen bir sistem. Öğrencisinin kişiliğini yitirten bir yönetim. Bunlara, çıkarları aynı olan gençliğin başkaldırışı. Üniversite yönetiminden hoşnut olmayanlara ortak cephe kurduran devrimci eylem.

Bu ortak cepheyi Öğrenci-Devrimci hocasıyla oluşturuyordu. Karşı cephe üniversite yönetimi ve bu yönetime satılmış, yönetimle işbirliği etmiş öğrenciler-

(Edebiyat Fakültesinde olan çatışma bu yargımı doğrular.) Neden bu çatışma oldu? Yönetime karşı kavga veren gençlik onlarla işbirliği etmiş güçlere de aynı paralelde kavga vermesi zorunludur.

Amerikan damgasını taşıyan bilim adına bilimsizlik yapan

(13) *Türk Solu*, 9 Temmuz 1968, Sayı:34

sözde bilim adamları çoklukturlar. Ve bunların Amerikanlaştırdığı bir eğitim düzeni var. Emperyalizmin ajanlığını (yardakçılığını) yapan bilim adamları cirit atmaktadır. Üniversitelerimizde. Empreyalist-işbirlikçi güçlerin yanında bilim yuvaları olmuştur üniversitelerimiz. Gençlik bu acı durum karşısında başkaldıracaktır. Bunlara karşı yeni bir kavgasını başlatacaktır. Kavgaya aşama aşama verilir.

Gençlik uyanık zümredir. Olayları çağdaşlık açısından görür, tam bir gerçekçilikle değerlendirir. Bu olanaklara sahiptir. Ön aşamada kavgasını kendini ezen bir yönetime karşı veriyor. İkinci bir kavgaya başlatacaktır gençlik üniversite yönetiminde elemeye girecektir. Amerikancı bilim adamlığına son diyecektir. Sonraki kavgalarında Anti-Emperyalist Anti-Feodal savaşı başlatacaktır. Gençlik Ulusal Demokratik Devrim kavgasına girecektir. Gençlik bu kavganın dinamosudur. Ve tam bağımsız, gerçekten demokratik bir Türkiye'nin kurulması yolunda başkaldıracaktır. Durmayacaktır yine. Devrim sürekli. Devrimin sonu olmaz. Aşaması olur. iyi düşünmemiz gerek. Kavganın stratejisini yerinde, koşullara uygun olarak çizmeliyiz. Şunu kesinlikle saptamalıyız. Gençlik devrim yapamaz. Ama Devrim Savaşını başlatır. Onun dinamosu olur.

Cihan ALPTEKİN
Hukuk Öğrencisi

Cihan, bu yazıda bağımsızlık mücadelesi verilmesi gerektiğini, herkesin bu mücadeleye katılmasını, katılmayanların da bilinçlendirilmesi gerektiğini, fakat her koşulda bu mücadelenin asla durmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Eğitimin kalitesizliğini de belirterek, eğitimin çağdaşlaşması gerektiğini söylemektedir. Bugünün eğitimcilerine göre de eğitimin temel sorununu, eğitimin değişen toplumlara, bu değişimle değişen yaşam koşullarına ayak uyduramaması" olduğudur. Cihan eğitim konusunda çok doğru saptamalarda bulunmaktadır. Yazıda, aynı zamanda, Cihan, emperyalizmin

baskısı altında üniversitelerin özerk ve toplumun bağımsız olamayacağını ve gençlerin başkaldırısının gerektiğini vurgulayacaktır.

Ardından “*Sen Hey....Amerikalı*”⁽¹⁴⁾ yazısı yayınlanacaktır.

Sen Hey.. Amerikalı

Avrupa'nın en sıcak günlerini yaşayan İstanbul. Bir yaz sabahı. Güneş doğmamış henüz. Tan yeri ağarmak üzere. Sabahı da aydınlığı da bulmak için yüreklerde direnme duygusu belirginleşiyor. Günlük güneşlik olması için Türkiye'nin ulucu duyguları şahlanıyor.

Böyle bir sabahtı. Bir rüzgâr esiyordu hafiften. Dalgalar inip kalkıyordu ağlamaklı. Bu İstanbul Boğazı. Boğazın denizi. Bizim deniz. Büyük kahramanlıkların tanıklığını yapan deniz. İstila ordusu teknelerinin yüzdüğü deniz. Türkiye'nin İstanbul şehrinin denizi. Despot Abdülhamit'in, “satış pazarlığını” sen iyi bilirsin. Satılık Vahdettin'i bilirsin. Şimdi gene ağlamaklı yüzün. Elin gavuru gelip demirlemişti. Amerikalı emperyalist Boğaz'ın sularındaydı. Siyasal yönetim kollarını açtı onlara. 21 pare top atışıyla karşıladılar onu. Türkiye'nin güvenliğini sağlayacaklarmış. Ondan Akdeniz'de demirliyorlarmış. İç ve dış güvenliğimiz onları çok düşündürüyormuş. Dünyanın candarmalığı onlardaymış. Gene İstanbul'umuza ayak bastılar. Dolarları lira yapturdılar. Balını kaymağını yemeğe koyuldular İstanbul'un. İğrenç zevklerini tatmin etmek için Beyoğlu'nun sokaklarına daldılar.

Hey... Amerikalı! Bu ülkenin kahraman tarihi var bilmez misin? Emperyalistleri denize döktü İzmir'de Kurtuluşunu yaptı o zaman bu ülkenin halkı. Biz kurtuluş savaşı nasıl yapılır biliriz. Maroken koltuklarda oturarak verilmez kurtuluş savaşı. Bu ülkenin halkı var, aydını var, ordusu var, uyanık gençliği var. Bunların tokadını yemeden gideceğin yok biliyoruz. Senden yana olan işbirlikçilerin var. İktidarın polisi seni koruyacak. Bu durumda sen bu sulardayken o suların gençli-

(14) *Türk Solu*, 23 Temmuz 1968, Sayı:36

ği rahat uyuyamaz. Elbette canını dişine takıp direnecek. Birleşiyor, gruplaşıyor, örgütleniyor gençlik. Halkla birleşen gençlik yer yer layık olduğu cevabı veriyor sana. Mahzenlere tıklarıyorlar, coplanıyorlar yerlerde sürükleniyorlar; ama her gün daha güçle ve inançla direniyorlar. Bizim olan polis bizi tutukluyor, neden Amerikalıya karşı koydun diye. Amerikalı bayrağımızı yırtar; yurttaşlarımızı öldürür; tutuklanmaz yargılanmaz hiç. Bizim polisimiz bizim kaldığımız yurtları basar. Öğrenciler polisin saldırısından korunmak isterler. Dolaplar devrilir, dökülür pencerenin camları kırılır. Karyolalardan barikatlar yapılır. Ağır yaralananlar olur. Elin gavuruna “vatanımdan çık” demenin karşılığı bunlar.

Gençlik kendi üniversite yöneticilerini de yanında bulamaz. Rektörlerini çağırırsın Amerikalıya karşı direnişte, ön saflarda yer almasını istersin. Korkarlar, polisle karşı karşıya bırakırlar gençliği. Rektör yakını “ben bir devlet memuruyum” diye.

Kavgamız belirlenmiştir. Bir daha Amerikan neferini görmeyecektir bu sular, bu güzelim İstanbul. Eğer görürsek tükürülecektir suratına. Amerikalı gidecektir Türkiye’imizden. Topuyla, tüfeğiyle, NATO’suyla, üssüyle çıkıp gidecek buradan. Uşaklarınla karınla kızınla gideceksin sen hey... Amerikalı.

Cihan, toplumun en ilerici kesimi olması gereken üniversitelerin ve üniversite yönetimlerinin, kendilerinin çok içtenlikle inandıkları doğrular karşısında umursamazlıklarını kabul edememektedir. Polisin bu kadar haklı bir mücadelede kendilerini hedef almasını da kabul edememektedir. İsyanı onlarıdır. Çünkü kendilerini Atatürk gençliği olarak görmektedirler ve Atatürk ülkeyi gençliğe emanet etmiştir. Haklılığına ve gerekliliğine çok inandıkları davalarına, bağımsızlık ve demokrasi mücadelelerine üniversite hocalarının ve yönetimlerinin katılımını gerekli görmektedir.

29 Ekim 1968’de Samsun’a giden gençler ertesi sabah Samsun’dan “Tam Bağımsızlık için Mustafa Kemal Yürüyüşü’nü” bir bildiriyle⁽¹⁵⁾ başlatacaklardır.

(15) *Türk Solu*, 19 Kasım 1968, Sayı:53

Büyük Türk Milleti

Atatürk için toplanalım.

*Mustafa Kemal'in Milli Kurtuluş İdeali'ni yaşatmak için,
Mustafa Kemal Devrimi'ne saldıran karanlık güçlere dur
demek için,*

Milletçe yabancı uşaklığına düşmekten kurtulmak için,

Tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiye için,

Gazi Mustafa Kemal'in kurtuluşçu saflarında toplanalım.

Yaşasın Türkiye!

Yaşasın yarının bağımsız Türkiye'si için Mücadele.

Bu bildiriye bugün kim imza atmaz...

Birçok engellere karşın 10 Kasım'da Ankara'da olacaklardır. Yürüyüşte gençler tutuklanmış ve Bozkurt Nuhoğlu'nun ve gençlerin yargıca yaptıkları "Sayın yargıcım, burada bizi, 24 genci değil, Atatürk ilkelerini yargılıyorsunuz" şeklindeki onurlu savunma, hakimi etkileyecek ve gençleri serbest bırakacaktır. Gençler kaldıkları yerden yürüyüşe devam edeceklerdir. Özenle polisle gerginleşmeyeceklerdir. Cihan bu hareketin öncülerindendir.

Gazeteci yazar Oral Çalışlar yürüyüşe katılan gençlerden biridir. Bir söyleşide sunları söyleyecektir. "Başımıza ilginç şeyler geliyordu. Hemen ertesi günü olayı gazetelerde okuyorduk. Bu haberler gazetelere nasıl gidiyordu? Tabii aramızda bir polis olduğunu sonradan öğrenecektik... Çorum'da Alaca kasabasından geçeceğiz. Uğramaktan çekiniyoruz. Çünkü çok gerici bir yer olduğu haberi verilmiş bize. Ama sonunda uğramaya karar veriyoruz. Şehre girmemizle alkış koptu. Sloganlar atıldı. Hepimiz çok sevinmiştik.... Kırıkkale'ye yürürken bir günde 70 km yol yürümüş-tük".⁽¹⁶⁾

Onlara, en önde katılan gençlerden biri Muzaffer Köklü'dür. Muzaffer Köklü büfe işleten bir gençtir. Cebinde OD-TÜ kimliği taşımaktadır. Gençleri saldırgan hareketlere yö-

(16) Oral Çalışlar, *Baş Kaldırımının Yedi Rengi*, s:44, Milliyet Yayınları

neltmeye çalışmaktadır.⁽¹⁷⁾ Sonradan ajan olduğu ortaya çıkacaktır. Uygulamaya göre ajanlıkları ortaya çıkanlar geri çekilecek, hemen yenileri görevlendirilecektir. Aynı şekilde Uğur Mumcu'nun da ajan olarak saptadığı ve bugünlerde Emniyet müdürü olarak görev yapan Erdal Gökyüzü mitinglere sustalı veya silahla katılmaktadır. Ruhi Koç bir toplantıda onu "bizim toplantılarda böyle şeyler olmaz" diye uyaracaktır.

Ekim 1968'de Cihan, 11 arkadaşıyla Devrimci Öğrenci Birliği'ni (DÖB) kuracaklardır.⁽¹⁸⁾ Bu çalışmada aralarında Mahir Kaynak da vardır. Onları derneği kurmaya özendirecek ve mücadeleyi daha çok sertleştirmelerini öğütleyecektir.

DÖB üye kabul etmeyecek fakat İstanbul'daki eylemlere damgasını vuracaktır. Kuruluş nedenini arkadaşı Mustafa Lütfü Kıyıcı şöyle açıklayacaktır. "Fikir Klüpleri Federasyonu (FKF) zamanı tartışmakla geçiriyor, eyleme yönelik hiçbir şey yapmıyordu. Biz FKF içinde erimekten korkuyorduk. Nuran abla bunu yazma. Fakat çok güzel kızlar vardı. Onlara aşık olur eylemlerimizi gerçekleştiremezdik diye bile korktuk."

Daha sonra DÖB feshedilecektir ve kurucular yeniden FKF'ye döneceklerdir. Kasım ayında Demokratik Devrim Derneğini kuracaklardır. Cihan içlerinde olacaktır. Demokratik Devrim Derneği daha sonra çeşitli karşı devrimci kesimlerin baskısıyla kapatılacaktır.

"FKF zamanı tartışmalarla geçiriyordu" sözü birçok gerçeği de anlatmaktadır. Bu gençler delikanlıydı. Delikanlılığın gereği her şeyi hemen yapmak, hızlı yapmak ve sonlandırmak istiyorlardı. Hedefe en kısa zamanda varmak isteği delikanlılığın bir gereği gibiydi. Bu çok anlaşılır duygu anlaşılmalıyacak, onların bu masumiyeti, delikanlılıkları hiçbir şekilde gözönüne alınmayacaktı.

Bir yandan, çok insan, coşkulu ve umut dolu Cihan 18.11.1968 de Babasına şunları yazacaktır.

(17) Süleyman Genç, *12 Mart'a Nasıl Gelindi*, s:170-171, İleri Yayınları

(18) *Türk Solu*, 15 Ekim 1969, Sayı:48

Sevgili Babacığım,

Size iki kez yazdım. Mektup yazmadı diye bir söz olamaz.

Derslerim fena sayılmaz. Şubat'ta bir kısım derslerimden geçeceğim. Bu sene üçte okuyorum. İkinci sınıftan iki dersim var. Dayımın çocuklarına ders veriyorum. O da bana ayda 250 TL veriyor. Sizden onun için para istemedim. Dayım iyidir. Bana yardımı çoktur. Öğrenci kâğıdımı göndereceğim (Çocuk parası için).

Eniştem Yakup bana 500 lira gönderdi. Gene gönderecekler. Dayımdan da alıyorum. Bana yetiyor.

Benim için gereksiz yere kuşku yapma. Yanlış yolda olduğumu sanma. Tam doğru yolu buldum. Bu yolda gideceğim. İktidar senden korkuyorsa, çekiniyorsa, seni düşman biliyorsa, bilki doğru yoldasın. Doğru yolda olmanın ölçüsü bu.

Gelecekte gene yazarım. Ellerinizden öperim.

Bağlılıklar

Cihan Alptekin

Görüldüğü gibi Cihan bir yanda üniversitedeki sorumluluğunun da bilincindedir.

Türk Solu dergisinde "Gençlik Savaşımız"⁽¹⁹⁾ başlıklı bir yazısı yayınlanacaktır.

Gençlik Savaşımız

Yıl 1848. Fransa büyük bir savaşın başında. Hükümetler kuruluyor; devriliyor. Devrin en liberal gerici bakanı Guizot kabinede. Seçmen olmak isteyen yüzbinlerce halk. Oy hakkı için baş kaldıran Fransız halkı meydanlarda. Bağırıyor; çağırıyor. Şöyle cevap veriyor Guizot halkın başkaldırışına: "Zenginleşin, siz de seçmen olabilirsiniz."

Günümüzün üniversite hocaları da aynı düzeyde. Çok bilir tutumlarda, başkaldıran öğrencilerine aynı özellikte cevaplar veriyorlar. "Okulunuzu bitirin, siz de doğruları konuşabilirsiniz." Yazdıklarıyla, konuştuklarıyla en doğru insanlarmış kendilerine göre. Sanki 'eğitimin generalleri' dirler. Dedikleri

(19) *Türk Solu*, 3 Aralık 1968, Sayı:55

uygulanacak, konuştukları bir plak gibi tekrarlanacak. Sınırlı bilgileri, soydan soya devredilecek, belirli kuralları her zaman her yerde aynen uygulanacak.

Üniversitelerimiz belirli soyun at oynattığı yerler oldu. Bir bilim adamı aristokrasisi yaratıldı. Ve yönetimleriyle birlikte her devrin siyasal iktidarına hizmetlerini sunmak yarışına girdiler üniversitelerimiz. Komprador siyasal yönetimin gönüllü öğreticisi oldular. Tüm güçlerini komprador siyasal yönetimin yararına sundular. Bilim adamları kurulu teknik yönetimin öğreticisidirler. Siyasalı, toplumsalı, ekonomiyi istenilen ve gerekli biçimde veremezler. Komprador siyasal yönetimin istediği çizgide ve ölçüde verebilirler. Bu ölçülerin dışına çıkanlar etkisiz bırakılırlar ya da yetkileri elinden alınır. Sonra öğrencinin öğrenme hakkını kurdukları sistemle kapatırlar. Öğrenciyi teknik konular altında ezerler. Yozlaşmış bilgileri “oku da adam ol” diye öğrenciye sunarlar. Doğruları, gerekli olanları öğrenme olanaklarını kaldırırılar.

Gençlik, çağının dünyasının akışını, gidişini öğrenmek aşkıyla yanan kişilerdir.

Ülkesini tanımak zorundadır. Bunu bireysel uğraşısıyla yapar. Ve ülke topraklarının emperyalizmin bir sömürü alanı olduğu yargısına varır. Kapitalist emperyalizmin vantuzlarına bırakılmış bir ülke olduğunu görür. Amerika emperyalizminin kol gezdiği cirit attığı topraklar. Üs ve tesisiyle Amerika Türkiye’de. Teknik uzmanlarıyla teknik yönetimin üst kademelerine girmişler. ‘Barış Gönüllüleri’yle Anadolu’yu afyonlamışlar. Uluslararası güçlü organizasyona sahip casusluk örgütü CIA’sıyla ve bunun Türkiye’deki ajanları her yerde hazır ve nazırdırlar. Görevleri Amerikan emperyalizmini koruyacak iktidarlar bulmaktır. Bu iktidarların kendilerine göre çalışmasını sağlarlar. İşbirlikçi iktidarlarına planlar hazırlarlar. Ulusal olmayan güçlerin ağırlık koymasına çalışırlar. Ulusal güçleri etkisiz bırakmak yolunda uğraşırlar. Üniversitelerimizde kendilerinden yana bilim adamları bulurlar. Gayri-milli kültürün düşüncesini yayarlar. Ulusal kültürü

yoğlaştırırılar. Kültürümüzü de emperyalizmin hizmetine koyarlar.

İşte bizler böyle bir ülkenin gençliğiyiz. Amerikan emperyalizminin var olduğu ülkeyiz. Görevlerimizi doğru çizgi üstünde yerine getirmeliyiz. Bize düşen ilk görev GAZİ MUSTAFA KEMALCI gençliği kurmaktır. Emperyalizmi ancak Gazi Mustafa Kemalci güçler yenebilirler. Bunun düşüncesini yapmalıyız. “Gençlik deyince sosyalist gençlik anlarım” yanlıştır. Ülkemizde Amerika var. Gençlik anti-Amerikan gençliktir. Bu gençliktir ki emperyalizmi korkutur. Bu gençliğin ön görevi: Amerika-işbirlikçi güçler- feodalizmi yenmek olmalıdır. Bu güçleri yenmek ancak Gazi Mustafa Kemalci güçlerin Birleşik Ulusal Cephe kurmalarıyla olur. O zaman kavgamızı doğru çizgiye oturturuz. Bu güçlerin istenilen doğru çizgisi milli demokratik devrimdir. Bu çizgide başarıyla gidebilmemiz ULUSAL BİRLEŞİK CEPHE'nin gerçekten kurulmasıyla olur. Gençlik ulusal güçlerin Türkiye’de ortak bir iktidar kurmalarını, milli iktidarın egemen olmasını istemeli ve bu çizgide direnmelidir. Ulusal kurtuluş düşüncesini topluma yansıtmalıdır. Amerika haklı olmanın her türlü ölçüsünü yitirmiştir artık Türkiye’de. Vietnam’da da yitirmiştir. Dominik’te de yitirmiştir.

Çağımız savaş çağıdır. Dünya üstünde barışın kurulması için savaşın zorunlu olduğu çağdır. Emperyalist rüzgârı ulusçu rüzgârların yeneceği çağdır. Halklar ve ezilmiş ulusların emperyalizme karşı silahları çevirip tetiğe bastığı çağdır. Devrim savaşları çağıdır. Yığınların savaşıdır. Üçüncü dünya ülkelerinin devrim savaşları, ulusal kurtuluş savaşlarıdır.

Gençlik! Bu çizgide savaşmalısın. Emperyalizmi Türkiye’den kovmak, dünya üstünden yok etmek için savaşmalısın. Bıkmadan, yılmadan, usanmadan savaşmalısın.

Cihan ALPTEKİN

Cihan bu yazısıyla dünya görüşünü içtenlikle dile getirmektedir. Cihan ulusalcıdır. Cihan emperyalizme karşıdır. Ci-

han Türkiye’de yabancılara, Türkiye’deki işbirlikçileriyle at koşturduğunu bilmektedir. Bunun böyle olmadığını söyleyebilecek bir insan var mıdır bugün Türkiye’de? Ve Cihan bağımsızlık mücadelesi verilmesini gerekli görmektedir. Ve bağımsızlık mücadelesinin Ulusal Birleşik Cephe’yle verilmesi gerektiğine inanmaktadır. Ayırıcı değil, birleştiricidir. Bu düşünceler, bu tavır Cihan’la sınırlı değildir. Büyük ölçüde 68 Gençliği bu düşüncededir.

Gençlerimiz daha uygar, daha çağdaş bir Türkiye ve üniversite diye çırpınırken Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem, Meclis Milli Eğitim Komisyonu’nda üniversitelere din dersi konulmasını kabul ettirecektir....

Amerika karıştırmaya devam edecektir. “Vietnam Kasabı” olarak isimlenen Commer Türkiye’ye büyükelçi olarak atanmıştır. Türkiye’nin daha çok karışması gerekmektedir. Gençlik kuruluşları hemen ortak bildiriler yayınlayarak atamayı protesto edeceklerdir. Cihan bir gazeteden kestiği yazısının arkasına el yazısıyla şunları yazmaktadır: Yeşilköy Havaalanı, 25 Kasım 1968. “Komer’i taşıyoruz.” Ankara’da da Komer’i protesto eylemlerinde Cihan vardır ve olay sonrasında içlerinde Deniz ve Cihan’ın da bulunduğu 17 öğrenci gözaltına alınacak sonra da serbest bırakılacaklardır. Onlara gözaltında oldukları 24 saat sürede hiç yiyecek verilmeyecektir. Daha sonra Commer’in ODTÜ’de arabası yakılacaktır. Commer bu denli deşifre olunca bir yıl sonra geri çekilecek yerine fazla tepki çekmeyecek yeni bir elçi atanacaktır.

1969 “GÜN DOĞDU HEP UYANDIK”

*Memleketim
Memleketim ne kadar geniş
Dolaşmakla bitmez tükenmez gibi geliyor insana
Edirne, İzmir, Ulukışla, Maraş, Trabzon, Erzurum.
Erzurum yaylasını yalnız türkülerinden tanıyorum
Ve güneye
Pamuk tarlalarına gitmek için
Toroslardan bir kere olsun geçemedim diye
Utaniyorum.
Nazım Hikmet*

Hemen ardından 8 Şubat 1969’da 6. Filo tekrar İstanbul’dadır. Muzaffer Köklü yine aralarında. Öğrencileri sokaklarda aşırı hareketlere yöneltmektedir. Vitrinlere saldırmayı camları kırmayı önermektedir. Ve bu yetmeyecek gazeteye demeç verecektir. “6. Filo sularımızı terketmezse kendimi yakacağım.”⁽²⁰⁾ Ertesi günü gazeteler bu haberlerle çıkar. Fakat kimse kendini yakmaz.

Gençlik Dolmabahçe’ye iner. “Amerikalı askerler bizi çiğnemedenden geçemezler” kararı alınmıştır. Polis onları yine engeller, hazırladıkları bildirilere el koyar.

Bildirilerden biri şöyledir.⁽²¹⁾

**“AMERİKA GAVURUNA VE 6. FİLO’YA
DİRENİYORUZ.
SEN DE KATIL**

(20) Süleyman Genç, *12 Mart’a Nasıl Gelindi*, s:170, 171, İleri Yayınları. 13 Şubat 1969 *Cumhuriyet*.

(21) Harun Karadeniz, *Türkiye’de Gençlik Hareketleri*, s:130-133

Türkiye Halkına

AMERİKAN 6. FİLO'SU GENE GELİYOR.

1969 YILI İÇİNDE 6. DEFA GELECEK.

HANİ KIBRIS'TAKİ KARDEŞLERİMİZE YARDIMA GİDEN TÜRK DONANMASININ YOLUNU KESEN BİR FİLO VARDI YA,

İŞTE O FİLO GELİYOR.

Kıbrıs'ta kardeşlerimiz öldürüldüğü zaman KORE'de barış için değil de, Amerika'nın menfaatleri için çarpıştığını anlayan gazilerimiz KORE'de aldıkları madalyaları geri gönderdiklerinde... İşte o günlerde bize "BENİM VERDİĞİM SİLAHLARI SEN KENDİ İŞİNDE KULLANAMAZSIN" diyen Amerika'nın 6. Filosu'nun gemileri geliyor.

Bundan önce geçtiğimiz temmuz ayında bir filo gelmişti. O zaman Üniversite gençliği olarak bu filonun gerçek yüzünü ortaya koymak, bu filonun kimlerin menfaatlerini beklediğini ortaya koymak için filoyu protesto etmeye başladık.

Bizim bu Amerikan gavuruna karşı çıkmamız bu memleketi soyan Amerikalılarla bir olanların hoşuna gitmedi.

AMERİKAN FİLOSU'NUN HER GELİŞİNDE İSTANBUL'UN LÜKS OTELLERİ AMERİKAN GENELEVİ ŞEKLİNDE ÇALIŞIR. POLİSLER BU AMERİKALILARI YAKALAMIYOR DA BU AMERİKALILARA KARŞI ÇIKAN GENÇLERİ DÖVÜYÖRLER.

Amerikan genelevleri gibi çalışan otellerde, arama bile yapmayan polis, bir gece Gümüşsuyu Öğrenci Yurdunu bastı. Öğrencileri copla dövdü, öldürdü.

Polise böyle emir verilmişti.

Kardeşimiz VEDAT DEMİRCİOĞLU bu baskıda polis dayığından öldü. Sonra Ankara'daki protesto olaylarında ATALAY SAVAŞ kardeşimiz öldü.

ARADAN BİR ZAMAN GEÇTİ. Amerikan Filosu'nun askerlerini rahatsız ediyorlar diye, öğrencileri döven polislerden bir kaçını bir Amerikalı vurdu. Üç polis, iki memur öldü. Birkaç poliste yaralandı. Bu olaylarda elinden vurulan bir

polis, Amerikan askerlerini korumak için Dolmabahçe' de öğrencilere tabanca çeken polisti.

SONRA ARADAN BİR ZAMAN DAHA GEÇTİ. Tam 12 yıl Amerikan Casusluk Teşkilatında (CIA) çalışmış bir adam Türkiye'ye elçi diye gönderdi. İşte bu adamın arabasını gençler Ankara'da yaktilar.

BÜTÜN BUNLAR NİYE OLUYOR? 6. FİLO NİYE ÜST ÜSTE GELİYOR?

BU İŞTE KÂR VAR DA ONUN İÇİN GELİYOR.

Amerikan şirketleri bizi soyuyor. Gaz yağını, benzini diledikleri fiyattan bize satan onların şirketleri. Arabaları, araba yedek parçalarını pahalı pahalı bize satan onlar. Bütün madenlerimizi ucuz ucuz alıp götürerek bizi soyan onların şirketleri.

Bu şirketler bir yılda 250.000.000 (ikiyüz elli milyon) lirayı patent hakkı ve kâr olarak Türkiye'den dışarı çıkarıyor. Kısacası bütün milletimizi soyuyorlar.

İşte 6. Filo bu soyguncu ve vurguncu gâvur şirketlerini bekliyor. Bu Amerikan gâvuru neler yapmıyor ki:

EFES OTELİ'NDE TÜRK BAYRAĞINI PASPAS OLARAK KULLANDILAR, YERLERİ SİLDİLER BAYRAĞIMIZLA, İNSAN HAKLARINDAN BAHSEDEN KENDİ BAŞKANLARINI BİLE VURUP ÖLDÜRÜYÖRLAR. TÜRKİYE'MİZİN 101 YERİNDE ASKERİ ÜSLER KURDULAR. BİZİM MİLLİ SAVUNMA BAKANIMIZI BİLE BU ÜSLERE SOKMUYÖRLAR. BAŞKANLARI "AMERKA'NIN SINIRLARI KARS'TAN BAŞLAR" (YANI TÜRKİYE AMERİKA SINIRLARI İÇİNDEDİR) DİYÖR.

DOST DİYE İÇİMİZE GİRDİ. SİNSİ SİNSİ BİZİ SOYUYÖRLAR?

VATANDAŞ...

BU VATAN SİZİN. BU VATAN HEPİMİZİN. BU VATANI BU SİNSİ GAVURLARDAN KURTARMAK LAZIM. BUNU İÇİN DİRENMEİYİZ. ANAYASANIN KANUNLARI VATANDAŞLARA TANIDIĞI PROTESTO MİTİNGLERİ DÜZENLİYEREK, 6. FİLO'NUN BİR YILDA 6 DEFA GELİŞİNE DUR

*DEMEYENLERE PROTESTO TELGRAFLARI ÇEKEREK,
BİLDİRİLER YAYINLAYARAK BU DİRENİŞE KATIL.*

*YAPACAĞIN DİRENİŞTE GENÇLİĞİN SENİNLE DAİMA
BERABERDİR.*

*BU VATANIN GERÇEK SAHİBİ BÜTÜN VATANDAŞLA-
RA SELAM VE SAYGIMIZI İLETİRİZ.*

Ve bu olaylar yeni karşı saldırıları beraberinde getirecektir. MTTB karşı saldırılarda hep öndedir. Türkiye Öğretmenler Sendikası TÖS defalarca gençler arasındaki ikiliği ortadan kaldırmak için bildiriler yayınlamışlarsa da MTTB karşı-devrimci harekette yerini almayı tercih etmiştir. Çünkü, MTTB, önceden de belirtildiği gibi, AP'lilerce kurulan Komünizmle Mücadele Dernekleri'nin eline geçmiştir. Yönetimi de Türkeş'in ve arkasındaki güçlerin elindedir.

Faşist saldırılara eklemlenen dinci saldırılarla 16 Şubat 1969 da Kanlı Pazar yaşanacaktır. Kanlı Pazar, Dolmabahçe Camisi'nde toplanan, ve İstanbul dışından da insanların katıldığı dinci ve faşist bir grubun 6. Filo'yu protesto eden devrimci gençlere saldırı planıdır.

Bu tür polis destekli, sağcı, faşist ve dinci saldırılar 1969'a damgasını vuracaktır: FKF İstanbul sekreterliği tahrip edilecektir, okulları basarak devrimci gençleri yaralayacaklar ve bazılarını öldüreceklerdir. M.Taylan Özgür bu saldırılarda öldürülecektir. Haber üzerinde iki tabanca çıktı diye verilecek. Oysaki görgü tanığı genç, Taylan'ın üzerinde hiç silah olmadığını söyleyecektir. Bu cinayet faili meçhul değilken bugün bile faili meçhul olmaya devam edecektir. Taylan'ı öldüren sivil polis bir görevle yurtdışına gönderilecektir. Taylan öldürüldüğünde 6 Ekim 1969 günü ODTÜ'de bir basın toplantısı yapan Münir Nurettin Aktolga "Devrimciler olarak meşru müdafaa halinde kendi haklarımızı kendimiz koruyacağız. Bundan böyle dökülen her devrimci kanının hesabını biz soracağız... Bugün Silahlı kuvvetlerden başka hiçbir güce ve hiçbir siyasi partiye güvenimiz kalmamıştır. Türkiye'de dev-

rimcilerin hayatlarının garantisi yoktur. Öğrenciler polis tarafından silahlanmaya itilmektedir”⁽²²⁾ diyecektir.

Bu eylemler süresince devrimci gençliğin her adımı Mihri Belli tarafından izlenmekte ve zaman zaman yönlendirilmektedir.⁽²³⁾

Kanlı Pazar olayında polis 48 kişiyi sorumlu tutacaktır. Cihan bu 48 kişinin içindedir. Dönemin İçişleri Bakanı Faruk Sükan bu 48 kişinin solcu olduğunu ve bu olaydan sorumlu olduklarını Meclis zabıtlarına geçirecektir.

Kanlı pazar olayında Cihan çok ilginç bir olayla karşılaşacaktır. Beykoz’da oturan bir akrabası Besim Kutluata devrimci gençliğin üstüne saldırtmak için getirdikleri bir grubun içindedir. Semtlerden insanlar “din elden gidiyor, vatan elden gidiyor”, “Beyazıt Kulesi’ne kızıl bayrak asanların cezası verilmelidir” çağrısıyla toplanmıştır. Beyazıt kulesine asılan bayrak öldürülen Vedat Demircioğlu’nun bez üzerindeki portresidir. İşin ilginç yanı, insanların bu çağrıya inanarak veya inanmayarak kolayca katılmalarıdır. Bazen katılım, insanların yaşadıkları çevre koşullarına göre zorunluluk da olabilmektedir. Sonuçta insanlar o bölgelerde aileleriyle birlikte kendilerini vatan kurtarmaya çağırانlarla yaşamaktadırlar. Katılım can güvenliği için de gerekebilmektedir. Alana gelen sağcılara arabalar içinden sopa, silah dağıtılmaktadır.

Adam karşısında Cihan’ı görünce şaşıracaktır. Cihan durumu anlatınca adam oraya geldiğine üzülecek ve olayın dışında kalacaktır.

Bu olayda gençleri en çok üzen bir konu da, polisin yanındaki saldırganlarla devrimci gençlerin eylemini engelleyip, orda toplanan sağcıların Taksim’e kadar yürümelerine izin vermeleri olacaktır. İçişleri Bakanı Faruk Sükan “Olaylar solcuların sağcı gençlere molotof kokteyli atmalarıyla başladı” diyecektir.⁽²⁴⁾ Olay o kadar yanlıdır ki Mecliste bazı sağ parti-

(22) *Milliyet*, 1.6.1969

(23) Turan Feyizoğlu, *Mahir*, s.162-166, 170,182,270, Gökkuşluğu, 1996

(24) 18 Şubat *Milliyet*, 1971

ler bile, içişleri bakanının istifasını isteyeceklerdir.

Fakat istifa etmek hatayı kabul etmektir. İktidar her şeyi bile bile yapmaktadır.

Kanlı Pazar olayı ve polisin ısrarla yanlı tutumu, gençleri silahlanmaya yöneltecektir.

Çünkü onlara silahlar yöneltilmiştir. Anayasa'nın 28. Maddesi'ne göre gençlik yasal hakkını kullanmaktadır ve onlar bu hakkı kullanamadıkları gibi karşısındakiler, anayasayı ihlal ederek onlara bu hakkı kullandırmamaktadırlar.

7 Mayıs 1969'da, taraflı politikayı ve ölümleri protesto amacıyla Ankara'da Yargıtay Yürüyüşü yapılacaktır. Yürüyüşte en önde Yargıtay Başkanı İmran Öktem ve yargı mensupları vardır. Gençlik yargı mensuplarının yanındadır. Yürüyüşe halk, destek verecektir. Onbinler yürüyüştedir. Karşı devrimciler, her zamanki engellemelerine devam edeceklerdir. Bir yıl sonra, İmran Öktem öldüğünde, karşı devrimciler ve komandolar cenaze törenine katılanlara bile saldıracaklardır ve Demirel onları şöyle savunacaktır: "Onlar naaşa değil, cenaze namazını kılmayan Müslümanlara saldırmışlardır." Gençler bu kadar yanlı davranışı protesto etmek için Adliye Sarayı önüne geleceklerdir. Orada bir binbaşığı omuzlarına alıp "ordu-gençlik elele" sloganı atacaklardır. Bu olayda 10 öğrenci hakkında soruşturma açılır. Aralarında Cihan da vardır.

18 Mayıs'ta TMGT'li gençler Genel Kurmay'a "Anayasamızın inançlı bekçileriyle beraberiz" yazılı bir çelenk bırakacaklar ve Türk Silahlı Kuvvetlerine telgraf çekerek can güvenlikleri için gerekenin yapılmasını isteyeceklerdir. Fakat bu çabaları yanıtız kalacaktır. Çünkü Türk Silahlı Kuvvetleri, gençliğinden ve gençliğinin parmak bastığı sorunlardan çok sermayenin koruyuculuğu gibi bir görevi olduğu anlayışını tercih etmektedir.

9 ve 10 Haziran günleri devrimci gençlik, üniversite özerkliği kapsamında üniversitede polis istemeyecekler; polis kordonunda sınavlara girmeyecekler ve iki günlük boykot yapacaklardır. Bu boykotta, polis yolu kesince, çatışmalar ola-

caktır. Bu çatışmalar ve boykotlar, bütün üniversitelerde vardır. Gazeteler her gün öğrenci başkaldırısı haberleriyle bezenmektedir. Bu çatışmalar, gençleri bir durum değerlendirmesi yapmaya itecektir ve Cihan, Deniz, Yusuf Aslan, Mahir Çayan ve Ömer Erim Süerkan Ankara'da bir toplantı düzenleyeceklerdir. Ortaya çıkan metin çeşitli üniversitelerden gelen 160 delegenin katıldığı Devrimci Milliyetçi Gençlik Kurultayı'na sunulacaktır. Metin şu maddelerden oluşmaktadır:

1-Amerikan sömürgecileri, askerleri, askeri ve ekonomik teşkilatları, ikili antlaşmaları, bütün kurumlarımıza girmiş ajanları ve uşaklarıyla derhal yurdumuzdan kovulmalıdırlar.

2-Amerikan sömürgeciliğinin aracı olan NATO'dan derhal çıkılmalı, milli ordu ve onun temel şartı olan milli savaş sanayii kurulmalıdır.

3-Anayasaya aykırı olan TCK'nın 141, ve 142. Maddeleri gibi düşünce özgürlüğünü engelleyen bütün hükümler kaldırılmalıdır.

4-Yurdumuzda yaşayan etnik gruplara, anayasamızın öngördüğü biçimde kendi dillerini, konuşma ve kültürlerini geliştirme olanakları sağlanmalıdır.

5-Dış politika tam bağımsızlık ilkesine dayandırılmalı, emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı savaş veren bütün geri kalmış ülke haklarının yanında yer alınmalıdır.

6-Amerikan emperyalistlerinin tavsiiyesi ile kurulmuş olan faşist toplum polisi teşkilatı kaldırılmalıdır.

7-Genel af çıkartılmalıdır.

8-Köklü bir toprak reformu yapılmalı, işgal edilen topraklar üzerinde köylülerin mülkiyet hakkı tanınmalıdır.

9-Özellikle yıllardır ihmal edilen Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerimizde ve büyükşehirlerdeki gecekondu semtlerinde dayanılmaz duruma gelen açlık ve sefaleti yok etmek için köklü tedbirler alınmalı, su, yol, ışık, okul vs. gibi halkın temel ihtiyaçları karşılanmalı, sosyal meskenler yapılmalı ve halk sağlığının korunması için köklü tedbirler alınmalıdır.

10-İşçi ücretleri gerçek anlamda artırılmalı, işçilerin sağlığa uygun şartlarda çalışma, barınma ve sağlık, sigorta, emeklilik vs. gibi sosyal ihtiyaçları en yüksek seviyede karşılanmalı, vergiler gelirlerle orantılı olarak alınmalıdır.

11-Herkese eşit okuma imkânları sağlanmalı, eğitimdeki yabancı ve gerici etkiler yok edilmeli, üniversite reformu, öğrencilerin yönetime katılması ilkesi ışığında derhal yapılmalı, özel yüksek okullar devletleştirilmeli, milli, halkçı ve ilerici bir eğitim sistemi uygulanmalıdır.(25)

Bu gençler bu bildiriye hazırlarlarken 22 veya 23 yaşındadırlar. Bu kadar gençtirler. 40 veya 50 veya 60 yaşında değildirler. Veya 80 yaşında değildirler. Bu hiç unutulmamalıdır. Bildirinin her satırı yurt sevgisi kokmaktadır. İçinde bencilliğin zerresi yoktur. Ve her satırında kalite vardır, insan kalitesi vardır. Sorulması gereken şudur: Ülkeyi yıllardır yönetenler, onları bir tür yok edenler, gençlerin bu isteklerinin, hepsine değil sadece bir kaç tanesine olumlu yaklaşamazlar mıydı? Onları birazcık duyamazlar mıydı?

4 Haziran 1969 da, Ankara'da 'Özel Okullara Hayır' yürüyüşü yapılmaktadır. Uzun saçlı bir gençle sarışın bir kız sarmaş dolaş gelip yürüyüşe katılır. Devrimci gençlik halkla bütünleşmek gayreti içinde toplum psikolojisini gözönüne alarak bu davranışı uygun bulmayacaktır. O zaman FKF başkanı olan Yusuf Küpeli gidip genci uyaracaktır. "Bak arkadaş, Bolivya dağlarında CHE saçlarını uzatabilir. Ama burası Türkiye. Halkımız böyle şeyleri hoş karşılamaz, yadırgar. Bu nedenle sen en iyisi bir berbere git, traş ol, ondan sonra gel yürüyüşe katıl" der. Bu uzun saçlı kişi iki buçuk yıl sonra Cihan'la yolları kesişen Ertuğrul Kürkçü'dür. Bir buçuk yıl sonra DEV-GENÇ başkanı olacaktır. THKP-C'yi oluşturanların içinde yer alacaktır.⁽²⁶⁾ Gençlik, (bu örnek ne kadar gösterge

(25) *Akşam* gazetesi, 24.6.1969

(26) Turan Feyizoğlu, *Mahir*, s.59, Gökkuşluğu, 1996

Soner Yalçın, Doğan Yurdakul, *Bay Pipo*, s:180, Doğan Kitap

olabilir tartışılır, ama) eylemlerinin kargaşasında bile toplum değerlerini gözardı etmemeye özen göstermektedir.

Cihan'ın ablası Haziran 1969'da Amerika'dan gelecektir. Cihan havaalanı yasağına karşın, bir arkadaşıyla bir yolunu bulacak, uçağın ta yanına gelerek ablasını karşılayacaktır. Cihan ablasının kucağında ağlayan altı aylık yeğeni Önder'i kucağına alacak "sus ulan Amerikalı" diye onu sevecek, susturmaya çalışacaktır. Ablası kardeşine kavuşmanın mutluluğunu yaşamaktadır ve bir yaz kardeşiyle yaşayacağı günleri hayal etmektedir. Fakat Cihan, onunla çok sevdiği köyüne gelebileceğini söyleyecektir. Ablasını öpücüklere boğacak, ondan özür dileyerek ayrılacaktır.

Çünkü Cihan, Deniz Gezmiş, Yusuf Küpeli, Ömer Erim Süerkan, Selahattin Okur, Kıbrıs'lı ve Filistin'li birileriyle Filistin'e gidecektir. Bu yolculuğa Mahir de katılmak isteyecektir fakar giderken onu bulamayacaklardır. Çünkü Mahir babasını kaybetmiştir. 1969 yazının bir kısmını Filistin'de geçireceklerdir. Giderken Cihan yanlarında götürmek için birçok sol yayın getirdiğinde, nasıl götürecekleri derdine düşecekler fakat yine de Cihan'ı kırmayacaklardır. Tabii, işin gereği silahlarını yanlarına alacaklardır. Artık silah kullanmayı öğrenmenin zamanı geldiğini düşünmektedirler fakat şiddet aracı olarak kullanmayı henüz kararlaştırmamışlardır. Yanlarında olan Filistinli ve Kıbrıslı gencin onlarla hangi amaçla buluştuğu bilinmemektedir. Filistine gitme kararı nasıl alınmıştır? Kimler o yolları açmıştır? Daha sonra, 1971 Mayıs ayında Mihri Belli Filistin'e gidip Yaser Arafat'la görüşmeler yapacaktır.⁽²⁷⁾

Sınırı geçtiklerinde Suriye güvenlik kuvvetleri onları yakalayacak ve 12 gün Halep'te alıkoyacaklardır. Tutukluların yargıç karşısına bir kaç ay sonra çıkarıldığını öğrendiklerinde korkacaklar ve açlık grevine gideceklerdir. Böyle bir şeyle hiç karşılaşmayan cezaevi müdürü onları ziyaretlerine gelecek ve konuştuktan sonra serbest bıraktıracaktır.

Oradan Ürdün'ün başkenti Amman'a geçeceklerdir. Filis-

(27) Soner Yalçın, Doğan Yurdakul, *Bay Pipo*, s:180, Doğan Kitap

tin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi lideri Nayif Havatme ile görüşecekler ve Filistin kamplarında silah kullanmayı, silahları söküp takmayı, bakımını, korumayı ve giysilerle yatıp kalkmayı öğreneceklerdi. Ordaki eğitim sonrasında, aralarında düşünce bazında farklılaşmalar olacaktır. Deniz Türkiye'ye dönünce gerilla eylemlerine başlama kararındadır. Yaklaşık bir ay sonra Türkiye'ye döneceklerdir.⁽²⁸⁾

Cihan, Filistin'e gitme kararını, bütün ısrarlarına karşın, ablasına söylemeyecek, özenle gizli tutacaktır. Dönüşte birkaç günde olsa çok özlediği ablasını, ailesini ve ailesi gibi sevdiği köyünün insanlarını görmeye köye koşacaktır. Tüm köylü Cihan'a eylemlerden uzak durması için yalvar yakar olacaklardır. O hepsinin gönlünü alacak:

“Bana güvenin. Kendime zarar vermem. Birileri bu ülke için bir şeyler yapmalı. Ben buna mecburum. Geri dönemem” diyecektir.

Toprağı biraz fazla olan amca veya ağabeylere: “Bir kaç yıl sonra geldiğimde sizin fındıklığı başkasına vereceğiz. Ona göre hazırlığınızı yapın” diye şakalaşacaktır.

“Sen yeterki gel Cihan. Fındıklık senin olsun” diye cevaplayacaklardır onu.

Amcasının oğlu Şafak abisine, annesinin anlattıklarından yola çıkarak, “Şafak abi, zaten amcam iyi toprakları kendine ayırdı. Bize hem az arazi, hem de kıraç yerleri verdi. Geldiğimde eşitliği sağlayacağız. Ona göre” diyerek şakalacak, Şafak ağabeyini kahkahalara boğacaktır. Nurten ablasına “Abla inan ki bu mücadelemiz çok gereklidir Türkiye için. Göreceksiniz: Amerika bu ülkenin başına çok iş açacak, kötülükler edecek. Bu ülke Amerika'dan çok çekecek. O zaman bana hak vereceksin” diyecek, ablası ise ona diyecek söz bulamayacaktır.

18 Ekim 1969'da FKF feshedilecek yerine (TDGF) yani DEV-GENÇ kurulacaktır. FKF daha çok bir gençlik örgütüdür. Ve bu kurultayda FKF DEV-GENÇ adını alacaktır. DEV-GENÇ ise diğer toplum kesimlerini de içine almayı, diğer ke-

(28) Turan Feyizoğlu, *Bizim Deniz*, s:175, 176, Doruk Yayınları,

simlere açılmayı hedeflemektedir.

Cihan DEV-GENÇ'in genel yönetim kurulundadır⁽²⁹⁾ ve sonra İstanbul Bölge Yürütme Kurulu Başkanı olacaktır. Atilla Sarp, DEV-GENÇ Genel Başkanı seçilmiştir. Cihan, hapse girene kadar başkanlık görevini yürütecektir.

Gençlik arasında ilk büyük ideolojik tartışma, ilk DEV-GENÇ kongresinde ortaya çıkacaktır. Gençlerin Filistin'e gitmesi, sol sapma eğilimi olarak nitelendirilecektir. Gidenler eleştirilecektir...

Kurultay sonunda oybirliği ile bir bildiri kabul edilmiştir.

TDGF sosyalist gençliğin düşünce eylem örgütüdür. İçinde bulunduğumuz dönemde halkımızın milli demokratik mücadelesinde görevimiz:

1. Antiemperyalist gençlik hareketlerine öncülük etmek ve bu amaçla Üniversite gençliğini mücadele içinde örgütlemek bu hedefe ulaşmak için devrimci örgütlenmemizi sağlamlaştırmak, devrimci disiplinimizi güçlendirmek ve eylem içinde devrimci ideolojik eğitimimizi sağlamak ve oportünizmle mücadele etmek,

2. Milli demokratik devrim mücadelemizin kesin zafere ulaşması için işçi ve köylü yığınları ile mücadele içinde devrimci bağlar kurarak işçi, köylü, gençlik dayanışmasını sağlamlaştırmak.

3. Emperyalizme, işbirlikçi burjuvazi ve kapitalizm öncesi kalıntılara karşı bütün milli sınıfların devrimci güçbirliğinin gerçekleşmesi için mücadele etmektir. Türk Solu, Aydınlık ve İşçi Köylü gazetesi halkımızın yürüttüğü milli demokratik devrim hareketimizin propaganda ve eylem silahlarıdır.

FKF'nin Yusuf Küpeli başkanlığı dönemindeki devrimci yönetimi, milli demokratik mücadelemize doğru devrimci yolda ilerleyerek güç katmıştır.

*Yaşasın halkımızın milli demokratik devrim mücadelesi
Kahrolsun emperyalizm*

Yaşasın milli kurtuluş savaşımızın devrimci gençliği

(29) Türk Solu, 14 Ekim 1969, Sayı:100

Bu bildiriyle, DEV-GENÇ, devrimci çizgisini net şekilde ortaya koymuştur. Köylü, işçi kesimiyle ve diğer milli sınıflarla işbirliği yapacaklardır. Silahlı mücadelenin (Filistin'e gidenler zaten sert bir biçimde eleştirilmişlerdir) gündeme alınması bile söz konusu değildir. Gençlik akılcıca bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde saflarını düşünce gelişimine paralel olarak hem kendilerini hem de toplum kesimlerine ulaştırarak güçlendirmek istemektedirler.

Bu nedenle çeşitli seminerler düzenlemektedirler. DEV-GENÇ Seminerleri daha sonra Hikmet Kıvılcımlı tarafından kitaplaştırılacaktır. Bu kitapta Hikmet Kıvılcımlı kendi konuşmalarını yayınlayacaktır.⁽³⁰⁾ Bu tartışmalar, daha çok, gençlerin, devrimci mücadelede, neyi nasıl yapacaklarını içermektedir. Gençler Kıvılcımlı'nın da etkisindedirler. Ve akılcı davranmaya özen göstermektedirler. Fakat bir el onları sürekli rahatsız etmektedir. Polisin Yıldız Mühendislik Akademisi'nde yaptığı birçok aramanın ilkinde, Cihan bir komployla karşı karşıya kalacak, polis onu tutuklayacak, yapılan sorgulamada suçlamaların asılsız olduğu kanısına varılıp serbest bırakılacaktır. Bir başka arayışta savcı suçta ısrar edecek, birçok devrimci gençle birlikte Deniz Gezmiş ve Cihan tekrar tutuklanacaklardır.⁽³¹⁾ Cihan o günlerde DEV-GENÇ İstanbul Bölge Yürütme Kurulu Başkanı'dır.

Bu saldırıda polisler gençlerin duvara astıkları Atatürk'ün gençliğe seslendiği *Bursa Nutku*'nu parçalayacaklardır. O nutuk ki, gençlere ülkeyi karanlık güçlere karşı koruma sorumluluğunu vermektedir. Bu gençler, hem Atatürk'ün gençliğe seslenişini hem de *Bursa Nutku*'nu özümsemişlerdir. O seslenişlerden aldıkları güçle bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi için yola çıkmışlardır. Fakat karanlık güçler bilinçsiz güçlerle birleşip gençleri suçlayacaklardır. Neden karşı devrimciler *Bursa Nutku*'na karşıdır? Yanıtı, Atatürk'ün *Bursa Nutku*'nun içindedir:

(30) Hikmet Kıvılcımlı, Dev-Genç Seminerleri, Kıvılcımlı yayınları

(31) *Türk Solu*, 30 Aralık 1969, Sayı:111

Türk genci inkılapların ve rejimin sahibi ve bekçisidir. Bunların lüzumuna, doğruluğuna herkesten çok inanmıştır. Rejimi ve inkılapları benimsemiştir. Bunları zayıf düşürecek en küçük veya en büyük bir kıpırtı ve bir hareket duydu mu; bu memleketin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adliyesi vardır demeyecektir. Hemen müdahale edecektir. El-le, taşla, sopa ve silahla... Nesi varsa onunla kendi eserini koruyacaktır.

Polis gelecektir; asıl suçluları bırakıp, suçlu diye onu yakalayacaktır. Genç, "polis henüz inkılap ve cumhuriyet'in polisi değildir" diye düşünecek fakat asla yalvarmayacaktır. Mahkeme onu mahkûm edecektir. Yine düşünecek: "Demek adliyeyi de ıslah etmek rejime göre düzenlemek lazım"...

Onu hapse atacaktılar, kanun yolundan itirazlarını yapmakla beraber; bana, İsmet Paşa'ya, Meclise telgraflar yağdırıp haklı ve suçsuz olduğu için tahliyesine çalışılmasını, kayırılmasını istemeyecek. Diyecek ki "Ben inanç ve kanaatimin icabını yaptım. Müdahale ve hareketimde haklıyım. Eğer bu raya haksız olarak gelmişsem, bu haksızlığı meydana getiren sebep ve amilleri düzeltmek de benim vazifemdir."

İşte benim anladığım Türk genci ve Türk gençliği...

Atatürk'ün bu sert nutku verme nedeni de şudur: Atatürk ezanı Türkçe'leştirdiğini Bursa'da açıklamıştır. Bursa'dan ayrılınca gericiler tepki göstererek, köylere kadar yayılıp ezanı tekrar Arapçaya çevirmeye kalkışmışlardır. Atatürk öfkelenerek geri dönüp gençliğe bu şekilde seslenmiştir. Atatürk'ün özlemini çektiği toplumsal gelişmenin, bağımsız ve demokratik bir Türkiye oluşturmalarının önüne engeller çıkmaktadır. Bu sesleniş bu engellere karşı yapılmıştır. Atatürk'ün o günlerde gençliğin desteğine çok gereksinimi vardır ve gençliğin en güvenilir kesim olduğunu yaşayarak görmektedir. Fakat, bu sesleniş, 1950 sonrası iktidarlarının Atatürk'ün başlattığı devrimleri geri çevirme çabalarına da engel oluşturmaktadır, ve hep oluşturacaktır. Ve sağcı güçler, sürekli bu seslenişin Atatürk'e

ait olmadığını söyleyeceklerdir. Fakat Atatürk'ün en yakınları nutkun Atatürk'e ait olduğunu açıklayacaklardır.⁽³²⁾

İstanbul Üniversitesi senatosu, Deniz'i ve bazı arkadaşlarını üniversiteden uzaklaştırma kararı almak için toplanacaktır. Deniz o sırada Ankara'dadır. Bir arkadaşını arayıp Cihan'a haber verilmesini ve bir şeyler yapılmasını isteyecektir. Hukukun anfisinde sınav yapılırken Cihan kürsüye çıkıp bir konuşma yapacak, Deniz ve üniversiteden atılma tehlikesiyle karşı karşıya olan arkadaşları için bir şeyler yapmaları gerektiğini söyleyecektir. Yönetimle ısrarlı görüşmeler çok işe yaramayacaktır. Çabalar boşunadır. Gezmiş yedi arkadaşıyla üniversiteden uzaklaştırılacaktır. Cihan bu arada *Türk Solu* dergisinde Deniz ve arkadaşlarına sahip çıkmaları gerektiği yönünde bir yazı yazacaktır.⁽³³⁾

Arkadaşlarımıza Sahip Çıkacağız

İstanbul Üniversitesi'nin ortaçağ kalıntısı yönetimi

Senato Amerikan emperyalizminin ve uşaklarının egemen olduğu bir yönetim, emperyalizmin yordakçılığını yapan 33 bilim adamı üniversite senatosunda.

Cüppe giyip Amerikan emperyalizminin borozanlığını yapanlar sayısız. O kürsülerden Amerikan 6. Filo'su "hür dünya ülkelerinin garantisidir" diyenler. "Komünizme karşı Türkiye'nin tek silahlı garantisidir" deyip emperyalizme hizmetlerini sunan bilim adamları! Üniversite yönetimine kesinlikle ağırlıklarını koymuşlar, "Amerika dostumuz, NATO her şeyimizdir" fetvasını verdikten sonra Amerikan üniversite kürsülerinde ders alanların var olduğu üniversite. Yıllardır süren, her geçen gün daha güçlenen, genişleyen, sağlam temellere oturan gençliğin bağımsızlık ve demokrasi kavgası bunları korkutmaktadır.

Yurtsever devrimci gençliğin bu kavgası yayılmakta, güçlenmekte ve yığınlara mal olmakta. Tunceli'den demir döküm işçilerinden, Söke'li köylülerden sesler gelmektedir. Emper-

(32) Alp Kuran, *Burada Atatürk Yargılanıyor*, 1972

(33) *Türk Solu*, 21 Ekim 1969, Sayı:101

yalizmin uşakları efendilerine karşı görevlerini tam yapamama kuşkusunu içindeler. Bu CIA ajanı emperyalizmin uşakları görevlerini yapamamaktan doğan suçluluk kompleksi içlerine işlemiş, yıkıp kahrediyor işbirlikçileri. Bu kompleks bir memurun amirine karşı varolan görevlerini yapamamak veya tam yapamamak korkusudur. Emperyalizmin uşağı bilim adamlarındaki korku yıllardır sürüyor.

Bu bağımsızlık düşmanı, demokrasi ve özgürlük düşmanı bilim adamları emperyalizme hizmetlerini sundular, Deniz Gezmiş'i okuldan atarak işbirlikçi iktidara karşı görevlerini yaptılar. Üniversite yönetimi mensupları efendilerine karşı görevlerini tam yapmış uşak rahatlığı içindedirler. Bağımsızlık kavgasının yiğit bir askeridir, gerçek demokrasi savaşçısıdır, bağımsızlık ve özgürlük kavgasının yiğitçe önderliğini yapmaktadır, Deniz Gezmiş. Üniversitelerde devrimci asistanlara yapılan baskıyı protesto etmiştir. Bu üniversitenin demokratikleşme kavgasıydı.

Bu kavgayı durdurmaları gerekirdi. Artık kürsülerden "Amerika bizim dostumuzdur. 6. Filo bizim komünizme karşı garantimizdir" diyemiyorlar. Maskeleri düşürüldü bu uşakların. Deniz Gezmiş'in suçu maskelerini düşürmektir. Amerika emperyalizminin işbirlikçileri olduğunu söylemektir. Deniz Gezmiş'in suçu sokaklarda, meydanlarda, üniversitelerde binlerce genç arkadaşıyla bağırmaktır, "Kahrolsun Amerika, kahrolsun işbirlikçileri" diye. Hazmedemediler Deniz'in bu güçlü kavgasını ve attılar üniversiteden. Bağımsızlık kavgamızı durdurmanın çözüm yolunu devrimci gençlik öncülerini okuldan atmakta buluyorlar kendilerince. Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde bağımsızlık savaşçısı yedi arkadaşımızı işbirlikçi üniversite yönetimi çeşitli biçimlerde cezalandırdı. Devrimci gençlik bu gayri milli faşizmin baskısına dur diyecektir. Bu demokrasi ve özgürlük kavgamızın bir parçası olacaktır. Milli güçlerin üniversite içinde ve dışında güçlenmesi olacak. Mustafa Kemal'ci yargıçlarımızda bunun karşısına çıkacaklardır. Gayri milli olan her şeye dur demek Mustafa

Kemal' ciliğin gerektirdiği bir görevdir.

Deniz Gezmiş ve çeşitli biçimlerde cezalandırılan 7 arkadaşımıza sahip çıkacağız. Bu sahip çıkma devrimcilerin üniversite içinde güçlenmesi, sağlam temellere oturması demektir. Meydanları bu işbirlikçilere bırakmayacağız. Bu bağımsızlık ve demokrasi kavgamızın gereğidir.

Cihan Alptekin

Dev-Genç İst. Böl. Başk.

Cihanlar, arkadaşlarının üniversiteye dönmelerini sağlamak için 26 kasımda tekrar bir Forum düzenleyecekler ve forumda Cihan “....Deniz Gezmiş bu okula tekrar alınacaktır. Bunda kararlıyız” diyecektir. Çabalar, ısrarlar sonunda Deniz ve arkadaşları üniversiteye döneceklerdir.

6-10 Kasım 1969 etkinliklerinde devrimci gençlik sağcı örgütlerce Atatürk büstüne bomba koyularak kışkırtılacaklardır. Komplo kurmak polisin devrimci gençlikle mücadele yöntemlerinden biridir. Örneğin İzmir’de Hisar Camii’ne bomba atılması, Komünüzmlle Mücadele Derneği’nde yangın çıkartılması, Amerikan Haberalma Merkezi’ne bomba atılması olaylarının polisin işi olduğu sonradan açıklanmıştır.

Polis, hedef şaşırtmak, kafaları karıştırmak ve gençleri karalamak için yine oyununu oynayacak, Cihan’ı Atatürk büstüne bomba koymakla suçlayacaktır. Olaydan iki gün sonra polis TDGF’yi (DEV-GENÇ) basarak arama yapacak ve molotof kokteyli sanılan iki kutu bulundu diye yazılı belge hazırlayıp Cihan’a imzalatmak isteyecektir. Cihan imzalamayacaktır. (Cihan o günlerde TDGF başkanıdır.) Polis bu sefer tutuklama kararı olduğunu söyleyerek Cihan’ı gözaltına almaya kalkışacak, Cihan bu kararı kararını görmek istediğini belirtip, polis de gösteremeyince alamadan geri dönecektir. Komplo tutmayacaktır. Çünkü bombayı koyan da bulan da polistir.⁽³⁴⁾ Haber gazetelerde şöyle verilmiştir:

(34) *Ant*, 18 Kasım 1969, Sayı:151

DEV-GENÇ Sekreteri

Anıta Bomba Koyduğu

İddiasıyla Yakalandı...

Geçen Cuma günü, Üniversite bahçesindeki Atatürk

Anıtı'nda bulunan dinamitli bombanın Devrimci Gençlik Federasyonu Genel Sekreteri Cihan Alptekin Tarafından konduğu polis tarafından açıklanmıştır. Federasyonun İl Sekreterliğinde yapılan aramada ise dış kısımları Atatürk anıtına koyulanınkine benzeyen iki molotof kokteyli ele geçirilmiştir. İstanbul Üniversitesi Bahçesindeki Atatürk Anıtı'na konulan bomba olayının sanığı olduğu iddiasıyla Polis tarafından aranan Hukuk Fakültesi öğrencisi Cihan Alptekin dün gece İstanbul İl Sekreterliği'ne yapılan arama sırasında yakalanmıştır.

11 Kasım Salı günü Deniz'in adliyede duruşması vardır. Sağcıların olay çıkaracağı haberi gelir ve Cihan arkadaşlarıyla Adliye'ye gider. Deniz adliyeden çıkarken sağcılar devrimcilerle saldırırlar. Karşılıklı taş atışında adliyenin camları kırılır. TDGF'ye dönen devrimci gençler arkadan polis desteğinde gelen 50 sivil polis tarafından tutuklanacaklardır. Ertesi günü gazeteler haberi "Atatürk anıtına bomba koyan Cihan Alptekin ve Adliye'ye saldıran 35 genç tutuklandı" diye vereceklerdir.

11 Kasım 1969'da Cihan ve arkadaşları Değirmen köylülerin mücedelesine omuz vereceklerdir.⁽³⁵⁾

Tüm toprakların iki kardeşin elinde olduğu Değirmenköy'de sorunlar yaşanmaktadır. Köylülerin kendilerine ait topraklar, 1950'lerde DP iktidarı zamanında, mahkemece köylülerin elinden alınmıştır. Geçim sıkıntısı yaşayan köylüler çaresizlikten bu topraklara girerek ekmeye başlamışlardır. Fakat anında jandarma köylülerin karşısındadır. Devrimci Gençlik, Cihan ve İbrahim Kaypakkaya, Gökalp Eren önderliğinde köye vardığında topraklara asker el koymuştur. Gençler köylülerin askerle karşı karşıya gelmelerinin çıkarıcı çevrelerin oyunu olduğunu köylülere anlatacaklar ve askerle

(35) *Türk Solu*, 18 Kasım 1969, Sayı: 105

köylülerin çatışmasını engelleyeceklerdir. Köylülere “askerlerin düşman olmadığını, milli mücadeleyi onlarla beraber yapacaklarını, asıl sorumluların ağalar ve onların işbirlikçileri olduğunu” söyleyeceklerdir. Görüldüğü gibi, gençlerin mücadelesi, çıkarıcı çevrelerin dediği gibi sadece sosyalizm için değil, ulusal demokrasi içindir, geniş kitleler içindir. Ayrıca köylülerden birinin oğlu gelen jandarma ekibinin içindedir. Bu çelişki de köylüleri akıllıca düşünmeye itecektir.

Bir başka dergide haber “İbo (İbrahim Kaypakkaya) ve bileği bükülmez devrimci Cihan Alptekin oradaydılar. Cihan ve İbo orada kitleyle kaynaşmanın, kitlelerin eylemlerini yönlendirmenin, onlara öncülük etmenin en güzel örneğini verdiler. Köylüler kendilerini kandırmaya, nutuk çekmeye gelen yüksek görevlileri dinlemiyorlardı. Onlar köy meydanında İbo ve Cihan’la konuşuyorlardı. Köylüler onları halkın gerçek dostları olarak bağırlarına basmışlardı” şeklinde verecektir.

Köylü hareketlerini topraksız köylüler başlatmışlardır. Bu köylüler genelde çeşitli düzenlerle, aldatmacayla ellerinden toprağı alınmış köylülerdir. Herhangi bir ağanın tapulu 1000 dönüm arazisi varsa işlettiği arazi genelde 10.000 dönümdür. Köylü, ağanın 9000 dönümünde değil, kendi topraklarında karınlarını doyuracak üretimi yapmak istemektedirler. Köylüler bu taleplerinde çok haklıdırlar. Gençlik onlara bu gerçekleri anlatmakta, köylülerin haklarının farkına varmalarını sağlamaktadırlar.

16 Aralık 1969 günü Cihan, gericilere karşı eylemlere devam etmektedir.⁽³⁶⁾ İstanbul Üniversitesi’nde yapılan toplantıda Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu İstanbul Bölge Yürütme Kurulu Başkanı olarak çıkıp konuşma yapacaktır. Konuşmasını, “Amerikan emperyalizmi ve işbirlikçilerin düzenlediği bütün tertiplere rağmen ne pahasına olursa olsun ‘İkinci Kurtuluş Savaşımız’ başarıya ulaşacaktır” sözleriyle bitirecektir. Mücadelenin adı, İkinci Kurtuluş Savaşı olarak belirlenmiştir. Kendilerini, Atatürk’ün başlattığı ve devam et-

(36) *Türk Solu*, 16 Aralık 1969 Sayı:107

tirilmesini istediği devrimlerin koruyucusu olarak görmektendirler ve bu devrimleri devam ettirmeleri gerektiğine inanmaktadırlar.

30 Aralık 1969'da polis Kadırga Yurdu'nu basacak her taraf aranacak ve gençler tutuklanacak, fakat sorgulamada hakim "bunlar kanıt olamaz" diyerek gençleri serbest bırakacaktır. Ertesi günü gazeteler haberi, "Kadırga yurdunda silah deposu bulundu" bir başka gazete, "Bir kızıl yuvası basıldı" diye vereceklerdir.⁽³⁷⁾

Cihan ve Deniz'i ısrarla tutuklamak isteyen emniyet, onları sorgulamadan tutuklayacaktır. Çünkü sorgulamalarda yeterince suç unsuru bulunmadığı gerekçesiyle hakimler gençleri serbest bırakmaktadırlar. Onları Sağmalcılar'a koyacaklardır. Üstelik işlemedikleri suçları da onlara yükleyerek. Artık onlar hapidedir.

Sağmalcılar Cezaevi'nde Cihan TDGF İstanbul Bölge Başkanı olarak, Ömer Güven TDGF sekreteri olarak, İbrahim Öztaş, Deniz ve Rıfki Ertuğrul ile beraber bir manifesto hazırlarlar ve imzalarlar.⁽³⁸⁾

Önümüzdeki Günlerin Getirecekleri

1968'den beri yoğunlaşan gençlik eylemleri bu yıl nitelik bakımından büyük bir değişime uğrayarak yeni bir döneme girmiştir. Profesyonel devrimci kadrolar yetişmiş, emperyalizme karşı dövüşen dünya halkları ile organik bağlar kurulmuş ve en önemlisi militan örgütlenmeye doğru ilk adımlar atılmıştır. Bunlar yeni dönemin olumlu gelişmeleri. Buna karşılık Amerikan emperyalizmi-işbirlikçi sermaye-feodal mütegalibe üçlüsü devrimcileri silahla susturmaya yönelmişler, hapishaneler hiçbir dönemde olmayan bir sayıda devrimci ile dolmuş ve kendilerine devrimci adını veren birtakım pasifist entellektüel eğilimler saflarımızda bozguncu çalışmalara girmişlerdir. FİLİSTİN'DE YÜRÜTÜLEN DEVRİMCİ MÜCADELENİN ÜLKEMİZDE DE etkisini göstermesi karşısın-

(37) *Türk Solu*, Sayı:111

(38) *İleri Dergisi*, 1 Haziran 1970, Sayı:3

da telaşa kapılan egemen sınıflar bir takım provokasyonlarla Filistin’de emperyalizme karşı dövüşmüş devrimci kardeşlerimize aşâğılık tertipler hazırlamıştır.

Önümüzdeki dönem karşı-devrimin silahlı saldırısını artıracâğı, egemen sınıfların faşist yöntemlere başvuracâğı dönemdir. Her dönemin politik çizgisi tutarlı bir askeri çizgi ile birleştirilmedikçe başarıya ulaşamaz. Bu dönemde ne yapmalıyız?

1-Militan örgütlenmeye önem ve hız vermeliyiz.

2-Karşı-devrimcilerin silahlı saldırganlıklarını etkisiz bırakmak, mücadelenin her biçimine hazırlıklı olmalıyız.

3-Emperyalizmle dövüşen dünya halklarıyla bağlarımızı daha de sıklaştırmalıyız, bu bağ en güçlü en sağlam biçimde ülkemizde emperyalizme karşı mücadeleyle kurulacaktır.

4-Saflarımızda bozguncu pasifist ve küçük burjuva entelektüel eğilimleri açığa çıkarıp etkisiz hale getirmeliyiz.

5- İşçi köylü yığınlarının kendiliğinden gelme hareketlerinin örgütleyicisi olmak ve proleter devrimci düzeye ulaştırmak.

Marksist her dönemde devrimcidir. En iyi marksist odur ki mücadelenin her safhasında devrimci öfkesini pratiğı ile birleştirendir. Her devrimcinin görevi devrim yapmaktır.

Bu manifesto ve gençlerin Değirmenköy’de köylüyü jandarmayla çatışmaktan alıkoymaya çalışmaları, Cihan’ın yazdığı tüm yazılar ve arkadaşlarının orduya sıcak baktıkları sonucuna götürmektedir bizi. İkinci Kurtuluş Savaşı olarak nitelendirdikleri gençlik savaşında başarıyı, halkla, orduyla ve gençlikle birleşmede görüyorlar. Zaten Cihan’ın “Gençlik Savaşımız” yazısında da ulusal birlik tezi vurgulanmaktadır. Bir anlamda gençlik “YÖN”cülerin, yani Doğan Avcıoğlu grubunun ve Mihri Belli’nin daha çok etkisindedir ve Türkiye İşçi Partisi’nden de ideolojik olarak uzaklaşmaktadırlar.

TİP’in, sosyalist düzeni, Meclis çoğunluğuyla gerçekleştirmeye dayalı mücadelesini gençler gerçekçi bulmuyorlardı.

İşçi-köylü hareketlerinin, kendi mücadelelerinin eksenini olması gerektiği inancındaydılar. Ve TİP'in işçi köylü yabanını yavaş yavaş kaybettiği ve bir aydınlar partisine büründüğünü ileri sürüyorlardı. Bu nedenle de bazı gençler TİP'ten tamamen kopmuşlardı. Bu duruma karşın, eylemlerde hâlâ onlarla beraber hareket etmektedirler.

DEV-GENÇ her yerdedir. Kimseyi öldürmeden burunlarını kanatmadan Türkiye'yi ayağa kaldırmışlardır. Geniş toplum kesimlerinin sevgisini ve güvenini kazanmışlardır. Bir kısım gençlik silahlanmayı gerekli görse de, silahlanma henüz gündemde değildir.

1970 “OLANLAR GERÇEK Mİ?”

...Ateşi ve ihaneti gördük
 Dayandık
 Dayandık her yanda
 Dayandık İzmir’de Aydın’da
 Adana’da dayandık
 Dayandık Urfa’da Maraş’ta Antep’te...
 Nazım Hikmet

DEV-GENÇ örgütü, 1970’lerde Türkiye’nin her yerinde efsaneleşti, diğer yanda da bu gelişmeyi tersine çevirecek eylemlerin, olayların en yoğunlaştığı bir dönem yaşadı. Neden efsaneleştiler? İnsanları insan yerine koyarak büyüdüler halkın gözünde. (Zamanımızda –konu dışı olduğu için örnek vermeye gerek görülmedi– insanı insan yerine koyan yaklaşımlarda insanların ne kadar özverili ne kadar üretken ve başarılı olduklarının birçok örneği vardır), DEV-GENÇ’e geniş toplum kesimlerinin desteği vardır. O yıllarda DEV-GENÇ’in içinde olan gazeteci yazar Oral Çalışlar bu ilgiyi şu sözlerle açıklayacaktır. “DEV-GENÇ başı derde giren herkesin hak arama örgütü gibiydi.”⁽³⁹⁾

Her ne kadar Cihan, Deniz ve arkadaşları, 1970’e tutuklu olarak girdilerse de DEV-GENÇ öncülüğünde devrimci grupların işçi ve köylüyle el ele mücadelesi devam edecektir. Örneğin, DEV-GENÇ Ocak 1970’de Akhisar’da Tütün Ekiciler Sendikası ile “Tütün Sömürüsünü Protesto” mitingi düzenledi.

Akhisar tütün mitinginde gençler her yerde olduğu gibi bir bildiri yayınladılar: Örnek olarak bildirilerden birini buraya alıyoruz.

(39) Oral Çalışlar, 1988, *12 Mart’ın Yedi Rengi*, s:116, Milliyet Yayınları

Tütün Ekicisi, Tütün Yetiştiricisi Köylü Kardeşler!

Tütün piyasası yine açıldı. 24 saat çoluğun çocuğun kendi emeğinle yarattığın tütüne değer biçilecek. Gerek devlet eliyle, gerek tüccar yoluyla balya balya tütünlerine verilecek olan para yoksulluğuna çare olacak mı?

İçilen uykusuzluk hapları, birbirinizin yüzüne uyumamak için çarpılan tas dolusu su, alaca karanlıkta tarlalara dizi dizi gitmeler, sabahlara kadar uykusuz tütün dizmeler, binbir tizlik ve masrafla fide yetiştirme, tütünü çocuk yetiştirme gibi dikkatli büyütüp bir çocuk gibi besleme, yani binbir emek, alınteri, göznuru, karşılığını hakkını alacak mı?

Cevabını birlikte veriyoruz. HAYIR. Gene yazlarını plajlarda, sayfilderde binbir eğlenceyle geçiren ağalar, tefeciler, tüccarlar piyasa açılır açılmaz, emeğini çalmak, tütününü binbir dalavere ile ucuza kapatmak için başına üşüştiler. Sırtını sömürücü Amerika'ya dayamış iktidar da yanlarında. Her yılki sömürülerine daha yeni kârlar, daha yeni milyonlar katacaklardır.

KÖYLÜ KARDEŞLER; TÜTÜN EKİCİLERİ

Köylünün haklı sesini yurdun dört bir yanında duyuran gençler, düzenlenen mitinglere katılmaya geldiler. Köylünün gençlerden, gençlerin köylülerden öğreneceği çok şey var. Ağalar, tefeciler, aracılar, tüccarlar ve onları koruyan Amerika'ya sırtını dayamış iktidar nasıl köylü düşmanı ise, aynı şekilde de gençliğe düşmandır. Onun için gençlik köylü elele vermeli, meselelerini nasıl halledeceklerinin tatrtışmalıdırlar.

GENÇ KÖYLÜLER

Sizlerle aynı yaşta olan, ama şehirde olduğumuz için yüksek okullara giden gençlerle omuz omuza olunuz. Genç köylü teşkilatları kurunuz. Dedelerimizin kanı ile, canla başla savaştığımız bu topraklarda, soygun, yalan ve sömürünün kökü kazınsın. Yoksulluğumuz bizden sonra gelenlere iletilmesin. Topraklarımızda Amerikan bayrağı, başımızda sömürücüler olmasın.⁽⁴⁰⁾

(40) *Türk Solu*, 1970 sayı:116

Haşhaş üreticileri örgütlendi. “Afyon üretme, Amerikan yardımı al” kampanyasının ardındaki gerçekler üreticilere anlatıldı. Toprak işgalleri devam etti. Kısaca, nerede “daha iyi bir yaşam” özlemi için hareket varsa, devrimci gençlik ordadır.

Türkiye’de sol hareketin liderlerinden Behice Boran, bu hareketleri “Batı demokrasilerine kıyasla ne kadar yüzeysel olursa olsun, şu bir gerçektir ki Türkiye nispi olarak tarihin en özgür; sınıf ve kitle hareketlerinin en olduğu bir dönemi yaşamaktadır” diye yorumlayacaktır.⁽⁴¹⁾ Gerçekten gençlerin eylemlerinin, sınıf bilincinin artmasına olumlu etkisi her yerde görülmektedir.

Diğer yanda, olumsuzluklara daha çarpıcı olumsuzluklar eklenecektir. Karşı devrimcileri en korkutan şey DEV-GENÇ’in bu hızlı tabanla birleşme hareketidir. Hareketin orduda taban bulmaya başlaması da ayrıca karşı devrimci güçlerce ürkütücü bulunmaktadır. Hemen gerekenler yapılacaktır. Ordu içinde ilerici akımlar gözaltına alınacaktır. 1970’lerde Latin Amerika devrimcilerinin mücadele kitapları hızla tercüme edilip piyasaya sürülecektir. Bazı yerlerde ücretsiz dağıtılacaktır. Örneğin Carlos Marighella’nın *Şehir Gerillası* kitabı ve Latin Amerika yayınları kitapçı vitrinlerini dolduracak, üniversite önlerinde satılacak veya Beyoğlu sokaklarında dağıtılacaktır. Gençler silahlanmadan silahlandılar haberleri gazete köşelerini süsleyecektir. Gençler bazı güçler tarafından Filistin’e eğitim almaya özendirilecektir. Doğal olarak fikir ayrılıkları gündeme gelecektir.

Gençliğin öncülüğünü yapan Mihri Belli bu dönemde bir kaç kez yurt dışına çıkıp geri gelecektir. Aranırken bile yurtdışına kaçmayı başarabilecektir.⁽⁴²⁾

Bu arada Başbakan Süleyman Demirel eylemden eyleme koşan gençler için “yürümekle sokaklar aşınmaz” veya “bu olaylar hür olan memleketin işaretidir. Bunda garipsenecek bir şey yok” diyerek yaptığınız suç değil, devam edebilirsiniz

(41) *Emek* dergisi, 1971, Şubat

(42) Mihri Belli, *İnsanlar Tanıdım, Anılar*, 519-, Doğan Kitap, 2000

mesajı verecektir.

1970 Kasım, Aralık, aylarında Cihan, Deniz Gezmiş ve Mustafa Zülkadiroğlu Ankara Cezaevi'nde tutukludurlar. Dışardaki arkadaşları onları yalnız bırakmayacaklardır. Bir kaç gün süren boykotun temel sloganı "Deniz-Cihan kardeşimiz biz onları isteriz" olacaktır.⁽⁴³⁾ Tutuklu gençler tutukluluklarını protesto etmek amacıyla bir bildiri yayınlama hazırlığı yaparlarken tahliye emri gelecek ve hapisten çıkacaklardır.

Çok geçmeden Sağmalcılar Cezaevi'ne gireceklerdir. Sağmalcılardan kardeşi Oğuz'a şunları yazacaktır:

Oğuz, Sevgili Kardeşim,

Sana sürekli mektup yazmak kararındaydım. Bu isteğimi içinde bulunduğum şartlar engelledi. Bu isteğimin amacı, mücadelemizin bu zor döneminde iyi bir devrimci olmanı sağlamak, yardımcı olmaktı. Bu mücadelenin bütün zorluğunu kucaklayabilmek, üstünlük isteyen, kabiliyet isteyen bir iş. Okuyup öğrenme çağındasın. Devrim, devrim durumları nedir; devrim için mücadele zaman ve yere göre nasıl olmalıdır; Her dönemin politik tavrı ne olmalıdır; Bu mücadele içinde temel güç, öncü güç, yan kuvvetler nasıl olmalıdır? Bir kitap okurken bunları gözden kaçırmayacaksın. Değerlendirmeni tam yapacaksın. Marks'ı Engels'i Lenin'i okurken bu durumları gözönünde tut ve bunlardan çok kitap oku. Kavrayamadığın hususları bana sor. Bugünün devrim ustalarından (Mao'dan, Castro'dan Che'nin Hatıraları) kitaplar oku. Görüş ufkun açılacak. Kararsızlığın ortadan kalkacak. Kesin politik tavrını almada tereddüt göstermeyeceksin.

Ben dört ayı geçti hapisteyim. Mayısın sonlarına doğru çıkacağım. Hapisane bu mücadelenin bir sonucudur. Uzlaşması olmayan her dönemde ihtilalci politik çizgi izleyenler için çok olağan hapisane, işkence, kurşuna dizilme, ölüm, bu mücadelede vardır.

Beni hiç düşünmeyin. Git köye anama anlat. Rahat olduğumu iyi olduğumu anlat. Benden hiç tasa etmesin. Babama

(43) *Türk Solu*, 3 Şubat 1970, Sayı:116, - 17 Mart 1970 Sayı:122

da bildir durumu. Ali Rıza'ya mektup yazacağım ilerde.

Oğuz bu söylediklerimi mutlaka yap. Mayısın sonlarında mutlak çıkacağım.

Rize'de işgal olaylarını bana yaz. Değerlendirmeni düşünerek yap ve bana geniş olarak yaz. Bu işgal hareketleri bağımsızlık ve demokrasi kavgamızın bir parçasıdır. Rize'de üniversiteli çocuklardan tutuklanan varsa, onları sor soruştur, isimlerini bana yaz. Onlarla ilgilen. Benim kardeşim olduğunu söyle onlara.

*Cihan Alptekin
Sağmalcılar Cezaevi
D2. 101, İstanbul*

Bu mektup ve Cihan'ın yazdığı yazılar, Sağmalcılar Cezaevi'nde yazdıkları manifestodaki düşüncelerle örtüşmektedir. Çok hızlı bir öğrenme dönemi yaşamaktadırlar. Öğrendikçe heyecanları artmakta öğrendiklerini tüketmek eğilimine girmektedirler. Düşünce çizgisinde de bir değişiklik gözlenmektedir. Ulusal birlikten vazgeçmemişlerdir, fakat bu birliğin önünde bir öncü güç gerektiği inancında oldukları sonucu da çıkarılabilir.

Latin Amerika'nın, Che Guevera'nın etkisi altında kalmışlardır. Che Guevara, tıp eğitimi gören çok değerli, geleceği parlak bir gençtir. Fakat o yaşadığı dünyanın çelişkilerine kafasını takmıştır ve hızla geniş kitlelerin sevgisini saygısını kazanmıştır. Bu durum karşısında seyirci kalmayan Amerika, kendi okullarında yetiştirdiği Bolivyalı karşı-devrimci güçlere CIA kanalıyla Che Guevera'yı öldürtme emri verecektir. Hatta 1967'de ABD Başkanı Johnson'un imzasıyla onaylanacaktır bu öldürme emri.

Cihan, Deniz ve Celal Doğan 20 Mart 1970'de serbest bırakılacaklardır. Fakat yeniden tutuklanmaları gecikmeyecektir. Yaşamları artık üç gün içerde, beş gün dışarıdaya dönüşmüştür.

Sağmalcılarda yaşamı yaşanır kılmaya çalışacaklardır. Okuyacaklar tartışacaklar, tüm tutuklularla iletişim kuracaklardır. Cezaevinde mafya ile ilişkisi olan bol paralı bir kişi de vardır. Onunla dost olacaklardır, yemek yiyeceklerdir. Ona niçin yola çıktıklarını anlatacaklar, o da, onlara çok etkilendiğini o ana kadar dürüst hiçbir şey yapmadığını, ilk kez böyle gerçekleri gördüğünü itiraf edecektir. Bahçede volta atacaklar, gülüp söyleşecekler, adama, devrim olduğunda onu “İstanbul’a emniyet müdürü yapacaklarını” söyleyeceklerdir. Cezaevi yaşamını böyle kolaylaştıracaklardır.

Sağmalcılarda yaşanan karışıklıklar sonucu, Deniz ve Cihan, can güvenliklerinin olmadığını söyleyerek başka bir hapisaneye nakil isteyeceklerdir. 10 Haziran 1970’de sıkı önlemlerle Bursa Cezaevi’ne nakledileceklerdir. Orda olmak onları onurlandıracaktır. Çünkü aynı odalarda Nazım Hikmet kalmıştır yıllar önce. Oradan arkadaşlarıyla iletişimi hiç koparmayacaklar gelecek günleri planlayacaklar ve planlarını onlara açıklayacaklardır.

Bursa cezaevindeyken eniştesi Güngör Sönmez onu ziyarete gidecektir. Cihan’a onu bu hareketin dışında tutmanın bir yolu olup olmadığını soracaktır. Vazgeçmesini isteyecektir. Çünkü sorun ölüm kalım meselesidir. Cihan onu şöyle yanıtlayacaktır.

“Kendinizi de beni de üzmeyin. Benim geri dönüşüm yoktur. Bakmayın bizleri tutukluyorlar, işkenceden geçiriyorlar fakat 30- 40 yıl sonra bizim haklılığımız anlaşılacaktır. Bizi o zaman daha iyi anlayacaksınız.”

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı 50. Yıl etkinliklerinde devrimci gençlik Mustafa Kemal’in meclisinde toplanacaklardır. Atalarına ve ülkelerine duydukları sevgi ve sorumluluk o denli derindir. Uğruna ölümü göze alacak kadar derindir. Bu etkinliği de bir bildiriyle tarihin sayfalarına yazacaklardır.⁽⁴⁴⁾

(44) Ali Yıldırım, 1990, *Belgelerle FKF, DEV-GENÇ*, s:246, Yurt Yayınları

Mustafa Kemal'in Meclisi'nde DEV-GENÇ Kararları

1-Amerikan emperyalistleri, işbirlikçileri ve toprak ağaları halkımızın baş düşmanıdır.

2-Halkımızın ve gençliğin hiçbir siyasi partiye güveni yoktur.

3-Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye'yi kurmak için:

-Yurdumuz bütün Amerikan üslerinden ve tesislerinden, bütün Amerikan askerlerinden, barış gönüllülerinden ve bütün Amerikan sivil uzmanlarından temizlenmelidir.

-Yeraltı ve yerüstü servetlerimizi sömüren bütün yabancı şirketlere ve yabancılarla işbirliği yapan zenginlerin mallarına el konmalıdır.

-Milli çıkarlarımızı zedeleyen bütün ikili anlaşmalar feshedilmeli, NATO ve CENTO'dan çıkılmalıdır.

-Toprak ağalığı ve tefecilik ortadan kaldırılmalı ve ağaların toprakları yoksul köylüye dağıtılmalıdır.

Bütün milli sınıf ve tabakaların, işçilerin, köylülerin, memurların, öğretmenlerin teşkilatlanmalarını ve demokratik mücadelesini engelleyen bütün kısıtlamalar kaldırılmalıdır.

-Bütün ilkokullar, ortaokullar, liseler, yüksek okullar ve üniversiteler, bütün eğitim ve öğretim sistemimiz yabancılara değil, Türkiye halkına hizmet eder duruma getirilmelidir.

-İstiklali tam Türkiye için mücadele, gerçek demokrasinin kurulması için mücadele devrimci görevimizdir.

-Bu uğurda mücadeleye katılmak her yurtseverin hem hakkı hem de görevidir.

**MİLLİ KURTULUŞÇU İLK BÜYÜK MİLLET
MECLİSİNDE TOPLANTI YAPAN
DEVİRİMCİ GENÇLER**

Gençlerin bu seslenişi Mustafa Kemal'in Amasya'da, Erzurum'da, Sivas'ta yaptığı kongrelerde alınan kararları anımsatmaktadır. Gençler bu denli kendilerini Atatürk'le özdeşleştirmişlerdir.

28-29 Nisan 1960'ta gençler Amerikan emperyalizmine

ülkeyi peşkeş çeken Demokrat Parti iktidarına karşı protesto eylemlerinin içindeydiler. Aynı gün 1970’de 68 gençliği de çok kapsamlı bir katılımıla Kızılay’da toplanacaklar ve “Ordu gençlik elele” sloganıyla Kızılay’ı inleteceklerdi. Ordunun içinde gençlik hareketi hızla taban bulmaktadır. Tabii karşı saldırılar hep varolacaktır.

1 Haziran 1970 Anayasa’ya Saygı yürüyüşüne onbinler katılacaktır. Üniversite yönetimleri ve öğretim üyeleri yürüyüşe akademik kıyafetleriyle ellerinde çelenklerle katılacaklardır. Gençlik onların yanındadır ve öğretim üyeleri bir anlamda gençleri anladıkları mesajını vermektedirler.

16 Haziran 1970 işçi yürüyüşünde 70 bin kişi vardır. Bu kadar insanı birilerinin aldatarak sokağa çıkaramayacağı bir gerçektir. Bu büyük miting karşı devrimcileri daha çok korkutacaktır. Bu katılımın nedeni, toplumun beklentilerine cevap alamamaları olduğunu düşünmeden, toplumda hızla korku rüzgârları estirmeye başlanacaktır. Devrimci gençliği anlama ve onları topluma kazandırma yerine, onları kısıp alma, sindirme ve onları düşünceleriyle birlikte yok etme planları yapılacaktır.

9.7.1970’te Bursa Cezaevi’nden annesine yazdığı mektup diğer mektuplarda olduğu gibi Cihan’ın ne kadar inançlı ne kadar kararlı ve ne kadar içtenlikli olduğunu göstermektedir.

Sevgili Anneciğim,

Yaşamının en güzeli bizde biçimlenmiştir. Eğilmeden yaşamak, sıkılı bir yumruk gibi. Zalimlere ve uşaklara karşı yalvarmadan. Emperyalizme ve onun uşaklarına korku salarak yaşamak. Soyguncusuna rahat bir uyku çektirmeden yaşamak. Bizim için hayatın yaşamının en güzeli bu. Sevgili anneciğim, bizden sonrakilere örnek bir hayat, kutsal bir mücedele. Zaten, ana, bana hep öğütlerin arasında “oğlum namuslu ve dürüst ol” dememiş miydin! Ben o öğüdünü yerine getirdim.

Gelecek bizindir. O gelecek çile istiyor, işkence, ölüm istiyor. Buna katlanmak gerek.

Devrimcilik dolu selamlarla.

*Cihan Alptekin,
Bursa Cezaevi*

19 Eylül 1970’de Cihan ve Deniz tahliye olmuşlardır. Deniz o kadar yoğundur ki hapishane giysilerini evine Cihan götürecektir. Hapishane sonrası gençler arasındaki tartışmalar, düşünce ayrılıkları, ipleri koparma noktasına kadar gelecektir.. Cihan ve Deniz kır gerillası hareketi başlatmak istemektedirler. Bir kısım arkadaşları bunun olmayacağını, kimsenin arkalarından gelmeyeceğini çünkü köylü için önemli olan şeyin devrim değil ürettiği ürünün fiyatı olduğunu, karınlarını daha iyi nasıl doyuracaklarından öte dertlerinin olmadığını iddia edeceklerdir. İşçilerin daha iyi bir yaşam koşulundan öte isteklerinin olmayacağını ve gençlerin derinliğine hissettikleri bağımsızlık savaşında halkın yanlarında yer almayacaklarını söyleyeceklerdir.

Cihan, Deniz ve bir kısım gençlik ise “bir kıvılcım bozkırı tutuşturur” görüşünü ortaya atacaktırlar. Cihan özellikle Türkiye’de kır gerillasının 31 koşulundan 16’sının var olduğunu savunacak ve kır gerillacılığında ısrar edecek, bunun sonucunda da bir kısım arkadaşlarıyla yolları ayrılacaktır.

Hareket tüm hızıyla sürmektedir. 1970 sonbaharında Üniversiteler açıldığında DEV-GENÇ (TMGT) Devrimci Gençliğin Milli Cephe Çağrısı 111 hep beraber kaleme alacaklardır.⁽⁴⁵⁾

DEVİRİMCİ GENÇLİĞİN MİLLİ CEPHE ÇAĞRISI

DEVİRİMCİ GENÇLİK OLARAK YURTSEVER VE DEVİRİMCİ BÜTÜN KURULUŞLARI BÜTÜN GRUPLARI VE BÜTÜN KİŞİLERİ ORTAKLAŞA EYLEME VE DEVİRİMCİ GÜÇ BİRLİĞİNİ SAĞLAM BİR ŞEKİLDE KURMAYA ÇAĞIRIYORUZ.

1- Türkiye’yi sömürü ve tahakkümüyle karanlıklara boğan emperyalizmi ve işbirlikçilerini tarih sahnesinden silip ülkemizi halkçı ve devrimci bir ülke yapmayı amaçlayan, mil-

(45) Turan Feyizoğlu, *Bizim Deniz*, s:197-201, Doruk Yayınları

li kurtuluşçuluk bayrağını yükseltmek isteyen birçok kuruluş, birçok grup ve birçok kişi var. Yurtseverliği yüreğinde duyup Misak-ı Milli'yi gözbebeği gibi koruyan bağımsızlık ve demokrasi için canını veren gençler ve işçiler gibi canını vermeye hazır milyonlarcamız var.

2- Eğer biz emperyalizmi ve onun doğal müttefiki gericiliği Türkiye tarihinden silmek istiyorsak bilelim ki bu kendiliğinden olmayacaktır. Onu silecek olan, sömürü ve tahakkümünü kırarak olan halkımızın bilinçli ve örgütlü mücadelesidir. Halkımızın bilinçli ve örgütlü mücadelesi tarihimizin aydınlık yolunda karanlık bir kaya gibi duran emperyalizmi ve işbirlikçilerini yıkıp atacaktır. Çünkü bu Türkiye devrim tarihinin yeniden yazılmasıdır.

3- Nasıl 1919'ların mücadelesi milli kurtuluşçuların devrimci cephesiyle, İngiliz, Fransız, İtalyan ve onların uşağı Yunan kuvvetlerinin karşıdevrimci cephesi arasında oldu ise, 1970'lerin mücadelesi de milli kurtuluşçuların devrimci cephesiyle Amerikan emperyalizmi ve işbirlikçilerinin karşı devrimci cephesi arasındadır. 1970 Türkiye'sinde bu cepheleşmeler seçilmeye başlanmıştır. 1919 Milli Kurtuluş Mücadelesi, 1923 Cumhuriyet'in ilanı, 27 Mayıs 1960 devrimi çizgisinden sonra gelecek olan bağımsız ve demokratik Türkiye'yi kuracak olan devrimdir. Türkiye'nin tarih tekerleği bu yönde dönmektedir. Bunun karşısında gericiler de 1970'lerin Türkiye'sini emperyalizmin at oynattığı, gericiliğin azdığı, bütün aydınlık kurumlara karşı baskı ve terörün kurulduğu karanlık bir ülke yapmak özlemindedirler. Atmış oldukları adım da her geçen gün, bu özlemlerini gerçekleştirme yolunda onlar için bir zafer olmaktadır. Ancak dünya halklarının boyunduruktan kurtulduğu, zaferin emperyalizmde ve bütün gericilerde olmayıp dünya halklarında olduğu, ezilen ve sömürülen sınıflarda olduğu çağımızda Türkiye'nin geleceği karanlık değil aydınlık olacaktır.

4- Gelecek kuşaklara aydınlık bir Türkiye emanet etmek bütün devrimcilerin ve yurtseverlerin tarihi görevleridir. Dev-

rim tarihimize bu görevi yerine getiren kuruluşlar gruplar ve kişiler şerefle geçeceklerdir. Bundan dolayı bütün bu doğruları söylemekle yetinmemeliyiz. Türkiye devrim tarihini yazmak için yalnız kendi örgütlerimizde, yalnız kendi dar çevremizde çalışmak yetmemektedir. Görevimiz bütün çalışmalarımızı geniş halk kitlelerine propaganda, ajitasyon ve eylemlerle benimsetmek, örgütler arası gerçek dayanışmayı kurmak devrimci mücadeleyi Türkiye topraklarında yaşanan bir gerçek haline getirmek olmalıdır. Görevimiz gericilerin gelip geçici zaferlerinin karşısında şaşırarak değil, gericilerin gelip geçici baskı ve terörü karşısında susmak değil, tersine daha güçlü ve daha cüretkâr çalışmalara girmek, bunun için de devrimci güç birliğini hızlandırmak, bu yolda ciddi adımlar atmak olmalıdır.

5- Biz aşağıda imzası bulunan kuruluşlar boşuna şehitler vermediğimizi, cezaevlerinde boşuna yatmadığımızı, yurtsever halkımıza her türlü baskıya rağmen gerçekleri ve aydınlığı boşuna duyurmadığımızı bilerek devrimci güç birliğini kurma yolunda bütün kuruluşları, bütün grupları ve bütün kişileri tutarlı adımlar atmaya davet ediyoruz. Yurtseverleri, devrimci mücadeleyi ve devrimci dayanışmayı toplumun bütün katlarına yaymaya yeni eylem biçimleri ortaya koyma konusunda öneriler yapmaya, devrimci güç birliği konusunda ortak toplantılar düzenlemeye çağırıyoruz. Şimdiye kadar yapılan bütün ortaklaşa eylemleri ve ortaklaşa kurulan bütün örgütleri yeniden birleştirmeye ve yıkılmayacak bir devrimci güç birliği adımı atmaya davet ediyoruz.

Devrimci Selamlarla
Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu
Ve ona bağlı 48 örgüt
İTÜ Öğrenci birliği
ODTÜ Öğrenci Birliği
AÜ Öğ. Bir.
HÜ Öğ. Bir.
EÜ Öğ.bir.

Bu çağrı, hem son umut çağrısı gibidir hem de bize katılacaklarla yola çıkmaya hazırız mesajı vermektedir. Kendileriyle yola çıkanların içtenliğinden kuşkuya düşmüşlerdir. Gençler beklentilerine cevap alamamaktadırlar bir bakıma. Düşünsel düzlemde çalışmalar, kitlesel demokratik eylemler yetersiz bulunmaktadır. Bir yanda karşı güçler tarafından, arkadaşları peşpeşe, nedensiz, orda burda öldürülmektedir. Bu saldırılar kafalarını karıştırmakta, onları silahlı mücadele kararı almaya sürüklemektedir. Bu sürükleniş sürecinde düşünce ayrılıkları da hızla gündeme gelecektir.

Cihan derin ideolojik tartışmaların içine fazla girmemiştir. Daha çok Atatürk ilke ve devrimlerinin doğrultusunda yapabileceği eylem ağırlıklı hareketlerin içindedir. Ona göre Kemalist çizgiyi savunmak o dönem için en elzem şeydir. Ve hep o çizgide kalmak istemiştir. Fakat koşullar, onları, özellikle daha derin ideolojik tartışmaların içinde olan gençliği, düşünce farklılıkları nedeniyle gruplaşmalara ve bölünmelere götürmüştür. Ve bu bölünmüşlük, özellikle silahlı mücadeleye yönelim kararı sonrası bölünmüşlük karşı devrimin işine yarayacaktır. Cihan bu bölünmüşlükten çok rahatsızdır.⁽⁴⁶⁾

Gençlerin silahlanmasından ve bölünmesinden çıkar sağlayan çevreler için en uygun zamandır. Yıllarca sürdürülen sağcı örgütlenmeler emperyalizmin kuşatması, iktidarla belki bilerek belki zorla medyanın, birlikte tek ses oluşu, kanı deli, enerji dolu, korkusuz gençleri kıvamına getirmiştir. Çıkarıcılar, Türkiye'deki temsilcileri, kontrgerilla, silah tüccarları elele işin içindedirler. Gençler aralarına sızan bazı ajanları zamanla tespit edecekler, dışlayacaklar fakat bu ajanlar onlara verecekleri zararı vermiş olacaklardır.⁽⁴⁷⁾

Değerli avukat, devrimci gençlerin abisi Halit Çelenk gençlerin silaha yönelişini şöyle anlatacaktır. “*Gençler toplantı yapıyor, polis saldırıyor, gözaltına alıyor, tartaklıyordu.*

(46) Ali Yıldırım, *Belgelerle FKF, DEV-GENÇ*, 1990, s:278, Yurt Yayınları

(47) Uğur Mumcu, *Suçlular ve Güçlüler*, 1975, s:130-144, um:ag

Gençler yayın yapıyor, bildiri dağıtıyor, yine polis karşısına çıkıyor, gözaltına alıyor. Ve bu yaptıkları gençlerin yasal haklarıydı. Artık gençlik kendisine demokratik yolların, hakların tıklandığını gördü. Yani demokratik mücadele yapmanın olanaksızlığını gördü. Partiler de demokratik hakların kullanılmasına uygun tavır içinde olmuyordu. Böylece gençlik silahlı mücadele yollarını benimseme durumuna girdi."⁽⁴⁸⁾

Ekim 1970'de toplanan DEV-GENÇ kurultayında düşünsel farklılıklar apaçık ortadaydı. DEV-GENÇ örgütü Mahir ve arkadaşlarının eline geçecek. Ertuğrul Kürkçü başkan olacaktır.

Bu kurultayda Mihri Belli söz alarak uzun bir konuşma yapar. Devrimci gençliğin örgütlü, katılımcı bir anlayışla siyasallaşmasını önerir. Sözlerini şöyle bitirir: "Bizim için parola şudur: Proleter devrimci hareketin siyasi örgütünü yaratmak için herkes görev başına."

Mihri Belli, anılarında gençlerin silahlı mücadeleye girmelerinde, Carlos Marigella'nın *Şehir Gerillası* gibi kitapların etkisi olduğunu, kendisinin onları vazgeçirmeye çalıştığını, çünkü silaha sarılmanın karşı devrimcilerin işine yarayacağını söylediğini yazacaktır.⁽⁴⁹⁾ THKO ve THKP-C devrimci hareketin siyasallaşmasıdır bir bakıma.

DEV-GENÇ artık Mahirler'in grubunun elindedir. Ertuğrul Kürkçü başkandır. Gelir gider iyi ayarlanamaz ve kasadaki para dört ayda tükenir.

Mahir, bir yanda "silahlı mücadeleyi ülkede ilk kez biz başlatmalıyız" derken diğer yanda "devrimci savaş görevinin DEV-GENÇ içinde yürütülemeyeceğini" savunmaya başlar. THKP-C'nin ardından THKO da bu düşünceyle oluşturulacaktır. Elrom, hemen ardından Sibel Erkan olayı ve Mete Has'ın kaçırılışı bu düşünceyle gerçekleşecektir.

Her iki örgüt de silahlı mücadeleye karar vermişlerdir. Veya bir rüzgâra kapılıp karar vermek zorunda kalmışlardır. MİT'ten sorumlu başbakan yardımcısı Sadi Koçaş'a göre bu

(48) Siyah Beyaz. 30 Mart, 1998

(49) Mihri Belli, *İnsanlar Tanıdım*, s:519- Doğan Kitap, 2000

örgütler kurulmamış, kurdurulmuştur.⁽⁵⁰⁾

Cihan THKO'nun İstanbul sorumlusu olacaktır. Eylemlerini cana zarar vermeden yapmaya çok özen göstereceklerdir. Hatta Elrom öldürüldüğünde, THKO öldürme olayını kınayacaktır. Fakat iktidara karşı yapılan her hareketin başarısızlıkla sonuçlanacağını, başarısızlıktan öte ölümle sonuçlanacağını düşünememişlerdir veya düşünmüşlerdir ama koşullar onları devam etmeye zorlamıştır. Üstelik öyle bir iktidar ki, gençleri bir kenara sıkıştırıp yok etmek için fırsat aramaktadır. Ve "Yanlışlıklar Komedyası" başlamıştır.

İki örgütün kurulması diğer gençleri de Filistin Kampları'nda eğitim almaya itecektir. Ve bir grup öğrenci Filistine gidecektir. Dönüşte mücadele alanı olarak dağlar seçilecektir. Fakat dağlara çıkmak için bir hazırlık gerekecektir. Paraya gereksinimleri vardır. Ve adam kaçırmalar ve banka soygunları gündeme gelecektir.

8 Aralık 1970'de devrimci gençlik "Yabancı Sermaye ile Savaş ve Bağımsızlık Haftası" düzenler. Yılgınlık yoktur. Mücadeleden geri adım atılmayacaktır.

(50) Sadi Koçaş, *Anılar*, s:1919, Cem-May Dağıtım

1971, NEREDE O GÜZEL GÜNLER

.. *Biliyorum razıyım cezama*
Çalmadım öldürmedim ama
Daha kötüsünü yaptım
Ne yaptım biliyor musunuz Reis Bey
Tuttum insanları sevdim
 Can Yücel

1971, iktidar-polis-faşist-ajan işbirliğinin karşısında devrimci gençler zorunlu silahlıdır. Fakat silahları kullanmak onların yapabileceği bir şey değildir.

Sağcı saldırılar süreklilik kazanmıştır. Türkiye'nin tüm üniversiteleri, öğrenci yurtları, öğrenci toplantıları, tüm demokratik örgüt toplantıları polis-jandarma-faşist ve dinci grupların saldırısına uğramaktadır. Gençler artan bir oranda yaralanmakta ve öldürülmektedir.

Toplumsal baskı o denli derindir ki, hükümet öğretim üyelerinden öğrenci liderlerini ihbar etmelerini isteyecek, etmeyenlerin görevine son verileceği ilan edilecektir.

Şubat 1971'de gazete sayfaları soygun, öğrenci direnişleri ve ölümleriyle bezenmektedir.

Deniz, Cihan ve arkadaşları Mart 1971'in başlarında THKO'yu kuracaklardır. 5 Mart 1971 günü gazeteleri sağcısıyla, gericisiyle ve solcusuyla THKO'nun kuruluşu haberini vereceklerdir ve aşağıdaki bildiriye kamuoyuna açıklayacaklardır. Bu bildiri THKO'nun kuruluş amacını açıklamaktadır.⁽⁵¹⁾

"Bütün Dünya Halklarına ve Türkiye Halkına,

1.Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu bütün yurtseverleri bu kutsal mücadele saflarına çağırır ve hainlere karşı giriştiği

(51) Sosyalist gazetesi, 1971

kavgada en son savaşına kadar devam edeceğini bildirir.

2.THKO halkımızın kurtuluşunun ve ülkemizin bağımsızlığının silahlı mücadeleyle kazanılacağına ve bu yolun tek yol olduğuna inanır.

3.Amacımız, Amerikayı ve bütün yabancı düşmanları temizlemek, hainleri yok etmek ve düşmandan temizlenmiş tam bağımsız Türkiye'yi kurmaktır.

4.THKO ezilen halkımızın öncü gücüdür. Halkımızın kurtuluşu dışında hiçbir harekete giremez.

Ezilen ve sömürülen yoksul halkımız; size sesleniyoruz:

5. Düşmanın zenginliğine, sayısına, imkânlarına ve dehşetine aldırmayınız. Düşmana boyun eğmeyiniz. Haklarımızı zorla alacağız, çünkü onlar her şeyi bizden zorla alıyorlar. "Devrimcilere, işçi ve köylülere, öğretmen ve küçük memurlara, subay öğrenci ve teknik elemanlara, esnaf, sanatkar, yetimler dullar ve emeklilere sesleniyoruz:

Amerika ve onun emrindeki hainler yüzünden öz vatanımızda üvey evlet durumuna düştük. Hiçbirimiz yarınımızdan emin değiliz. Ömrümüz aç sefil, doktorsuz, ilaçsız, okulsuz ve yolsuz geçiyor. Gelecek nesillere vatanı böyle terk edemeyiz. Kanımızı emen bir avuç haine ve onların arkasındaki Amerika'ya karşı isyan etmek en kutsal görevimizdir. Bu talan düzeni böyle devam ettikçe, açlıktan ölen biz, işsiz kalan biz, insan yerine konmayan biz, hayat pahalılığı ve zamlardan inim inim inleyen biz ve köle muamelesi gören biz olacağız.

Hainlere karşı baş kaldırmaktan başka çare kalmadı. Korkmayalım. Vatanın kurtuluşu uğruna mücadele bir namus borcudur. Ve zaten kaybedilecek bir canımız kalmıştır.

Bir avuç gençlik, silahları ellerine aldıklarını açıkça beyan etmektedirler. Kendilerince ülkenin yaşadığı olumsuzlukların gerçek sorumluları karşlarına çıkmadıkça o silahları kullanamayacaklardır, fakat koşullar onları bu noktaya sürüklemiştir. Bu bildiriyle gençler doğal olarak eylemlerini yasaların dışına taşımışlardır. Bu da suçtur. Fakat bu suçu işlemeyi göze

almaktadırlar ve dürüstçe bunu ilan etmektedirler. Ülkenin bağımsızlığı ve demokrasi için suç işlemeyi göze almışlardır. Çünkü karşı devrimciler, hem yasaları yapmakta hem yasaları özgürce çiğnemekte ve kitleleri her açıdan çaresiz bırakmaktadır. Gerçekleri derinliğine gören gençlerin başka çaresi kalmamıştır.

Hiç kimse, karşı devrimciler bile, 68 gençliğinin çıkarı için bu mücadeleye girdiklerini söyleyemez. Bu hareketin özgünlüğünün temel noktası budur.

İşte o yıllarda ülkenin temiz, onurlu geleceğine damgasını vuracak olan gençlerin yok edilmesinin sorumluları, onların karşısına sağcı gençleri silahlandırıp saldırtanlar, devrimci geçliğin silahlanmasını da kolaylaştıranlar olacaktır. Devrimci gençlere silah sağlamada yardımcı olan kişiler veya kesimler aynı zamanda onlara saldıranların da arkasındadırlar. Evet, o yılları onlarla beraber çok yakından yaşayanlar onların kimler olduğunu derin derin düşünmeli ve kamuoyuna açıklamalıdır.

Onları ve başka akıl almaz haksızlıkların cesaretle üzerine giden Uğur Mumcu da büyük ölçüde, bu gerçekleri ortaya çıkarmaya çalıştığı için öldürülmüştür.

Gençler neden böyle harcandılar? Emperyalizmin çıkarlarını tehlikeye düşüreceği için, düşünsel gelişmelerden, uyanıktan korktuğunu söylemiştik. Peki emperyalizm düşünsel gelişmeyi yok etmek için ne tür silahlar kullanmaktadır?

Emperyalizm, ilgilendiği ülkede çıkarını sağcı kesimle birleşmekte görüyorsa sağcılarla; solcu kesimle işbirliğinde görüyorsa solcu kesimle işbirliğine girer. Bu bütün dünyada böyledir. Mahir Kaynak 16 Şubat 1992 tarihli *Nokta* dergisine verdiği bir demeçte terör olaylarına gerektiğinde sağ gerektiğinde sol görüntü vermek hiç zor değildir diyecektir. Kaynak, aynı derginin 10 Kasım 1991 tarihli sayısında da HEP'in kuruluşunda ve birtakım diğer sol örgütlenmelerde MİT'in parmağı olduğunu ima edecektir.

Tüm ülkelerde kurulan Komünizmle Mücadele Dernekle-

ri örneğin, Amerika'nın isteğiyle oluşur. Ve toplumların sağcı, faşist eğilimleri bu örgütlenmelerde yerini alır.

Türkiye'de Komünizmle Mücadele Derneği 1963'te kurulur. Yöneticileri AP görevlileridir. Bu dernek Nurcularla Süleymanlılar gibi dinci kesimlerce de desteklenecektir. Dernek, 1965 seçimlerinde de AP'ye oy sağlamada çok etkin görev yapacaktır. MTTB daha sonraları bu KMD tarafından ele geçirilecektir. Alpaslan Türkeş ve partisi bu kuruluşlarla beraber kurulan kamplarda gençleri teorik ve pratik olarak eğiteceklerdir. Finansman kaynağı Amerika'dır.

Bu kamplarda eğitilen gençler, her zaman, her yerde, her türlü düşünsel toplantıları karıştıracaklar veya sol kesimi topladıkları her yerde izleyip, saldıracaklardır, saldırmakla görevlidirler. Verilen eğitim tümüyle solun yok edilmesine endekslenmiştir. Türkeş'in kurduğu komando kampları bu amaçla kurulmuştur.

O yıllarda bu örgütlere parasal destek büyük ölçüde AP tarafından sağlanacaktır. Faruk Sükan zaman zaman onları arayıp para problemleri olup olmadığını sormaktadır.⁽⁵²⁾

CIA gerektiğinde sol güçlerle de iletişim kurmaktadır. Örneğin: 1963 yılında iki CIA ajanı, Mehmet Ali Aybar'ı ziyaret edip üç buçuk saat görüşeceklerdir. Tabii Mehmet Ali Aybar görüşmeyi kamuoyuna açıklayacaktır.⁽⁵³⁾

Amerika görüldüğü gibi amacına ulaşmak için ilgili ülkenin insanını kullanmakta hiç zorlanmayacaktır. Çünkü karşılığını çok iyi ödemektedir. MİT'te haksızlığa uğramış ve ayrılmak zorunda kalmış bir MİT görevlisi olan Albay Sabahattin Savaşman'ın tutanaklara geçen anılarından bazı seçmeler yapacağız: "1950'den sonra MİT'in görevini sürdüren teşkilat Amerikan servisleriyle beraber çalışmaktadır... Teşkilatın kullandığı teknik malzemeler CIA tarafından sağlanmıştır.... Birçok personel Amerikalılar tarafından kurslarda eğitilmiştir... Kurslar Amerika'daki Uluslararası Polis Akademisi'nde

(52) Süleyman Genç, *12 Mart'a Nasıl Gelindi*, s:26-43

(53) Dr. Yahya Kanbolat, *Olduğu Gibi*, s,100, Bayır Yayınları

veya Panama'daki Anti-gerilla okulunda verilmektedir. (Panama'daki okulun bir adı da Cinayet Okuludur.) Okul CIA tarafından kurulmuş ve eğitmenler onlarca belirlenmiştir. MİT mensupları, özellikle Amerika'da eğitilenler maaşlarını CIA'den almaktadırlar... Amerika bu yetiştirdiği elemanlarla, ilgili ülkeden her bilgiyi, karşılığını da bol bol ödeyerek, alacaktır. Sabahattin Savaşman "Bunu ben teşkilatın üçüncü adamı olarak yazıyorum ve her an ispat etmeye hazırım" diyecektir.⁽⁵⁴⁾

Amerika Başkanı Demokrat Partili John F. Kennedy, kendi zamanında, Amerika'da, sonra da Almanya'da Savaş Okullarını açacaktır. Almanya'daki okula Türkiye'den kontrgerilladan elemanlar gidip orda yetiştirileceklerdir.

Ayrıca ilgilendikleri ülkenin medyasını da ele geçirmenin önemini bilmektedirler. USİS'in her ülkedeki görevi bol paralarla basınla ilişkileri düzenlemektir. Gazetecileri ve muhabirleri kendi ülkelerinde eğitecekler, her ajansa kendi ajanlarını yerleştirecekler, bunlar kanalıyla da, ilgili ülkenin basınına kendi çıkarları doğrultusunda kullanacaklardır.⁽⁵⁵⁾

İhsan Sabri Çağlayangil, her zaman Demirel'le siyaset yapmıştır ve dürüst bir devlet adamıdır. Anılarında ve İsmail Cem'le yaptığı bir söyleşide şunları açıklayacaktır: "12 Mart'ta CIA vardır. MİT'in güçlenmesi için MİT her alanda Amerika, İsrail, İran istihbarat örgütleriyle iletişim içinde olmuştur. CIA bu yolla içime girmiş altını oymuş. Mobilya kurdu gibidir CIA. İçinize girer ve oyar. Elinde imkan var adamın. Onun için şaşmam. Aramam da... Bulamam ki."⁽⁵⁶⁾

Yine Demirel'in en yakın siyaset arkadaşlarından Hüsamettin Cindoruk "Türkiye'yi iki Amerikalı yönetmektedir. Yani yönetecek olanlar yönetmemektedir" diyecektir.⁽⁵⁷⁾

Bir başka yol ise para yardımları sırasında yaptığı anlaşma-

(54) Sabahattin Savaşman, *3. Adam Anlatıyor, MİT-CIA İlişkileri*, s:94

(55) *Siyah Beyaz*, 23 Mart 1996

(56) İsmail Cem, *Tarih Açısından 12 Mart*, s:48-77

(57) *Siyah Beyaz*, 23. Mart, 1996

larda ortaya çıkmaktadır. Para yardımları sırasında Amerika istediği koşulları ileri sürecektir. CIA, para yardımlarının yerinde kullanılıp kullanılmadığını izlemek için ilgili ülkeye adamlarını gönderecektir ve bunların giriş çıkışı serbest olacaktır. Serbest girip çıkma izni yardım yapılırken koşul olarak ileri sürülmektedir. İşte ajanlar böylece istedikleri gibi ülkeye girmekte ve istedikleri bilgiyi toparlayabilmektedirler.”⁽⁵⁸⁾

Bir başka yol, meşhur “Barış Gönüllüleri” hareketidir. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İskan ve Şehircilik Enstitüsü öğretim üyesi Müslim Özbalkan, yazdığı *Gizli Belgelerle Barış Gönüllüleri* adlı kitabında, gizli ikili anlaşmalarla 1200’den fazla barış gönüllüsünün Amerika çıkarlarını korumak için Türkiyede görevlendirildiğini açıklayacaktır. Yazar, bu konuda Türkiye kamuoyunu oyuna gelinmemesi için uyaracaktır. Özbalkan bu yüzden “kötü düşünce sahibidir” iddiasıyla askerliğini er olarak yaptırılacaktır. Amerika, çıkar beklentisi olduğu tüm ülkelere, gerçekler ortaya çıkana kadar, Barış Gönüllüleri’ni göndermeye devam etmiştir.

Bu gerçekler ışığında o yıllara dönelim. Hükümet MİT’in baskısı altındadır. MİT ise CIA’in Türkiye’deki uzantısı gibi çalışmaktadır ve elindeki vurucu güç kontrgerilladır. Kontrgerilla hükümet ve yargı tarafından sorgulanamamaktadır. Çünkü yasal hiçbir dayanağı yoktur. Fakat hükümetin attığı her adımda vardır. Devlet örgütüne hâkimdirler. Türkeş’in kontrolü altında oluşturulan komando örgütlerinin vurucu gücüdür kontrgerilla.

Bir Amerikalı senatör Alfons D.Amato “Türkiye’yi haydut çetesi yönetiyor” diyecektir. Aynı çerçevede Talat Turhan “Türkiye’yi gizli güç odakları yönetiyor. Devlet içinde devlet var” açıklamasını yapacaktır.⁽⁵⁹⁾

12 Mart ve sonrasındaki işkenceciler kontrgerilla’nın elemanlarıdır. İşkenceden geçen bir genç, kendisine işkencecisinin söylediklerini şöyle anlatmaktadır: “Burası kontrgerilla.

(58) Sadi Koçaş, *Anılar*, 1964- Cem-May

(59) *Siyah Beyaz*, 23 Mart 1996

Burada tanrı yoktur. Hukuk yoktur. Acımak yoktur. Biz adamı öldürürüz. Kimseye hesap vermeyiz.”⁽⁶⁰⁾

İsmet Paşa hükümetlerinin iktidarda kalamaz hale gelmesini, 1965’de Süleyman Demirel’in başbakan olmasını CIA iç politikada dolaplar çevirerek sağlamıştır. O kadar iç işlerimize karışmaktadır ki bunun boyutunu anlamamıza yardım edecek şu örnek verilmelidir. Demirel’i başbakan yapar yapmaz CIA Türk hükümetinden şöyle bir istekte bulunacaktır. “İran-Irak ve Türkiye Kürtlerini federe bir Cumhuriyet haline getirelim. Bunu Türkiye’ye bağlayalım. Hem de büyük toprak kazanmış olursunuz.” Ve Başbakan bu teklifi ciddiye alıp yetkili kurullarının hatta Genelkurmay’ın gündemine bile taşıyacaktır. Fakat Genelkurmay tartışmaya bile gerek görmeyecek ve öneriyi reddedecektir.

Amerika o kadar ileri gidecektir ki, Demirel bile onun isteklerine yeterince cevap veremeyeceği için 12 Mart’ı uygulamaya koyacaklardır. Neden Demirel istenmiyen adam olmuştur?

ABD’nin gözünde en büyük suç, kontrolü altında tuttuğu ülkenin, onlara danışmadan bağımsız kararlar almaya yeltenmesidir.

1963’te, uygulamaya konulan birinci beş yıllık kalkınma planı yönünde çabalar, 1965’te AP tek başına iktidar olunca, Demirel iktidarınca yürütülmüştür. Kapitalistleşme yönünde hızlı adımlar atılmıştır. Bütün adaletsizliğine ve eşitsizliğine rağmen Türkiye ekonomisi hızlı bir büyüme yaşamıştır. Bu ekonomik büyümenin verdiği rahatlıkla dış ilişkilerini Amerika’nın onayını almadan oluşturmaya çalışmıştır hükümet. Türkiye komşularıyla iyi ilişkilere girmeye yönelmiş, Araplarla, Sovyetler Birliği ile her alanda işbirliği yapmıştır. Demirel Hükümeti, Arap-İsrail savaşında Arapları desteklemiştir.

Demirel Hükümeti haşhaş üretiminin yasaklanmasına sıcak bakmamıştır. Aksine Amerika’nın iddia ettiği gibi Amerikalı gençlerin sadece Türkiye’de üretilen haşhaşla zehirlen-

(60) Emin Değer, *Uğur Mumcu ve 12 Mart*, s:66 um.ag

mediklerini, ayrıca üretilen haşhaşın yağ üretiminde değerlendirildiğini kanıtlamaya çalışmışlardır.⁽⁶¹⁾ ABD başkanı Nixon, zaten bu gerçeği bilmektedir. Fakat yapılacak seçimde halkına Amerika gençliği için ne kadar fedakârlık yaptığı mesajını vermek zorundadır ve bu çerçevede Türkiye’de haşhaş yasaklanmalıdır. Amerika’nın dünyadaki imajı asla sarsılmamalıdır. Nixon’ın seçimi kazanabilmesi için her silah kullanılacaktır. Baskıların, ilgili topluma vereceği zarar, onların umurunda değildir.

Amerika bu sorunların çözümünü Türkiye’de bir cunta sahnelemekte görmektedir. Cuntayı haklı kılabilmesi için o dönemde en kolay yol gençleri birbirine düşürmek ve bölmektir. Bu şekilde ülke anarşinin batağına sürüklenecektir. Bu olumsuzluğu ekonomik krizle de yoğunlaştıracaktı ve bu çerçevede ekonomiyi de çıkmaza sokacaktı. Türkiye’de olan budur. Yani Demirel’i de düşüren CIA ve MİT’tir.

Andreas Papandreu, cunta sonrası Yunanistan’ın uzun süre başbakanlığını yapan değerli bilim adamı, Amerika’nın en önemli gazetesi *New York Times* muhabirine şöyle diyecektir: “Darbe bana o kadar çok şey öğretti ki... Bunların içinde en önemlisi Amerikan Gizli Servisi’nin (CIA) sızma yeteneğinin ne denli yüksek ve güçlü olduğunu kavramamdır... İçimize öyle sızmışlar ki bizim için ne kararlar vereceklerini bilemem.”⁽⁶²⁾

Kıbrıs olaylarının en karmaşık döneminde bir Amerikalı generalin başbakan aramaya Türkiye’ye gelip başarılı olabilmesinin arkasında bu iç dolaplar yatmaktadır. Yani CIA Türkiye’de at oynatmaktadır. CIA’de 11 yıl çalışmış olan bir CIA ajanı *Fırar* adlı kitabında şunları yazmaktadır: Askeri darbe konusunda CIA kadar uzman bir örgüt bulunamaz. CIA istediği zaman bir ülkede büyük huzursuzluk yaratabilir ve bunu finanse eder. Bu da tüm silahlı kuvvetlerin darbe yapmak için arzuladığı ortamdır. Askerler her zaman ülkenin tam bir çıkmaz içinde olduğunu ve sonunu ancak kendilerinin çözebile-

(61) İsmail Cem, *Tarih açısından 12 Mart*, s:43-48, Cem Yayınevi

(62) Sadun Tanju, *Daha Güzel Bir Dünya*, s:81,82, Çağdaş Yayınları

ceği bir atmosferin yaratılmasını isterler. Bu da CIA'in görevidir. Askeri darbe yapan subaylar, generaller genellikle CIA'in adamlarıdır.⁽⁶³⁾ Emekli general Celil Gürkan, 19 Ocak 1986 tarihli *Nokta* dergisinde CIA başkanı Mr. Helms'in 12 Mart'tan bir kaç gün önce Anakara'ya geldiğini açıklayacaktır. CIA bu kadar içimizdedir.

20 Ocak 1991 *Hürriyet* gazetesinde şöyle bir haber yayınlanmıştır. "Başkan Bush CIA'ye savaşa girme emri vererek örgütün kendi yöntemleriyle Saddam'a yeni darbeler indirmesini emretti." Bu haber bile Amerika'nın ipleri elinde tutmak için ne kadar çaba gösterdiğinin bir belirtisidir.

9 Mart grubunun içinde olan Orhan Kabibay gençlerle sürekli iletişim içindedir. Toplantılar genelde diğer subayların ve gençlerin de katılımıyla onun evinde yapılmaktadır. Orhan Kabibay sonradan Nihat Erim'in en hızlı destekçisi olmuştur. Hava pilot Albay Metin Heperler 9 Martçıların tüm toplantılarında vardır. Fakat 9 Martçılar yargılanırken o soruşturma bile geçirmemiştir. Ünlü ajan, korgeneral Atıf Erçikan, 9 Martçıların arasına Kurmay Albay Kenan Güven tarafından sokulmuştur. Kenan Güven de 9 Martçıların arasındadır. 12 Eylül de Tunceli'ye vali olup Alevi köylerine zorla cami yaptıran adamdır. Erçikan toplantılarda elde ettiği bilgileri hemen cumhurbaşkanına ve MİT'e ulaştırmakla görevlidir.

9 Mart olayı, Faruk Gürler ve Muhsin Batur tarafından, tamamen Türk Ordusu içindeki Kemalist ruhu yok etmek için ortaya çıkartılmıştır. Bir grup sivil ve subaylar bağımsızlık ve demokrasi adına darbe yapmaya kalkışacaklardır. Katılan subayların ajan olmayanların hepsi bir hafta içinde ordudan ihraç edileceklerdir. Mihri Belli bu komployu yapan iki generali yakın bir insandır ve gençlerin silahlanmasında öncülük etmiştir. Mahir Kaynak Mihri Belli'yi 12 Mart İhtilali'nin sivil başkanı olduğunu söyleyecektir.⁽⁶⁴⁾

(63) *Siyah Beyaz* 23 Mart 1996

(64) *Milliyet*, 19 Mayıs 1973

· Emin Değer, Uğur Mumcu ve 12 Mart, s:268—um:ag, 1996

Yıllar sonra 9 Martçılardan Eşref Bitlis kontrgerilla tarafından öldürülmüştür. Öldürtülmüştür, çünkü Orgeneral Eşref Bitlis birçok şeyi bilen bir insandır ve bağımsız demokratik Türkiye düşüncesine içtenlikle inanıyordu.⁽⁶⁵⁾

Nurhak dağlarında Sinan Cemgil ve arkadaşları öldürüldüğünde ellerindeki bölge haritaları hava kuvvetlerinin demirbaş listesindeydi.⁽⁶⁶⁾

MİT her yerdedir. Hükümetin üstünde bir güç olarak çalışmaktadır. Hükümete isterse bilgi vermekte, istemezse vermemektedir. Arkası CIA ve Amerika desteklidir. Türkiye’de o yıllarda tutuklanacak kişilerin listesini MİT yapmaktadır. MİT’in aldığı her kararı hükümet, yasal olsun olmasın, onaylamak zorunda kalmaktadır. MİT’ten sorumlu Devlet Bakanı Sadi Koçaş anılarında “tutuklamaların nasıl gerçekleştiğini anlamadığını ve bir emirle konunun araştırılmasını istediğini; sonuçta tutuklamaların, valilerin MİT’ten aldıkları emir doğrultusunda yapıldığını öğrenecektir.

Sadi Koçaş bir önemli bilgi daha verecek, Elrom’un kaçırılacağından İstanbul Emniyeti’nin 15 gün öncesinden haberi olduğunu söyleyecektir. Hiçbir müdahalede bulunulmamasına şaşmıştır. Fakat bu arada canlar gitmiştir, kimin umurunda.

Elrom’un kaçırılması olayı, THKP-C örgütünün bir eylemiydi. İlyas Aydın eylemin başından sonuna kadar içindedir. Sonradan Elrom’u öldüren kişinin de İlyas Aydın olduğu söylenecektir. İlyas Aydın için MİT ajanı olduğu söylentileri çıksa da gençler buna inanmamaktadırlar. İlyas Aydın akıllı ve devrim için içtenlikle çalışmaktadır. Fakat bu olaylardan sonra hiç tutuklanmaması kuşkulandıracaktır gençleri. Daha sonra İlyas Aydın yaptıklarından ve sonuçlarından korkarak, kaçacak fakat kaçmak işe yaramayacaktır. Filistin’de öldürülecektir.

Dahası, kaçırmak için Elrom’un seçilmesi de, kendi içinde kuşkulara neden olmaktadır. Üstelik THKO’nun gündeminde de Elrom vardır. İki grupta da aynı anda Elrom’un öl-

(65) *Siyah Beyaz* 23 Mart 1996

(66) *Siyah Beyaz* 19 Mart 1996

dürülmesi fikri nasıl oluşmuştur? Fakat THKP-C erken davranmıştır. Neden Elrom? Elrom Türkiye'ye sürgün gelmiştir. İsrail onu Türkiye'ye göndererek cezalandırmak istemiştir.⁽⁶⁷⁾ Kaçırılmasına ve öldürülmesine izin verilmesi düşündürücüdür. Kaçırılacağını 15 gün öncesinden haber alan İstanbul Emniyet Müdürlüğü neden önlem almamıştır?

İsmet İnönü iktidardan ayrılmak zorunda kaldığı günlerde dile getirdiği, “Olayları ben duymadan Washington haber alıyordu” sözleriyle, durumun korkunçluğunu açıklayacaktı.

Öldürmeler çok bilinçli ve planlıdır. Kurdurulan Özel Harp Dairesi, Amerika'da eğitilmiş elemanlardan oluşturulmuş ve finansmanı Amerika tarafından karşılanmaktadır.⁽⁶⁸⁾ Ne yazık ki emperyalizm, şiddet ateşini kendi çıkarları için körüklemekten hiç rahatsızlık duymamaktadır. Bu ateşte nelerin ve kimlerin yandığı hiç önemli değildir onlar için.

MİT'in eğitilmiş ajanları her yerdedir. Gençlerin arasında, karşılarında veya arkalarında. Polis bilmeden onları, yakalandığında ise MİT ajanı olduklarını kanıtlamaları yetmekte, hemen tahliye olmaktadır. Ne de olsa çok vatanseverdirler. Öyle vatansever olunacağına inandırılmışlardır veya inanmak zorundadırlar. Çıkarları bunu gerektirmektedir. Zamanla devrimci gençlik bu kişileri tespit edecek, ancak kendilerini korumak için bu bilgileri yetmeyecektir.

İşte Amerika Türkiye'de kurduğu bu karmaşık ilişkilerle her zaman amacına ulaşacaktır. Gençler bu ülkede uyuşturucudan, Türkiye'de ise düşündükleri ve yurtsever oldukları için öleceklerdir... Amerika, Türk Hükümetinin bu içtenliğini, bu teslimiyetçiliğini ödüllendirecektir. Karşılığında ekonomik yardım yapacaktır. Çünkü Türkiye geçmiş yıllardan gelen, 1969 ve 1970'te toplumun büyük bir kesiminde özellikle yoksul ve emekçiler üzerinde kendini iyice hissettiren ekonomik

(67) Soner Yalçın, Doğan Yurdakul, *Bay Pipo*, s:190-193

(68) Emin Değer, *Uğur Mumcu ve 12 Mart*, s:178- um.ag.

Uğur Mumcu, *Saklı Devletin Güncesi*, s:46-47 um.ag.

Soner Yalçın, Doğan Yurdakul, *Bay Pipo*, s:255

krizin içindedir. Cuntayı başarılı göstermek için Amerika dış kredi olanakları sağlayacaktır. Batı piyasalarında spekülatif amaçlarla dolaşan milyonlarca dolar Türkiye'ye akacaktır.

Bu arada İngiltere ve Amerika hükümetleri basın aracılığıyla Türk hükümetine övgüler yağdıracaklardır. Hükümet doğru yapmaktadır. Yıllar sonra bu oyunda görev alanlar, özveriyle yardım eden paşalar ve diğerleri yönetim kurulu başkanlıkları yapacaklar, şirketlerde yönetici olacaklar ve partilerde politika yapacaklardır.⁽⁶⁹⁾ MİT ajanı olarak hizmet veren polis şefleri bir bir istifa edip DYP'den milletvekili olarak Meclise gireceklerdir. İşte oyun budur.

Oyun oynanır, her zaman oynanacaktır. Fakat bu ülkeyi Meclislerde yemin ederek yöneteceğiz diye yola çıkanların, seçilenlerin veya atananların insani değerlerden uzak yönetim anlayışı, çıkara dayalı yönetim anlayışıdır eleştirilmesi gereken. Suçlu öncelikle emperyalizm değildir. Atatürk ilke ve devrimlerini ısrarla anlamak istemeyenlerdir suçlanması gerekenler.

12 Mart Sıkıyönetim Hakimi Baki Tuğ, aradan 30 yıl geçmiş olmasına rağmen belki suçluluk duygusunun verdiği bir saldırganlıkla, belki nefretinin hiç bitmemesi nedeniyle *Denizlerden Apo'ya* adlı kitabında bu gerçeklerden hiç söz etmeyecektir. Başarı olarak sandıkları yaptırımları kendilerinin ve hükümetin yaptığını savunacaktır. Üstüne üstlük her satırı kin ve öfke dolu olacaktır. Böyle bir beynin zaten tarafsız olması düşünülemez. Küçük bir alıntı vererek bu değerli gençlerimizin kimin ellerinde tüketildiklerini görmemiz gerekiyor.⁽⁷⁰⁾

“Türk milletine karşı ihanet içerisinde olan ben Türk değilim, ben Müslüman değilim, Türklük ne imiş? Vatan ne imiş? Müslüman olmak ne imiş? Bırakın bu safsataları. Ben Marksist Leninistim, ben ihtilalcı komünistim. Ben kürtcü komünistim demek bu büyük ilim adamlarına göre ilerencilik ve devrimciliktir. Bu soysuzluklara karşı gelmek, bu soysuzluklara karşı olmaksa tutuculuktur, gericiliktir. Öyle mi?

(69) Uğur Mumcu, *Suçlular ve Güçlüler*, s:329-, um:ag, 1996

(70) Baki Tuğ, *Denizlerden Apo'ya 12 Mart 1971*,

Diğer yanda basın-yayın organlarınca, bilinçli veya zorunlu, (bunun cevabını o yılların etkin basın mensupları verebilir) devrimci gençlere karşı sürdürülen sürekli karalama ve suçlama kampanyası etkisini gösterecektir. Gençler, anarşistler, şakiler, halk düşmanları, hatta katil olmadan katiller damgasını yiyeceklerdi. İktidar, sağcı örgütler ve medya elele verecekler gençler yalnızlığa itileceklerdi. Haberler, “halk anarşistlere, veya şakilere, halk düşmanlarına veya katillere saldırdı” şeklinde verilerek, gençlerin bilinçle geniş toplum kesimleriyle kurdukları güzel iletişim yok edilmeye çalışılacaktı:

“Anarşistlere Genç Kızlar Ev Buluyor.” (Yani...)

“Çayan’ın eşi Paris’te devlet bursuyla okuyor” (Anlamı: Gözünüze dizinize dursundur).

“Beş Şaki’nin Yurtdışına Kaçamadığı Tahmin Ediliyor”

“Cihan Alptekin kısıvrak yakalandı”

“Cihan Alptekin’i, korkudan tırmandığı ağaçtan, köylüler sopa ile döverek indirdiler”(Köylüler de ağaca çıktıklarına göre Cihan çok büyük bir ağaca tırmanmış olmalıydı). Cihan Maltepe de ablasına bunun tamamen gerçek dışı olduğunu söyleyecektir.

“Ulaş Bardakçı kolejli sevgilisinin evinde öldürüldü” (Oysaki evde yapılan araştırmalar sonunda polisler Ulaş’ın ve Lale Arıkdal’ın ayrı odalarda yattıklarını rapor edeceklerdir.

Sağcı gazeteler ise kin ve nefret doludurlar. Bu kin ve nefret tohumlarını ekmenin yararı kimedir?

“Kızılları boğmanın vakti geldi.”

“Ya tam susturacağız ya da kan kusturacağız.”

“Cihada hazır olun. Allah yolunda cihad farzdır ve silahlar patlayacaktır.”

“Kızıl emperyalizmin para ile tutulmuş uşaklarını en ufak kıpırdanışta gebertmek için and içildi.”

“Ey Müslüman Türk, maneviyat düşmanları karşısında aslanlar gibi kükre ve cihad bayrağını aç.”

“Halk komünistleri imha etmeye hazır.”

Ayrıca yargı görevini yapmada bağımlı davranacaktır.

Uğur Mumcu dayanamayıp Cumhuriyet savcılarına “Laiklik ilkesine karşı siyasal eylem yapan bu kadar kişi, yayın organı ve parti var. Vatandaşı devrimci kanı içmeye çağıran gazetele- re hiç raslamadınız mı? Birçoğunuz Türk-Amerikan Hukuk- çular derneğine üyesiniz. Sanıklar size güvenebilir mi?” diye seslenecektir.⁽⁷¹⁾

Gençler yapayalnız bırakılacaklardı. Hükümet daha da ile- ri gidecek ve Emek Mahallesi İş Bankası soygunundan ara- nan Gezmiş grubu için vur emri çıkaracaktır. Bu emri veren- ler doğal olarak onları bulduklarında yargılamadan vurmak- tan hiç rahatsızlık duymayacaklardır, vurmaya da karar ver- mişlerdir. Nasıl olsa vuranları kimse aramamaktadır.

Bu oyunu, bu denli taraf tutmayı, haksızlık olarak gören bir kaç cesaretli insan hükümeti eleştireceklerdir, fakat sesleri du- yulmayacaktır. (24 Ocak 1971 gazeteler) Senatör Haydar Tunçkanat “...faşistlerce ölüm müfrezeleri kurulmuştur. Gü- nün birinde siz, banka soygunundan suçlu olarak ilan ettiğiniz bu gençleri bir silahlı çatışmada nefs müdafaası nedeniyle öl- dürecek olursanız, –ki bütün hazırlıklarınız ve olağanüstü ted- birleriniz bu niyetinizi açıkça belli ediyor– sizleri bu kürsüden gençlerin katili olarak peşinen suçlayacağımızı duyurur, kanun dışı hareketlerden kaçınmanızı tavsiye ederim” diyecektir.

Aynı gün İsmail Cem “asıl önemli olan 23 yaşındaki bir gencin, suçlu dahi olsa 1971 Türkiye’sinde ‘bir numaralı halk düşmanı’ durumuna getirilebilmesidir... Bu gençler her ne yapmışlarsa, içtenlikle, Türk toplumunun yararına diye dü- şündüklerinden yapmışlardır. Doğru ya da yanlış, fakat bu noktadan hareket etmişlerdir... Bu gençlerin kişiliğinde bütün gençler mahkûm edilmektedir” diyecektir.

Toplum desteğini yitirdikçe, gençler silahlanma ve dağla- ra yönelme gereği duyacaklardı. Çünkü Anadolu insanı kirli değildi. Onları bağrına basabilirdi. Dağlara, Anadolu insanı- nın sığınağına sığınacaklardı. Deniz ve Cihan, Sinan Cemgil ve arkadaşlarına katılamadan Sinan’lar 31 Mayıs 1971’de Nur-

(71) Uğur Mumcu, *Çıkma Sokak*, s:115--, Tekin Yayınevi, 1994

hak'da öldürülecekti. (Deniz Gemerek'den gidecektir, Atilla Keskin'de, İstanbul'dan Cihan'ı getirmek için ayrılmıştır Nurhak'dan). Dağlar da, Anadolu insanının sıcağı da onlara çok görülecekti. Bu olay devrimci gençliği daha da sarsacak ve yine yapacakları bir şey olmayacaktır.

Ve nihayet 12 Mart muhtırası, Genel Kurmay Başkanı, Kara, Hava, Deniz Kuvvetleri Komutanları imzasıyla verilir. Nasıl olsa toplum hazırdır 12 Mart'a. Düşünce alanından iç ve dış koşullardan sermayenin gelişme koşullarına kadar hazırlanmıştır toplum. 12 Mart öğlen haberlerinde, TRT'den duyurulan muhtıra şöyledir:⁽⁷²⁾

1-Parlamento ve hükümet süregelen tutum, görüş ve icraatı ile YURDUMUZU ANARŞİ; KARDEŞ KAVGASI; SOSYAL VE EKONOMİK HUZURSUZLUKLAR içine sokmuş, Atatürk'ün bize hedef verdiği çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamuoyunda yitirmiş ve ANAYASA'nın ÖNGÖRDÜĞÜ REFORMLARI TAHAKKUK ETTİREMEMİŞ olup Türkiye Cumhuriyeti ağır bir tehlike içine düşürülmüştür.

2-Türk milletinin ve sinesinden çıkan silahlı kuvvetlerinin bu vahim ortam hakkında duyduğu üzüntü ve ümitsizliği giderecek çarelerin partilerüstü bir anlayışla meclislerimizle değerlendirilerek, mevcut anarşik durumu giderecek ve ANAYASA'nın ÖNGÖRDÜĞÜ REFORMLARI ATATÜRKÇÜ BİR GÖRÜŞLE ELE ALINACAK VE İNKILAP KANUNLARINI UYGULAYACAK KUVVETLİ VE İNANDIRICI bir HÜKÜMETİN demokratik kurallar içinde teşkili zaruri görülmektedir.

3-Bu husus süratle tahakkuk ettirilmediği takdirde TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ KANUNLARIN KENDİSİNE VERMİŞ OLDUĞU TÜRKİYE CUMHURİYETİNİ KORUMAK VE KOLLAMAK GÖREVİNİ yerine getirerek İDAREYİ doğrudan doğruya ÜZERİNE ALMAYA karardır.

12 MART 1971

Memduh Tağmaç, Faruk Gürler,
Celal Eyiceoğlu, Muhsin Batur

(72) Sadi Koçaş, *Anılar*, s:1851- , Cem-May

Bu muhtıra ilk duyulduğunda tüm toplum kesimleri umutlanmışlar, 1960 da yaşadıklarına benzer şeyler yaşayacakları düşüncesine kapılmışlardır. Çünkü muhtıra tamamen hükümeti suçlamakta, hükümeti başarısız bulmaktadır. Bildiriyi okuyan, duyan geniş kitleler, cezalandırılacak olan hükümet üyeleridir diye düşünmektedirler doğal olarak. Çünkü muhtıraya göre, yurdumuzu anarşi ortamına, kardeş kavgasına hükümet sokmuştur.

12 Mart'a ilk tepkiler her bakımdan ilginçtir. Odalar, sendikalar toplam 15 demokratik kitle örgütü bir araya gelerek bildiri yayınlamışlar her türlü devrimci girişimin desteklenmesini bildirmişlerdir. DİSK, TİP ve birçok değerli köşe yazarı aynı doğrultuda açıklamalar yapmışlardır. Anayasa'nın öngördüğü reformları, Atatürkçü görüşle ele alamamıştır hükümet. Bu demektir ki ordu 1960 Anayasa'sına ve Atatürk ilke ve inkılaplarına sahip çıkmaktadır. Ordu bir anlamda gençlerle aynı çizgidedir. Gençlerin davası da budur. Herkes 27 Mayıs hareketi gibi bir hareketin beklentisi içindedir.

27 Mayıs hareketi, kapitalist yapılanmalardan zarar gören kesimlerin var olduğu noktasından hareketle, onların hak arama yollarının açılması anlayışı üzerine oturtulmuştur. Bu nedenle özgürlükçü bir Anayasa ile sonuçlanmıştır. Oysa ki 12 Mart bunun tam tersi bir harekettir. Kapitalist yapılanmanın önündeki tüm engellerin kaldırılması amaçlanmıştır ve bu nedenle zarar gören kesimlerin baskı altına alınması şeklinde oluşmuştur.

Generaller kamuoyuna açıklamaları bu şekilde yaparken, diğer yanda Demirel'e de özel hatlardan telefon edip Muhtıranın onun için verilmediğini söyleyecek kadar iki yüzlü davranabilmişlerdir.

Fakat gelişmeler, toplumun beklediği gibi değildir. Atılan her adımla Anayasa ve Türk Ceza Kanunu ihlal edilecektir, çiğnenecektir. İnsan kavramı, evrensel değerler yıkıma uğrayacaktır. İlk adım olarak, ordu iktidarı ele alırken, sözde koruduğu Anayasa'yı, hükümetin ihlal ettiğini söylediği Anaya-

sa'yı değiştirmeye kalkacaktır. Yani hem verdikleri muhtırayı hem de Anayasa'yı önce onlar "ihlal" edeceklerdir.

Atatürkçü bir görüşte hükümet oluşturulacağını söyleyip, Atatürkçü gençleri yasal veya yasal olmayan yollarla yok etme ve sindirme planları yapacaklardır. Bu amaçla ceza yasalarındaki değişiklikler sonlandırılacaktır ve hızla planlarını, uygulamaya koyulacaklardır. Yeni ceza yasasına göre banka soymak idam, adam kaçırma 20 yıllla cezalandırılacaktır. Ve güvenlik güçlerine yardım edenler büyük para ödülleri alacaktır. İlk kez bir hükümet, gençlerimizin hep yanında olmak istediği, elele vermek istediği ordudan gücünü alarak, insanını böylesine aşağılayacak, ihbar edenleri yani bir zamanlar okul sıralarında kalleşlik olarak bellediğimiz ihbarı vatanseverlikle özdeşleştirecektir ve korkunç bir kıyıma başlayacaktır.

12 Mart, insanı, insanın evrensel değerlerini ayaklar altına alacaktır. İhbarlar, kabakuvvet, yalan ve fırsatçılık; toplumu egemenliği altına alacaktır. Hukuksuzluk alıp başını gidecektir.

Halit Çelenk bu hukuksuzluğu şöyle anlatacaktır "12 Mart'ı izleyen günlerde kimi gençlerin eylemleri Anayasa'nın ihlaline kalkışma olarak nitelendirilmiştir. Bu eylemleri Türk Ceza Yasası'nın 146'ıncı maddesinin ögelerini var saymak hukuk yönünden olanaksızdır. Bu nedenle bu eylemlerin Anayasa'nın ihlaline örnek gösterilmesi mümkün değildir.... Anayasa'yı Türkiye'de en çok yasama organları ihlal etmektedir. 12 Mart Anayasa değişiklikleri aslında Anayasa'nın bir ihlalidir."⁽⁷³⁾

Anayasa ihlalleri sadece 12 Mart'la sınırlı değildir. Örneğin: Bugün yürürlükte olan Anayasa'nın 11. Maddesi'ne göre "Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz." Bugünümüze ve bakabildiğimiz kadar geçmişimize baktığımızda, tüm iktidarların bu maddeyi sürekli ihlal ettiklerini görürüz.

10. Madde'nin ikinci fıkrasına bakalım. Devlet kişinin hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti il-

(73) Halit Çelenk, *Hukuksuz Demokrasi*, s:107-110, Çağdaş Yayınları

keleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadi, ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar. Özellikle 1950 sonrası iktidarların yönetim anlayışı bu maddeyi ihlale dayanmaktadır. Dahası 14. 42. 45. Maddeler sürekli hükümetler tarafından ihlal edilmektedir.

68 Gençliği yok edilmeye çalışılmıştır veya yok edilmiştir. Çünkü onlar, gerçekleri görüp, sorumlulara ileterek, gerçekten, Anayasa'ya ve Atatürk devrimlerine sahip çıkmaya çalışmışlardır. Yöntemleri tartışılabilir fakat hiçbir zaman kötü niyetli veya ikiyüzlü olmamışlardır.

Emin Değer, 12 Mart'ı geriye dönüşün ilk adımı olarak ni-teleyecek, Türkiye ilk kez hukukun bir oç alma ya da karşı devrimin aracı olarak uygulanışına 12 Mart'ta tanık olmuştur diyecektir.

Nasıl mı?

Ankara Namık Kemal Ortaokulu 2. Sınıf öğrencisi Gürbüz Şimşek tarih öğretmeninin verdiği ödevde Atatürk'ü Lenin'le karşılaştıracaktır. Üstelik bu karşılaştırmada da hiçbir liderin Atatürk kadar büyük olmadığını yazacaktır. Öğretmen Nihal Özsan hemen müdüre koşacak ve ondört yaşındaki öğrenci bir gizli örgüt üyesi olarak ihbar edilecektir.

Ve 12 Mart emniyet müdür ve savcılarını Gürbüz'ü cezaevine koyacaklardır.

TRT Ankara Radyosu'nun köy saati programında Boraks madenlerinin yabancı şirketler eliyle yönetilmesinin kapitülasyonlara çağrı olduğu söylendiğinde programcılar servet düşmanlığından cezalandırılacaklardır.⁽⁷⁴⁾

12 Mart o kadar adaletsizdir, o kadar hukuk dışıdır ki Baki Tuğ "Biz yaptıklarımızdan pişmanız deselerdi idam edilmezlerdi" diyebilecektir.⁽⁷⁵⁾ Çünkü olay horoz dövüşüdür.

Keyfilik alabildiğine kol gezmektedir. Sıkıyönetim savcıları Ankara'da idam kararı vermektedirler, aynı suçtan İstan-

(74) Emin Değer, *12 Mart ve Uğur Mumcu*, s241-243,um.ag.

(75) *Siyah Beyaz*, 14 Mart 1996,

bulda yargılananlar beraat etmektedirler veya bir kaç yıl cezaya çarptırılmaktadırlar.

Gelir dağılımında eşitlik gözönüne alınmadan 12 Mart'ı gerçekleştiren kesimlere çeşitli uydurma nedenlerle para dağıtılacaktır. Sonraki yıllarda devlet ihaleleri onlara verilecektir. Bugünün Susurluk'unun temelleri atılacaktır. Sermaye, ordu, emniyet, toprak ağaları elele vereceklerdir, başarılarını kutlayacaklardır. Nasıl olsa toprak ağaları Güneydoğu'daki komando hareketiyle yeniden köylerine kavuşmuşlardır. Komandolar ev ev dolaşıp köylünün elinden silahları almışlardır. Gençlerin ölümleri üzerinde tüm değerlerimiz ayaklar altına alınacaktır.

Yunanistan da aşağı yukarı aynı süreçlerden geçmiştir. Fakat Albaylar yönetimi devrildikten sonra, bütün cuntacılar ve işkenceciler yargılanmıştır ve cezaevine koyulmuştur. Türkiye'de ise ödüllendirilmişlerdir. Devletin koltukları onlara tahsis edilmiş ve hâlâ toplumun sırtında yaşamlarını lüks içinde sürdürmektedirler. TBMM'nin içinde, bugün, kaç katil veya işkenceci vardır? Bu nasıl olmaktadır?

18 Mart 1971'de Deniz Gemerek'de yakalanacak, Cihan ve arkadaşları haberi alır almaz "yakalanan arkadaşlarına bir şey olursa Amerika'lılara ait tüm kurumlara saldıracaklarını" ilan edeceklerdir. Gerginlik hızla tırmanmaktadır.

İstanbul'da 15 Nisan 1971'de THKO grubu Hakan Duman'ı kaçıracaktır. 20 Nisan'da Gaziosmanpaşa İş Bankası soyulacaktır. 26 Nisan 1971'de içlerinde Cihan'ın da bulunduğu 104 öğrencinin aranması gazete manşetlerini süsleyecektir.

27 Nisan'da 11 ilde sıkıyönetim ilan edilecektir. Cihan'ın en yakın arkadaşları Ömer Ayna ve diğerleri yakalanacaklardır. 28 Nisan'da DEV-GENÇ'le beraber dernekler, örgütler, dergiler, gazeteler ve üniversiteler kapatılacak, aydınlar tutuklanacak, grev ve lokavt yasaklanacaktır.

Ömer Ayna sorgulamada, soygundan aldıkları parayı Cihan Alptekin'in kendisinin bilmediği bir yere gönderdiğini söyleyecektir. Onun verdiği bilgilerle Cihan'ın Gaziosman-

paşa İş Bankası ve Selamiçeşme Akbank soygunlarında var olduğu fakat Hakan Duman olayında olmadığı ortaya çıkacaktır. THKO'ya bağlı olduğunu ve Cihan Alptekin'in hücre başkanı olduğunu açıklayacaktır.

Cunta Hükümeti, –adını siz koyun, ister kontrgerilla ister o yıllarda CIA'in Türkiye'deki örgütü gibi görev yapan MİT deyin, ister polis, ister asker deyin bu güçlerin hepsini arkasına alarak– yaptırımlarına devam edecektir. 17 Mayıs 1971'de Sadi Koçaş Ankara Radyosu'ndan hukuk dışı, insan haklarını ayak altına alan, şu duyuruyu yapacaktır:

“İsrail devletinin başkonsolosu E. Elrom silahlı dört zorba tarafından kaçırılmıştır... Bu alçakça saldırının, bugüne kadar çeşitli kanunsuz hareketlerde bulunan ve amacı Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmak ve parçalamak olan gizli örgüt mensupları tarafından yapıldığı ve saldırganların kimlikleri tespit edilmiş bulunmaktadır..

“Şimdi kararımızı kendilerine tebliğ ediyor ve sayın kamuoyuna açıklıyoruz. Başkonsolos en kısa süre içinde ve derhal serbest bırakılmazsa... Örgütle uzak yakın ilişkisi bulunanlar ve masum gençlerimizi kışkırtıcı yayın ve sözleriyle kanunsuz hareketlere teşvik eden ve kimlikleri öteden beri güvenlik kuvvetlerince bilinen kimseler, sıkıyönetim bölgeleri dışında bulunanlar dahi, Sıkıyönetim Kanunu gereğince derhal gözaltına alınarak en yakın sıkıyönetim komutanlığına teslim edilecektir:

Adam kaçıranlar, bunlara yataklık edenler ve bulundukları yeri bildikleri halde resmi makamlara bildirmeyenler için idam cezası verilmesini öngören kanun tasarısı hemen TBMM'ye sunulacaktır.

Bu tehdit dolu hukuktan uzak bildiri, –hem de Sadi Koçaş gibi demokrat olarak bilinen bir insan tarafından– o yıllarda hükümetin kendi insanlarına ne kadar düşmanca davrandığının açık kanıtıdır. Bildirinin ardından “Balyoz Harekâtı” başlatılacaktır. Güvenlik güçleri ev ev, sokak sokak dolaşıp genç-

leri, aydınları, yazarları, çizerleri bazı siyasetçileri de tutuklayacaklardır. Cihan o sıralarda İstanbul'da emekli bir komiserin evinde arkadaşlarıyla kirada kalmaktadır. Bu aramada nasıl kurtulduklarını ilerki sayfalarda bulacaksınız.

Sadi Koçaş, yıllar sonra yaptığı bu duyuru ve aramalar için oyuna getirildim diyecektir.⁽⁷⁶⁾

Mayıs 1971'de Cihan'ı yakalayamayan ilgililer, Murgul Bakır İşletmeleri'nde çalışan babayı bulacaklar ona demeç verdireceklerdir. Cuntanın yakalayamadığı gençler için başvurduğu bir yoldur bu. Bu demeçler gazetelerde farklı anlattımlarla çıkacaktır. Çünkü gazeteler görevlendirilmişlerdir ve onlar da bu görevi böyle yerine getirmişlerdir. Baba, o cümlelerin kendisine ait olmadığını sonradan açıklayacaktır.

Hürriyet 9 Mayıs 1971'de demeci şu başlıkla verecektir:

"Cihan, evladım, sende Allah korkusu ve vicdan varsa teslim ol!"

Milliyet gazetesi de haberi şöyle vermektedir:

Cihan, Ordu Kumandanına Teslim Ol.

Murgul Bakır Fabrika'sında çalışan Eşref Alptekin oğluna TRT aracılığıyla gönderdiği mesajda hiç kimse devletine karşı çıkamaz. Bizi anneni ve kardeşlerini üzme. Teslim ol Cihan. Seni o yola sevkedenlere bugünkü adil hükümet cezasını verecektir.

Cihan oğlum, 55 yaşındaki babanı üzme. Ben seni adam olacaksın, millete memlekete yararlı olacaksın diye fakülteye gönderdim. Tekrar ediyorum. Ordu kumandanına teslim ol. Annen ve ben üzüntü içindeyiz. Ve tam 1.5 yıl senden habirim yoktur. Seni ortaokulda ve lisede temiz bir evlat olarak yetiştirdim. Fakültede niye bu yolunu değiştirdin? Teslim ol. Seçtiğin yol yanlış yoldur.

Bu bildiriye okuyan bir işçi, babaya hemen şöyle bir cevap gönderecektir:

(76) Emin Değer, *12 Mart ve Uğur Mumcu*, s:191-194,um:ag
Sadi Koçaş, *Atatürk'ten 12 Mart'a*, s:212-222

Sayın Eşref Alptekin,

Oğlunuz hakkında gazetelerde çıkan yazılarda geçen şeyleri siz söylemişseniz yanılıyorsunuz ve oğlunuza haksızlık ediyorsunuz.

Oğlunuz Cihan sizin fikirlerinizin tam aksine Türk halkının, Türk işçi ve köylüsünün mutlu olması ve yoksulluktan kurtulması için savaşıyan gençlerin en yiğitlerinden biridir. Onunla iftihar etmelisiniz. İftihar etmelisiniz çünkü oğlunuz gerçekten yiğit, mert ve Anadolu'nun bir kahraman çocuğudur. Çünkü bugün anarşist diye yakalanan gençler aslında yurdumuzu sömüren bize hükmeden, Türk köylüsüne afyon ettirmeyip onu aç bırakmak isteyen, petrolümüze, madenlerimize kısacası her şeyimize el koyan ve bunu yaparken içerdeki vatan hainlerine karşı can pahasına ateş ve barut kokan bir savaş vermektedirler.

Bugünkü durum geçicidir. Onların savaşı mutlaka zafere ulaşacak ve oğlunuz Cihan gibi yiğitlerin adları Türk tarihine altın harflerle yazılacaktır. Gün olacak meydanlarımız bu yiğit gençlerin heykelleriyle süslenecektir ve o günler çok uzak da değildir.

Selam olsun fakir halkımızın kurtulması için savaş veren Cihan ve arkadaşlarına,

Selam olsun Cihan gibi oğul yetiştiren Eşref babalara.

Bir İşçi

Bu mektup, halkın, devrimci gençliğe ne kadar güvendiğinin ve onlara ülke sorunlarını çözmede nasıl bir rol biçtiklerinin de bir kanıtı gibidir. Ayrıca gençlerin insanlarla kurdukları güzel iletişimin sonucu, halkın kendilerini gençlere ne kadar yakın hissettiklerini de anlatmaktadır.

23 Şubat 1972 tarihli *Tecüman* gazetesi Cihan'ın kardeşlerinin ve babasının resimlerini yayınlayacak ve "kardeşleri Cihan Alptekin'in teslim olmasını istediler" diyecektir

Cihan'ın haberleri gazetelerde ve radyoda verilirken aile çaresizdir. Ne yapacaklarını bilememektedirler. Hilmi Altay,

amcası, polis ve savcılarla görüşecektir. Onlara göre Cihan'ı ölümden kurtarmanın yolu onun tutuklanmasıdır. Cihan henüz yasaların onu kısıvrak bağlayacağı kadar olayların içine girmemiştir. Fakat bunlar planlanırken Cihan tutuklanır. Aile rahat bir nefes almıştır. Hapishanede oğulları güvende olacaktır. Temiz saf köylü mantığıdır bu.

1 Haziran Salı 1971 günü gazeteler Cihan'ın Tekirdağ'da sınırı geçerken yakalandığı haberiyle çıkacaktır. Gazetelerde haberler çok çelişkili verilecektir. Bir gazeteye göre "Tekirdağ'a giderlerken özel bir arabanın şöförü onlardan kuşulanmıştır. Şöför Tekirdağ'a gelince, emniyet yetkililerine durumu bildirmiştir. Cihanlar Tekirdağ'a vardıklarında, polis onları emniyete götürmüş, fakat onlar bir yolunu bulup kaçmışlardır. Polis arabası bozuk olunca onların peşine düşememişler, durumu, askeri makamlara bildirmişlerdir. Askeri birlikler süratle araziye yayılıp gençleri tutuklamıştır.

Fakat bazı gazeteler, haberi, "Cihan'ı ağaçtan köylülerin döverek indirdikleri" biçiminde vermiş, bazı gazeteler de Tekirdağ'da olayı duyan halkın bulduğu araçla olay mahalline geldiklerini, onları linç etmek istediklerini, fakat güvenlik kuvvetlerinin onları kurtardığını yazacaklardır. (Cihan Maltepe Cezaevi'nde tutukluyken ablasına yazılanların hepsinin yalan olduğunu söyleyecektir.)

Daha sonra Cihan'ın hücrelerinden gençler bir bir tutuklanmışlardır.

Ablası Amerika'da, *Milliyet* gazetesinde Cihan'ın ağzının kenarından kan sızan resmini görünce apar topar Türkiye'ye dönecektir.

Cuntanın arkasındaki güçler, cuntayı büyük kitlelere masum göstermek için her şeyi yapacaktır. 17 Haziran gazetelerinde ünlü Alman dergisi *Stern*'in tutuklularla görüştüğü haberi çıkıyor. Türk gazeteleri, Maltepe ve Davutpaşa cezaevlerindeki tutukluların *Stern* muhabirlerine, "kendilerine hiç işkence yapılmadığını, çok rahat olduklarını, Ping-pong bile oynadıklarını" söyleyediklerini yazacaktır.

12 Mart'ta işkence yapıldığı ve yıllarca sürdürüldüğü gerçeğini artık devlet bile kabul etmektedir.

Savaşman MİT'te en yüksek düzeylere ulaşmış bir bürokrattır. Ve emrinde çalışan insanların kendine yaptığı işkenceyi kitabında şöyle anlatmaktadır: "İstihbarat okulunda verdiğim sorgulama tekniği derslerinin bir gün bana karşı kullanılabileceğini hiç düşünmemiştim. Gizli sorgu yerlerinde, en iptidaisinden (ilkel) en modernine kadar çeşitli araçlar mevcuttur. Devlet yetkililerinin bile giriş izni yoktur buralara...Normal zamanda yanıma yaklaşamayan adamlar tarafından dövüldüm. Eşim ve çocuklarım bitişik odaya getirilmişlerdi. Sorgu odasına daha önce benim yerleştirdiğim elektrikli işkence aletleri ve ışık verme aparatları vardı. Eşimin yandaki odadan çığlıkları duyuluyordu... Ellerimi yukarıya kaldırtarak vücudumun hassas noktalarına karate vuruşları yaptılar. Vücudumda morartı olmaması için ısıtılmış bir yün kuşak getirdiler ve iyice sardıktan sonra vurmaya devam ettiler... Benim öğrettiğim şeyler bana uygulandı... Sigara ve su içmem yasaklandı. Su daha sonra karşıma konuldu. Zorla içirdikleri alkol ve yedirdikleri tuzlu yiyeceklerle dilim damağıma yapışmıştı. Bayılmışım... Sonra getirdikleri doktor iyi raporu yazdı..."⁽⁷⁷⁾

Cihan'ın yakın arkadaşı Aydın Çubukçu basın da ne kadar anlamsız ve asılsız yayın yaptığını şu sözlerle kanıtlamış olacaktır. "İstanbul'da en ağır işkenceleri gören Cihan'dı, Cihan'dan daha fazla işkence gören başka kimse yoktu o dönemde. Bir ısın bile vermedi. Çok büyük yoğun işkenceler gördü. Sonuna kadar inançlı bir arkadaşı."⁽⁷⁸⁾ Zaten işkence yapıldığı ve yıllarca sürdürüldüğü artık kamuoyu tarafından ve iktidarlar tarafından bile kabul edilmektedir.

Arkadaşı Atilla Keskin "onu en son gördüğümde ayaklarına basamıyordu. Ayakları sarılmıştı ve yine de gülümsüyor

(77) Sabahattin Savaşman, *3.Adam Anlatıyor*, s:34- ,Kaynak Yayınları

(78) Aydın Çubukçu, *Bizim '68*, s:195. Evrensel Basım Yayın

bize cesaret vermeye çalışıyordu” diyecekti.⁽⁷⁹⁾

Cihan, 2 Ekim 1971’de ablası Nurten’e gönderdiği mektupta işkenceden biraz sözedecektir:

Sevgili Abla,

Seni köyde biliyordum. Mektuplarımı hep köye yazdım. Ali Rıza Samsun’da olduğunu söyledi. Adresini de verdi. İlk işim sana bu mektubu yazmak oldu.

Abla, bir gün gelecek benim haklı olduğuma inanacaksın. Buna inanıyorum. Bizim mücadelemiz yeni değildir. Uzun tarihi kökleri vardır. Yalnız bu topraklarda olmamakta bu mücadele. Amerikan emperyalizmine karşı dünyanın her köşe bucağında ezilen haklar zaferin doruğuna giden bir savaşın içindedirler. Biz ne bu topraklarda ne de dünyada yalnızız. Benim için önemli olan devrim hareketimizin selametidir. Gece gündüz her zaman düşündüğüm budur. Kendim için hiçbir şey düşünmüyorum. Yaşama varlığını, kuvvetli devrimci hareketimize borçluyum.

Yakalandığımdan bu yana 40 gün sürece işkence yapıldı. Ayaklarımın derisi sopayla yüzüldü. Ama hiç yalvarmadım. Daha çok kin daha çok intikam doluyum.

Sevgili Abla, size hiçbir şey veremedim. Namusluğumu ve dürüstlüğümü bırakıyorum size. Halk düşmanlarının çocuklarına büyük mallarıyla birlikte hainliklerini bıraktığı ülkemizde ben size yurtsever yiğitliğimi bırakıyorum. Bu yetmez mi?

Meral’le Meltem’i çok görmek istiyorum. Gözlerinden öperim. Mahkeme Ekim’in altısında başlıyor. Enişteme selamını iletin.

Sevgi dolu bağlılıklar...

Kardeşin Cihan Alptekin

Adresim: Cihan Alptekin,

2. Zırlı Tugay, Askeri Cezaevi

Kartal, Maltepe-İstanbul

(79) Atilla Keskin, *Acılara Yenilmeyen Gülümseyişler*, s:21, 33,37, 73-79, 141-154, Gendaş Kültür, 1999

26 Temmuz 1971 'de gazetelerde Cihan'ın davasının başlıyacağı duyuruluyor. 104 sanıklı en büyük dava olarak veriliyor haber.

6 Ekim 1971 tarihinde duruşmaya çıkarlar. Kimlik saptaması yapılır. Sanıklar adına söz alan Cihan, yargıçların kişiliklerine güvendiklerini fakat mahkemeye güvenmediklerini söyleyerek söze başlayacaktır. "Biz bu suçu sıkıyönetimin ilanından önce işlemiş bulunuyoruz. Bize isnad olunan bütün suçlar Sıkıyönetim'den önce olmuştur. Bu nedenle Sıkıyönetim Mahkemeleri davamıza bakmaya yetkili değildir. Güven-sizlik talep ediyorum. Dosyalarımızın Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesini istiyorum" diyecektir.

Yargıçlar heyeti Cihan'ın isteğini reddedecekler ve savcının iddianameyi okumasına geçilecektir.

Savcıların hazırladıkları iddianamenin giriş bölümü çok masum bir yaklaşım içermektedir. Göstermelik sosyolojik bir analiz yapılmaktadır.

Özetle, Atatürk'ün öğretmen, öğrenci eğitim, hürriyet, cumhuriyet ve iç düşmanlar konusundaki deyiş ve öğütleri ele alınarak sanıkların kurdukları gizli örgütlerle Atatürk'ün bu çizgisinin dışına çıktıklarını söyleyecekler ve bu gençlerin ana babalarına ve yurtlarına yararlı olabilmeleri için yurdun her tarafından üniversite şehirlerine geldikleri anlatılacak ve şöyle devam edilecekti, "Fakat bu gençlerin dertleri vardı. Çoğunluğu orta halli ve fakir ailelerden gelmişlerdi. Büyük şehirlerde yaşantı güçtü. Öğrenci yurtları, ders kitapları ve yeme içme problemleri çözüm bekliyordu. Bunlar kişisel olmaktan çok bütün öğrenciyi kapsayan sorunlardı. Çeşitli öğrenci örgütleri ve fikir kulüpleri davaya el attılar."

"Üniversitelerde ekonomik ve sosyal tedbirlerin alınması, kitap sorunu, imtihan sisteminde değişiklik, yönetime katılma, ve tam gün çalışma gibi akademik nedenlerle ilişkili istekler öne sürülüyordu. Sloganı da bulunmuştu: üniversitede reform."

"Üniversitede sorunlarına samimiyetle hal çaresi bulunması mümküm ve zorunlu idi. Ancak meselede öğretici ve

öğrenci kesimlerinin siyasi eğilimleri ve aşırı ideolojik tutumlarının ön plana geçmesi, geçirilmesi üniversitede reform konusunu soysuzlaştırdı. Reform amaç olmaktan çıktı. Vasıta oldu bahane oldu. Bunun nedenleri vardı. Demokratik ülkemizde her sorunun açıkça tartışılmasından yararlanılarak hareketi soysuzlaştırmışlardır.”

“İşte, öğrenci kuruluşu ve amacını aşmış, siyasetle uğraştığından ötürü mahkeme kararıyla kapatılmış, eylemleri yayınları ve her türlü faaliyetleri ile kendi kendini tanıtmış, Marksist-Leninist teori ışığında bilimsel sosyalizmi ülkede gerçekleştirmeye yönelmiş bir örgüt olan DEV-GENÇ’ten doğan, aynı ideolojik fakat daha fazla sivrilmiş ve daha atak bir uygulama içindeki diğer bir örgüt huzuruza getirilen sanıkların mensup oldukları, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu ismindeki kanun dışı bir kuruluştur. DEV-GENÇ’ten kaynağını alan örgütün başkanı olarak Deniz Gezmiş görülmektedir. Fakat örgütün İstanbul hücrelerini Cihan Alptekin yönetmektedir.”

“Ortaya koydukları eylemler şunlardır:

1- 1-17 Ocak 1971 tarihinde Çapa Öğretmen Okulu’na bomba koyulmuştur.

2- Philips Anonim Şirketi’nden tehditle para alınmıştır.

3- Selamiçeşme Akbank Şubesi’nin soyulması. 4.3.1971 tarihinde Cihan ve arkadaşları Nahit Töre’nin kiraladığı Kadıköy’deki evde toplanıp soygunu planlamışlardır. Ertesi gün Bağlarbaşı’ndan bir taksiye binip Çamlıca’ya gitmişler orda taksi şöförünü ellerini ve ayaklarını bağlayıp taksiyle Selamiçeşme Akbank şubesine gelmişlerdir. Nahit Töre ile İbrahim Öztaş önce bankaya girmişlerdir. Osman Bahadır kapıda nöbetçi olarak kalmış, sonra Cihan Alptekin içeri girerek “Türk Halk Kurtuluş Ordusu bankayı sardı. Kıpırdamayın” demiş ve kasaya giderek çantayı uzatmış 8.500 lira ile banko üzerinde duran 500’lükleri çantaya koymalarını istemiştir. Paralar çantaya yerleştirilirken Osman içeri girerek alarm zillerinin çalmaya başladığını haber vermiştir. Sanıklar memurlara ‘alarmı neden çaldırdıklarını’ sormuşlar; müdür de ‘alarm otomatik

çalışmaktadır' demiştir. Sanıklar bankayı terketmişlerdir. Cihan havaya ateş ederek giderken elinde gazeteye sarılı bir paketi banko üzerine koyarak 'içinde bomba vardır. Sakın kapıya yaklaşmayın' demiştir. Daha sonra paketten çalar saat çıkmıştır. Sanıklar geldikleri gibi taksiye binmişler ve Cihan taksinin arka camını kırarak buradan da havaya ateşe devam etmiş ve bankadan uzaklaşmışlardır. Taksi çıkmaz bir sokağa girmiş orda Cihan paraları cebine yerleştirmiş ve hep beraber taksiden inip ayrı ayrı dolmuşlara binerek gitmişlerdir.

4- 30 Mart 1971'de Edip Turhan Tangaç adlı vatandaşın evine silahlı baskın yapıp Tangaç'ın silah kolleksiyonundan silahlar, mermi ve transistörlü radyolar alınmıştır.

5- Hakan Duman'ın 250 bin lira fidye için kaçırılması. 15 Nisan 1971 akşamı Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Nahit Töre, Zerruk Vakıfahmetoğlu, Avni Gökoğlu, ve İbrahim Öztaş, Rahmi Duman'ın Bakırköy'deki evine silahla baskın yaparak, Duman'ın eşi Celile Duman ve evde bulunan diğer şahısların ellerini ayaklarını bağlayıp Hakan'ı kaçırmışlar ve bir milyon lira fidye karşılığında Hakan'ı serbest bırakacaklarını söylemişlerdir. Sonra pazarlıkla 250 bin liraya indirilmiş ve örgütün şartlarını kabul eden aile Dr. Vecihi Demiral aracılığı ile fidyeyi ödediği için Hakan Duman serbest bırakılmıştır. Cihan Alptekin, Hakan Duman olayına katılmadığını ifade etmiştir. Daha önce aynı suçun tek faili olarak yakalanıp yargılanan Ömer Ayna da Alptekin'in bu sözlerini doğrulamaktadır. Olayın mağdurları, Ömer Ayna, Nahit Töre, İbrahim Öztaş ve Avni Gökoğlu'nu teşhis etmişlerdir. (Hakan Duman'la ilgili duruşmada Hakan Duman koşarak Ömer Ayna'nın yanına gelecektir ve ona sevgiyle sarılacaktır. Aile de biz parayı isteyerek verdik. Davacı değiliz diyeceklerdir. *Yazarın notu*)

6- 19 Nisan 1971 tarihinde Gaziosmanpaşa İş Bankası soygununda, Oktay Kaynak, Cihan Alptekin, Nahit Töre ve İbrahim Öztaş bankaya silahlı saldırı düzenleyerek 23.630 lira gaspetmişlerdir. Olayın tanıkları Cihan Alptekin'i kati ola-

rak tespit etmişlerdir.

7- Ziraat Bankası Unkapanı şubesi soygununda bankadan 57 bin lira gaspedilmiştir. İlk yakalanan sanık Ömer Ayna 1 nolu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanmış ve 36 yıl hapse mahkum edilmiştir. Bu bankanın soygunu sırasında banka odacılarından Tahsin Yaman sanıklar tarafından öldürülmüştür. Cihan Alptekin olaya katılmadığını, soygunun İbrahim Öztaş, Ömer Ayna ve Oktay Kaynak tarafından yapıldığını söylemektedir. Banka duvarından çıkan bir kurşunun Alptekin'in Star Marka tabancasına ait olduğu ekspertiz raporuna göre tespit edilmiştir." (Cihan bu soyguna katılmamıştır. Tabancasını başka bir arkadaşı kullanıyor olmalıydı)

"Sanıkların cebir şiddet ve tehdit ile birden fazla şahsın birleşerek 6136 sayılı yasaya da aykırı hareketle Türk devletin hukuki ve töresel varlığının ortadan kaldırılması gayesine matuf olmak ve yerine komünist bir rejimin teşkilini temin için gayri-meşru ve kanuna aykırı icrai eylemlerle Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın tamamını veya bir kısmını tağyir tebdil ve veya ilgaya cebren teşebbüs etmişlerdir. Fiillerinin hazırlık safhasında kalması suçun teşekkülü için mühim değildir. Gayeye yönelmiş bir teşebbüs kafidir. Marksist, Leninist faaliyetler gösteren THKO'nun bu yöndeki hareketlerinin icrası için, örgütü kuvvetli göstermek, şiddet yaratmak, halkı savaşa karıştırmaktır. Bu gibi eylemlerle ülkede şehir gerillasının tatbikine başlandığı açık olarak bildirilmiştir. Bu nedenle Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Osman Bahadır, Oktay Kaynak, Yavuz Yıldırım Türk, Ali Aydınçığ ve Zeruh Vakıfahmetoğlu hakkında idam cezası istenmektedir."

Sorgulamada, Cihan, amaçlarının anayasayı değiştirmek olmadığını, anayasayı uygulaması gerektiği halde uygulamayanlara karşı mücadele ettiklerini, arkadaşlarının öldürüldüğünü, kendilerini korumak için silahlandıklarını ve silah alabilmek için de banka soyduklarını söyleyecektir. Selamiçeşme Akbank şubesini soyarken de ellerinde silah olandığını, soygunu oyuncak silahlarla yaptıklarını açıklayacaktır. Sa-

nıklar, Atatürk'ün devrimlerini sürdürmekten başka bir amaçlarının olmadığını söyleyerek, Atatürk'ün *Bursa Nutku*'ndan birkaç bölüm okuyacaklar; savcı Doğan Dülgergil o nutkun Lenin'e ait olduğunu söyleyecektir. Cihan ve sanıklar onu yalan söylemekle itham edeceklerdir. Cihan Atatürk'ten sonra gelen bütün hükümetleri faşistlik, Amerikan uşaklığı ve Erim-Koçaş hükümetine bağımlı olmakla itham edecektir. Yargıç Remzi Şirin ise bir kaç kez uyardıktan sonra Cihan'ı salondan çıkartacaktır. Cihan "şimdi çıkıyorum ama tekrar geleceğim" diyerek salondan asker eşliğinde çıkacaktır. O zaman Avukatlar Demir Özlü, Orhan Arsal, Nebil Varuy, Necdet Sağır ve Yalçın Öztürk "burada Atatürk yargılanıyor" diyecekler ve cüppelerini çıkararak salonu terk edeceklerdir. Remzi Şirin duruşmayı iki saat erteleyecek, Demir Özlü ve Necdet Sağır'ın bu tepkileri nedeniyle haklarında soruşturma başlatılacak ve tutuklanacaklardır.

16 Ekim'de duruşmaya devam edilmiştir. Duruşmaya diğer avukatlar gelmeyince gelenler de salonu terkedeceklerdir. Duruşmada Cihan Alptekin Savcının aldığı ifadelerin işken-ce altında alındığını ve geçerliliği olmadığını söyleyecektir. Cihan ayrıca "Tekirdağ'da bütün tepeler ve yollar tutulmuştu. Komando çemberi içinde kaldık. Teslim olduk. İstanbul'da poliste ifadelerimiz alınırken öldüresiye dayak yedik. Nasıl yaşadığıma şaşıyorum" diyecektir. Cihan Selamiçeşme Akbank ve Gaziosmanpaşa İş Bankası şubesi soygunlarına katıldığını; Unkapanı soygununa ise teşhisli olduğu için katılamadığını, Hakan Duman'ın kaçırılış olayında bulunmadığını, ancak alınan fidyeden kendisine verilen 125 bin lirayı Nurhak Dağları'ndaki arkadaşlara gönderdiğini söyleyecektir. Cihan Rukiye Dülger'in soygunlara katılmadığını, onlara sadece ev bulmada yardımcı olduğunu söylemiştir.⁽⁸⁰⁾

Cihan duruşmalar sürecinde amca oğlu Şafak ağabeyine şu mektubu yazacaktır. Şafak ondan en az onbeş yaş büyüktür. Fakat ilişkileri çok çok sıcaktır.

(80) 6-14 Ekim 1971 tarihli gazeteler

Şafak, Arkadaş,

Amerikan emperyalizminin ülkemizi karakol yapmasının kanuni unsurları var mı ki mahkemelerde silahlı mücadele hareketimizin kanuni unsurları aranmaktadır. Mahkemelerde savunma çerçevemiz bu temel üstünde olmaktadır. Mahkemeler bizim için bir mücadele alanıdır. Bir adım geri atmadık. Yılmadık. Usanmadan mücadelemizin haklılığını ve doğruluğunu savunduk. Sonuna kadar emperyalizme karşı silahlı mücadele hareketimizin haklılığını savunacağız. Düşmanlarımız bizim kararlarımızdan korkmaktadırlar. Konuşmalarımıza radyoların mikrofonu kapanmıştır. Basında mahkemeler doğru biçimiyle yansınamaktadır. Düşmanlarımız kararlarını çoktan vermişlerdir. Mahkemeler bu kararlara hukuksal bir kılıf ve hukuksal görüntü sağlamakla görevli komedyenlerdir.

Düşmanlarımız varsın ölüm cezası versinler. Devrim mutlak olacaktır. Bunu biliyoruz. Çocukların gözlerinden öperim. Beni soranlara selam söyle. Çocuklarımız daha iyi bir dünya için büyüyorlar.

25.10 1971

Cihan Alptekin

Bugün şu gerçeği Türkiye kamuoyu artık görmektedir veya görmelidir. Atatürk'ün ulusuyla beraber, nice canlar pahasına, yaptığı savaşlar bağımsız bir Türkiye Cumhuriyeti yaratmak içindi. Ve bu Cumhuriyeti, gençliğe emanet etmiştir. Bu akıllı gençler bu Cumhuriyete, yani kendilerine emanet edilen Cumhuriyet'e sahip çıkmaya çalıştılar. Ve yapılması gereken her şeyi yaparak sahip çıkmaya çalıştılar. Bu gençlerin karşısında olan güçlerin, yaptığı şeyin adını hep beraber cesaretle koymalıyız. Ülke çıkarı için değil, kendi basit çıkarları için bu gençleri telef edip ülkenin bağımsızlığını adım adım yok etmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti insanı, bir kenara atılıp, edilgin kılınıp, ipler emperyalist ülkelerin eline verilmiştir.

Ordinaryüs Profesör, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, bu gerçeği, 1974 yılında dile getirmiştir. Değerli hocamız öfke dolu-

dur: “*Sen gençliğe toplum olarak, daha doğrusu yönetici, politikacı olarak, otuz yıldır bir şey verme; iyi örnek olma; fırsat eşitliğini gerçekleştirerek yapıcı zekâların gelişmesine imkân sağlama; suiistimal pisliklerini herkesin gözü önünde, lağım suları gibi, sokaklarda akıt; demokrasiyi sadece bir sayı meselesi ve ‘toplandı-dağıldı/toplanamadı-ertelendi’ oyunu say; yoksul ve âciz yığınları ez de ez, sömür de sömür; Türk bağımsızlığını takside bağla; sonra bir gün –ister sağ, ister sol olsun– gerçek istiklâlcı ve milliyetçi gençlik bu gidişi farkedip itiraz seslerini yükselterek başkaldırınca: ‘vay hain, alçak, anarşist, hayat, rejim ve demokrasi düşmanı, vatan düşmanı’ ve daha bilmem ne diyerek onun üzerine çullan; üniversitele-ri halka ‘Hong Kong batakhaneşi belâlılarının bile ağzını su-landırarak birer kızıl çiftleşme yatağı’ diye göster ve üniver-site idarecilerinin, bunların üzerine özerkliği ‘bir çarşaf’ gibi örterek, hepsini gizlediğini iddia et. Ve bütün bu kepezelik is-nadları karşısında üniversitenin senatoları, rektörleri, dekanla-rı, profesör ve yönetim kurulları sussun! ‘Medeni’ bir memle-kette böyle bir şey olmaz. Böyle konular-da eyleme geçmenin adına onun için ‘medeni cesaret’ demişlerdir.*”⁽⁸¹⁾

Maltepe Cezaevi Cihan’ın son durağı olacaktır. Ailesine, doğup büyüdüğü yerlere özlem doludur. Attığı her adımda bu özlemi içinde hep taşıyacaktır. Nuran’ı da çok özlemiştir. Çünkü üç yıl birbirlerini görmemişlerdir. Telgraf çeker. “Nuran Amerika’dan döndüyse ziyaretime gelsin.” Nuran ilk fırsatta onu ziyarete gider. Selimiye’de Sıkıyönetim Bölge Komutanı’ndan özel izin alması gerekmektedir. Fakat görüş ya-saktır. Nuran’ın açıklamalarını bir türlü inanılır bulmamaktadı-ır komutan. “Ablası Amerika’da olan bir genç Amerika’ya nasıl bu kadar karşı olabilir?” sorusunu defalarca soracaktır. Bir saat uğraşı sonucu 10 izin alınabilmiştir.

Cihan’la cezaevindeki buluşma trajiktir. Kardeşler birbir-lerine özlemle bakışıp duracaklardır. Bir yüzbaşı yanibaşla-

(81) Seha L. Meray, *İnsanca Yaşamak*, s. 112, Hil Yayın

rında beklemektedir. Ablası daha çok yeni döndüğü için kardeşine yeterince para hazırlayamamıştır. Çok utanarak 250 lira verecektir. Yanında getirdiği Amerikan sigaralarını Cihan almak istemeyecek, fakat ablasını üzmemek için sigaraları almak zorunda kalacaktır. Durumu ablası daha sonra fark edecek ve kardeşini güç duruma soktuğu için üzülecektir. Yüzbaşı, Amerika emperyalizmine karşı direnen Cihan'ın Amerika sigarası içmesini sorun yapabilirdi.

Cihan'ın özlemi insanlarla sınırlı değildir. Lahanayı, hamsiyi, muhlamayı özlemiştir. Taylan Özgür'ün annesi Nejla Hanım (Cihan ona anne demektedir) oğlu gibi gördüğü tüm gençleri ziyarete gittiğinde Cihan ondan lahana sarması isteyecektir. Fakat sarma gelmeden hapisten kaçacaklardır.

Maltepe Cezaevi'nden annesine şunları yazacaktır: Bu mektup bir veda mektubu gibidir. Annesine son sözleridir. Mektupta kardeşi Oğuz'a da başına iş açmamasını öğütlemektedir. Mektuplarda yaşadıklarını o bilerek isteyerek yaşadığını söyleyerek annesini rahatlatacak diğer yandan kardeşinin sol eylemlerde yer alarak başına iş açmasından korkacak ve onu uyaracaktır. Kardeşinin onun yaşadıklarını yaşamasını asla istemeyecektir.

Sevgili Anacığım,

Bir mektubunuz elime geçti. Bunun dışında mektup elime geçmedi. Yazıp yazmadığınızı da bilmiyorum.

Ana, tüm bunları bilerek ve inanarak yaptım. Tek düşüncem devrimci halk hareketinin selameti, sağlıklı gelişmesidir. Sana açıklamayı görev bildiğim bir durum daha var. O da bu kavga içinde hayatımın önemi olmadığıdır. Benim ve gerilla arkadaşlarımın tek düşünce ve hedefi hareketin zafere ulaşmasıdır. Gelecek bizimdir. Tarihi zafer bizim olacaktır. Benim mutluluğum hareketimizin başarısı olacaktır. Varsın düşmanlarımız ölüm cezası versinler; ölüme kadar hapsetsinler. Ne çıkar. Sonunda zafer bizim olacaktır. Düşmanlarımız bize ölüm cezası verecek kadar kuvvetli değillerdir.

Ana biz ne çilgünüz, ne de maceraperestiz. Baskı ve zulüm

altında ki bir kurtuluş kavgasının öncüleriyiz.

Ana sana saygı sevgi doluyum. Bütün kardeşlerime bağlılığım çoktur. Beni dünyaya getirmen, yetiştirmen sana bağlılığımı bir o kadar daha artırıyor. Sana ve kardeşlerime hiçbir şey bırakmıyorum. Size bırakabileceğim tek şey yiğitliğim ve kurtuluş savaşçısı olmamdır.

Ana ablam nasıldır? Beni kendine tasa etmesin. Benim çok rahat olduğumu söyleyin ablama. Hayatımdan, dünyaya geldiğimden fevkalade memnun olduğumu bildirin. Ablam bir gün ola doğruları öğrenecek, gerçekleri kavrayacak, benim A' dan Z' ye haklı bir mücadele içinde olduğumu anlayacaktır ve haklılığımı kabullenecektir.

Meral' i ve Meltem' i çok özledim. Şafak nasıl, amcama selam söyleyin. Meryem nasıl, kitap okusun. Oğuz' da okusun. Gereksiz konulara girmesin. Türkiye' nin her yanında baskı ve tedhiş hareketi alabildiğine yoğundur. Düşmanın ağına düşmemeye baksın. Uсталıklı konuşsun. Sadece ne yaptığını günlerinin nasıl geçtiğini yazsın. Gelen mektuplar polis kontrolünden geçmekte. Babamın ellerinden öperim.

Sevgi ve bağlılıklar

Cihan Alptekin

6.9.1971

Annesi kasım sonunda Ankara'ya gelip Nuran'la beraber oğlunu görmeye gitmek istemektedir. Hareket edecekleri gün radyo ve televizyon Cihan'ın kaçtığı haberini verir.. Anne şaşkındır. Her zaman güçlüyü oynamaya alışkın kadın yaşlara boğulacaktır. Çünkü oğlunun her şeye karşın cezaevinde daha güvencede olacağına inanmaktadır. Oğlu yeniden kayıplara karışmıştır. Korku, ana yüreğini daha çok sarmıştır.

Cihan, Mahir ve bir grup arkadaşı, Denizleri kurtarmak için 29 Kasım 1971'de Maltepe Cezaevi'nden kaçacaklardır. Kaçışın farkına, ertesi gün öğleden sonra, varılacaktı. Farkına varılmaması için, içeride kalanlar marşlar söyleyecek, ertesi sabah mahkemeye gidecek gençleri almaya gelenleri öğlene

kadar içeri almayacaklardı. Kaçışın farkına varıldığı andan itibaren olağanüstü önlemler alınacak her taraf didik didik aranacak, adi suçlardan arananlar bile yakalanacak ve hapishaneler tıklım tıklım dolacaktı. Gençlerin peşinde ünlü MİT'çi Hiram Abas ile Mehmet Eymür ve arkadaşları vardır.⁽⁸²⁾

Tünel kazma işi büyük ölçüde Cihan'ın kontrolünde yürümüştür. Önce karyola ayakları sivriltilerek beton delinmiş, haftalarca toprak kazılmıştır. Tüneli aydınlatmak için lambaya gereksinim ortaya çıkınca, savunmalarını yazmak için seyyar lamba istemişler ve tüneli o lambayla aydınlatmışlardır. Elllerinde tek kazma aracı vardır. Havasızlıktan tünelde uzun süre çalışılamamaktadır. Biriken toprak kullanılmıyan bir tuvalete doldurulacak, tuvalet dolunca yatakların içine doldurulacaktır. Kazma seslerinin duyulmaması için koğuşlarda, özellikle kızlar koğuşunda bağıra bağıra türküler söylenecektir.

Aydın Çubukçu, *Bizim 68*'de⁽⁸³⁾ şunları yazacaktır; “O tünel Cihan'ın inancıyla açıldı. Kazıyorduk fakat inanmıyorduk oradan çıkılacağına. Sırf inancıyla kazan Cihan'dı. Cihan'ın bütün amacı dışarı çıkıp Deniz'i kurtarmak ve eylem yapmak.” Daha sonra olay Mahirlerin grubuna yansıtılacaktır. Kaçış planı Mahirleri de mutlu edecektir. Kimlerin kaçacağı konusunda THKO ve THKP-C grupları arasında tartışma çıkacaktır. Aydın Çubukçu aynı kitapta tartışmayı şöyle anlatacaktır. “Cihan tartışmada bizim arkadaşlarımızın önünü kesti. ‘Bu emperyalizme karşı bir eylemdir ve aynı zamanda arkadaşlarımızı kurtarmak için bir fırsattır. En azından ne yapabilirsek. Onun için nereden kaç kişinin gittiği hiç önemli değildir’ diyerek tartışmayı sonlandırdı”ğını yazacaktır.

Bu tartışmadan sonra THKO'dan Ömer Ayna ile Cihan, THKP-C'den ise Mahir, Ziya ve Ulaş ölüm yoluna çıkacaklardır. Tünelden ilk kimin çıkacağı tartışılır. Cihan ilk çıkan olmak istememektedir: “Bu ciddi bir olay. İlk çıkanın vereceği karar arkadan gelenlerin hayatını belirleyecek. Yanlış bir de-

(82) Soner Yalçın, Doğan Yurdakul, *Bay Pipo*, s:201-, Doğan Kitap

(83) Aydın Çubukçu, *Bizim '68*, s:195, Evrensel Basım

ğerlendirme sonucunda çıkış komutu verirsem? Hadi ben ölsem bir şey olmaz da diğerlerinin sorumluluğunu almak bana zor geliyor” diyerek tereddüt eder. Mahir “ben çıkarım” der. Fakat Mahir daha tam iyileşmediği için gençler Cihan’a “Aldığın karar yanlış da olsa bu böyle olmak zorunda” diyeceklerdir. İlk iki deneme güvenlik nedeniyle iptal edilecektir. Sonunda 29 Kasım Pazartesi 1971 akşamı kaçış gerçekleşecekti. Tünel’e önce Cihan girer. Kaçış sırasında olayın anlaşılabilmesi için bütün koğuşlarda türküler çalınacak ve söylenecektir.

30 Kasım sabahı Selimiye Kışlası’ndaki 1 ve 3 nolu Sıkıyönetim mahkemelerinde Çayan ve Alptekin hücrelerinin duruşması vardır. Görevliler sanıkları mahkemeye getirmek üzere gittiklerinde kapılar kapalıdır. Ankara’da Denizlerin direnişine destek verme amacıyla Maltepe sanıkları da direnişe geçtiklerini söyleyecekleri jandarmaya. Amaç, kaçış haberinin geç duyulmasını sağlamaktır. Kapıların arkasına karyoları yığıp, bağıra çağıra marşlar söylemektedirler. Tutukevi müdürü, Selimiye’ye gelip ne yapması gerektiğini sorar. Kapılar kırılıp içeri girilecektir. Fakat gün öğlen olmuştur. Erim’e göre devlete komplo sürmektedir. Fakat kaçıştan hâlâ kimsenin haberi yoktur.

Ertesi gün duruşmalar, bu direnişler nedeniyle, bir türlü başlamaz. Sonunda durum anlaşıncı, Cihan, Ömer ve Mahir’in davaları ertelenir.

Kaçış haberi basında çıkar çıkmaz tüm cezaevlerinde tutuklular sevinecekler, bütün direnişlere son verilecek, duruşmalarda mutluluk havası esecektir. Deniz ve arkadaşları mutluluk marşları ve türkülerini söyleyecek, duruşmalarda espiriler yapacaklardır. Deniz, Cihan’a güvenmektedir. “Cihan yaşadığı sürece bizi asamazlar” diyerek bu güvenini sürekli dile getirmektedir Deniz.

Kaçanlar, tünelden çıkar çıkmaz güvenli bir yere kadar gidip, torbalarında taşıdıkları temiz giysileri giyip, planlanan buluşma yerine geleceklerdir. Önceden tasarlanmış olmasına karşın orada kimseyi bulamayacaklardır. Buluşma yerinde bir

süre bekledikten sonra bir vasıta bulup Kartal'dan Ankara asfaltına çıkarak İstanbul'a giden bir otobüse bineceklerdir. Elllerinde bir kaç arkadaş adresi vardır. O adreslere gidecekler fakat kimseyi bulamayacaklardır. Karşı devrimci güçlerin, etkinlikleri amacına ulaşmış, insanlar sindirilmiştir.

Sonunda Beyazıt'ta kalabilecekleri bir ev bulurlar. Evin sahibi genç, akşam eve geldiğinde kaçakları evde görmekten huzursuz olunca, başka bir yere gitmek zorunda kalacaklardır. Ev sahibiyle diğer arkadaşlarına haber göndererek, kalacak yer ve ulaşım için araba isterler. Onların nakledilmsi için hazırlanan triptörün içinde 5 kişi üstüste 23 saat geçirmek zorunda kalacaktır. Mahir en yakın arkadaşlarından Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga'dan yardım isteyecektir. Fakat onlar yardım etmek istemeyeceklerdir. Çünkü artık silahlanmanın, soygunların çok yanlış şeyler olduğuna inanmaktadırlar. Ve yardım eli uzatmaktan da sakınmaktadırlar.⁽⁸⁴⁾ Mahir'in örgüt arkadaşları bile, medya aracılığıyla yapılan gençleri yalnızlaştırma propagandasının etkisinde kalmışlardır demek yanlış olmayacaktır. Sonuçta hareket heyecanını kaybetmiş, kaçış sevinci yerini kuşkulara bırakmıştır. Sadece dostluk ve arkadaşlık çerçevesinde bir şeyler yapılmaktadır.

Bulunacak evin çok güvenli olması gerekmektedir. Fakat işler bir türlü istedikleri gibi gitmeyecek, gençlerin kafası ise karışıkça karışacaktır. Ne oluyordu? O güzel beklentilere ne olmuştu? Neleri yanlış yapmışlardı? Aldatılmışlar mıydı? Nasıl olmuştu da böyle köşeye sıkıştırılmışlardı? Bu işin sonu ne olacaktı? Bundan sonra nasıl davranmaları gerekiyordu? Onların arkasında alkış tutanlar şimdi neredeydi?

Sonunda Hatice Alankuş ve eşi onları evlerine konuk edeceklerdir. Evin zeminine beş kişinin sığılabileceği bir çukur kazıldı. Artık güvende olduklarını düşünüyorlardı. Fakat bu güven duygusu olumsuzlukları da yanında taşıyordu. Günler ve haftalar geçtikçe İstanbul'a hapsediklerini ve hiçbir şey yapamadıklarını farkederek, bunalacaklardı.

(84) THKP-C Doğuşu ve Eylemleri, s:92-96, Kaynak Yayınları

Bu arada 16 Aralık'da Denizlerin idam kararı yargıtayca onaylanınca, onları kurtarmak için mutlaka bir şeyler yapılmalıydı. Bu nedenle önce Ankara'ya gitme planları tartışıldı. Cihan ve Ömer bir sandık içinde, daha sonra Mahir, çok dikkatli bir şekilde Ankara'ya nakledildiler.

Maltepe'den kaçtıktan sonra İstanbul'da iki örgütün üyeleri ayrı ayrı çalışmalar içine girmişlerdir. Cihan ve Ömer kendi arkadaşlarıyla beraberdir. Onlar Ankara'ya gittiklerinde Mahir'in Ankara'ya gitme gibi bir düşüncesi hiç yoktur. Onun başka planları vardır. THKO ve THKP-C'nin birleşmesi diye bir düşünce de yoktur kafalarında. Cihan bir yerde "örgütleri biz kurmadık ki biz birleştireceğiz" diye düşüncelerini dile getirecektir. Fakat 15 gün sonra Mahir bazı özel nedenleri ileri sürerek Ankara'ya gelecek ve ısrarla Cihanlarla buluşmak isteyecektir. Doğu Perinçek, Mahir'in bu davranışını yıllar sonra şöyle değerlendirecektir. "Partide İkinci adam Cihan Alptekin. Cihan 'tek başıma da kalsam Deniz'leri kurtarmak için eyleme ben gideceğim, bombaları saracağım, Millet Meclisi'nin kapısından gireceğim orada patlatacağım' diyor. Büyük bir baskı var. Yapar ama, orada onu yaptığı zaman Mahir nasıl bir psikolojiye düşecek? 'Vay Cihan yaptı, biz yapamadık.' Gerçeğe, halka, devrime bağlılığın yerini bir kahramanlık psikolojisi almış. Bunu Türkiye gençliğine açmamız lazım. Nedir bir devrimcinin sorumlu olduğu şey? Halktır. Devrimdir."⁽⁸⁵⁾

(85) Bedri Baykam, *68'li Yıllar*, İmge Kitabevi, 1988

1972 ve KIZILDERE

Mare Nostrum

*En uzun koşuysa eğer Türkiye'de de devrim
O, onun en güzel yüz metresini koştu
En sekmez Lüverin namlusundan fırlayarak
En hızlıydı hepimizin,
En önce göğüsledi ipi
Acıyorsam sana anam avradım olsun
Ama aşk olsun sana çocuk, aşk olsun!
Can Yücel*

*Pir Sultan gibi durur gövdeleriniz,
Kör karanlığı yırtarken
Ne güzeldiniz.
Akıl yağmur
Öfke göl
Yürek deniz
Cenneti bu dünyada düşleyendiniz.
İbrahim Karaca*

Maltepe'den kaçanlar her yerde aranmaktadır. Onları izlemekte MİT hiç zorlanmamaktadırlar. Çünkü çok özveriyle çalışmaktadırlar. Topladıkları bilgileri de çok gizli tutmaktadırlar. Oyunu kurallarıyla oynamak gerekmektedir. Ne de olsa çok milliyetçidirler. Vatan için öldürmektedirler, vatan için komplo kurmaktadırlar, vatan için dış güçlerle ve ülke içindeki karanlık güçlerle işbirliği yapmaktadırlar. Karşılığında işbirliği yaptıkları kesimler onları bir eli yağda bir eli balda yaşıtmaktadırlar. En lüks evlerde yaşama fırsatı geçmiştir ellerine. Bu yaşam koşulları onların hayal edemedikleri, aldıkları eğitimle de hiçbir paralelliği olmayan koşullardır.

Kamuoyu ülkede olan bitenlerin hükümetten öte güçlerle de planlandığını o günlerde bilmemektedir. Kamuoyuna söylenen “devlet bir komployla karşı karşıyadır” ve yapılan her şey “vatanı kurtarmak içindir.” Böylece insanlar sonunda bir avuç insanın vatanı yok etmeye çalıştıklarına inanmak durumuna getirilmişlerdir. Tabii toplumun düşünen, ne olup bittiğini kavrayabilen, gerçekleri görebilen kesimi bunların dışındadır.

Ne yazık ki 19 Şubat 1972’de, İstanbul’da kalmaları kararlaştırılan Ulaş Bardakçı ölü, Ziya Yılmaz yaralı olarak ele geçirileceklerdi. Ziya’nın sağ olarak ele geçmesinin nedenini operasyonda yer alan polislerden biri, “Onu öldürmeyin! O bize lazım” diyerek açıklayacaktı. Bu kişi ünlü MİT görevlisi Hiram Abas’tır, çatışma sırasında bizzat oradadır ve Ziya Yılmaz’ı o yaralayacaktır. Ayrıca Ziya Yılmaz, daha sonra, arkadaşlarının hiçbirinde silah olmadığını, sadece kendinde silah olduğunu da açıklayacaktı. Hiram Abas’ı da o yaralamıştır.⁽⁸⁶⁾ Bu olay gençleri daha da sarsacaktır. Her ölümle hepsi bir kez daha ölmekte fakat direnmekten, onurları erdemleri adına direnmekten vazgeçmeyeceklerdir.

Gençlerin silahlanması görüntüdedir; silahlanmışlardır fakat öldürmek onların yapabileceği bir iş değildir. Yaşadıkları her olay bunun bir kanıtıdır. Her eylemde gerçek suçlunun kim olduğunu hiç gözardı etmemişlerdir. O nedenle de kuşandıkları silahlar hep suskun kalmıştır. Çünkü gerçek suçlular, her zaman, her yerde kendilerine doğrultulan o namluların arkasında saklananlardır.

Öldürme fırsatı veya zorunluluğu doğmamış mıdır? Nurhak Dağı operasyonunu yöneten albay Yılmaz Erkekoğlu “Sinan ve arkadaşları ateş açmış olsalardı erlerimizden ölenler olabilirdi” diyecektir.⁽⁸⁷⁾ Fakat Gençler karşılarındaki erin ya da polisin kendilerine silah çekseler de suçlu olmadığını bilmektedirler. Sinan Cemgil alabildiğine insan, alabildiğine birikimli bir gençlik lideridir. Er veya polis sandıkları insan-

(86) Soner Yalçın, Doğan Yurdakul, *Bay Pipo*, s:210-211

(87) *Siyah Beyaz*, 16 Mart 1996

ların içinde kontgerillanın elemanları olduğunu bilmemektedirler henüz..

Mete Has kaçırılırken evde çok miktarda mücevher göceklerdir. Ev sahipleri mücevherleri alabileceklerini söyleyeceklerdir. Fakat mücevhere el sürmezler. Çünkü onlar soyguncu değildir. Onların istediği sadece 400.000 lira fidyedir.

Karşılaştıkları güçlükler, onların artık akıllıca kararlar almalarına engel olacaktır. Büyük bir şaşkınlık içindeydiler. Gençler, yaptıklarının bir intihar olduğunu biliyorlardı.. Çaresizliklerini kendileri de görüyorlardı. İnisiyatif ellerinden hızla kayıp gidiyordu. Yine de işe yarasın yaramasın Denizleri kurtarmak için ellerinden geleni yapacaklar veya yapamayacaklardı. Hele bu gerçekleri gördükten sonra, bunları düşünmenin bir anlamı da yoktu. Kesin olan tek şey, geri dönemecekleriydi.

Ankara'ya geldiklerinde önce Anıt Caddesi'nde önceden kiralanan bir eve yerleşirler. Onların yerleşmelerine, arkadaşları ve birtakım subaylar yardım edecekler ve bu subaylar her türlü toplantıda gençlerle iş birliği içinde olacaklardır.

İki örgütün üyeleri neler yapılacağını tartışıyorlar fakat bir türlü anlaşıyorlardı. Ömer Ayna THKP-C'yle beraber eylem yapmaya karşı çıkıyor Cihan birleşmekten başka çareleri olmadığını söylüyordu. Çünkü o günlerde THKO'nun Ankara'da 14 üyesi sıkıyönetimce tutuklanmıştı ve onlara her konuda yardımcı olan ODTÜ son sınıf öğrencisi Koray Doğan öldürülmüştü. Nişanlısının evine uğradığında, onu, sivil giyimli bir adam tabanca ile karşılayacaktır. Ve Koray oradan kaçınca, adam arkasından koşup onu sırtından vuracaktır. Adamın adı Mehmet Beyazıt'tır. Baha acı içinde vuranın yargılanması için sıkıyönetim mahkemesine başvuracaktır. Sıkıyönetim polis memuru hakkında "kovuşturmaya yer olmadığı" kararı verecektir. Koray'ın ölümü Cihanları çok sarsacaktır. Cihanlar çok önemli bir desteği kaybetmişlerdir, güç yitirmişlerdir. Eylem birliği yapacakları çok az insan kalmıştır. THKP-C ile birlikte eylem Cihan'a göre kaçınılmaz olmuştur.

Onlara Ankara'da sürekli yer değiştirmelerine ve silah sağlamaya yardım edenlerin başında Koray Doğan, Hasan Ataol ve Oğuzhan Müftüoğlu vardır. Koray öldürülecek ve Oğuzhan tutuklanacaktır. Fakat Cihanlar hep kaçımayı başara-caklardır. Veya bir güç onların sürekli önünü açacaktır. Git-tikleri her yer MİT tarafından haber alınmakta, her kaldıkları yer MİT tarafından basılmakta fakat her ne hikmetse onları hep kaçırmaktadırlar. Mehmet Eymür sonradan "Ankara'da çok kolay iz sürebiliyorduk" diyecektir.⁽⁸⁸⁾

Sonuçta birlikte harekete karar verildi. Cihan bir elçi ka-çırma önerisini ileri sürerken Mahir Çayan, Süleyman Demi-rel'i kaçırmayı önermişti. Veya bir elçiliğe intihar dalışı yapa-caklar, kendileri ve elçi karşılığında Deniz, Yusuf ve Hüseyin'in serbest kalmasını isteyeceklerdi. Gençler, Denizler karşılığında, hem elçiyi veya kaçıracakları kişiyi bırakacakla-rını hem de kendilerinin de teslim olacaklarını açıklayacak-lardı. Kararları buydu.

Mahir, Süleyman Demirel'i kaçırmayı önerince bir ön araştırma yapıldı. Koşullar Demirel'in kaçırlmasını olanak-sız kılıyordu. Sonra bir milletvekili kaçırp kaçıramayacakla-rını araştırdılar. Milletvekilini kaçırp Karadeniz bölgesine geçmeyi tartışırlar.

Bu arada, 17 Mart'da, Cumhuriyet Senatosu, 24 Mart'da Cevdet Sunay, Denizlerin idamını onaylayacaktır. Cihanların hızlı hareket etmeleri gerekmektedir.

Bazı arkadaşlarının verdiği bilgiye göre, Cihan Ankara'da fırsat yaratarak ve kendini tehlikeye atarak arabayla bir kaç kez Nuran'ın evi önüne gelecek, fakat onlara zarar veririm korkusuyla onları göremeden geri dönecektir. Cihan'ın aile özlemi onu hiç bırakmamaktadır. Ayrıca, Nuran'ın evi de, MİT tarafından izlenmektedir.

Ankara'da barınmaları da iyice güçleşmiştir. Dört bir yan-dan kuşatılmışlardı. Kalacak güvenilir bir yerleri bile yoktur. Başka bir plan yapmak zorunda kalacaklardır. Karadeniz böl-

(88) Turan Feyizoğlu, *Mahir*, s.515, Gökkuşağı

gesinden Ertan Saruhan çağrılacak ve onun bulduğu bir kamyonla daha önceden onun hazırlamış olduğu bir eve gidecek ve kır gerilla hareketini başlatacaklardı. Durmadan karar değiştirmek zorunda kalıyorlardı. Bir rüzgâra kapılmış gibidirler.

Karadeniz'i bilerek seçmişlerdi. 1969 yılında her bölgede olduğu gibi Karadeniz'de de köylü, işçi ve gençlikle elele çalışmalar yapmış, bu şekilde bölge insanını tanımış ve arkadaşlıklar oluşturmuşlardı.

Daha sonra, bir arabayla Samsun yoluna çıkıp, orada önceden makarna çuvalları doldurulmuş bir kamyonda çuvalların arasına gizlenerek yola koyuldular. Ertuğrul Kürkçü Kızıldere katliamından sonra bu yolculuklarını şöyle anlatacaktır: "Ankara'dan Ünye'ye gideceğimiz haberini almışlardı. Zira Ertan Saruhan o günlerde aranmaktaydı. Ve kontrol noktalarında hep gerçek kimliğini göstermişti fakat kimse onu durdurmadı. Çorum'da ağırlık kontrolünden geçtik. 400 kilo fazlamız vardı. Kimse hesap sormadı."

Kamyona Mahir, Cihan, Ömer ve Ertuğrul binmişti. Ünye'ye geldiler. Ünye Fatsa arasında içinde Ertan Saruhan, Ahmet Atasoy ve Nihat Yılmaz'ın bulunduğu bir cip onları aldı ve bir köye, güvenilir bir eve götürdü. Mehmet Eymür ve arkadaşları anında(!) Ünye'dedirler.⁽⁸⁹⁾

Bu arada Ünye'de, kır gerillası fikrinden vazgeçilecek ve İngiliz üssü görevlilerini kaçıрма kararı alınacaktır.

CHP'nin idamları engelleme için önerge verdiklerini bu evde öğrendiler. İngilizleri kaçıрма planını uygulamaya koymamayı düşünürlerken Süleyman Demirel'in idamlara yönelik demecini okudular. "İdam cezası hiçbir zaman hoş karşılanmaz. Buna rağmen idam cezası hem bizim kanunlarımızda, hem de başka memleketlerin kanunlarında mevcuttur. İnsani hislerimize bugün kavuşmuş değiliz. Fakat milletin, memleketin selameti bakımından, nizamın ayakta tutulması bakımından hukuk devletinin çeşitli müeyyideleri vardır" diyecektir. (Ve gelecek günlerde ve bugünlerde nizamı nasıl ayakta tuttu-

(89) Soner Yalçın, Doğan Yurdakul, *Bay Pipo*, 219-221

ğunu herkes görecektir, görmemezlikten gelseler bile...Yazarın notu). Bu açıklamadan ve gazetelerde, televizyonda izledikleri haberlerden yola çıkarak hükümetin idamlar konusunda kararlı olduğu sonucunu çıkaracaklardı. Ayrıca Hüseyin İnân cezaevinden Cihan'a şu notu gönderecektir: "Artık ölümle karşı karşıyayız ne yaparsanız yapın." Cihan'ın bekleme-ye zamanı yoktur ve hemen harekete geçeceklerdir.

İngilizleri kaçırma planı, ince ince hazırlanacaktır. Kaçıracakları İngilizler tanıdık bir avukatın bürosunun üstünde oturmaktadırlar. Bir yandan da Ünye ve Fatsa'da arandıkları haberleri gelmektedir. Araştırma işlerini, aranmayan arkadaşlarına yaptırarak kaçırma işine son şeklini verirler. Aranmaları işlerini oldukça güçleştiriyordu. Onları sadece polisin ve askerin aradıklarını sanıyorlar. Oysa ki onları arayanlar asıl olarak Özel Harp Dairesi'ne bağlı çelik yelekli vurucu timlerdir. Kenan Evren, yıllar sonra bu gerçeği açıklayacaktır. "Kızıldere operasyonunu Özel Harp Dairesi gerçekleştirmiştir." Çünkü düşman, yani bir avuç yurtsever, akıllı, bir o kadar da insan gençler, çok çok tehlikelidir. Yani silah kullanmayı zorunlu olmadıkça asla düşünmeyen, gerçekte silaha karşı, on genç vardır karşılarında.

Kaçırma girişimlerinin ilk bir kaçında başarısız oldular. Ünye'de avukatlık yapan Şener Şadi, onlara çok yardımcıdır. Her türlü malzemeyi sağlamakta, iletişimi kurmakta gereken her şeyi yapmaktadır. (Şener Şadi, daha sonra Kızıldere'ye gelen, üst düzey görevlileri getiren helikopterin içinde olacaktır. Kendisine yapılan işkenceleri de anlatacaktır.)

Sonunda, 26 Mart akşamı 19.30 civarında, İngilizlerin evine giderler. Nihat Yılmaz, Ahmet Atasoy ve Ertan Saruhan dışarda gözcülük yapar, Ertuğrul Kürkcü ve Hüdayi Arıkan 2. katta oturanları, Cihan ve Mahir 3. kattakileri rehin alırlar. Etkisiz hale getirdikleri 12 İngiliz'i yemekhane katı olan 5. katta toplayarak, korkmamalarını, polisten kaçtıklarını, güvenlikleri nedeniyle bir arabaya ihtiyaçları olduğunu ve içlerinden üç kişiyi almak zorunda oldukları açıklamasını yaparlar.

Sonra kalan 9 kişiyi bağlayıp, ağızlarını bantla yapıştırırlar. Tesislerden ayrılırken de yanlarına yiyecek içecek koyar ve polisi şaşırtmak amacıyla, aldıkları üç kişiyi Trabzon'a götürceklerini, güvenlik güçlerinden kurtulmalarına onların yardım edecekleri şeklinde konuşmalar yaparlar.

Yola çıkmadan öncede hazırladıkları bildiriği yayın organlarına gönderilmesi için bırakırlar. Bildiri şöyledir:

"1972 Türkiye'sinde tek bir yurtseverin, öncü savaşçının, oligarşinin ipiyle hayatına son vermek istenirse, bu İngiliz ajanları da halkın devrimci öncülerinin yani bizlerin kurşunlarıyla yok olacaklardır. Dünya halkının baş düşmanı Anglo-Amerikan emperyalizminin askeri örgütü olan NATO'da görevli bu İngiliz ajanlarının hayatlarına karşılık şartlarımız açıktır.

1-İnfazlar derhal durudurulacak

2-Hiçbir yurtsever ve devrimci asılmayacaktır.

3-En çok 48 saat içerisinde bu konuda Türkiye radyolarından infazların durdurulduğu hakkında yayın yapmak şarttır.

Bu şartlar yerine getirilmediği takdirde kesin olarak bu İngiliz ajanları kurşuna dizilecektir. Bu oligarşinin zulmüne, hainliğine, gaddarlığına, kan emiciliğine karşı bizlerin ilk ihtidir. İnfazlar yerine getirilirse şu iyi bilinsin ki, ihtilalcı mısilleme sadece bu NATO ajanlarının yok edilmesiyle bitmeyecektir. Bu sadece başlangıç ve ilk ihtardır!"⁽⁹⁰⁾

Gençlerin, yaşamak ve Denizleri kurtarmak için seçebilecekleri tek yoldu birilerini kaçırmak. Onların karşılığında, hem kendi yaşamlarını, hem de Denizlerin yaşamını isteyeceklerdir. Yaşamak istiyorlardı. Ve bu onların en doğal hakkıydı.

Fakat bu olur muydu? "Onları öldürmeyip veya asmayıp besleyecekler miydi?"⁽⁹¹⁾ Karşı devrimciler her şeyi demokrasi adına yapıyorlardı.

Kaçırma eylemine katılmayacak olan Ömer Ayna, Sinan Kazım Özüdoğru, Saffet Alp ve Sabahattin Kurt daha önce-

(90) Turhan Feyizoğlu, *Mahir*, s:528, Gökkuşluğu

(91) Eski Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in 1981 Cuntasının yaptıklarını savunurken televizyonlarda yaptığı bir konuşmadan alındı.

den Kızıldere'ye gidip yerleşti. Cihanlar da, İngilizleri yanlarına alarak apartmanın önünde İngilizlerin Land Rover arabasıyla yola çıkar. Arabada 10 kişi vardır. Niksar yoluna yönelip Kızıldere köyünün kıyısında arabadan inip Ertan Saruhan'la Nihat Yılmaz'ı arabayı Tokat yolunda uzak bir yere bırakmaya gönderirler. 27 Mart sabahı 1.30'da Kızıldere köyüne doğru yürüyerek yola çıkar, 5.30'da köye varırlar. Gün ağardığı için köye girmeyi tehlikeli bulduklarından yakındaki bir ağla gizleniyorlar. Gün ağarınca, Ahmet Atasoy, muhtarın evine giderek, arkadaşlarının gece hava kararınca evine geleceklerini haber veriyor. Bu arada Hüdaî Arıkan, Ahmet Atasoy ve Nihat Yılmaz'la buluşamayınca, kendi çabasıyla yol sorarak arkadaşlarını Kızıldere'ye gelip bulur.

Maltepe'den kaçanlara işin başından beri yardımcı olan, Ziya Yılmaz'ın akrabası, Abdullah Yılmaz, bu gençlerin içinde bulundukları psikolojiyi şöyle anlatacaktır: "...Derin bir hınçlanma ve o açıdan bir eylem arzusu vardı. Yaşamak denilen mesele ile ölmek denilen mesele arasında çok yakınlaşma vardı.. Yani kardeşim, şunu şöyle yapalım diyorsun, hayır böyle yapacağız diyor... Ama ölürüz diyorsun, ölürüm diyor... Yani ölüm o kadar yakın. Çünkü en yakın arkadaşları ölmüş insanların. Yani çok kaynaşmış insanlardı bunlar. Birbirlerini çok severlerdi çok sayarlardı. Bu nedenle onlar öldü, ben de ölebilirim, Ulaş ölmüş, Deniz de ölebilir yani. Bu nedenle bazı önlemler öne çıkmıyordu. Eylemin kendisi öne çıkıyordu."⁽⁹²⁾

Muhtarın evinde ailesiyle beraber 20 kişi kalmaya başlar. 28 Mart günü, muhtarı Niksar'a yiyecek satın almaya yolladılar. Muhtar döndüğünde, sıkıyönetim kuvvetlerinin Niksar'da onları aradığını söyleyecektir. Yakalanmaları an meselesidir.

Muhtar, kaçırılan adamlar nedeniyle biraz rahatsızdır. Çünkü ona adam kaçırmaktan hiç söz etmemişlerdir. Onlara, güvenlikleri için araziye çıkmalarını, veya başka kalacak bir yer bulmalarını söyler. Bu çerçevede, muhtar ve Ahmet Atasoy

(92) Tanzer Sülker Yılmaz, *Türkiye'de Gençlik Hareketleri*, s:233, Toplumsal Dönüşüm Yayınları

daha uygun bir yer bulmak amacıyla çıkarlar. Akşam muhtar eve, eli kolu kaliteli yiyeceklerle dolu dönünce, gençler biraz şüphelenirler. Bir gün önce onlara başka yere gitmelerini öneren muhtar, bu sefer, hiç rahatsız görünmemektedir. Ahmet Atasoy da bir yer bulamadan dönecektir.

Artık iyice sarılmışlardır. Diğer yanda medya aracılığıyla kamuoyuna bu gençlerin ne kadar tehlikeli oldukları, vatan hainlikleri, şakilikleri, resimleriyle beraber, şırınga edilmektedir. Çünkü iktidar, kamuoyu önünde kendini haklı çıkarmanın yolunu aramaktadır. Zaten ceza yasaları mecliste değiştirilmiştir ve bir yanda bu yasalar acımasızca uygulanmaya başlamıştır. Görüntüde yargılamalar sürse de, gençlerin ne şekilde olursa olsun yok edilmelerine karar verildiği açıkça görülmektedir. Kontrgerillanın en vurucu timleri, gençlerin arkasında mevzilenmiştir. Kimsenin İngilizleri kurtarma gibi bir çabası yoktur. Gençlerin beklentileri boşunadır.

Ayrıca şöyle bir gerçek de vardır. İngiltere’de başbakan Edward Heaty “kaçırılan İngilizler için anarşistlere ödün vermeyiniz. Bu olayın çözümlenmesi için İngiliz hükümetinin hiçbir talebi yoktur” diyecektir.⁽⁹³⁾ Yani gerekirse üç İngiliz öldürebilirsiniz açıklamasını yapmıştır.

Sonuçta 13 kişi havadan ve karadan her türlü yok edici silahlarla öldürülecektir. Yaşama şansını sadece Ertuğrul Kürkçü yakalıyor. Kürkçü yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

30 Mart sabahı, 05.30 da nöbet tutanlar, eve iki jandarmasının yaklaştığını haber verdi. Jandarmalar muhtarla konuşmak istediklerini söylüyorlardı. Muhtar daha sonra evden çıktı ve güvenlik güçlerine doğru ilerledi. Daha sonra, karısı, kızı ve gelini de gittiler arkasından. Torunlar geride kalmıştı. (Bu noktayı da anlamak güç.) Dışardan gelen uyarıyla çocukların evde olduğu farkedildi ve çocuklar derhal dışarı gönderildiler. Muhtar bir daha geri dönmedi.

Saat 06.00’da evin etrafı sarılmış ve teslim olun çağrısı başlamıştı. Dışarıyı görebilmek için Sinan’la ve bir kaç diğer

(93) Adnan Gerger, *Fırar Öyküleri*, s:123, Ekin Yayınları

arkadaşla çatıya çıkıp kiremitleri kırarak kendimize bir yer açtık. Dışarı baktığımızda tamamen sarılmış olduğumuzu gördük. Ben, teslim olmayacağımızı, ateş açarlarsa üç İngilizli öldüreceğimizi söyledim.

Dışarıyla konuşmaları genelde ben yapıyordum. Mahir benim konuşmamı istiyordu. Onlar da İngilizleri göstermemizi istediler. Pencereden onları gösterdik. Sonra her şey sessizliğe büründü. Evde her şeyi kontrol ederek, yiyecek durumumuzu gözden geçirdik. Ünye'de İngiliz'lerden aldığımız Dolar ve Sterlin'lerle bizim yanımızda bulunan ve yaklaşık 25 bin lira civarında Türk parası ile birlikte İngilizlerin hüviyetlerini odanın ortasına getirip yaktık. (Bunun herhalde bir nedeni vardır? Bu soruya mantıklı bir cevap bulamadım. Yazarın notu)

Biz şarkılar marşlar söyleyip sloganlar attık. Öğlen saat 12.00'de tekrar teslim ol çağrısı yapıldı. Daha sonra Mahir, arkadaşları topladı. Teslim olma kararının korkaklık olduğunu, fakat yine de teslim olmak isteyenlerin teslim olabileceğini açıkladı. Sibel Erkan olayında, Hüseyin Cevahir'in korkaklık yaparak teslim olmak istediğini söyledi. Bu durumda gençlerin içlerinden isteseler bile teslim olamayacaklarını biliyordum. Tartışma, 'eğer ateş edilirse İngilizler öldürülecek ve vurulacak' kararıyla noktalandı.

Saat 13.00'te Cihan'ın yanında getirdiği bir radyoyla haberleri dinledik. Sonra İngilizleri tekrar göstermemizi istediler. Önce biz istediğimiz zaman gösteririz diyerek göstermedik. Sonra ben göstermenin yararlı olacağını düşünerek Charles adındaki İngilizli yukarı çıkarıp gösterdim. Charles onlara, eve ateş açmamalarını, yoksa öldürüleceklerini söyledi. Onlar da karşıdan 'onlar sizi nasıl olsa öldürecekler' dediler. Biz bu arada tehlike anında ahıra inebilmek için büyük bir delik açtık.

Saat 14.00'te çevreye helikopterler inip, kalkmaya başladı. Helikopterden yüksek rütbeli birileriyle tanıdığımız bir avukat indi. (İnenler, Ferit Kubat ve MİT'çilerdir. Avukat, bi-

ze Ünye'de yardım eden Şadi Şener'di. Ben, Mahir ve Saffet çatıdayken diğer arkadaşlar alttaki odalardaydılar. Cihan, İngiliz'lerin yanındaydı. (Milliyet 31 Mayıs 1971). Birden ateş başladı. Neye uğradığımızı şaşırдық. Kiremitler parçalanıyordu. Mahir İngilizler diye bağıırıyordu. Biraz sonra yukardan akan kanla Mahir'in elinin aşağı sarktığını gördük. Ben yukarda Mahir'le uğraşırken aşağıda bizim arkadaşlar üç İngiliz'i öldürmüşlerdi. (İngilizler dışardan açılan ateşle ölmüş olamaz mıydılar? Ertuğrul Mahir'le uğraşırken, dışardan da ateş devam ettiğine göre, İngilizleri arkadaşlarının öldürdüğünü nasıl anlamıştı? Dahası, onları teslim olmamaya iten Mahir'di. Mahir öldüğüne göre yeni bir strateji, yani yaşamak için bir yeni yol bulunamaz mıydı? Dilerim bir gün bu sorulara cevap verebilecektir... Yazarın notu)

Cihan'la Ömer dışarıya ateş ediyorlardı. Ben de Sinan Kazım'la beraber ateş etmeye başladım. Sonra karşı taraftan ateşin kesildiğini anladık ve biz de durduk. Ömer sol gözünden vurulmuştu. Cihan bulunduğu odadan karşı tarafa geçerken Saffet Alp'in silahından yanlışlıkla çıkan bir kurşunla karnından yaralanmış yerde kıvranıyordu. Bu arkadaşların yarası ağırdı.⁽⁹⁴⁾ (Savcılıktaki açıklamada Cihan'ın yarasının ağır olmadığını söyleyecektir.) Bu arada ateş durdu. Biz hemen karşı tarafın saldırılarından kurtulabileceğimiz noktaları saptayıp, ben samanlık girişindeki tuvaletin yanına diğer arkadaşlar da sokak kapısına yakın mevzilendik. Elimizde kalan üç bombayı arkadaşlar pimlerini açıp ellerine almışlardı. (Bu arada yaralı olan Cihan ve Ömer'i, Ertuğrul'un canını kurtaran samanlığa zaman olduğu halde taşımak kimsenin aklına gelmemiş olmalı. Veya önlem olarak ahıra açılan delikten yaralılar ahıra indirilemez miydi?....Yazarın notu)

Birden ateş tekrar başladı. Şiddetli patlamalar oluyordu. Saffet bu patlamaların havan ya da roketatar olduğunu söyledi. Ancak havan olduğunu zannetmiyorum. Arkadaşların elinde pimleri çekilmiş patlamaya hazır bombalar vardı. Son-

(94) Milliyet 31 Mayıs 1973

ra arkadaşların olduğu tarafta çok şiddetli bir patlama oldu. Ardından üç bomba patladı. Sanırım dışardan açılan ateş sonucu arkadaşların ellerindeki bombalar patlamış olmalıydı. (Bombalar ellerinde olmasaydı ölmezler miydi demek istiyor... Veya ellerine aldıkları bombaları kullanmasını mı bilmiyorlardı... Yazarın notu)

Arkadaşların yanına koştum. Ortalık toz dumandı. İniltiler geliyordu. Şaşkına döndüm. Kendimi samanlığa attım. Atışlar bir süre daha devam etti. Samanlığın eve yakın kısmında, bir patlama daha oldu. Tahta direkler yıkıldı. Ordaki kalın kolonu kendime siper ederek dışarıyı gözlemeye başladım. Dışarıdan eve yaklaştılar. Tekrar makineli tüfeklerle ateş edildi ve bombalar atıldı. Eve gaz bombaları da atıldı. Samanların arasına gizlendim. İçeri iki kişi girdi. Birisi samanlığın aranmasını söyledi. Fakat diğeri yangın çıkabileceği ihtimali nedeniyle kimsenin samanlıkta gizlenemeyeceğini söyledi ve ev tarafına gittiler. Sonra 'çatıda adam var' diye bağrışmalar oldu. Çatı biraz daha tarandı. Sonra iki el daha ateş edildi. Sonra diğerleri geldiler. Arkadaşların ölülerini dışarıya taşıdıklarını seslerinden anlayabiliyordum. Benim ölüler arasında olup olmadığının farkına varıp varmadıklarını bilemiyordum. Fakat varmaları gerektiğini sanıyordum. Çünkü sabah-tan çatıya çıkıp teslim olmayacağız diyen bendim. (Demek ki, ona pek dikkat etmemişlerdi).

Geceleyn lüks lambalarıyla da arama yaptılar. Bir süre sonra yorgunluktan ve heyecandan sızıp kalmışım. Sabah köylüler geldiler bakındılar. Ben saklanmaya devam ettim. Öğlende askerler beni buldular. Beni bulan asker koşup haber verdi (Diğer askerler ne yaptılar bilmiyoruz Ertuğrul'un bu noktadaki açıklamaları da yayından yayına farklıdır. Bir başka kitap olayı dışarıya çıkıp teslim oldum diye verecektir.)⁽⁹⁵⁾ Dışardan teslim ol çağrısı yaptılar. Aslında çarpışmak hiç istemiyordum. Ya kendimi vuracak ya da teslim olacaktım. Ben bir tek büyük hata yaptım. Kendimi vurmadım. Bunun di-

(95) THKP-C Doğuşu ve Eylemleri, s,112

şında bu hareketin içinde hata aranımız. Zira hareketin kendisi baştan aşağı hatadır.⁽⁹⁶⁾

(Ertuğrul hareketin baştan aşağı hata olduğunu ne zaman fark etmiştir? Hata olduğunu anlaması için 13 kişinin ölmesi mi gerekiyordu?)

*Vurulmuşum
Dağların kuytuluk bir boğazında
Vakitlerden bir sabah namazında
Yatarım
Kanlı upuzun
Vurulmuşum
Düşüm, gecelerden kara
Bir hayra yoranım çıkmaz
Canım alırlar ecelsiz
Sığdıramam kitaplara
Şifre buyurmuş bir paşa
Vurulmuşum hiç sorgusuz, yargısız.
Ahmed Arif*

MİT mensubu Mehmet Eymür ve arkadaşları, sürekli onların arkasındadırlar ve orada hem sorgulamalarda hem de onları öldürme hareketinin içinde onlara bizzat silah çekenlerdendirler. Eymür olayı şöyle anlatmaktadır.

“...Samsun Bölge Müdürlüğü’üne uğrayıp Ünye’ye geldik. Öğleden sonra MİT müsteşarı Korgeneral Nurettin Ersin altı-yedi kişilik bir ekiple Ünye’ye geldi. Soruşturmayı MİT mensuplarının yapmasını, yakalama ve baskın işlerini Jandarmanın yapmasını istedi. Gözaltında 13 kişi vardı. (Mehmet Eymür burada isimleri başharfleriyle vermektedir. yn.)

(96) *İddianame, THKP-C Davası, V Yayınları, 266-295,*
 -Turan Feyizoğlu. *Mahir*, 470-
 -Adnan Gerger, *Firar Öyküleri*, s:101-, Ekin Yayınları
 -Uğur Mumcu, *Çıkmaz Sokak*, Tekin Yayınları
 -THKP-C *Doğuşu ve Eylemleri*

Kimden ve nasıl başlayacağımızı bilmiyorduk. Gözaltında tutulan şahıslar bir an önce netice almak için biraz fazla hırpalanmışlardı. (Kendileri sorgulama yapsaydılar onlar hırpalanmazdı mı demek istiyor? y.n.) Ankara ekibi ikiye bölündük ve üç ekip olduk. Ayrı ve sırayla alıp sistemli bir şekilde sorgulamaya başladık. Avukat A.K ve Ş.Ş'den aldığımız bilgileri öğretmen H.G.'ye satıp onu konuşturmamız gerekiyordu. Diğer ekiplerin sorguladıklarını da bir kez daha sorguladık... Yün tüccarı bir amcanın yardım ettiğini öğrendik. Amcanın kim olduğunu hemen saptadık. Niksar'ın Abdaltamu köyünden H.Y.'ydi. Durum Niksar'a bildirildi. Bir gün sonra Öğretmen H.G.'yi yanımıza alarak Niksar'a gittik. Jandarma Amca'yı bulmuştu. Ayak üstü onu sorguladık. Korkmuştu. Sorularımıza hemen cevap verdi. Teröristleri Kızıldere'ye götürmüştü...

29 Mart saat 23.00 sularında, asker elbisesi giydirilmiş olan H.Y. ve Jandarma Komando Birliği ile yola çıktık. H.Y. yolda Çayanlarla birlikte köye sandıklarla cephane ve çok miktarda silah, el bombası götürdüklerini de anlattı.

Son derece dik ve bir tarafı dağ, diğer tarafı uçurum olan daracık bir yoldan tırmanıyorduk. Askeri araçlar bile yolda zor ilerliyordu. Aşağılardan, belki 1.5-2 km uzaklıktan birliğin sonunu görebiliyorduk. Işıkları inci bir kolye gibi kıvrımlar çizerek dağa yaslanmıştı. (Ne romantik bir açıklama) ...Birliğin seyyar mutfak, ambulans dahil her şeyi vardı.... Saat 02.00 sularında bir vadiye geldik. Buradan itibaren ya-ya tırmanılacaktı. Yoksa araçların gürültüsünün Kızıldere köyüne ulaşıp teröristleri alarme etmesi mümkündü. Birlik komutanı ve Tokat Jandarma Alay Komutanı da burada birliğe yetişti. Saat 04.30 sularında Kızıldere köyüne ulaşıldı. Köyün girişinde bir manga kadar asker mevzilendirilerek yürüyüşe devam edildi. H.Y. ağılları gösterdi... Ağıllarda hiçbir hareket yoktu. Komutanlar, bir teğmen ile bir astsubayı muhtarı almak üzere yolladılar. Bir süre sonra teğmen nefes nefese geldi. Muhtarın kapısını çaldıklarında muhtar kapıyı açarak giz-

lice ellerine bir kâğıt sıkıştırmıştı. Kâğıtta evde 13 kişinin olduğu yazılıydı.

Birliğin bir kısmı ağıllar civarında bırakıldı ve asker hemen muhtarın evini sarmaya başladı. Evin bir tarafı yamaca yaslanmış kapısı da yandaydı. Altta taştan yapılmış bir ahır kısmı, giriş kapısının aksi istikametinde ise samanlık vardı.

Mahir Çayan ve Ömer Ayna'nın pencereden dışarı baktıklarını gördük. (Gençler arkalarında MİT'in olduğunu bilmedikleri gibi Mehmet Eymür'ü de hiç tanımamaktadırlar. Ama Mehmet Eymür 150 m. uzaktan bile onları çok iyi tanımaktadır.) Askerler megafonla teröristlere çağrıda bulunarak etraflarının sarıldığını ve teslim olmalarını söylediler. Mahir Çayan cevaben "Bütün Dünya'nın ve Türkiye'nin gözünün şu anda orada bulunduğunu, yaklaşıldığı veya ateş açıldığı takdirde ellerinde bulunan üç İngiliz rehineyi derhal öldüreceklerini, ölmeye ve öldürmeye kararlı olduklarını, sonuna kadar çarpışacaklarını" bildirdi.

Teröristler rehineleri tek tek pencereye getirmeye başlamışlardı. Rehineler çaresiz bir şekilde isimlerini söyledikten sonra ingilizce olarak herhangi bir harekette bulunulmamasını, aksi takdirde öldürüleceklerini söylüyorlardı.

Çayan ve arkadaşları marşlar söylemeye ve zaman zaman askerlere laf atmaya başladılar. Bizi sivil pantolonlarımızdan tanımışlar, "Sam Amca'nın adamları" faşist MİT'çiler gibi sözlerle bizi kızdırmaya çalışıyorlardı. Aramızda 150-200 metre kadar mesafe vardı. Biz de onlara cevap veriyorduk. Erlere ise dokunaklı laflarla tesir etmeye çalışıyor, faşist subayların emriyle hareket etmemelerini telkin ediyorlardı.

Bekleme devresi başlamıştı. Muhtarın evine yakın bir evdeydik. Bulunduğumuz evden onları görüyor ve zaman zaman camdan karşılıklı atışmaya devam ediyorduk. Bize MİT'çiler diye seslenip isimlerimizi ve benzeri şeyleri soruyorlardı. İçlerinde en çok konuşan ve hakaretimiz laflar sarfeden Ertuğrul Kürkçü idi.

Bu arada çatıda yer yer kiremitleri kaldırarak kendilerine

mazgal delikleri ve gözetleme yerleri açtılar. Bir çarpışma için gerekli hazırlıkları yapıyorlardı. Bir ara evden çıkan du-manlardan bazı şeyleri yaktıklarını anladık.

Bir süre sonra "faşist yönetimin temsilcisi muhtarı ve ailesini serbest bırakıyoruz" diyerek muhtarı ve ailesini serbest bıraktılar. (Bu nokta yukarda Ertuğrul Kürkçü'nün anlattıklarıyla çelişkilidir.) Faşist muhtar ilk önce kendilerine yardımcı olmuş, evinde barındırmış, sonra askeri görüp sıkışınca ihbarda bulunup kendini kurtarmak istemişti. Bundan Çayan'ların hiçbir zaman haberi olmadı.

Kendilerine tesir etmeye gayret ettik, teslim olmalarına iknaya çalıştık, ailelerini getirip kendileriyle konuşturacağımızı söyledik, Sibel Erkan olayını anımsatarak devletin gücünün her zaman daha fazla olduğunu, neticenin her ne olursa olsun aleyhlerine olacağını belirttik.

Sonradan öğrendiğimize göre bu telkinlerimiz aralarında ihtilaf çıkmasına sebep olmuş. Bir kısmı teslim olmaya yanaşmışlar. Ancak Mahir Çayan duruma hakim olarak teslim olmayı düşüneni vuracağını söylemiş.

Çayan ve arkadaşları morallerini yüksek tutmak için marşlar söylemeye devam ettiler. Bir süre sonra helikopterler gelmeye ve evin arka tarafındaki yamacın arkasına inmeye başladı. Biz de evden çıkıp tepeye gittik.

İçişleri Bakanı, MİT müsteşarı, Tokat Valisi, Jandarma Genel Komutan yardımcısı, MİT Ankara Bölge Daire Başkanı ve diğerleri gelmişti... Bir operasyon ihtimaline karşı çelik yelekler istenmişti. Zaman zaman megafonla teslim çağrısı yapılıyor, teröristler buna olumsuz cevaplar veriyorlardı...

Pilotlar jetlerle gelip evin üstünde yükselerek uçağın tazyiği ile evi çökertebileceklerini ve o kargaşada rehinelere kurtarılıp teröristlerin bir kısmının sağ yakalanabileceğini söylediler. Bu öneri üzerinde tartışılırken birden bir cayırtı koptu. Saat 14.30 sularındaydı. (İçişleri Bakanı Ferit Kubat 17.30'a kadar ateş etmediklerini söylüyordu Mecliste.) Her tarafımızdam mermiler vınlayarak geçiyordu. Biz yere yattık.

Ben küçük bir makine ile fotoğraf çekmeye çalışıyordum. (Bu fotoğrafları basına verse çok iyi olurdu.)

Alay komutanı megafonla ateş kesilmesini emretti. Askerler ateşi kestiler. Ancak evden silah ve el bombalarının atılmasına bir süre devam edildi.

Megafonla tekrar çağrı yapıldı. Ancak bu sefer cevap veren olmadı.

15-20 dakika sonra çatışma tekrar başladı. Ortalık toz duman olmuştu. Bu sefer çatışma daha uzun sürdü. Evden hiç ses gelmiyordu. Megafona da cevap veren olmadı.

Çelik yelekler gelmiş bazı subaylar hazırlanmıştı. Evin çatısından ve muhtelif yerlerden binaya girildi. Hiç mukavemet olmadı. Bir müddet sonra çelik yelekliler kapıdan dışarı çıktı.

Eve gittik manzara korkunçtu. Bir çoğu ellerinde patlayan el bombaları ile parçalanmıştı. Saffet Alp henüz yaşıyordu. Ancak el bombası karnını parçalamış ve organları dışarı çıkmıştı. Bir kaç dakika sonra öldü. Koridor ceset doluydu. Çatıya çıkan merdiven altında yere oturmuş vaziyette üç İngiliz elleri arkalarından bağlı ve birbirlerine yaslanmış vaziyette duruyorlardı. Hepsisi de başlarından vurularak öldürülmüşlerdi. Fotoğrafla durumu tespit ettik.

Ölenlerin bir kısmı teşhis edildi. İngilizlerle birlikte 13 ölü vardı.

Çok yorgun ve uykusuzduk. Oradan ayrıldık. Niksar'da üstümüzü değiştirip yola koyulduk.

Yol boyu uyukladık. Bolu'ya geldiğimizde Ertuğrul Kürkçü'nün sağ olarak samanlıkta yakalandığını öğrendik....

Bu sırada Hiram Bey de aynı haberi Erenköy'de Ziya Yılmaz'la birlikte dinliyordu. Haberi duyan o ters Ziya Yılmaz birden çökmüş... Hiram Bey'e her şeyi anlatmaya başlamıştı.

Yüzbaşı İlyas Aydın'ın da Kızıldere'ye geldiğini ve baskından önce oradan ayrıldığını öğrenmiştik. Sonradan Ertuğrul Kürkçü ve İlyas Aydın'ın MİT ajanı olduğu iddiaları yayılmaya başladı. Her ikisinin de MİT'le bir alakası olmadığını biliyorum. Ancak İlyas Aydın benim için de bir şüphedir. MİT

değil ama herhangi başka bir örgütün THKP-C içindeki ajanı olabilirdi.

Olaydan bir yıl kadar sonra Ertuğrul Kürkçü mahkemede olayın diğer tarafında kalan tek insan olarak olayı şu şekilde anlatıyor:

Çatıdaki merdivene açılan deliğe kendimizi attık. Önden Saffet arkadan ben yuvarlandım. Mahir İngilizler diyerek onların vurulmasını emrediyordu. Bir arada yere yuvarlandık. Kafamı doğrulttuğumda ılık ılık bir şeylerin kafama aktığını hissettim. Mahir'in kolunun çatıdan aşağıya sarktığını gördüm. Koşarak yukarıya tırmandım. Atış devam ettiğinden kolundan çektim. Başından vurulmuştu. Mahir diye bağırarak cevap istedim. Ancak ondan cevap alamadım. Mahir'le uğraştığım süre içinde diğer arkadaşlardan biri veya bir kaç 3 İngilizli vurarak öldürmüşlerdi. Ben hayatta hiç kimsenin duymayacağı kan sesini duydum. Artık bu meselede hiçbir etkinlikleri kalmadığı halde İngilizlerin boşuboşuna akan kanlarının sesini duydum. Silaha sarıldığım için tarihe karşı ve kendi halkıma karşı suç işlediğim inancındayım" diyordu.⁽⁹⁷⁾ (Arkadaşlarının kanının boşa akmadığını mı söylemek istedi Ertuğrul?)

İçişleri Bakanı Ferit Kubat'ın Meclis açıklamaları ise⁽⁹⁸⁾ Ertuğrul Kürkçü'nün açıklamalarıyla tutmayabilir. Fakat yanında beraber olduğu MİT ajanı Mehmet Eymür'ün açıklamalarıyla da büyük ölçüde farklıdır. Çünkü çok yanlıdır. O sadece belli bir kesimin bakanıdır. Türkiye Hükümeti'nin bakanı olduğunu doğal olarak hiç hatırlamamaktadır:

Değerli Başkan, Millet Meclisi'nin Sayın Üyeleri,

Ünye Radar Üssü'nde teknisyen olarak çalışan bir kanadalı ve iki İngiliz uzmanın anarşistler tarafından kaçırılmasını

(97) Mehmet Eymür, *Analiz, Bir MİT Mensubunun Anıları*, 77-85, Milliyet Yayınları (Mehmet Eymür bu kitabında yaptığı işkencelerden hiç söz etmemektedir. Üstelik her sorgulamadan sonra sorgulanan kişiyle çok duygusal bağlar kurduğundan bile söz etmektedir. Fakat sorguladığı insanların anlattıkları ve şimdilerde herkesin kabul ettiği gerçek, işkencenin Türkiye'de anlamını da aşarak uygulandığıdır ve 12 Mart dönemi işkencelerini de Mehmet Eymür ile Hiram Abas ikilisinin yaptığıdır.)

(98) Uğur Mumcu, *Çıkma Sokak*, s:5-18, Tekin Yayınları

dan sonra, 30 Mart 1972 Perşembe günü akşamına kadar ceyran eden olaylar hakkında Yüksek Parlamento mensuplarına bilgi vermek üzere huzurlarınızı işgal etmiş bulunuyorum.

Örfi İdare Kumandanlığınca aranan anarşistlerden bir grup Ertuğrul Kürkçü, Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Mahir Çayan ve bazı arkadaşları gizli yollardan Ünye'ye gitmişlerdir. Bu gruba Fatsa ve Ünye'deki anarşistlerden bir grup daha katılmış ve kaçırılmanın planlanmasına geçilmiştir.

Fatsa ve Ünye bölgesinden katılan elebaşların bazıları da şunlardır: Avukat Şener Şadi, avukat Ali Kaynak, Öğretmenlikten ayrılıp avukat Şener Şadi'nin yanında çalışan Ertan Saruhan, Kuyumcu Turhan Hülünk, öğretmen Hüseyin Gümüş, Ahmet Atasoy ve arkadaşları.

Müştereken yapılan planlama sonucu 26 Mart Pazar günü akşam saat 19.00 raddelerinde anarşistlerden, altı kişi Radar Üssü mensubu görevlilerin bulunduğu dört katlı binanın kapısını çalmak suretiyle kapıyı açtırmışlar ve müsella olan altı kişi içeriye zorla girmiş, oradaki görevlileri teslim almıştır. Bu binada dokuz erkek bir kadın vazifeli bulunmaktadır. Anarşistlerden birinin üzerinde üstegmen rütbeli subay elbisesi bulunmaktadır. Görevlilerin şefiyle gençlerinden olan ikisi seçildikten sonra diğerleri ayakları koltuklara bağlanmak suretiyle zararsız hale getirilmişler; ağızlarına da geniş bir bant bağlanmak suretiyle ses çıkarmaları önlenmiştir.

Sabah saat 06.00'ya kadar kıpırdanmamaları söylenmiş ve üçünü alarak evi terk etmişlerdir.

Bu arada, ecnebilerde bulunan bir miktar para ile, bir Land-Rower arabanın kontak anahtarını da kendilerinden almayı ihmal etmemişlerdir.

Anarşistler 21.00-21.30 raddelerinde oradan uzaklaşıyorlar. Bilahare vasıta değiştirmek suretiyle bir kamyonla evvelce temin edilen Kızıldere köyüne gelerek, evvela bir ağıla, sonra da muhtarın evine yerleşiyorlar. Kızıldere köyü Tokat ili Niksar ilçesine bağlıdır.

Hadise 27 Mart Pazartesi günü eve gelen hizmetlinin ec-

nepleri çözüp kurtarmasından sonra Radar Üst Kumandanına telefonla bilgi vermesiyle ortaya çıkıyor.

Hadise, Ankara'ya Hükümetimize ancak sabah 08.00'de intikal etti. Bunun üzerine gerekli makamlar ve personel derhal harekete geçirildi. Aynı gün olayla ilgili istihbaratı değerlendirmek, olay bölgesindeki yetkililere direktifler vermek ve ilgililerle görüşmeler yapmak suretiyle çalışmalar oldu.

28 Mart Salı günü yanıma, Jandarma Genel Kumandanlığı İstihbarat Başkanı General Vehbi Pınar'ı da almak suretiyle Ordu istikametine hareket ettik.

Öğleden sonra Ünye'ye vardık. Ünye'de akşam Ordu'da ilgili vilayet vali ve bölge jandarma kumandanları, il jandarma alay kumandanları, emniyet müdürleri ve gizli istihbarat teşkilatı yetkilileriyle birlikte toplantı ve müşavereler yaptık. Bunun neticesi Samsun Jandarma Bölge Kumandanı albay Celal Durukan'ı tam yetkili olarak vazifelendirdim.

Plan gereğince Fatsa-Ünye-Niksar üçgeni içinde bulunan arazi parçası dıştan sıkı bir kontrol altına alındı. Tam bir koordinasyonla ciddi bir çalışmaya girildi.

29 Mart Çarşamba günü de aynı şekilde sıkı bir çalışma ve koordinasyon düzeni takip etti. Aldığımız istihbarat daimi ve merkezi bir değerlendirmeye tabii tutuluyordu. 29 Mart gecesi jandarmamızın gayretli bir çalışması sonucu Niksar-Ünye yolunda vasıtalarda yaptığı bir kontrolde "Hasan Yılmaz adlı bir şahsın hüviyetini ispat edememesi üzerine bu şahıs, istihbarat teşkilatımızın yardımı ile anarşistlerden 10.000 lira almak suretiyle anarşistleri Kızıldere köyüne getirerek bir ağıla yerleştirdiğini beyan etmek zorunda kaldı.

Bölgede bulunan Jandarma komando taburumuz tarafından köy gece yarısından sonra sarılmış bulunuyordu. Köyün sarıldığını gören Kızıldere muhtarı, bir nedamet duygusu içerisinde köyü saran komandolara, anarşistlerin evinde olduğunu açıklamıştır.

Güvenlik kuvvetleri, o saatten itibaren köyün ve evin çevrilmiş olduğunu ihtar etmek suretiyle anarşistlerin teslim ol-

malarını, ellerinde bulunan, Türk Milletinin güvenine ve himayesine ve misafirperverliğine terk edilmiş üç ecnebinin serbest bırakılmaları hususunu sık sık ihtar ve rica etmelerine rağmen, anarşistlerin çok ağır hakaret ve küfürleriyle mukabele görmüş, bir ara çatıda açtıkları yedi sekiz mazgaldan birisinde bir İngiliz göstermişler ve İngilizin “bu adamlar hiçbir şeyden anlamazlar, bizi öldürecekler” demesi üzerine derhal kendisini içeri çekmişlerdir.

Devamlı ihtar ve tekliflerimiz küfür ve ateşle şöylece karşılanmıştır, “Biz buraya dönmeye değil, ölmeye geldik” Bu sözlerden ölmeye ve öldürmeye kararlı oldukları, çevreleri sarılı olduğundan ümitlerini kaybettikleri ve ecnebilere kıyma teşebbüsünde oldukları tarafımızdan anlaşılmıştır.

Saat 13.40’da yanımda general Vehbi Parlar ve suç ortaklarından Avukat Şener Şadi ile birlikte harekât bölgesine geldim. Saat 14.00 raddelerinde evden ufak bir patlama ve bir kaç silah sesi duyuldu. Bunun akabinde çatı ve evin diğer bölümlerinden açılan sürekli bir ateş ve 20-30 kadar el bombası atımı ile karşılaştık. Bu anda erlerimizden çok az kısmı tarafından eve ateş edildi. Evde bol miktarda yiyecek olduğu biliniyordu. Bu ateşte evde bol miktarda cephane bulunduğunu ortaya koydu. Ateş kesildikten sonra ecnebilere teslim etmeleri veya bir kere daha bize hitab ettirmeleri, gösterilmeleri rica edildiyse de ancak ateş ve küfür yağmuru devam etti. Vaziyet çok nazikti. Bölgedeki durum ve arazi yapısı gece evden eve geçmek, veya tünel kazmak suretiyle kaçmalarını kolaylaştırıyordu. Evde bol miktarda kazma ve kürek vardı. Yerler çamurdu. Son bir ümit olarak oraya getirdiğimiz Şener Şadi’yi de konuşturmamız netice vermedi.

General Parlar ile Almus ilçesine giderek Ankara ile temas kurduk ve durumun nezaketini anlattık. Ankara da bizden muhakkak surette ecnebilerin sağ olarak ele geçirilmesi hususunda hiçbir gayretin esirgenmemesini istedi.

Netice olarak bu espri içerisinde harekât kumandanına tam yetki verilmesi uygun bulundu. Harekât bölgesine dönen

sayın General Parlar, bütün imkan ve gayretlerini kullanmasına rağmen saat 17.00 sularında ecnebileri canlı olarak bir daha göstermelerini ve serbest bırakmalarını, kendilerinin de teslim olmalarını tekrarlamasına ve cevap alınmaması üzerine karşılıklı müsademe başlamış ve güvenlik kuvvetleri büyük bir maharetle, kimseye zarar vermeden hayatlarını tehlikeye koymak suretiyle, çelik yelekli bir tim ile eve girmeye muvaffak olmuşlardır. İlk girişte ecnebilerin ellerinden birbirlerine bağlı oldukları halde vurulmuş oldukları görülmüştür. Eve giren tim üzerine de diğer bölmeye geçen anarşistler tarafından kurşun yağmuru devam etmiştir.

Çetin bir müsademe sonunda çelik yelekli ekip hepsini ölü olarak ele geçirmiştir. Son bir anarşist "teslim oldum" demiş ve o anlık gafletten istifade ile silahını ateşleme fırsatı bulmuşsa da, kurşun çelik yelekte kalmış, çelik yeleği geçmemiş ve mukabil ateşte de öldürülmüştür.

Bütün bu hareket boyunca güvenlik kuvvetlerimiz tahammülsüz bir insanlık ve sabır göstermek suretiyle başta üç ecnebiyi kurtarmak ve diğerlerinin de hayatlarına kıymamak için insanüstü büyük bir gayret göstermişlerdir. Hadise sonucunda güvenlik kuvvetlerimizin görüşü, ecnebilerin saat 14.00 raddelerinde evde duyulan silah sesleri ve sonradan yapılan sürekli ateş sırasında anarşistler tarafından öldürülmüş oldukları inancına varılmıştır.

Anarşistlere yataklık ve sair yardımlarda bulunan 33 kişi nezaret altına alınmıştır. Güvenlik kuvvetlerince evde yapılan arama sonucunda; bol miktarda makinalı tabanca, otomatik tabanca, bombalar ve mermi ele geçirilmiştir. Olaya Niksar savcılığı el koymuştur.

Demin arz ettiğim hususu yeni öğrenmiş bulunuyorum. Şu dakikada vak'a mahallinden gelen bir haber üzerine Ertuğrul Kürkçü'nün samanlıkta sağ olarak bulunmuş olduğu ve ecnebilerin kendileri tarafından öldürüldüğünü itiraf ettiği ifade edilmektedir."

Kızıldere Muhtarı ve Ferit Kubat olayın sonuna doğru bir

gencin teslim olmak için dışarı çıktığını söyleyeceklerdir. Ertuğrul bundan hiç söz etmemektedir

Ferit Kubat'a yani resmi tarihe göre, akşam 17.00'ye kadar dışardan eve silah atılmamıştır. Yalanını biraz daha ileri taşıyıp "14.00'te evden silah sesleri gelmeye başladı. O zaman İngilizlerin öldürüldüğünü anladık. Daha sonra dışarıya ateş etmeye başladılar" diyecektir. (Evden onlara ateş edilmesine karşın onlar 17.00'ye kadar ateş etmemişler. Çünkü gençleri de İngilizleri de sağ ele geçirmek istiyorlarmış.) Oysaki Ertuğrul Kürkçü ve Mehmet Eymür ateşin ve bombalamanın 14.10 gibi başladığını söyleyecektir ve Mahir'in o saatlerde öldüğünü söyleyecektir. Ferit Kubat şöyle devam edecektir, "Çelik kuvvetler büyük bir maharetle, hayatlarını tehlikeye atarak, kimseye zarar vermemek suretiyle içeri girmişlerdir." (Ölen 13 kişi zarar değildi. Ölen 13 kişiyle Türkiye kazanmıştı...) Devam edecektir büyük devlet adamı, "Son bir anarşist teslim oldum demiş ve o anlık gafletten yararlanarak (Çelik kuvvetin gafletinden söz ediyor) silahını ateşleme fırsatı bulmuşsa da kurşun çelik yelekte kalmış, yeleği geçmemiş (çok şükür!) ve mukabil ateşte, o da öldürülmüştür.⁽⁹⁹⁾ (Ateş etmeseydi anarşist öldürülmezdi. Çünkü vurucu güçler kimseye zarar vermeden yapmışlardı işlerini.) Ferit Kubat, 'gençlerden biri teslim olmak istedi ve biz onu öldürdük' diyemezdi doğal olarak.

Kızıldere olayı, Denizlerin idamı, orda burda, gece gündüz, karanlık ıssız sokaklarda yakaladıkları gençleri öldürerek, 12 Mart anlayışı, tek taraflı bir katliam gerçekleştirmiştir. Tarih sayfalarına bu böyle yazılacaktır.

Olaydan 15 yıl sonra, Mart 1986'da Kızıldere'ye giden *Yeni Gündem* dergisi muhabiri Mehmet Şenol bir grup arkadaş ile köyü ziyaret ediyor. Köylü Kızıldere olayını 15 yıl sonrasına nasıl taşımıştır sorusunun yanıtını merak etmekte-

(99) Uğur Mumcu, *Çıkmaz Sokak*, Tekin Yayınları,
-Hulki Cevizoğlu, *Diünü, Bugünü ile 68'liler, Toplumsal Dönüşüm*,
-16 *Siyah Beyaz*, Mart 1996,

dir. Katliamın yapıldığı köyü ve evi görmek ve köylülerle sohbet etmek istiyor. Köylülerden biri adeta yakarıyor:

“Aman. Olayın üzerinden çok vakit geçti. Geçmiş tazelemenin anlamı yok. 1972’den sonra buraya gelen ilk gazeteci sizsiniz. N’olur kötü şeyler yazmayın.”

Sonra o yılların muhtarı Emrullah beyin ve bir kaç köylünün onlardan kaçmak için köylerinden ayrıldıklarını öğreniyorlar. Ve köyün adının Ataköy olarak değiştirildiğini öğrenmek onları hayrete düşürüyor. Demek ki Kızıldere katliamının izlerini silmek için köyün adını değiştirmekle işe başlamışlar.

Bir köylü nasıl değiştirildiğini şöyle anlatıyor:

Tokat valisi köyümüze geldi. “Kızıldere benim gözbebeğimdir” dedi. “Sizin köyün adı eskiden olaylara karışmış. Köyün adı sizin çocuklarınızın ilerideki geleceğini etkiler. Damga gibi kalır. O yüzden köyünüzün adını Ataköy koymaya karar verdik” dedi. Biz köyümüzün yeni adını benimsedik. Öyle yazın.

Köy 300 haneli. Halkın çoğu tarlasından elde ettiği ürünle ve her hafta kurulan kasaba pazarında sattıkları hayvanlarla geçimlerini sağlamakta. Yaşamlarında pek bir değişiklik olmamış. Değişen şey köyün adı ve 1972’den sonra doğan birçok bebenin adı Mahir, Cihan, Ertuğrul, Ömer, Ertan, Sinan, Umut, Savaş, Barış konmuş olması.

Muhtar Emrullah’ın evine gidiyorlar. Ev tamir edilmiş fakat duvarlarda kurşun izleri duruyor. Merdivenle çatıya çıkılan yerde, karaltı halinde soluk kırmızı lekeler görünüyor. Kurşun izleri evin başka yerlerinde de hâlâ duruyor. Çarpan kurşunlarla pencere demirleri yamulmuş. Muhtar Emrullah’ın eşi anlatıyor:

Ne yapsak kapanmıyor bu izler: Yukarıda Mahir’in kanı da silinmedi. Öyle duruyor... Ben kaç kere yanlarına gittim, “Yavrularım dedim, buradan gidin, hem bize hem size yazık olur” dedim. Mahir “Sen merak etme anneciğimi” dedi. “Size hiçbir şey olmaz.” “Olmaz olur mu? Koskoca devlet senin nerde ol-

duğunu bulamaz mı? Sardılar tabii. Biz çıktık. Torunlarımız içerde kalmıştı. Asker “bebelerin arkasına saklanıyorsunuz” dedi. Mahir damdan çıktı. “Köpekler, evde çocuk mu var?” dedi. Mutfakta olduğunu söyledik. Çocukları dışarı bıraktılar. Evin bütün kapısını kazanlarla yün yastık, yorganlarla örtmüşlerdi saldırı gelmesin diye. Bütün kazanlarımız, tabak çanaklarımız çatışma sonrası işe yaramaz hale gelmişti. Çatışma uzun sürmedi. Bombalar atıldı. Evimiz hepten yıkıldı. Sonra parasını da ödemediler. Ertuğrul kaldı bir tek. Samanlığa saklanmış. Ben inanmıyorum onun saklandığına. Nasıl saklanırmış? Bütün delikanlılar ölmüş, bir tek o kurtulmuş... Hep o yaptı zaten. Mavzeri boş bulunmuş. Ateş açan adamın eli boş mu olurmuş.

Bir başkası onu cevaplıyor.

Mavzer olur mu? Steni vardı Ertuğrul’un. Adam can korkusundan kaçmış öte tarafa. Ne şeyi olacak...

Muhtarın karısı Muhtarın ihbar ettiği konusunda şunları söylüyor.

Benim kocam kimseyi ihbar etmedi. Hasan mıydı? Neydi? O söylemiş. Biz de “Mahirgil’in arandığını bilmiyorduk. Köyü asker kuşatınca bizde askere söyledik.

Bir başka köylü söze karıştı.

Emrullah muhtar olduğu için çok misafiri gelir giderdi. Mahirler de misafirdi. Köyde kimse onların arandığını bilmiyordu. “Sen git denir mi hiç?

Çok yaşlı bir dede şöyle diyor:

Ben sizin niye geldiğinizi anladım.

Dildir insanı vezir eden

Dildir insanı rezil eden

Dildir yaşatır rahat

Dildir öldürür insanı berbat

Genç bir delikanlı anlatıyor:

Ben o zaman Niksardaydım. Anarşistler gelmiş dediler. Bir baktık her taraf asker dolmuş. Sekiz yaşındaydım. Stadyuma helikopterler inip inip kalkıyordu. Okuldan kaçıp helikopterleri görmeye gitmiştik.

Bir gelin söze karışıyor:

O zaman 15 yaşındaydım. Daha bu eve gelin olmamıştım. Dağ taş asker doluydu. Bizleri evlerimizden çıkardılar, kurşun gelmesin diye. Aşağı mahalleye indik bizde. Öğleyin kurşunlar atılmaya bombalar patlamaya başladı. Bir ara Mahir çıkıp "Askerler bize kurşun atmayın. Biz size atmıyoruz. Su-baylarınız öne çıksın. Onlar niye karşımıza çıkmıyorlar? diye bağırdı. Evin arka tarafındaki tepeye helikopterler inip kalkı-yordu. Bütün büyük askerler orada, tepenin arka tarafınday-dı. Uçaklar bazan askerlere torba atıyorlardı. Daha sonra Mahirler marş söylemeye başladı. O günün akşamı beşe doğ-ru sesler kesildi. Ertuğrul'un samanlıktan çıkışını hatırlıyo-rum. Bir elinde ucu koparılmış somun vardı. Samanlığa gi-rerken aç kalmaktan korkuyormuş garip...Öbür elinde de dir-gen vardı. Bir kız çocuğu samanlığa girmiş. O farkettti önce. Askerler hep birden üzerine atladılar. Yakaladılar.

Bir başkası şunları söylüyor:

Bize arandıklarını söylememişlerdi. Çok gençlerdi. 20 yaşlarındaydı hepsi. Cahildiler. Cahil olmasalardı bu işe kal-kışırılar mıydı? Demek ki insanlıkları, yiğitlikleri onların ca-hilliğini söküp atamamış.

Yaşlı bir nine şöyle diyor:

Ne söyleyeyim. Devlete karşı suç işlemişlerdi de ondan öl-düler herhalde. Bilemem ki geldiler. Hepsi de öldüler...

Fakat nineye karşı çıkıyor bir başka genç kadın:

Ne diyorsun Fadime nine? 20 yaşındaydı hepsi. Cahildiler. Onlarda seviyordu senin sevdiğini. Cahildiler sadece. Cahil

olmasalardı ölürler miydi?

Bir evin önünde bir başka kadın olayı çok gerçekçi bir açıdan özetliyor:

Aferin, iyi yapmışsınız da gelmişsiniz. Bak oğlum, ben sana söyleyeyim. Buraya 15 yıl önce bazı delikanlılar geldiler. Geldikten sonra bu çocuklar öldü ve bizde de hiçbir şey değişmedi. Ne delikanlılardan önce, ne de delikanlılardan sonra...

SONRASI GÖZYAŞI

Cihan'ın babası haberi radyoda duyunca ne yapacağını şaşıracaktır. Eli ayağı tutmaz. Kısa bir süre sonra köyün muhtarı, Cihan'ın çok sevdiği Musa Kepenek ağabeyi cebinde bir miktar para ve arabasıyla kapıdadır. Babayı alıp yola çıkarlar. Cihan'ı vermeyecekleri söylenince baba yıkılmıştır. Fakat Niksar savcısı engellemelere rağmen Cihan'ı babaya teslim edeceği sözünü vermiştir. Babayı gençlerin cesetlerinin bıraktığı yere götürecektir savcı. Cesetlerin hepsi toz toprak içinde sırayla uzatılmışlardır. Baba cesedi tanımak için ıslak mendille yüzlerini, ellerini siler hepsinin. Cihanı ellerinden tanır. Onu temizler, alır ve Cihan'ı özlemiyle yanıp tutuştuğu evine, köyüne getirir. Edirne'de köylüler döverek ağaçtan indirdikleri Cihan'ı Artvin'den Trabzon'a insanlar törenle karşılamışlardır. İnsanlar ayağa kalkmıştır. Ve ailenin acısını paylaşmak için köye akın etmişlerdir. (O günlerde aileye destek olan tüm insanları saygı ve sevgiyle anıyorum). Jandarma köy yolunu tutacak, gelenleri köye sokmamaya çalışacaktır. Kimi insanlar geldikleri için korkacaklardır. (Ayrıca 30 yıldır 30 Martlarda Jandarma hep ordadır. Belki ölüsünü korumak istemektedirler.) Ankara'dan, İstanbul'dan onu sevenler soluğu köyde alacaklardır. Kimisi korkudan gelemeyecektir. O günlerde Ali Rıza İstanbul'da askerliğini yapmaktadır. İzin almakta güçlük çekecektir ve biricik kardeşinin cenaze törenine yetişemeyecektir.

Aile artık yaralıdır. Baba ayakları üzerine duramamaktadır. Onu tanıyan tanımayan ağıt yakmaktadır. Gelenlerin hepsi “üzülmelerini, böyle bir oğulları olduğu için gururlanmaları, onur duymaları gerektiğini” vurgulayacaklardır söz birliği etmişcesine.

Bu söylemler ailenin acısını belki bir derece hafifletmektedir.

Radyodan gericiler fetva vermektedirler: “Onların cenaze namazları kılınmamalıdır” diyeceklerdir. Köyün imamı herkesin Mustafa Şişmanlar amcası onları, böyle söyleyenleri lanetleyip Cihan’ın namazını kıldıracaktır.

Artık, onları umut olarak gören, onları anlayan, onlara güvenen kesimler, kendi içlerindeki özlemi onlar adına dile getiren bu gençlerin adlarını çocuklarına koyacaklardır. Birçok Cihanlar, Denizler, Yusufklar vb. büyüyecektir. Onların hepsine selam olsun.

Baba herkese oğlunu anlatacaktır. “O çok akıllıydı, çok çalışkandı, çok sorumluluk sahibiydi. Ben onu sapasağlam pırıl pırıl devletin üniversitesine gönderdim. Onu bana parparça verdiler” diyerek göz yaşlarına boğulacaktır. Olayları izlediği kadarıyla “dünyanın hiçbir yerinde devlet gençlerini böyle heba etmedi” diyecektir, kinlenecektir.

Anne “Onu bu hale getirenler Allahtan bulsun. Ben ona vazgeç dedim. Dinleseydi” deyip acısını yaşanır kılmaya çalışacaktır. Liseyi bitiren, lisede, ortaokulda okuyan diğer çocuklarını artık yanından ayırmaktan korkacak onların eğitimi bir yol engellenmiş olacaktır. Doğan torunlarına Cihan adı verilmişse anne onları başka isimlerle çağıracaktır. Artık kimseyi Cihan diye çağıramayacaktır. Cihangir, Cingir olmuştur. Nevcihan Nevgül olmuştur. Yıllar geçecektir bu sarsıntıyı üzerlerinden atamayacaklardır. Ailenin her ferdi acının ve hasretin kıyılarında didinip duracaklardır.

31 Mart sabahı gazeteler içişleri bakanı Ferit Kubat’ın yaklaşımıyla olayı ele alacaklar ve aynı karalamalarla haberi vereceklerdir.

Cumhuriyet gazetesi bile (31 Mart 1972) öldürülen gençlerin toplu resimlerini altına şöyle yazacaktır: “Güvenlik kuvvetlerine ateş açtıktan, (ki önce güvenlik kuvvetleri ateş açmıştır. Bunu gazeteciler de biliyorlardır) üç İngilizli hunharca katlettikten sonra öldürülen anarşistlerin cesetleri toplu halde

köyün muhtarının evinde görülmektedir.”

2 Nisan 1972 tarihli *Cumhuriyet* Cihanla ilgili haberi “Cihan Alptekin sırasıyla Selamiçeşme Akbank, Unkapanı Ziraat Bankası, Gaziosmanpaşa İş Bankası şubelerini silah zoruyla soyan hücreyi idare ediyordu. Dr. Rahmi Duman’ın oğlunu fideye karşılığı kaçıranlar da yine Alptekin hücresidir. Geçen yaz bir arkadaşı ile birlikte motosikletle yurt dışına kaçarken yakalanan Cihan Alptekin İstanbul 1. Nolu Sıkıyönetim mahkemesinde yargılanıyordu” diye verecektir.

Değerli gazeteci Abdi İpekçi *Milliyet*’teki köşesinde düşüncelerini, “son musibet bin nasihate bedel olacak mı?” diye dile getirecektir. Aynı gazetede aynı gün Burhan Felek “Allah bu millete acısın” diyecektir.

Biz de diyoruz ki bağımsızlık ve demokrasi adına ve arkadaşları adına ölümü göze alan bu gençlerin mücadelesi saygıyla anılmalıdır. Onların bu mücadelelerini hem hukuksal hem de siyasi planda savunmak her devrimcinin görevi olmalıdır. Geçmiş bir hareketi günümüz koşulları içinde değerlendirmek ve eleştirmek tarihe ve bu gençlere haksızlıktır. Bu gençlerin adı tarihin hak ettikleri sayfalarına yazılmalıdır. Hepsi son ana kadar onurludur, yurtseverdir ve insandır. Sadece yapılması gereken “devrimci hareket sol söylem açısından hangi noktada yanlışla düşmüştür”ü iyi saptamaktır.

3. Bölüm

68'İ ve 68'LİLERİ ANLAMAK

68'liler, o yılları derinliğine yaşamış insanlar ve bugünle re nasıl gelindiğini izleme fırsatını yakalayan kesim olduğu için, çeşitli kitap, dergi ve gazetelerden derlediğimiz görüşlerini buraya almanın hem Cihan'ı hem diğer yol arkadaşlarını anlamamız açısından yararlı olacak düşüncesindeyim.

Genelde 68'liler, özetle, “bugün yaşanan problemlerin çözümü 68 programının ve ruhunun içindedir ve yaşadığımız sorunların nedeni de, 68 kuşağının, ruhunun, programının sekteye uğramasıdır” demektedirler.

69-70 dönemi Dev-Genç başkanı Atilla Sarp düşüncelerini şöyle özetliyor: *“Türkiye’de bugün 68’lilerin namusluluk, dürüstlük, yurtseverlik değerleri olan bir politikacı kuşağı yaratmak zorundayız. Bizim kuşağımız Mustafa Kemal’i aşmak istemiştir fakat başarılı olamamıştır. Çünkü Mustafa Kemal farklı kökenlerden, ayrı düşüncelerden gelen birçok akımı ve şahsiyeti bir araya getirerek kurtuluş savaşını yürütebilme dehasını gösterdi. Mustafa Kemal’den sonra gelenler hiçbir şey yapmamışlardır. Bu nedenledir ki Türkiye’nin üçüncü kuşak politikacıya ihtiyacı vardır.... 68 Kuşağı bu boşluğu doldurmaya adaydı. Halkın istemlerine cevap arama çabasına girmişti.”*

Cihan’ın arkadaşlarından Aydın Çubukçu yıllar sonra şöyle diyecektir: *68 hareketi tepeden tırnağa haklı ve doğru olanlarla, tepeden tırnağa alçak ve yanlış olanların kavgasıydı. ...Bu gençler hataları nedeniyle asılmadılar veya öldürülmediler. Önce bunu görmemiz gerek. Elrom olayından son-*

ra başlatılan ev ev aramalar ve insanları toplama operasyonu olan Balyoz Harekatı'nın asıl gerekçesi Türkiye'de ileriye doğru başlamış bulunan toplumsal yürüyüşü kesmek, sonunu getirmek ve 1961 Anayasası'yla açılmış bulunan siyasal özgürlükler ortamına son vermektir. ...Bugün beni en mutlu eden şey insanlar artık ölen gençlerimizin boşuna ölmediklerini söyleyemeyecek duruma gelmişlerdir. Geleceğe bırakacağımız en güzel miras 68 değerleridir.

İki dönem Gaziantep Belediye Başkanlığı yapan, 68'in öncü gençlerinden Celal Doğan şöyle açıklayacaktır düşüncelerini: "68 kuşağı genelde ilerici ve yurtseverlerin ağırlıkta olduğu ama diğer kesimlerin de içinde bulunduğu bir kuşaktır. Önce lokal öğrenci istekleri biçiminde başladı, 1970'lerde siyasallaştı. 1970'lerin ortasında ilginç şeyler olmaya başladı. Örneğin, Carlos Marigalla'nın **Şehir Gerillası** kitabı Beyoğlu sokaklarında satılmaya başlandı. Özellikle "**Sosyalist Gençliğe**" adlı, gençliğin bölünmesini hedefleyen çalışmalar ortaya çıktı. Bu bölme hareketi hem siyasal iktidardan destek görüyordu hem de gerçekten Türkiye'de bizim göremediğimiz, Türkiye'yi idare eden güçlerin varlığını gösteriyordu.

...Gençlerin ülke sorunlarını bilmesi, bilgi sahibi olması doğaldır. İnsanı, köylüsü, işçisiyle bağ kurması doğrudur. Fakat sorunları çözmeye talip olması fonksiyonel olarak yanlıştır.

...1970'lere doğru Deniz ve Cihan'la konuşmuştuk. 'Türkiye'de halktan ayrı bir şey yapılamaz' gerçeğinde fikir birliği içindeydik."

Türkiye İşçi Partisi Başkanı Doğu Perinçek de şöyle diyecektir:

Dönemin bütün olaylarında Kemalizm ve sosyalizm ittifakı var. Türkiye'de eğer bir ilerleme olacaksa, bu ittifak kaçınılmazdır. Bugün de büyük bir ihtiyaçtır bu ittifak. 68'de işçiyle köylüyle çok özel bir diyalog var. Halkın sevgisini kazanmış bu insanlar. Birdenbire yaygın bombardımanları gelmeye baş-

ladı. Carlos'un kitabı, Alberto'nun üzerinde kurşun deliği olan kitabı, Şehir Gerillası... Latin Amerika kökenli, Marksizmle alakası olmayan, edebiyat birden Türkiye'yi sardı. Aynı zamanda cunta söylentileri var. Banka soygunu ve adam kaçırmaya eylemleri var. İşçinin, köylünün sempatisini kazandıracak eylemler değil bunlar. ...Türkiye çok büyük bir önder kuşağı kaybetti. ...Bir kere devrimciler hakkında dışardan yanlış anlaşılan bir şey vardı. "Bu adamlar yaşamıyor" deniyordu. Oysa dolu dolu yaşadık. Aşksa sırlıslıkla aşk, sevdaysa sonuna kadar sevda, Üstelik çıkarı olmayan bir aşktır devrimcinin aşkı. ...Çok güzel bir tat vardır bu işte. Paylaşılan büyük mutluluklar, birlikte sanat, müzik, resim, sinema; bunlardan hiç kopmadık.

Ertuğrul Kürkçü ise eleştiri pratiğe ışık tutmak, geleceğe kılavuzluk etmek açısından çok önemlidir diyecektir:

Hareket tarihsel açıdan esas olarak haklı, doğru ve devrimci zeminde yer aldığı düşüncesindeyim. Bu şüphesiz teorik olarak her şeyi yerli yerine koyduğumuz anlamına gelmez. Biz proleteryanın siyasi bakımdan henüz yeterince olgunlaşmadığı, Türkiye'nin sınıf hareketlerinin toplumsal bir devrim için yeterince gelişmediği koşullarda savaşmak zorunda kaldık. Siyasi duruma uygun doğru taktikler uygulayamadık, esnek olmadık. Bizim önümüzde daha önceden birikmiş tecrübe yoktu. Yollarımızı kendimiz aradık, kendimiz bulduk. Bize dayatılan iki şey vardı. Ya inançlarımızdan vazgeçecektik ya da ölecektik. Biz ikinciye seçtik.

68'liler Birliği Vakfı şimiki başkanı Gökalp Eren'nin düşünceleri, bu kitapta söylenenlerle de örtüşmektedir:

Bizim hareketimiz özerk, kitlesel, bağımsız, ilerici ve disiplinliydi. Fakat ,bilinçle karşı devrimci güçler karşımıza çıkarıldı. Bu güçler CIA destekliydi. Vietnam Savaşı ve Arap-İsrail Savaşı vardı. Biz taraf olmak zorundaydık. Tüm dünyada oluşan çeşitli haksızlıklara karşı oluşmuş gerilla hareketleri

vardı. Bu hareketler bize cesaret veriyordu. Dünyada esen bir rüzgârın parçası olmak bize heyecan veriyordu...

Ayrıca gençlik TİP'le etkileşim içindeydi. Başta TİP bizi yönlendirirken bizim hareketimiz onları aştı ve onları arkada bıraktı. Mihri Belli'nin etkisi de çok büyüktü. "Kemalizmle komünizm arasında Çin Seddi yoktur diyordu... Şöyle ya da böyle o yılları yaşadık ve hiç pişmanlık duymuyorum. O yıllarda dürüst insanlar kendilerine düşeni yapabilseydiler devlet bugünkü çürümüşlüğe düşmezdi.

Şu anda İşçi Partisi'nin aktif üyesi olan Hasan Yalçın'ın değerlendirmeleri şu yöndedir:

68 kuşağının ruhunu taşıyanlar, bugün meydanlarda Atatürk resmini de, Cumhuriyet devrimlerinin ve kanunlarının uygulanmasını isteyen pankartları da her türlü tehlikeyi göze alarak taşımaktadırlar. Bugün Atatürk ve devrimlerine saldıranlar içlerine sızdırılmış provakatörlerin yönlendirmesiyle hareket etmektedirler.

68 öz be öz Türkiyeli'dir. Türkiye toprağından fıskırmıştır. 68 bağımsızlıkçıdır. Türkiye'de bilimsel sosyalistler her zaman bağımsızlıkçı olmuşlardır. Türkiye'yi IMF'ye kimler teslim etti. Buna kimler karşı durmaktadırlar. Bunu görmek önemlidir.

....1971 bireysel terörü 68'in reddidir. Deniz küçük bir grubun devleti sarsacağı düşüncesine gelmişti.

....68 bir davanın adıdır. Bir programdı. 68 şimdi yaşıyor. Bugün bağımsızlık bayrağını taşıyan genç 68'lidir. 68 Türkiye'nin bağımsızlık davası yaşadığı sürece yaşayacaktır. 68 öyle yitik kuşak falan değildir. 68'e silahı sokan "iti ite kırdıracağız" yaklaşımıyla dönemim hükümetidir. Silahı ülkücülerin eliyle sokmuştur. 68 bugün Türkiye'ye çok lazımdır. 68 programı uygulanırsa Türkiye'nin her zaman çıkış yolu vardır.

68'liler başkanı Haşmet Atahan'ın değerlendirmeleri şu yöndedir:

Gençlik tarihsel olarak her zaman ileriden, aydınlıktan yana atılımlar içerisinde olmuştur. 68 kuşağı, 60 hareketinin yaratmış olduğu nispi özgürlük ortamında serpilip gelişen, büyüyen ve Türkiye'nin anti-terörist, anti-feodal çizgisi içerisinde tam bağımsız demokratik Türkiye ülküsüne sahip çıkan ve bunun mücadelesini veren bir kuşaktır.

Gereksiz yere harcanmış, bir gençlik, harcanmış birtakım değerler vardır. Bu değerler hâlâ savunulacak değerlerdir. 27 Mayıs'ta gençlik ordunun yanında yer almıştır. 68 gençliği de 27 Mayıs'a olan tepkilerin karşısında oluşmuştur. Siyasi iktidarın 68'den çok rahatsız olmasının nedeni hareketin ordu gençliği içerisinde yankılar bulmasıydı. 12 Marta da bu diyalog nedeniyle gelinmiştir.

...68 gençliğinin en önemli gereksinimi gerçek bir işçi sınıfıydı ve bu öğretiydi.

İlkay Demir:

Bireysel terörizm, maceracılık kitlelere inançsızlıktır. Bugünün maceracılığında 71 maceracılığının devrimciliği bile kalmamıştır. Maceracıların eylemleri ve kontr-gerilla eylemleri birbirine karışmıştır. Sağa sola bomba atmak, adam kaçırmak, banka soymak, adam öldürmek gibi sorumsuz eylemlerin devrimcilikle zerre kadar ilgisi yoktur,

CHP'nin dediği gibi dünyada bir yumuşama söz konusu değildir. Amerika ve Rusya'yla ilişkilerimiz bağımsızlık anlayışımıza aykırıdır. Türkiye'nin kararlı bir dış politikaya ve milli savunmasını güçlendirmeye ihtiyacı vardır. İki super devletin oyuncağı olmamalıdır Türkiye.

Halkımızın Alevi-Sunni veya AP'li CHP'li şeklinde bölünmemesi gerekmektedir. Ançak geniş katılımlı bir birleşmeyle bağımsızlığımızı kazanabiliriz.

Kamil Dede konuya bir başka açıdan yaklaşacaktır:

Eğer bu arkadaşları o günkü yanlış çizginin getirdiği olaylar içerisinde kaybetmeseydik, Türkiye sosyalist hareketi da-

ha sonraki o bölünmeyi, örgütsel parçalanmayı yaşamazdı. Bugün Türkiye halkının aleyhine çalışan ve halkın mücadelesine büyük darbeler vuran Dev-Sol ve şu bu örgütlerin çıkması hiçbir zaman mümkün olmazdı. Ve Türkiye’de bugün sosyalist hareket, hem birlik açısından, hem de aldığı mevziler açısından çok farklı olurdu.

O dönemlerde gençlik kesiminin çok etkisinde kaldığı ve bu nedenle eleştirilen Mihri Belli şöyle diyecektir:

68 gençlik hareketiyle devrimci bilinç işçiye ve köylüye ulaşıyordu. ABD emperyalizmi bu gelişmeyi illegal faşist terörle yok ettirdiler. Biz ya bağımsızlık demokrasi müvadelesinden vazgeçecektik ya da demokratik haklarımıza sahip çıkıp illegal faşist teröre karşı meşru demokratik savunmaya geçecektik.

Ne yazık ki devrimci hareket 1970’lerde inisiyatifi elden kaçırmıştır. Elbette ki hatalarımız var. Fakat yenilgiyle sonuçlandı diye tüm mücadeleyi mahkûm etmek devrimci bir tutum değildir.

Mustafa Yalçiner, sorunun faşizme karşı demokrasi mücadelesi olduğunu, mücadelenin yönetimi elinde tutan sınıflara karşı verilmesi gerektiğini belirterek şunları söyleyecektir:

Silahlı hareketler küçük bujuva hareketleridir ve doğrudan doğruya faşizme yaramıştır. Biz parti meselesini kavrayamamıştık. Parti bizim hareketin içinden çıkacak sanıyorduk. Biz başlayalım, kitleler bize katılır düşüncesi yanlıştı.

Oktay Etiman düşüncelerini şöyle dile getirecektir:

Devrimci olmak yaşadığımız tarihsel anları doğru saptamaya çalışmamızla ya da doğru saptamamızla mümkün olabilir. Ben yaşadığım ve içinde bulunduğum politik süreçten dolayı herhangi bir “keşke” duygusu içinde değilim. Ben düşündüğüm gibi davrandım. Biz tarih içinde haklıydık. ...Bundan 30 yıl önce nasıl bireysel sorumluluklarımız varsa bugün de var. Dostoyevski’nin bir sözünü çok seviyorum. Dünyada

herkes her şeyden sorumludur:

Mihri Belli'nin 68 gençliğine vermek istediği mesaj şudur:

Türkiye bugün sosyalist bir mücadele yapacak aşamada değildir. Türkiye'nin feodal yapısı ve yarı bağımlı olması sosyalist mücadeleye engel oluşturmaktadır. O halde önce emperyalizmle ve ülkenin bağımsızlığı için mücadele verilmelidir. İlk hedef demokratik özgürlüklerin ve bağımsızlığın elde edilmesidir. Anti emperyalist mücadele ulusal temele oturtulmalıdır. Bu nedenle sadece işçi ve köylü değil tüm ulusal güçler bu mücadelede yer almalıdır. Sınıflar arası bir ittifak gerekmektedir.

Osman Bahadır, 71 hareketini maceracılık olarak nitelemekte ve "bu maceracılık devam ettikçe kitleler parça parça olacaklar ve pasif seyirciler olmaya devam edeceklerdir" demektedir.

Nahit Töre 71 hareketini hiçbir zaman Marksist-Leninist, bilimsel sosyalizmden kaynaklanan bir hareket olmadığını söyleyecektir:

Biz dünya sol hareketinde sapmaların hiç farkında değildik. Che Guevera'nın Bolivya deneyiminin yanlış olduğunu kafamızı duvara vurunca anladık. 12 Mart'ta beklediklerimiz olmayınca hareket durmalıydı. Karadan öyle açılmıştık ki gitsek de boğulacaktık, dönsek de boğulacaktık. Hareketimiz işçi sınıfı hareketi değildi. ...8-9 Mart olayında çok değerli subaylar, generaller, yazar-çizerler, askerler ordudan atıldılar. Onların o zaman istedikleri bugünkü generallerin istediklerinden farklı değildi. O kadroların tasfiyesi Türkiye'ye nelere mal olduğunu kavrayabiliyor mu bu toplum acaba?...

Yusuf Küpeli de bireysel terörü eleştirmek mahkum etmek gerekir demektedir. Şöyle anlatmaktadır düşüncelerini:

Ben bu yüzden bu mücadelenin yeterince verilmediğine inanıyorum. Toplumun kurtuluşu için geçmiş acımasızca eleştirilmelidir... Hata yaptık. Bir Barksist hareket içinden gelmi-

yorduk. Gençlik çıkış yolu bulamayınca umutsuzluğa kapıldı. Ve gençlik hareketinden kopan gruplar bireysel terörizmin batağına saplandılar... Kontgerillanın varlığını meşrulaştırmak için hareket kullanılmıştır, bugün de kullanılmaktadır... Hareketimizi eleştirmek ayrı şeydir. Bu barış demokrasi ve toplumsal ilerleme için gereklidir. Karşı-devrimci katliamı eleştirmek ise başka şeydir. O dönemde gençlik liderlerinden çok şey saklanmıştı. Türkiye’de cuntacılar gençlik liderleriyle farklı diğer kesimlerle farklı ilişkiler kurmuşlardır... Öğrenci hareketi işçi sınıfıyla beraber anlamlı olabilirdi. Oysa ki TİP o devirde hep umutsuzluk yaydı. ...12 Mart öncesi bizim de içinde olduğumuz hareketin ne Marksizimle ne Leninizmle, ne demokratiklikle, ne de olumlu herhangi bir şeyle alakası yoktur. Bireysel teröre karşı verilecek kavgayı faşizme karşı verilecek kavga olarak görüyorum.....CHP kendi solundaki terörizme karşı olan tüm sol hareketlerle, işçi sınıfı hareketiyle demokrasinin savunulması konusunda ittifaka gitmek zorundadır.

Yusuf Küpeli 19 Haziran 1973’te duruşmalarda yaptığı savunmaların bir bölümünde şöyle söyleyecektir:

Milli demokratik devrim teorisini ortaya atanlar harekete fülen katılmayıp Aydınlık dergisi idarehanesinde köfte ekmek yiyip sohbet ediyorlardı... Emperyalizm bizi anarşizmin batağına sürüklemiştir... Yoksul halkımıza karşı kendimi suçlu hissediyorum. İnandığımız, söylediğimiz amaçlara dört elle sarılmadık. Burada Marksist ya da Leninistim diyemem. Çünkü olamadım.

Ziya Yılmaz da şöyle bir değerlendirme yapmaktadır:

Biz Türkiye’nin her yanında başta işçi-köylü-gençlik olmak üzere geniş kitle tabanı olan bir grup olarak ortaya çıktık. İdeolojik ve politik birikimimiz ivme kazanınca ayrışma sürecine girdik. Biz o yıllarda silahlı eylemler düşünmüyorduk. Hatta karşıydık. İki ayda bu noktaya nasıl geldiğimiz ko-

nusunun irdelenmesi gerekir. Genelde demokratik mücadelele sonuç alınamıyacağı düşüncesi güçlenmeye başladı aramızda. Giderek bu tartışma önder kadroları da içine çekti. ...12 Mart'a doğru kitleselliğimiz parçalanmaya başladı. Giderek sol hareketin darbeci hareketlerin denetimi altına girebileceği izlenimini bile verdi. Hatta askeri cuntanın kurtuluş olabileceği düşüncesi bile oluştu. ...Biz firarın prestijini kullanarak örgüt içindeki karşı görüşleri bastırdık. Böyle davranmakla kendimizi yeni koşullara göre hazırlamak yerine eski çizgiye mahkûm ettik ve bu süreç Kızıldere'yle noktalandı.

O yıllarda sol hareketin içinde bulunan Ergun Aydınoglu da⁽¹⁰⁰⁾ 1971'i 'ululuk ve ölümlük' ikilemi içinde bir geriye kaçış olarak değerlendirecektir:

Bir kaç yüz DEV-GENÇ'li kime kurşun sıkacaklarını bilmeden ve olayların gösterdiği gibi hiç kimseye kurşun da sıkamadan bir garip silahlı mücadeleye kalkışılar. ...Büyük bir ihtimalle ne bir köylü veya ne de bir işçi onların niçin silaha sarıldıklarını anlamamıştır. ...Hızla toplumsal muhalefetin öncüsü olan DEV-GENÇ'in 27 Mayıs ihtilalcileri daha sonra YÖN ve TİP'lilerin başlattığı bir süreci kapadıkları ve onların çözümsüzlüğünü içinde taşımaktadır.

Sırrı Öztürk'ün⁽¹⁰¹⁾ değerlendirmesi ise şöyle:

...12 Mart yenilgisinin temel nedenlerini yaşayan devrimci kadroların bilgileri tanıklıkları birleştirilince ortaya hem ilginç hem de net bir tablo çıkmıştı.

-Burjuvazinin krizini aşacak, karşı devrimin baskı ve terörünü göğüsleyebilecek ciddi bir işçi sınıfı partisi yoktu. Ayrıca bu boşluğu doldurmak niyetiyle ortaya çıkan çıkarılan örgütlenmeler sosyal muhalefeti örgütleyip yönlendirecek teori-pratik yetenekten yoksundu.

(100) Ergun Aydınoglu, *Türk Solu, 1960-1971*

(101) Sırrı Öztürk, *12 Mart 1971'den Portreler*, s:116-118, Sorun Yayınları

-Tekelci sermayenin gündemini yeterince bilmeyen devrimci ve sosyalist kadrolar azılı kariyeristler, çeşitli serüven-ciler, kimliği tartışmalı meçhul adamlar ve niteliksiz küçük-burjuva sollar hakimdi.

-Ayrıca 27 Mayıs türünden bir kalkışmayla iktidara geleceğini sanan “cunta” örgütleri, tasarladıkları “darbe”de devrimci gençliği manipüle edebilecek ve bazı önemli hedeflerin ele geçirilmesini gençliğin vurucu gücünden yararlanarak gerçekleştirebilecek niyetler yeterince aydınlanmıştı. Özellikle “cunta” davası sanıklarının MİT, polis ve kontr-gerrillada alınan ifadeleri bunu doğrulamaktaydı.

Biz THKO ve THKP-C’nin örgütlenmesindeki perde arkası gelişmeleri, girilen eylemlerin çok yönlü tartışmasını, örgüte girenlerin, polis, işkence, mahkeme deneyleriyle cezavi yaşantılarının irdelenmesini, bilinmeyen konuları yazmalarını ısrarla gündeme getirdik. Bazı Avukat arkadaşlarla 12 Mrt 1971’in bütün dava dosyalarını dışarı çıkarıp arşivlenmesini sağlamıştık. İstedığımız işçi ve emekçi halklarımızı kucaklamayan, yörüngeden ustaca kaydırılan bir devrimci hareketin dışarıya akan şah damarını onararak “boşuna tüten dumanlar” misali boş akitılan bir kanı durdurmalarını ve bu doğrultuda ne biliyorlarsa yazıya dökmelerini bekliyorduk.

Kimi avukatların bizim bu emeklerimizin üzerine bir mirasyedi gibi oturduklarını gördük.

Devrimci gençlerin temel alındığı örgütlenmeler hakkında bilimsel ve doğru bir yargıya varmak isteyenler; 12 Mart 1971’lerin bütün dava dosyalarını, Orhan Kabibay’ın ilişkilerini ve bomba davası sanıklarının ifadelerini okuması gerekecektir. Bu devrimci gençliğe iktidar kavgasında nasıl bir kefen biçildiğini gösterecektir.

İstanbul Üniversitesi’nde, Cihan’ın Anayasa dersi hocası Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya gençleri çok yakından izleme olanağı bulmuştur. Tunaya, Vedat Demircioğlu öldürüldüğünde gençlerle ilgili duygu ve düşüncelerini şu cümlelerle

dile getirecektir.⁽¹⁰²⁾

Bir hoca olarak anlatmak istediğim şu: Geleneksel, Osmanlı kapalı çemberini parçalayıcı, gerçek devrimci, Atatürkçü, alışlagelen şeylerden apayrı, yeni bir ruha ve tutuma sahip olmak suç değildir. Cezası da bir gencin hayatından olması değildir. Olamaz. Uzağı gördü diye bir gencin gözleri kör edilemez... Emperyalizmle savaş bir günlük mesele değildir. Milletçe varoluş meselesidir... Emperyalizmle savaşıyor diye bir gence komünist denemez... Mehmet Akif'in yarım yüzyıl önce İstiklal Marşı'nda söylediğini bugün tekrarlamak suç olamaz... Hangi durumda, hangi doğru, tutarlı ve olumlu düşünce adına, bizden sonraki kuşakları kınama hakkını kendimizde buluyoruz? Atatürkçülük ve demokrasi adına mı?... Bugünkü rejim, Atatürkçülüğün doğal gelişmesi sonucunda ulaştığı olumlu bir aşama değildir. Hâlâ az gelişmişlik sancıları içinde, borçlanarak yaşamının, dışardan pompalanan bir ekonomik çarpınma içinde yaşamının, Atatürkçülükle Kemalizmle ilgisi yoktur... Sahte Atatürk yorumcularının cirit attıkları bir ortamda genç kafa, bugünkü acıklı hali mi Atatürkçülük sayacaktır?... Bu gençler şüphesiz kendilerinden önceki kuşakların yapmadığını yapıyor... İki yıl önce, üniversitemizde başlayan hareketleri, başka ülkelerde olduğu gibi, bir reformla hafifletmek kabildi. Oyalama taktikleri içinde bu yapılmadı. Gençler bölündü. Birbiriyle çarpıştırıldı... Türkiye'de bugün sayısız fikir akımları varsa o kadar da düşünen kafa var demektir. Bu çeşitlilikten ürkmemek gerek. Fikir karışısına fikirle çıkmak, dağınık düşüncelere bir sistem olanağı getirmek gerek.

Yayıncı, yazar Muzaffer İlhan Erdost, 68 hareketini şöyle yorumlamaktadır:⁽¹⁰³⁾

1961 Anayasası'nın ardından gelen özgürleşme ve sola

(102) Tarık Zafer Tunaya, *İnsan Derisiyle Kaplı Anayasa*, s:87-91, Çağdaş Yayınları

(103) Muzaffer İlhan Erdost, *Küreselleşme ve Osmanlı "Millet" Modeli Makasında Türkiye*, s:119-129, Onur Yayınları

açık siyasallaşma sınıfsal bir nitelik almaya başladı. 68 hareketi özellikle öğrenci hareketi olarak ve özellikle de üniversite öğrenci hareketi olarak demokratikleşme bayrağını açan ilk hareket oldu. Bu bayrak, aslında, emekçilerin, işçi sınıfı, köylü, esnaf, zenaatçı ve onlarla yaşam benzerliği içerisinde olan öğretmenlerin, memurların demokratik direnişini simge-liyordu, bir özgürleşme başkaldırısıydı. ...Bu hareketin bir özelliği de sınıfsal temelini arayış içinde olmasıdır. Sınıfsal temelini nasıl aradı bu hareket? İşçi sınıfıyla tam bir kaynaşma, köylülükle tam bir bağlaşma. Bu dönemde öğrenciler işyerlerinde veya köylerdeydi....”

Muzaffer ilhan Erdost 68 hareketini Engels’ten aldığı alıntılarla yorumluyor ve noktılıyor:

Devrimci devinim, savaşımını bugün legaliteye oturtmak zorundadır sanıyorum. Savaşımı, yasal zemine oturtarak hem devrimci birliğimizi sağlayabilir ve eylemlerimizi yaygınlaştırarak yoğunlaştırabiliriz; hem de eylemlerimizi ve örgütlerimizi, ajan servislerin, özellikle de yabancı ajan servislerin uyuşturucu trafiğine şemsiye oluşturmaktan kaos yaratmaya değin bir dizi oyununun örtülü aleti olmaktan arındırabiliriz.

Emin Değer şu sözlerle duygu ve düşüncelerini dile getirecektir: ⁽¹⁰⁴⁾

Gençler bu yola Cumhuriyet’in temelindeki tam bağımsızlık ülküsüyle çıkmışlardı. Bir de baktılar ki bu ülkede bağımsızlık istemek ve Türk Bayrağı ile yürüyüş yapmak suçtur. Davadan vazgeçecek değillerdir....ve uç noktalara itileceklerdir. Çocuklarımızı böyle bir yazgıyla karşı karşıya getirmenin yanlışlığı dışında, böyle bir ağır suçun hesabını nasıl verebileceğimizi neden düşünemedik dersiniz?.....birden kestirme yoldan en uca itilmeleri, sonra suçlanıp asılmaları ne bağışlanırsın ne de unutulabilir. Bu olay süregelen ve sonsuza dek de sürecek bir bağışlanmaz suçtur. ve bugünkü bunalımların kaynağı olmuştur:

(104) Emin Değer, 12 Mart ve Uğur Mumcu, s:188, 256,257,um:ag

Neden mi? Türkiye'nin Amerika emperyalizminin etkisi altında kimliğinin yitirilmesinin başlangıcıdır da ondan.

Neden mi? O gençleri doğru yoldan saptırıp, onları anlamadan suçlayarak toplumun çağdaşlaşma savaşımında saf dışı ettiğimiz için. Yalnız onlar mı. Onlarla birlikte devrimin dinamiklerini saf dışı ettiğimiz için.

Neden mi? Türk devriminin dayandığı ilkelerle yola çıkan bu gençliği canlarını hiçe sayarak çıktıkları yolu onları suçlayarak kestiğimiz için.

Neden mi? Türk devriminin anti-emperyalist özünden koparmak ve emperyalizmin tuzağına düşmekle! Hiçbir zaman gençliğe güvenmemek, onlara doğru yolu gösterecek bir gençlik politikası saptamamakla. Özetle çağı yorumlayamadığımız için bizler büyük bir yanlışlık içindeyiz ve suçluyuz.

O gençlerin eğer varsa kusuru sosyalist devrimi gerçekleştirmenin uzun ve meşakkatli yol olduğunu bile bile sıçrayarak yol alınabileceği düşüncesine kapılmalarıdır.

.. Onların bu özverili çabaları gerçekten yurdunu ve halkını seven bir kuşağın destanı oluyor. Bu destanı yazarları kusurlu bulmak bizi ayrıca suçlu kılmaz mı?..

Biz eğer onları cezalandırma yerine, özde haklı olduklarının bilinciyle yol gösterici olabilseydik, çocuklarını darağacına çeken kuşak olma utancına düşmezdik...

Şunu asla unutmayalım. O kuşağın başta gelen amacı, tam bağımsız bir Türkiye idi. Bu amacın suç sayılmasının ayıbını yaşıyoruz bugün bile. Yalnız ayıbını mı? Yarı bağımlı bir ülke olmanın dayanılmaz acısını da.⁽¹⁰⁵⁾

Uğur Mumcu'nun yazılarından derlenen *Seçmeler* adlı kitabında, sağcı saldırganların içinde kontrgerilla adlı örgütün yetiştirmiş elemanları vardır. Amaçları devrimci gençliği sindirmek, korkutmak, bir kesimini silahlı eyleme geçirtmek ve bundan sonra da ortadan kaybolup bütün olayların sorumluluğunu devrimci gençlere yıkmak olduğunu söyleyecektir.

(105) Uğur Mumcu, *Seçmeler*, Mafyadan Bir Tanık, s:41

Uğur Mumcu aynı zamanda bir mafia lideriyle yaptığı söyleşiyi acıklayacaktır. Bu söyleşisinde mafya lideri, “Gençlere mafya da el atmıştı” diyecektir.⁽¹⁰⁶⁾

İsmail Cem, 12 Mart Sıkıyönetim Mahkemeleri ile İstiklal Mahkemeleri arasında paralellik kuracaktır:⁽¹⁰⁷⁾

4 Mart 1925 tarihli Takrir-i Sükün kanununun aynı 12 Mart’da olduğu gibi sosyalist hareketleri ve yayınları yasaklamış, sendikaları, sosyalist partileri kapatmış, işçilerin siyasal ideolojisini kanun dışı yaparken sendikacı ve solcuları yıllarca cezaevine koymuştur. .. İstiklal mahkemeleri de o günün koşullarında devletin ve Cumhuriyet’in temellerini dinamitlediği öne sürülenleri yargılamaktadır...

12 Mart’ın toplumda açtığı en derin yaralardan biri adalet kavramının dönem süresince ayaklar altında çiğnenmesi olmuştur: Adalet, gerek simgelediği uygulamalarla gerek yol açtığı gelişmeler ve adına yapılan adaletsizliklerle, geçerliliğini ve ciddiyetini yitirmiştir.....Sıkıyönetim savcuları kendi aralarında yarışa çıkmışlardır. Sanki en fazla ölüm cezası talep eden Liyakat Madalyası’yla ödüllendirilecektir..... Hukuk, hukuksuzluğa ve acımazsılığa ve kine alet edilmiştir.⁽¹⁰⁸⁾

İsmail Cem’in 12 Mart kitabında yazdığı “Gençlerden Özür Dileriz” yazısı da farklı bir bakış olarak buraya alınmaktadır.⁽¹⁰⁹⁾

Gençlerden Özür Dileriz

Gençlerden, kardeşlerimizden hep birlikte özür dileriz. Polisimizle, bilginimizle, sağcımız solcumuz devrimcimiz, karşı devrimcimizle, yazarımız, çizerimiz, politikacımız, sermayeli ve sermayesizimizle, hep birlikte özür dileriz.

Sizi biz çok aldattık çok kullandık.

Bilgisizliğe dayanan bilgilerimizle, körler diyarının şaşı

(106) İsmail Cem, 12 Mart, s:240-242

(107) İsmail Cem, Tarih Açısından 12 Mart, s,168,169

(108) İsmail Cem, Tarih Açısından 12 Mart, s:240-242

(109) İsmail Cem, 12 Mart, s:17-19

olan aydınlarımızla, teoriden habersiz teorisyenlerimizle ve keramet sandığımız yanlışlarımızla gencecik kafalarınızı öylesine doldurduk, sizi öylesine şaşırttık ki...

Kendi adamlığımızı sizin üzerinizde ispatlamaya çalıştık.

Hepimiz birlik olduk. Kendi gençlik hayallerini gençleri ölüme göndermekte arayan idealistlerimiz; kendi aşağılık komplekslerinden gençleri kullanıp kurtulmak çabasındaki büyüklerimiz; kendilerini gizli iktidar sayan ağabeylerimiz, hep birlik olduk. Sizin sırtınızdan kendimizi adam ilan ettik. Siz öldünüz, adamlığımız arttı. Siz öldünüz kişiliğimiz yücel-di. Sayenizde kendimizi adamdan saydırdık.

Size hocalık ettik: ölen sizdiniz. Biz daha fazla ölün dedik. Çığrınızdan çıktınız, bravo, siz idealistsiniz, devrimcisiniz, devam, dedik.

Açıkçası kanunuza girdik. Sonra seyrine baktık. Ahkam çıkardık.

Ya biz, biz de neler yaptık. Biz ki sağcı kişileriz ve komünistlerin can düşmanıyız. Bir yanımıza engin büyüklerimizi, bir yanımıza onlardan geçinen mücahitleri aldık. Sizin üzerinize üzerinize saldırdık. Vatanı milleti sizlerden temizlerken kendi günahlarımızdan temizlendik. Ve de varlıklarına göz diktiklerinizin varlığını koruduk. Size öyle saldırdık, öyle bunalıttık ki elinize silahı biz verdik adeta. Sonra üzerinizde atış talimi yaptık.

Açıkçası kanunuza girdik. Sonra seyrine baktık. Ahkam çıkardık.

Biz ki bu toplumun muteberiyiz, sizi öyle bir kullandık ki. Ve de kullanıyoruz ki... İşçilerden şikayetimiz mi var, işte gençler, işte anarşi, yetiş ey kurtarıcı diyoruz. Ey kutsal otorite, ey kurtarıcı kuvvet, ey kurtarıcı nizam, gel, gel artık. Köylü toprağımıza mı giriyor, işte gençler, işte anarşi, vatan elden gidiyor. Bak bu gençlerin haline, bak bu dinamitlerle.....

İşte böyle gençlerimiz. Sizi adamakıllı kullanıyoruz. Açıkçası kanunuza girdik. Sonra seyrine baktık. Ahkam çıkardık.

Bu ülkenin namusu, malı ve canı bize emanettir. Biz bu toplumun polisiyiz ve de yolumuza çıkan gençleri iyice benzetiriz.

Sizin kolunuzdan tutup götüreceğimize, kafanızı kırıp sürükleriz. Sizin yurtlarınıza, ortaçağ talancısı gibi gireriz. Dolabınızı kırar kitabınızı yırtarız. Elimize düştüğünüzde falakaya yatırırız...

İşte böyle gençlik. Hepimiz elele verdik... Açıkçası kanınıza girdik.

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu “12 Mart’a gelişte o zamanki üniversite yöneticilerinin de kusur payı vardır. Bu nedenle biz, bu devirde yalnız AP iktidarını değil üniversite yöneticilerini de uyarmak ve eleştirmekten geri kalmadık. Okuyanların göreceği gibi, üniversite öğrencilerini de bu eleştirilerin dışında bırakmadık. Üniversite öğrencisi artık ilk ya da ortaokul çocuğu veya lise genci değil, memleket sorunlarıyla ilgili olgun bir insan sayılırdı. Onun tahriklere kapılmaması, oyuna gelmemesi, hele devlete karşı silahlı eylemlere girmemesi gerekirdi. Her aşırılığın karşı-aşırılık, her tepkinin bir karşı-tepki doğurduğu kuralını bilmesi gereken zümre, üniversite gençliği idi” diyecektir.⁽¹¹⁰⁾

(110) Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *Türkiye’de Üç Devir*, s:193

4. Bölüm

CİHAN'LA İLGİLİ YAZILANLAR

Atilla Keskin, *Acılara Yenilmeyen Gülümseyişler*'de satır aralarında Cihan'a olan saygısı sevgisi ve güvenini hissettiriyor. Belli ki çok sıcak bir dostlukları var. Yaşadığı baskıların ve sorunların baskısı altındadır "Hele bir yarın olsun. Hele bir Cihan'la buluşayım. Elbet bir çözüm yolu bulacağız birlikte." Yine belleğimde, hiç silinmemecesine bir resim daha vardı. Cihan ve Tolga'nın resimleri bu. Her ikisinin de elleri ayakları bağlı. Elbiseleri paramparça, her bir yanları kan içinde...

Bir polis memuru yüzünde rezil bir gülücükle, objektiflere poz vermiş. Cihan'ın başını saçlarından kaldırmış, bir kelle avcısı gibi objektiflere sırtıtmaktadır....Bir başka resmi anımsatmaktadır bu görüntü. Avrupalı medeni, sömürgeci beyaz, kelle avcısı olarak, elinde kanı akan bir zenci kellesiyle poz vermiştir...

Atilla Keskin Sansaryan Han'da sorgudan sonra savunmasını yazmak için tabutluğa atılmıştır. Polis ona çay getirtir. Çayı getiren kişi gazeteci Osman Arolat'tır. Biraz sonra bardağı almaya geldiğinde ona bir not verir gizlice. Orada okuyamayacaktır. Tuvalete gitmek için izin ister. Tuvalete girer girmez kâğıdı açar, "Yavuz, Elif, Oktay'da burada. İfadeyle ilgili bilgileri biz sana ileteceğiz. Biraz sonra karnının acıktığını belirtip yemek iste CİHAN." Moralim düzeliyor. Geri gelince savunmamı yazmaya başlıyorum. Sonra yemek istiyorum. Kâğıt ekmeğin içindedir. Onu alıp tuvalete koşuyorum. O sırada Cihan'ın sesini duyuyorum. "Gazatacı gardaşım bir çay daha ver bana" Sesinden onun keyifli olduğunu anlıyorum."Cihan diğer arkadaşların verdiği ifadeleri anlatıyor. Farklı şeyler söylenmemesi gerekiyor çünkü. Yapmadığım bazı eylemleri arkadaşlar benim yaptığımı söylemişler. Yaka-

lanıp ceza alacağı kesin olan arkadaşlar genelde bazı suçları üsleniyorlardı. Bunda garip bir durum yok”.....

Sevgili Atilla Keskin devam ediyor:

NE CAN; NE ŞEN İNSANDI SENİN O LAZ DOSTUN BE DENİZ. Cihan'ı çok severdin değil mi Deniz? Kızıldere'de sıkıştırılıp öldürüldükleri gün, her günküden daha farklı bir Deniz oldun ilk defa. Kendi idamına adım adım gittiğin günler de bile neşenden bir şey kaybetmezken, Cihan'ın öldürüldüğünü duyduğunda altüst olmuşsun. Hep Cihan'ı konuşmak istiyordun o gün.

Senin kadar yakından tanımadım lazoğlunu. Çok kısa tanışıklığımız güç şartlarda oldu. Güç ve dostluğu pekiştiren şartlarda. Florya sırtlarındaki komiserin evinde saklandığımız günlerde, Sansaryan Han'ın telefonlu hücrelerinde pekişti dostluğumuz.

Son gördüğümde yürüyemiyordu. Onlar telefonlu hücrelerde hense tabutlukta kalıyordum. Onun şen şakrak kahkahalarını duyduğumda, sıfır olan moralim birazcık yerine gelmişti. Ben getirildikten biraz sonra onu tuvalete götürdüler. Ayakları sarılı olduğu için yere basamıyor ve iki arkadaşının yardımı ile yürüyebiliyordu. Önümden geçerken o her zaman ki tatlı gülümseyişi vardı. “Sıkma canını, bugünlerde geçer” diye seslenip bana moral vermeye çalışıyordu.

Az ama öz doyumsuz bir dostluğumuz oldu Cihan'la. Sen onu hep överdin. Cihan'ı yakından tanıdıktan sonra ne denli haklı olduğunu, daha iyi anladım Deniz.

O şirin şipşirin evde kaldığımız günlerde; sanki radyoda ismi ilk sıralarda okunan kaçaklar değil de tatil yapan gençlerdik. Çok sorunlarımız olmasına rağmen oda senin gibi “mavra” yapmadan duramıyordu hiç.

Emekli babacan bir komiserin tek katlı evini kiralamışız. Evin bir yanında onlar kalıyor öte yanında biz. Birbirimizin seslerini duyuyoruz. Duvarlar o kadar ince. Evin önünde emekli komiserin yaşlı eşinin özenle baktığı küçük bir bahçe

var. Meyve ağaçları, çiçekler ve envai çeşit gül. Hava güzel olunca sık sık dışarda oturuyoruz. Karşılıklı yemek ikramları birlikte içilen çaylar, kahveler. Nerdeyse aynı aileyiz ev sahiplerimizle. Cihan hastalığının nekahat devresini geçiren Kayserili zengin bir tüccarın oğlu pozlarında. Kalp ameliyatı olduğu için doktorlar kendisine rahat bir ortamda dinlenme tavsiye etmişler. Bakıcı rollerinde iki kız arkadaş var. Ben bir kaç günlüğüne yanlarına gelmiş bir akrabayım. Bir de sık sık yanımıza uğrayan Cihan'ın avukatı rollerinde Yıldırım.

Evin önündeki sundurmada kahvaltımızı yapmış Cihan'la sohbet ediyoruz. Çocukluk günlerini, mısır tarlalarını, fındık bahçelerini anlatıyor.

“Koskoca çamların tepelerine sincap gibi tırmanırdık. Bu becerimi hâlâ kaybetmemişimdir” diyor

Oturduğumuz sundurmanın yanında upuzun bir çam ağacı var. Bir an şeytan dürtüyor.

“Atma Recep” diyorum. “Halep ordaysa arşın burada, kaç dakikada tırmanabilirsin bu çamın tepesine?”

“Saat tut. Bir dakikada ağacın tepesine çıkıp inemezsem, inip çıkamazsam tüm evin işlerini ben yapacağım.” Ama çıkıp inersem bugün hiçbir iş yapmıyorum tamam mı?”

Ben onun hasta! Olduğunu hatırlayıp, vazgeç dememe kalmadan kedi gibi ağaca tırmanıp inmişti ve ben iddiayı kaybetmiştim. Neyse ki kalp hastasını bu halde ne ev sahiplerimiz, ne de komşularımızdan gören olmadı.

Balyoz harekâtında yine çocuklar gibi şendik.

Erim her fırsatta balyoz gibi tepemize inmekten bahsediyordu. Yapılan genel arama-taramalara da herhalde bu nedenle “Balyoz Hârekatı” deniliyordu. İkinci “Balyoz Harekâtında hep birlikte komiserin evindeydik. Korkmakla birlikte neşemizden çok şey yitirmemiştik. Ve yeni bir eğlence konusu çıkarttık kendimize.

Balyoz Hârekatı bir kaç gün önceden bildiriliyor. Üç dört gün vaktimiz var. Dağılmamız yeni evler bulmamız hemen hemen olanaksız. İyi bir senaryo hazırlıyoruz ve evde kalmaya

karar veriyoruz. Ve hemen kamuflaj harekâtına başlıyoruz. Paraya kıyıp etinden sebze, meyvesine, rakısına şarabına varıncaya kadar alışveriş yapıyoruz. Evde kalan kız arkadaşlardan Gülşen yemek yapmakta usta. Bir gün evvelden hazırlıklar başlıyor. Balyoz'un indirileceği gün. Nefis bir bahar pazarı. Hava tam şölen havası.

Pazar erkenden bahçede nefis bir sofraya kuruyoruz. Bir sürü soğuk meze, salatalar, rakı şarap. Izgarada pırzolar cızır damaya başlıyor. Elbet komiser amcamızla eşi de davetlimiz. İki şirin ihtiyar. Süpriz davet nedeniyle çok sevinçliler.

Komiser iki tek attıktan sonra udunu alıp geliyor. Kısık sesiyle, eski İstanbul şarkılarından oluşan bir konser veriyor bize. Zaman zaman "şölen" havasına tam uysun diye biz de koro halinde şarkılara katılıyoruz. Cihan'la benim belimde koca birer tabanca var. Ne olur ne olmaz! Hiçbir kurtuluş yolu bulamazsak çatışarak kaçmayı deneyeceğiz. Karar böyle.

Öğlen vakti. Şölen'in en neşeli yerinde balyoz'cular sükun ediyor. Bir astsubay, bir kaç er. İzzet ikram o biçim.

"Bir iki lokma yemeğimizi yemeden, bir iki kadeh atmadan hayatta bırakmayız. Hepiniz sabahdan beri yorulmuşsunuzdur."

Astsubay komiserimizi tanıyor.

"Komiserim, çok sağolun ama anarşistleri yakalayacağız."

Cihan lafa karışıyor.

"Boşverin şimdi anarşistleri sonra yakalarsınız. Yakalayamazsanız anarşist diye bizi götürürsünüz."

Astsubay ısrarlarımıza dayanamıyor.

"Neyse hatırınızı kırmayalım. Yakalayamazsak akşama gelir sizi götürürüm ona göre. Ama üstlerimize ne diyeceğim. Siz akşama kadar zil zurna olursunuz.. Oysa şehir eşkıyaları kafa çekmez."

"Canım sizde bunlar sarhoş şehir eşkıyası dersiniz."

Kahkahanın bini bir para. Astsubayı masaya oturtuyoruz. Askerler ısrarlarımıza rağmen oturmuyor. Ama Gülşen onla-

ra da birer tabak hazırlıyor veriyor:

Komiser udunu kucaklıyor:

“Boğaziçi şen gönüller yatağı...”

Güle oynaya balyoz hareketi sona eriyor: Bizimle bir kaç dakika oturup neşemize ortak olan astsubay, kimliklerimize bile bakmadan “şehir eşkıyalarını aramak için görevinin başına dönüyor. Rahat bir nefes alıp, Cihan’la ikide bir düzeltmek zorunda kaldığımız tabancaları eve zulalayararak şölene devam ediyoruz.

Florya’daki evi terk etmeye karar verdiğimizde senin la-zoğlu tutturdu:

“Git bir bisiklet bul getir.”

“Yahu ne yapacaksın bisikleti? Zaten iki gün sonra ayrılacağız.”

“Olsun sen bir bisiklet bul. Ben binmesini öğreneceğim.”

“Sonra?”

Sonrası var mı Ato? Belki bir aksilik olur: Tufan rahatsız falan olur, motoru kullanmak zorunda kalırım.”

Olacak iş değil vazgeçirmeye çalışıyorum.

“Cihan iki günde önce bisikleti sonra motor kullanmayı öğrenemezsin. Gel vazgeç hu sevdadan.”

Ama seninki nuh diyor, peygamber demiyor. Bir bisiklet kir alıyor ve geliyorum. Evin arkasında çimenlik bir arazi var: Bizim kalp hastası! bu kez düşe kalka bisiklet öğreniyor:

Elbet sık sık düşüyor, ağaçlara çarpıyor. Her bir yanı yara bere içinde kalıyor. Ama inadı inat. Sonunda birazcık öğreniyor. Motor geldiğinde de bu kez tutturdu:

“Ben bunu da kullanmayı öğreneceğim.”

Neyse ki motordan düşmesinin bisikletten düşmekten çok daha ciddi sonuçları olduğunu görüp bu işten vazgeçti. Tufan’ın arkasında yola çıkarlarken:

“Çok zorda kalırsam kullanacağım motoru görürsünüz” diyordu gülerek.

Sevgili Aydın Çubukçu, Bizim 68’de Uyy Cihan! Pizum Cihan başlığıyla sevgili arkadaşını anlatacaktır.

“Deniz, kimbilir gene hangi kavganın teri tozu içinde. Başını Cihan’ın kucağına koymuş, hem dinleniyor, hem anlatıyor. Cihan birden Deniz’i iter ve ayağa kalkar “köpek gibi koksun Denez.” Belki bu olayı yüzlerce kez anlatmıştı Deniz. Gülmekten kendinden geçer; durur, Cihan’ın şivesini taklit ederek gene anlatır gene güler. Onunla beraber dinleyen herkes kırılır gülmekten.... Bir süre sonra Deniz’i selamlamanın bir biçimi olmuştu bu. Deniz’in bir başka tutkusu vardı: Cihan. Cihansız Deniz düşünülemezdi” diyor Metin Eşrefoğlu. Deniz’i kurtarmak tutkusuyla Kızıldere’de öldü Cihan Alptekin.

Yalnız İstanbul’da değil, Ankara’da İzmir’de de tanınan çok sevgili, çok kavgacı, “ama o kadar efendi” gençlik önderlerinden biriydi Cihan. Metin Eşrefoğlu abartmıyor, ama gene de eksik kalıyor sözleri. “Cihansız Deniz düşünülemezdi.” Sarı sarkık bıyıkları, çengel burnu, fıldır fıldır dönen gözleriyle, Deniz’in ya bir adım önünde ya bir adım gerisinde, ama hep yanında yürürdü. Deniz ne kadar laz fikrası biliyorsa hepsini Cihan’a uyarlar, onun şakacıktan kızmasına, kendisini kovalamasına bayılırdı. Sonra alt alta üst üste bir boğuşmadır başlar....

Metin Eşrefoğlu, Cihan’la Deniz’in o bitmez tükenmez tatlı çekişmelerinin bir başka nedenini şöyle anlatıyor:

Deniz küfürlü konuşmayı severdi, argoyu kullanırdı. Cihan bunlardan hazzetmezdi. “Yapma Denez” derdi o Rize şivesiyle. “Niçin böyle söylersin. Niçin küfür edersin? Bunlar yakışır mı biz devrimcilere?” diye tepki gösterirdi. Çok eleştirirdi Deniz’i. Onun eleştirilerini Deniz çok ciddiye alırdı, fakat argo ve küfür konusunda eleştirildi mi tam tersini yapardı. Cihan tepki gösterdikçe Deniz de ona takılmaktan zevk alırdı. Cihan’ın ayrı özellikleri vardı. Çok özverili çok iyi bir arkadaşımızdı.

Salman Kaya Cihan’la çok şey paylaşan gençlerden biridir o yıllarda.

“Cihan Alptekin dünyanın en temiz en dürüst insanıydı.

Ben şu yaşıma kadar bu kadar dürüst, nitelikli, ağzından yanlış kelime çıkmayan bir arkadaş görmedim. Cezaevinde kaldığımız zaman Che Guevera'nın günlüğünü okurduk. Bir de küçük kitapçıklar vardı. Altlarını çizerek okumamız gerekirdi. Çünkü sonradan bunları tartışırdık... O zamanlar tabii arkadaşlar arasında dayanışmamız, dostluğumuz son derece ileri-ydi. O dönem ölen arkadaşların çoğu birbirleri için ölmüşlerdir. Yani duygusal olarak birbirlerine son derece bağlı ilişkiler vardı. 68 gençliğinin bana göre en güzel yanı buydu. Mesela Kızıldere olayı Mahir'in de Cihan'nın da sonradan hata olarak göreceklei olaydır. Çünkü bunların ikisi de nitelikli arkadaşlar. Olayları öyle dar değerdendirmezler. Deniz'i idamdan kurtarma olayı, bizim duygusal yanıımızdı. Maltepe kaçıışından önce Cihan'la volta atıyoruz. Kolkola giriyoruz. Tünelin kazıldığını biliyoruz. Fakat orda kazılan topraklar hep içerde. İçeri girseler görürler. Fakat Cihan'ın kafasında hep kaçış var. Denizle duygusal samimi arkadaşlığı var. Arkadaşlar Maltepe'den çıkınca canlarını kurtarmaya bakmadılar. Kızıldere olayı olduğunu biz akşam radyodan duyduk. Ha ha ha diye güldük. "Olur mu böyle? Kim yer bunu? Mümkün müdür? Bu haber uyduruldu" dedik. Ertesi gün resimlerini gazetelerde görünce şok olduk.

Şekibe Çelenk tüm devrimcilerin ablası "benim tanıdığım bu çocuklar 68 kuşağının en yiğit en yürekli, en bilgili ve bilinçli çocuklarıydı. Biliyorsunuz bir kısmını dar ağacında hallettiler. Bir kısmını Nurhak dağlarında, bir kısmını da Kızıldere'de. Bunlar 68 kuşağının en kalbur üstü en değerli çocuklarıydı ve hakikaten yaptıkları eylemleri de kendileri için hiçbir şey beklemeden yapacak kadar yürekli, alçak gönüllü ve çok da dost, vefakar çocuklardı" diyecektir.

12 Mart 1971'den Portreler kitabında Sırrı Öztürk Cihan'ı şöyle anlatmaktadır:

"THKO Davası sanıklarından Cihan'ı dışardayken tanı-

maktaydım. Bir dönem Denizlerle hapis yatıp çıktıktan sonra bizim işçi kentinde saklanıyordu. Saçları kesildiğinden onu askerden yeni terhis olmuş bir onbaşıya benzetenlerimiz vardı. Oysa kıvrır kıvrır ve gür saçlarıyla tanınırdı. Sanırım o, işçi kentimizdeyken ilk kez üretimdeki insanlarla tanıştıyordu. Bu insanlar ne cezaevindeki lumpenlere ne de üniversite kantinlerindeki haytalara benziyordu. Cihan işçilerle oldukça iyi anlaşarak, onların dostlukları arasında erimiş ve kaynaşmıştı. O günler Cihan'ın en mutlu günleriydi.

Cihan cezaevinde de işçilerle olan arkadaşlığını çok temiz tutmuştu, Karadeniz insanının cana yakın sıcaklığıyla cezaevinin anılan ve çok sevilenlerinden idi. Ağzı dolu dolu konuşur ve dinlemesini severdi. Militanları sever sayardı. Devrimci kadroların pölük pörçük durumuna içerler, bunun sebeplerini araştırırdı. Arada bir eskileri suçlardı. Bütün içtenliğiyle devrimci hareketimizin geçmişini bilenlerden dinlemeyi, dinlerken de soru sormasını çok severdi.

Cihan'ın cezaevi deneyi daha eski olduğundan, toy arkadaşlarının kusurlarını görmez ve onları eleştirirken incitmezdi. Çevresindeki arkadaşlarına soracak olsanız daima aynı cevabı alırdınız. "Cihan bizim her şeyimiz, anamız, babamız, yoldaşımızdır." Bu tanımda bir abartma yoktu. Gerçekten de Cihan cezaevindeki kadroları birbirinden ayırmaz, herkesin derdine çare bulurdu. Onun yanında gençler kendilerini güvende hissedirdi. Yüksek morali ve direnme gücüyle ağırlığını duyururdu.

Gençler, özellikle de Cihanların koğuşundakiler coşkulu ele avuca sığmaz, hayat ve kavga dolu insanlardı. Böyle bir koğuşta kalmak her babayiğidin harcı değildi. Sinirleri sağlam olmayanlar gençlerin şakalarına katlanamazdı; arı kovanı gibi iç içe açılan bu koğuşun ilginç trafiğinde bocalar dururdu. Cihan kimseyi eleştirmezdi; yapılması gerekenleri de kendisi yaparak öğretme yolunu seçerdi.

Cihan her sabah 0.5'de kalkar üstüne başına dikkat etmeyen, temizlik kurallarını gözetmeyen bütün arkadaşların sa-

dece kendisiyle yargılananlarinkini değil, hepsinin kirli çamaşırlarını, döküntülerini, eşofmanlarını, coraplarını ve donlarını tek tek yıkar ipe asardı. Yıkanan çamaşırlar kuruya dursunlar o her zamanki penceresinden uzaktaki tepeleri gözetlerdi. Günün her saatinde rasat memuru gibi sektirmeden gözetlediği yolları bir bir not eder ve planlar yapardı. Onu rasat işinde görenler sanırdı ki bir atmaca yüksekten yerdeki avını kolluyor. Yeşilimsi gözleriyle ne de güzel bakardı; gü-lünce taze bir kır çiçeği gibi açardı gözleri.

O büyük kaçma projesinin tek mimarıydı; Bu yüzden herkesle fazla yüzgöz olmaz, kaldığı koğuşa olur olmaz kimsele-ri almazdı. Bu koğuşa pencere gibi bir yerden atlamadan gir-menin imkânı yoktu. Bu giriş yerinin üzerinde daima bir bat-taniye asılı durur ve adeta kapı görevi yapardı. Cihan bu kü-çücük koğuştaki güvenilir ve dikkat çekmeyecek kişilerin yat-masını sağlamıştı. Kendisi tünel işinde gece işçisiydi. Gün-düzleri de uyumaz boyuna kitap okurdu. Koğuşuna her gitti-ğimde onu bir kitapla yakalardım, hemen yerinden doğrulur, akşam vardiyasının verimini gülüşleriyle açıklardı. Kaçma planını ayrıntılı anlatırdı. Sır dolu tünelin giriş kspısı onun yatağının altındaydı.

Cihanların kaçma planı ve aylarca süren vardiya çalışma-larını cezaevinde sayıları çok sınırlı kimseler bilmekteydi. Ağır işçiye ihtiyaç olmasaydı bu olayı bir avuç insan dışında hiç kimse öğrenemeyecekti. Bu kaçma olayının canlı kahra-manları tünel açma işinde sıhhatlerini kaybedercesine çalışı-yordu. Aralarında bir gün yaşayanların eğer ciğerleri bozuk-sa sanıyorum bu ağır işçilikten ötürü arızalanmıştı.

Kaçma olayı kendilerinden saklı tutulan bazı arkadaşlar bundan eziklik duyduğunu daha sonraları ifade etmişlerdi.

Cihan kaçma olayının ötesinde, yani bu iş başarıya ulaş-tıktan sonra, yapılacak eylemler konusunda açık bir fikir ile-ri süremiyordu. Çok sevdiği arkadaşlarını kurtarmak uğruna göğüs kafesinde taşıdığı mangal kadar büyük yüreğiyle o her yola vardı. Kendisini bu yürekle varacak bütün hedeflere

ulaşmaya ve vuruşmaya adanmıştı. Devrimci dayanışma ve “ahde-vefa” duygusu onda da çok gelişmişti. Bu devrimci dayanışma duygusu aslında saygı duyulacak bir erdemlilikti. Yüksek bir ahlakın ifadesiydi. Ayrıca bu nitelikler çok az sayıdaki gençlerde biçimlenen niteliklerdi.

Görüşme günleri, bazen bizim A koğuşuna geçer ve bazı görüşmelerini buradan yapardı. Yakınlarından özellikle memleketinden gelen yiyeceklerin çoğunu bizim işçi koğuşuna bırakırdı. “En yoksul komün burası, dışardan gelenler bu koğuşun hakkı, bizde her şey bol....Ayrıca Basri usta hasta, ona iyi bakın” diyerek tok gözlü ve özverili olduğunu her zaman gösterirdi.

Cihan’ın babasının radyoda yapmak zorunda kaldığı çağrıdan dolayı asla üzülmeydi. “Neylesin fukara peder, adamcağızı çok zorlamışlar” diyerek, idamı istenen bir gencin ana ve babasının yüreğinden geçenleri anlar, onlar adına üzüntüsünü gizleyemezdi. Yakınları geldiğinde onları yüksek bir moralde karşılamasını bilir, umutlandırır ve uğurlardı. Bu tür yakınları olanların yüreklerinden geçenleri doğru olarak okuyan, okuyabilen çok az sayıda insan tanıyoruz.

Cihan’a “Şu CHP İstanbul İl Kongresi’nde Dev-Genç’in Orhan Kabibay’la olan ilişkisinin içyüzünü bana anlatsana diye sorduğumda, “Bilmez misin ağabey, öyle bir memlekette yaşıyoruz ki, herkes gençliğin sırtından post çıkarmaya kalkmış, at izi it izine karışmış, bizi tuzağa düşürdüler, Dev-Genç’in adını kullanıp bir provakasyonu denediler.”

“Bunu fark edemediniz mi?”

“Bize yanlış istihbarat verdiler, türkçesi bizi kullandılar, bu bizim en büyük ayıbımızdır. Bizim CHP’nin kongresine gitmemiz bok yemenin Arapçasıydı.”

Cihan doğruları yüreklice tartışmaktan kaçmazdı. Duruşmalarda da kavgacıydı, yenilir yutulur bir yem değildi. Onurunu korumasını inançlarını savunmasını bilirdi. Birlikte yargılandığı arkadaşlarının bütün sorumluluğunu üzerine almıştı; birlikte yola çıktıkları bu girdaptan onların daha az zarar-

lı çıkması için kendisini feda etmek yürekliliğini daima göstermişti. Ona yakışan tavır da buydu.

Cihan cuntacıların gerçek niyetlerini içerde daha iyi anlamışa benziyordu. Yaşasaydı THKO'nun perde arkası ilişkilerini mutlaka açıklar, genç kuşaklara karşı olan kaçınılmaz görevini yerine getirirdi. Bir militandan başka türlü sünnü bekleme aklımın almayacağı bir şeydi.

THKO'nun eylemleri hakkında kendisine;

"Cihan bazı arkadaşlarınızın ifadeleri, Deniz'lerin eylemleri ve Nurhak Dağları serüveni insanın aklına bazı şüpheleri getiriyor. Bu şüpheleri doğrulayan bazı ipuçları diğer dava dosyalarında da göze çarpıyor. İşin içinde ve sorumlu biri olarak bu şüphelerimize karşı nasıl bir yorum yapmaktasın?"

"Davalar sürüyor, tutuklamalar devam ediyor, bu aşamada bilmemki neler söylemeli? İlerde konuşsak daha yerinde olmaz mı?"

"Her şey açık, buraya gelen her kadronun gizlisi saklısı kaldı mı?"

Doğru, kalmadı, çok şükür, ana babamızdan daha fazla bizleri tanıdılar" ...

"Cihan sen hiç hayatta geri zekâlı ebleh devrimciye rastladın mı? Ya da okuduğun kitaplarda böyle tipler gördün mü?"

"Şakayı bırak böyle aptalca bir şey olur mu?"

"Şaka değil ciddi konuşuyorum. Militan karakterli bütün devrimcileri uzaktan yakından bütün nitelikleriyle tanıyorum. Seni ise daha çok yakından tanıma fırsatı buldum. İzmir'te bulundun; öteki gençlere göre işçi sınıfıyla ilişkilerin oldu. Kökenin itibarıyla tam bir emekçi halk çocuğusun. Birçoğunuz gibi zeki ve yeteneklisin. İçinizde aptal adama rasgelinmiyor. Gençliği, CHP konresinde olduğu gibi, kullanmak isteyen birileri olamaz mı? 9 Mart muhtırasını hazırlayanlar gençliğe ne gibi bir rol düşünmüş olabilirler?"

"THKO bizim bağımsız irademizle kuruldu. Hakkımızda

düşündüğün temiz düşüncelere teşekkür etmek ihtiyacını duymuyorum; gerçekten arkadaşlarımız anlattığın gibidirler. Onları sınavıyıp denedik. Bizim dışımızda gençliğe ve onun vurucu kadrosu olan THKO ve THKP-C'ye cuntacılar bazı roller düşünmüş, tasarlamış olabilirler. Bizim eylemlerimizde aksilik ve aptallıklar olduğu doğrudur. Ama cuntacıların göz kırpmasıyla işe girişildiği yolundaki çağrışımların gerçekte bir ilişkisi yoktur. Türkiye kıpır kıpır kaynıyordu; hangi cunta komployla işbaşı yapsaydı, biz gene kanımızı akıtacaktık. Onlardan bize iletilen hiçbir istihbarat yoktur. Biz de varlığımızı ilkin onlara duyurmadık. Varlığımızı sadece kardeş örgütlere bildirdik; devrimci kardeşliği daima koruduk. Koyacağımız eylemlerin çakışmaması için diyalogu geliştirdik. Devrimci kardeşliği daima koruduk. Bizi ancak devrimciler eleştirebilir. Onların buna hakkı vardır. Ama sağ teslimiyetçi oportünizm, bütün devrimci sıçramalarda bir bit yeniği arar, bu onların şaşmaz niteliğidir. THKO'nun mutlaka eleştirilecek yanları vardır. Devrimci eleştiri yöneltenleri seviyoruz. Biliyorsunuz THKP-C'nin İsrail konsolosunu kaçırma eylemini biz de planlamıştık. Sadece onu değil onlarca eylemi iki örgüt de ayrı ayrı düşünmüştü.

"THKO'dan sonra aynı ya da biraz değişik bir yapıyla ortaya çıkan THKP-C hakkındaki görüşlerin?"

"THKO'nun ortaya çıkışından sonra THKP-C'ye eylem koymak örgüt kurmak yerine devrimci hareketi bütünleştirmek düşerdi. Bu gerçekleşmedi ve iş eylem yarışına kaydı. Biz bu açıdan THKP-C'li arkadaşlarımızı eleştiriyoruz. Fakat biz kardeş örgütler sayılırız. 12 Mart faşizminin getirdiği yenilgi ortamında biz bir araya geldik. Şimdi THKO ve THKP-C bir bütünleşme süreci yaşamaktadır. Biz cezaevinin delinmesi devrimci eylemini THKO hazırlasa da biz bu zenginliğimizi THKP-C ile paylaşacak kadar devrimciyiz. Bu ortak eylemimiz de bu söylenenleri kanıtlayacaktır. Böyle bir süreç yaşanırken farklılıklarımızı öne çıkarmak doğru olmayacaktır. Şu aşamada bu konuları anmak bile istemiyoruz. Ayrıca buna

gerek de yoktur. Önemli olan birlikte yol alınmasıdır. Devrimci gençlik içinden çıkan THKO hizayı bozmamaya özen gösteren bir yapıya sahiptir. Bize göre tek hizipçi akım PDA hareketidir. Onların ne yapmak istediği büyük ölçüde ortaya çıkmıştır; daha da çıkacaktır.”

Biz devrimci gençlik uygarca gürültüsüz patırtısız hemen hemen her konuyu çok rahat ve dürüstlikle tartışabiliyorduk. Aramızda bu türden tartışmalara sinirlenip bozulan pek kimse çıkmıyordu.

Devrimci gençliğin Halit Ağabeyi Halit Çelenk *Barış Savacıları* kitabında Cihan’la Mahir’i İstanbul’da görmeye gittiğini anlatacaktır:

Mahir Çayan-Cihan Alptekin

12 Mart faşizminin en baskılı günlerini yaşıyoruz. Ankara ve İstanbul sıkıyönetim mahkemelerinde açılan davalar yoğun biçimde sürüyor. Ben hem İstanbul

Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi’nde açılan davaları hem de Ankara’da açılan davaları izliyorum. Bu yoğun çalışmalar sürerken İstanbul Kartal Maltepe Askeri Cezaevi’nde tutuklu olup yargılanmakta olan Mahir Çayan ve Cihan Alptekin bana haber gönderiyor ve görüşmek istediklerini bildiriyorlar. O günlerde 87 subay davası adıyla anılan dava da İstanbul sıkıyönetim Askeri Mahkemesi’nde sürüyor. Bu davada çok sayıda müvekkilim var. Birisinin babası sürekli benimle İstanbul’a geliyor.

Benim Maltepe Cezaevi’ne uğrayacağımı duyunca benimle geldi ve beni dışarda bekliyor.

Askeri araç beni tepeleri tırmandırarak cezaevine götürüyor. Nöbetçi subaya Mahir Çayan ve Cihan Alpteki’le görüşmek istediğimi söylüyorum. Beni geniş bir görüşme odasına alıyorlar. 15-20 dakika sonra Mahir Çayan koltuğunda bir klasörle ve yanında Cihan Alptekin olduğu halde geliyorlar. İkisi de genç ve ayrı ayrı yakışıklı çocuklar. Karşılıklı oturuyor ve konuşuyoruz. Gözlerimin önüne Che Guevera’nın fo-

toğrafları geliyor. O da kendisini davasına adarken genç ve dinçti; halkça toplumsal bir düzenin peşindeydi. Mahir' le Cihan'ın sağlık durumları iyi görünüyor cezaevi koşullarına rağmen. Buna seviniyorum.

Mahir Çayan benimle görüşme isteklerini şöyle açıklıyor:

“Ağabey sizi buraya kadar yorduk, bağışlayın ama yardımınıza gereksinmemiz var. Davamızın savunma aşaması yaklaştı. Bizler mahkemeye vermek üzere son savunmamızı hazırladık. Savunma şu klasördedir. Bunu size tümüyle veriyoruz. Okuyup incelemenizi rica ediyoruz. Eksik gördüğünüz yerleri tamamlayabilir, gereksiz ya da yanlış gördüğünüz bölümleri çıkarabilirsiniz. Size güveniyoruz. Böylece savunmamız son biçimini alacak. Tüm dava arkadaşlarımız sevgi ve selamlarını gönderdiler; şimdiden teşekkür ediyorlar.

Bu açıklamadan sonra iddianameyi okuduğum için ayrıntılı bilgi alışverişinde bulunuyoruz.

Nöbetçi subay dosyanın içine bir haber veya mesaj konulup konulmadığını kontrol ediyor. Ben savunmayı içeren klasörü alıyorum ve çalışmamı bitirdikten sonra gelip kendileriyle görüşeceğimi söylüyorum arkadaşlarına sevgi ve selamlarımı göndererek ayrılıyorum.

Müvekkilimin babası çalışmamı bir arkadaşının otelinde bir odada yapabileceğimi söylüyor. Birlikte Moda'da deniz kenarında bir motele gidiyoruz. Beni otel sahibi arkadaşıyla tanıştırtıyor ve gereken tüm yardımların yapılmasını söylüyor. Kendisi ayrılıyor ben odama çıkıyorum. Mahir Çayan ve arkadaşlarının dosyası üzerinde yaklaşık bir hafta çalışıyorum.

Mihri Belli *İnsanlar Tanıdım* kitabında Cihan'la ilgili bir iki anısını anlatmaktadır.

Ankara merkez cezaevinde yatmaktayım. En geç iki hafta içinde tahliye olmayı bekliyorum. O günlerde Cihan, Şevki Akşit'i buluyor.

“Şevki abi, Mihri abi kubbe altında yatıyormuş. Dışardan oranın damına çıkan bir merdiven var ve damda da bir nöbet-

çi var. Biz nöbetçiyi etkisiz kılarız. İpten merdiveni de hazırladık. Aşağıya sarkıtıp abiyi kaçıracağız. Ondan sonra selamet."

"Abinin kendisine sordunuz mu?"

"Sormaya ne gerek var? Hapiste yatan adam kaçmaz mı?"

"İki gün sonra tahliye olacaksa kaçmaz. Gülünç olur bu."

Bir kaç gün sonra tahliye olduğum için bana sormalarına gerek kalmamıştı. Deniz ve Cihan' la kurduğumuz yakın ilişkiyi Mahir' le kurduğumuz söylenemez....Mahir' in arkadaşlarının en devrimci görevi Mahir ve Cihan' ı yakalatmamaktı. Bunu yapmadılar. Sonraki olaylar benim bu kuşkularımı doğrulamıştır. Onlar hapisten kaçınca arkadaşlarla görüştük. O anda birinci devrimci görev onları yakalatmamaktı. Mahir' le ilişkilerimiz gergin de olsa böyle bir durumda dargınlık olmazdı. Üstelik Cihan' da kaçanlarla birlikteydi..."

Oral Çalışlar 68 Başkaldırısının 7 Rengi kitabında Deniz' i anlatırken Cihan' ı da anlatacaktır.

Deniz, "En güvendiğim insan Cihan."

Deniz El-Fetih kampından yeni dönmüştü. Ayağında komando çizmesi, asker pantolonu ile ODTÜ içinde dolaşıyordu... El-Fetih' e gidip gelmek devrimci gençler içinde büyük sükse yaratıyordu.

Deniz Gezmiş, hatırladığım kadarıyla bir-iki kez El-Fetih kamplarına gitmişti. Henüz THKO projesi ortada yoktu, ama yavaş yavaş birtakım silahlı eylemlere başlamanın havası da oluşuyordu.

Bizler, gençlik içindeki zamansız ve kitleden kopuk silahlı eylem eğiliminin vereceği zararları görüyor, bu noktada eleştiri ve uyarıları elimizden geldiğince yapmaya çalışıyorduk. Ama o günlerin havası başkaydı. Küba devriminin rüzgârları ülkemizin üzerinde sıcak sıcak esiyordu. Latin Amerika, Vietnam, hep bir an önce devrime ulaşabilme aşkını körüklüyordu.... İş henüz silaha dökülecek boyutlara ulaşmamıştı. Ban-

ka soygunlarına, adam kaçırmalara, tesis baskınlarına giden yol açılmak üzereydi.

Doğu, Deniz'in Ankara'da olduğunu öğrenince bu gelişmeyi önlemek için onunla görüşmek istedi.

ODTÜ'ye gidip Deniz'e durumu anlattım. Beraber Hukuk Fakültesine geldik Doğu ona bireyselliğin, toplumdan kopuk eylem anlayışının bir tehlike oluşturduğunu ve bir partinin gerekli olduğunu Deniz'e anlattı.

Deniz, Doğu'yu dikkatle dinledikten sonra uzun süre sustu düşündü. Esas olarak söylenenlere katıldığını parti sorununu ciddi ciddi düşünmek gerektiğini söyledi. Doğu bunun üzerine "Böyle bir parti olsa kimi önerirsin" diye sordu. Deniz'in o dönemde İstanbul'da bir arkadaş çevresi vardı. Duraksamadan cevap verdi: "Olsa olsa Cihan olur."

Cihan Alptekin, Rize'nin Ardeşen ilçesindendi ve İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencisiydi. Cihan daha sonra Deniz'le birlikte THKO örgütüne İstanbul'dan ilk katılanlardan olmuştu. Cihan 12 Mart'ta Maltepe Cezaevi'nden Mahirlerle birlikte kaçtı. En büyük derdi Denizleri idamdan kurtarmaktı. Kızıldere'ye de onları kurtarmak için gitti.

Cihan, tatlı Karadeniz şivesiyle, candan sevimli bir insandı. Onu herkes severdi. 6. Filo olaylarında Amerikan bahriyelilerini mürekkeple nasıl boyadığını çevresine keyifle anlatırdı.

Cihan ismi, bizim kuşakta sempati ve dostluğun simgesi gibidir.

Nihat Behram Darağacında Üç Fidan adlı kitabında Cihan'ların Maltepe Cezaevi'nden kaçışlarının ilginç yanlarını anlatacaktır.

Tünel kazılırken içeride kablolarla ışık, tencerelerle toprak taşıma sistemi kurmuşlardı. Tutukluların ilgisini dağıtabilmek için soba başında türküler söyleniyor eğlenceler tertip ediliyordu. Özellikle Cihan Laz türküleri söyleyip oynuyor, bu şekilde hem içindeki sevinci yaşıyor hem de görev yapıyordu. Onların kaçıışı Maltepe tutuklularını sevince boğarken

kaçtıklarını duyan Denizler Mamak Cezaevi'nde direnişi bırakıp şenliğe başlamışlardı.

Kamil Dede, Bedri Baykam'ın 68'li Yıllar kitabında şöyle anlatıyor.

“Cihan Alptekin'le de uzun süre cezaevinde beraber yatık. Tanıdığım en kaliteli insanlardan biridir. O kalitede insanlar kolay yetişemez. Kısa bir öykücük anlatayım. Üniversite işgalinde Cihan götürülüyor tanık olarak. Arkadaşlarını kurtarmak için ifade verecek. “Hakim bey” diyor “Bu bir başkaldırıdır. Bir isyan hareketidir.” Hakim “Geç bakayım sen de öbür tarafa. Bu tanık manık değil. Buda sanık” diyor. Dünya tatlısı, kaliteli bir insandı. Ömer Ayna aynı şekilde. Yani ben bu insanları tanıdım, beraber oldum. Onlar da eylemci bir gruptan geliyorlardı. İnsanlıkları, kişilikleri... Geriye baktığım zaman, bugün kolay kolay erişilmiyecek yapıda insanlar bunlar... Ben şimdiki ilişkilerim içinde bile onların insani değerlerine ulaşabileni çok az görüyorum.

Bir başka arkadaşı Kazım Kolcuoğlu da Bedri Baykam'la söyleşisinde Cihan'dan söz edecektir. Kolcuoğlu TMGT'nin 1968-69 yıllarında genel başkanıdır.

Benim orada bir okuma odası vardı. Bu Cihan Alptekin, Ömer Ayna falan. Cihan hep okurdu hiç konuşmazdı. Deniz hep takılırdı Cihan'a: “Cihan okudunda ne anladın? Cihan da “Okudum da anlamadım da. Dur bir öğreneyim, ondan sonra anlatırım sağa” derdi Karadeniz şivesiyle. Onun liderliği biraz hareketin önünde olmasından ve biraz da yürekli ve uzun boylu olmasından kaynaklanıyordu. O mini işgal, ikinci işgal yapıldığında hemen bana telefon etti. “Abi biz burayı işgal etmedik, konuşmaya gittik. Herkes kaçtı. Burası bize kaldı. Şimdi rektörler aşağıda Fen Fakültesi'nde toplantı yapıyorlar. Şimdi gitsek. Burayı kırar dökerler ve sonra “bak, bunlar işgal ettiler, kırdılar döktüler ve gittiler derler. Gitme- sek polise haber vermişler. Ne olur sen git senato ile konuş”

dedi. Ben de gittim senato binasındaki toplantıya katıldım ve durumu anlattım. “Böyle bir şey yok. Yani işgal anlamında bir olay yok. Yalnız bazı istekler var. Çünkü birinci işgalde verilmiş sözler var. Bunları tartışmak için geldiler. Ama siz işgal var diye bırakıp kaçmışsınız” dedim. Neyse ki orada anlaştık. Bizimkileri çıkardık. Üniversiteyi onlara teslim ettik. Mini işgal dedikleri bu.”

Kızıldere olayının Otuzuncu yıl dönümünde, eylem arkadaşları, Cihan’ın Rize-Ardeşen ilçesi-Öce (yeniyol) köyünde mezarı başında onu andılar. Katılanlar Gökalp Eren(68’liler Vakfı Başkanı, Namık Kemal Boya, Salman Kaya, Mustafa Lütü-Hale Kıyıcı, Çetin Uygur, Nigar Sancak, Mustafa Zülkadiroğlu. Haşmet Atahan ise 30 Mart 2001 *Cumhuriyet* gazetesine yazdığı bir yazıyla katıldı Cihan’ı anmaya. Bu yazıyı aynen alıyorum:

Sevgili Cihan,

Kızıldere’de katledilişinin üzerinden tam 30 yıl geçti...

Seninle tanıştığımızda çocuk denecek yaşlardaydık... Ben 18, sen de 21 yaşını sürüyordun henüz...

Ailemizden, çevremizden, okullarımızdan aldığımız eğitimin bilinciyle, emperyalist devletlere karşı Milli Kurtuluş Savaşı veren bir ülkenin çocukları olarak gururlanan, 27 Mayıs gençliğinin bağımsızlık ve demokrasi mücadelesiyle onurlanan; Cumhuriyete ve devrimlere sahip çıkmayı vazgeçilmez görev sayan pırıl pırıl gençlerdik... Dostlarına sevgiyle bakan o çakmak çakmak gözlerin, içindeki coşkuyu, bitmek bilmeyen enerjini yansıttı hep.

Sevgili Cihan, 1968 yılında Türk Solu dergisinde yayımlanan bir yazında: “... Emperyalizm ve işbirlikçi güçler, özerk olması gereken üniversite yönetimine de girmişler, burada da ağırlıklarını duyurmuşlardır... Çürümüş bir eğitim düzeni. Yolsunlaşmış, kokuşmuş, ulusal olmayan bir yönetim... Öğrencileri ezen bir sistem, öğrencisinin kişiliğini yitirten bir yöne-

tim... Emperyalist-işbirlikçi güçlerin yanında bilim yuvaları olmuştur üniversitelerimiz. Gençlik bu acı durum karşısında başkaldıracaktır...” diyardun.

Sevgili Cihan, bu günleri yaşayıp görseydin neler söylerdin bilemiyorum. Üniversitelerde varolan demokratik olanaklar daha da kısıldı. Özellikle Anadolu Üniversitelerinde dinci kadrolaşmalar egemen oldu. Mücadelemiz sonunda kapatılan ve Anayasa Mahkemesi kararıyla anayasaya aykırı bulunan özel okullardan çok daha kapsamlı, çok daha sistematik biçimde ve doğaldır ki ülkemizin ve halkımızın çıkarlarına aykırı olan özel üniversiteler kuruldu. Senin deyişinle “Emperyalist-işbirlikçi güçlerin yanında bilim yuvaları” şimdi iyice pekiştiriliyor. Bu okullarda gençlerimize küreselleşme adı altında, vatan ve millet savunucuları olarak sahip çıktığımız topluncul tüm değerler hor gösteriliyor; kendi gemisini kurtarmak çıkarıcılığı, bencilliği ile vatan ve millet satıcılığı özendiriliyor.

Devrimci gençliğin mücadelesi

O zaman devrimci gençliğin yükselen devrimci ve demokratik mücadelesinden nasıl korkarlardı; nasıl korkarlardı ordunun devrimci geleneğinden... Biliyorsun bu nedenle CIA patentli provokasyonlar düzenlendi... Ordu içine nifak sokulmalı, gençlik kısır çekişmeler-çatışmalar içine çekilmeliydi... Gizli servisler hazırladıkları planı adım adım sahneye koydular... Yurtsever, devrimci gençler olarak, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesine mi girişmiştik, o halde karşımıza başka “gençler” çıkarılmalıydı... Kotarılan plan, çok yönlü ve çok büyük harcamalarla yürürlüğe konuldu: Bir yandan “Komando kamplarında ırkçı eğilimler kışkırtıldı. Diğer yandan dinci eğilimler “Ak-Genç kamplarında beslenip büyütüldü. Silahlı eğitim de verilen bu kamplarda beyinleri yıkanan temiz Anadolu çocuklarına, ülkesinin bağımsızlığını, halkının özgürlüğünü savunan, her türlü baskı ve sömürüye karşı çıkarak insanın insanca yaşaması için mücadele eden devrim-

ci gençleri düşman bellettiler. Bağımsızlık-Demokrasi-Sosyalizm mücadelesinden alıkoymak için üzerimize saldırtarak “Sağ-Sol kavgası” yarattılar.

CIA patentli provokasyonla, günlerce camilerde sözle, gazetelerde yazıyla kışkırtılan kara kalabalıklar yine polis koruması kollaması altında Kanlı Pazar katliamlarına yöneltildi. CIA ajanları, 6. Filo’ dan kalkan helikopterden provokasyonu yönetti, gericiler eliyle iki devrimci öldürüldü, yüzlercemiz yaralandı... izin alınarak yapılmakta olan yasal bir yürüyüşe, 6. Filo’ yu kible yaparak namaz kılan kışkırtılmış kara kalabalığı saldırtanlar; olayın suçunu yine saldırılanlara atmaya kalkıştı... Meclis’ te İçişleri Bakanı Faruk Sükan’ ın olayın sorumlusu olarak bizleri göstermesini ibretle ve kızgınlıkla karşıladık... Oynanan oyun büyüktü, oyun bizlerin demokratik mücadele yöntemlerinden uzaklaşması ve orduyla gençliğin arasına nifak sokulması üzerine oynanmaktaydı... “Kanlı Pazar” lar yetmedi, bu kez, sıra yurtlarda, üniversitede, sokak ortasında arkadaşlarımızın kuş avlar gibi öldürülmesine geldi. Vietnam kasabı Commer’ in arabasını ODTÜ’ de yakan gençlik önderlerinden olan Taylan Özgür; güpegündüz bir gizli servis elemanı tarafından Beyazıt Meydanı’ nda vuruldu. Katil, elini kolunu sallayarak, kendisini bekleyen resmi bir araca binerek “kaçtı”. Küçük düşen Commer’ in, ABD’ nin öcünü böylece alan katil, daha sonra ödüllendirilerek yurtdışına gönderildi... Gericiler, Yargıtay Başkanı İmran Öktem’ in cenazesine saldırarak kadar kışkırtılacak, provokasyonlar peş peşe sıralanacaktı.

Sevgili Cihan, biliyorsun bir dizi “faili meçhul” cinayetler art arda işlendi. 18-22 yaşlarındaki genç yüreklerimiz, öldürülen her bir arkadaşımızın acısıyla yakıldı kavruldu; isyan duygularımız zaptedilemez kertede kışkırtıldı... İlk Devrim Şehidi Vedat Demircioğlu pencereden atılarak öldürüldü, Taylan’ ın yerdeki kanı daha kurumadan Mehmet Cantekin, Mehmet Büyüksevinç arkadaşlarımız öldürüldü. Yetmedi Battal Mehetoğlu, polislerin gözü önünde ve desteğinde gericiler

tarafından vurularak öldürüldü. Karşıdevrimci operasyon kana, provokasyona doymuyordu. Kendilerine ülkücü diyen kışkırtılmış bir grup Hacettepe Üniversitesi'nde Dr. Necdet Güçlü'yu, İstanbul Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nda Hüseyin Aslantaş'ı, Ankara Fen Fakültesi'nde İlker Mansuroğlu'nu öldürdü. Tetiği çeken de, çektireni de ortaya çıkarmak, yakalamakla görevli, sorumlu olan siyasi iktidar ve kimi emniyet güçleri, tüm gayretiyle gerçekleri bulandırıyordu.

Meşru müdafaa durumuna sokulduk, kendi can güvenliğimizi kendimiz sağlamak zorunda bırakıldık. Taylan'ın Öldürülmesi üzerine ODTÜ'de yapılan bir basın toplantısında Münir Ramazan Aktolga: "... Devrimciler olarak meşru müdafaa halinde kendi hakkımızı koruyacağız... Bugün Silahlı Kuvvetler'den başka hiçbir güce ve hiçbir siyasi partiye güvenimiz kalmamıştır. Türkiye'de devrimcilerin hayatlarının garantisi yoktur. Öğrenciler polis tarafından silahlanmaya itilmektedir..." diyordu.

Devrimci gençlik iyice kısıpaca alınmıştı. "Sağ-sol çatışmaları" kısır döngüsünde demokratik üniversite istemlerimiz boğulmaya çalışıldı. Cinayetlerde ve çatışmalarla üniversite gençliği sindirilmeye, devrimci önderler gençlik kitlesinden kopartılıp yalnızlaştırılmaya çalışıldı. İşçi sınıfının mücadelesine destek olan, köylünün demokratik eylemlerinin aktif katılımcısı olan devrimci gençlik çalışmaları üretken ve etkin olmakla birlikte, bu sabırlı ve kahırlı bir çalışmaydı. Bunları üretkenliğini sürdürebilir kılmak, salt gençlik çalışmasından öte ülkemizin ve halkımızın çıkarlarını gerçekten koruyabilecek bilgi ve deneyim birikimi taşıyan bir siyasi partiyi gerektiriyordu. Ne yazık ki bu yoktu. Gençleri yanlışlarından sakındıracak, geçmiş yanlışlardan dersler çıkararak uyaracak ve başta CIA olmak üzere gizli servislerin provokasyon tuzaklarına düşmekten gençliği sakındırabilecek siyasi bir yapı yoktu. (TİP yönetiminin, kendinden önceki devrimci birikimi yok sayması, gençliğin devrimci atılımından korkarak gittikçe sinik bir politika izlemesi, üstüne üstlük, hepimizde partili

mücadeleye karşı bir tepki doğurmuştu.)

Bu durum kendi gücümüzü olduğundan fazla önemseme ve kendimizi beğenme zaaflarını daha da kıskırttı.

Sevgili Cihan, sen 1971 Haziranı 'nda yakalanmış, emniyette ağır işkencelerden geçmiş ve Maltepe Cezaevi'nde tutulanmıştın. Gözün, en çok sevdiğin arkadaşın, Sevgili Deniz'den başkasını görmüyordu. "12 Mart'ı yapanlar-yaptıranlar Deniz'i asacaklardı, ne yapıp etmeli, cezaevinden kurtulmalı, Deniz'i kurtarmalıydın. Deniz'in de en güvendiği, en sevdiği arkadaşı değil miydin? .. Böylece cezaevinden kaçmak için tünel kazmaya başladın. Sonradan anlatılanlardan anlaşılıyor ki, giriştiğin işe neredeyse senden başka kimse inanmış değildi. Sen inançla, inatla, ısrarla sürdürdün tünel kazmayı ve başardın.

Sevgili Cihan, 12 Mart Muhtırası sonrası yapkın bir politika izleyerek, geniş halk yığınları içinde ve onlarla birlikte örgütlü mücadeleyi başarmak ve demokratik mücadeleyi yükseltmek yerine, halktan kopuk ve bireysel kahramanlık duygularıyla uçkun bir politika izleyerek egemen güçlerin ekmeğine yağ sürdünüz... THKO olarak örgütlenmeniz ve eylemlere başlamanız, Kızıldere'de kader birliği yaptığın Mahir Çayan ve arkadaşlarını da olumsuz etkiledi. O dönemde kır ve şehir gerillasına başlamak gibi bir düşünce taşımayan, hatta o dönemde bunlara karşı olan Mahir, sizlerin, Deniz'in eylemlerinin kamuoyunu sarsması ve gençlik içinde yankı bulması karşısında, hepsi 20-25 yaşlarında olan ve kanları deli akan gençliğin her geçen gün sempatisinin Denizler'e, THKO'ya aktığını görünce; gençlik üzerindeki etkisinin giderek azalmasını önlemek için –o dönem için benimsemediği halde– aynı yöntemlere ve daha da acımasız bir şekilde başladı: Artık yarışma giderek hızlanacaktı. Küçük burjuva duyusallığı içinde ölümüne bir yarışma başlamıştı artık... Sizler Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu' nu mu kurmuştunuz? Onlar "daha da iyisini" yapacaklardı elbet. Mahir, hem "Parti" kuracaktı hem de "Ordu" kurmaktan –THKO'dan– daha büyük iş "ba-

şaracak”, “Cephe” açacaktı... Artık bir yanda sizin “Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu”, diğer yanda Mahirlerin “Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi” ...

Sevgili Cihan, CIA henüz ordu içinde ve devlet bürokrasisi içindeki operasyonlarını tamamlayamadan, anayasal değişiklikleri yapamadan, siyasal dengeleri yeniden oluşturmadan, sizlerin çoğu yakalanmıştı. Sevgili Deniz Ankara’da, sen İstanbul’da tutukluydun. Deniz-Hüseyin-Yusuf hakkında verilen idam karar onaylanmış ve Meclis’ten geçmişti. CIA ve güdümündekiler “anarşi ve terör” ün devam etmesini istiyorlardı...

Bu arada Mahir’ler de yakalanmış, yakalanmayan THKP-C yöneticileri, kendi eylemlerini sorgulamaya, yaptıklarının yanlış olduğunu düşünmeye başlamışlar ve silahlı eylemlerden vazgeçerek halkın ekonomik-demokratik mücadelesi içinde yer almak gerektiğini söylüyorlardı...

Denizleri kurtarma çabası

Sevgili Cihan, sense 1971 Haziranı’nda yakalanmış, emniyette ağır işkencelerden geçmiş ve Maltepe Cezaevi’nde tutulanmıştın. Gözün, en çok sevdiğin arkadaşın, Sevgili Deniz’den başkasını görmüyordu. “12 Mart’ı yapanlar-yaptıranlar Deniz’i asacaklar”dı, ne yapıp etmeli, cezaevinden kurtulmalı, Deniz’i kurtarmalıydın. Deniz’in de en güvendiği, en sevdiği arkadaşı değil miydin?.. Böylece cezaevinden kaçmak için, tünel kazmaya başladın. Sonradan anlatılanlardan anlaşılıyor ki, giriştiğin işe neredeyse senden başka kimse inanmış değildi. Sen inançla, inatla, ısrarla şürdürdün tünel kazmayı ve başardın.

Sevgili Cihan, sen, Ömer Ayna (THKO’dan) Mahir, Ziya, Ulaş (THKP-C’den) Maltepe Cezaevi’nden “kaçtınız”, kaçış sonrası senin ne pahasına olursa olsun Denizler’i kurtarmaya kalkışma iraden belirleyici oldu. Mahir, “yolun başında”, meydanı THKO’ya bırakmamak için, nasıl THKP-C eylemlerini başlattı ise; bu kez “yolun sonunda” da senin tek başına

eyleme kalkışmanı göze alamadı... Böylece Ankara'ya geçtiniz, sanki gizli bir el, Ankara'da sizleri adım adım takip etmekte-ettirmektedir. İlişkide bulunduğunuz yerler ya siz ayrıldıktan sonra ya da siz gitmeden basılmakta, ancak siz "ele geçmemekte" idiniz. Daha Sonra MİT elemanı Mehmet Ey-mür, bu durumla ilgili olarak, "Ankara'da çok kolay iz sürebiliyorduk" diyecektir. Ankara'da eylem koyma olanağı bulamayışınız ve sürekle avının gittikçe daralması, barınma olanaklarınızın teker teker yok edilmesi ve adeta Karadeniz'e doğru adım adım sürülüş-sürüklenişiniz... Ankara'dan Ünye'ye geçiş, üç İngiliz teknisyenini kaçırmış ve Kızıldere Köyü'nde saklanışınız... Oy Cihanım oy! Sizler bu ülke için çok değerli ve nitelikli, özverili, yerleri doldurulamayacak gençlerdiniz. Sizlerin değeriyle hiç kıyaslanır mı üç İngiliz teknisyenin değeri?.. Ünye'de basit bir teknik iş –radarla dinleme işi– hiç sizin yapmayı düşlediğiniz işle –Ülkenin bağımsızlığı, yurttaşların eşitliği, baskı ve sömürünün ortadan kaldırılışı ülkeleriyle– karşılaştırılabilir mi? Elbette ki onlar için, üç İngilizin hayatının hiçbir önemi yoktu. Ve elbette ki onların öldürülmesi, egemen güçleri, gizli servisleri yaptıkları insanlık dışı uygulamalarda, katliamlarda meşrulaştıracak, kamuoyu önünde haklı hale getirecekti. Size yaptırtılan yanlış eylem sonrası, CIA, oyunun son perdesini indiriyordu Kızıldere'de. Güvenlik güçleri, sizlere kaçma olanağını hiçbir şekilde tanımayacak şekilde kuşattığı halde, sizleri ve kaçırdığınız İngilizleri sağ olarak ele geçirme olanakları bulunduğu halde bunun tam tersini yaptılar: Kontrgerilla, Türkiye'de ilk kez bir sıcak operasyon hazırlıyor ve Kızıldere'de infaz yapıyordu...

Oy Cihanım oy! Sevgili Deniz, "Cihan var oldukça bana bir şey olmaz!" diyormuş içeride. Seni nasıl da tanıyor, biliyordu Deniz. Gerçekten de sen var olduğunca Deniz'e 'bir şey olmadı.' Ama ne olduysa sen yok olduktan sonra oldu... Sevgili Deniz idam edilmeden önce, sizleri öldürerek tattırdılar ölüm acısını hepimize tattırdıkları gibi...

Oy Cihanım oy! Senin kaybın ülkemizin kaybı oldu. Yap-

tıklarınız yanılttı ama elbette ki düşledikleriniz bu halkın, bu milletin iyiliği içindi. “Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye” ülküsü hâlâ gerçekleştirilmeyi bekliyor. Ülkemiz o yıllardan çok daha fazla bağımlı, halkımız o günlerden çok daha yoksul ve umutsuz... Ancak Sevgili Cihan, ahtımız olsun ki ülkemizi bir avuç plütokrata bırakmayacağız. Halkımızı bir avuç oligarka ezdirmeyeceğiz! Seni 30 yıl sonra mezarının başında senin düşlerinin olanca sıcaklığıyla kucaklıyorum.

Oy Cihanım oy!.. Oy memleketim oy!..

Halasının oğlu Cengiz Altay’ın gönderdiği bir not:

Cihan’ı ortaokulda okurken sırtına aldığı yiyecek içecek torbası ve okuyacağı kitap ve dergilerle saatlerce yolda yürüy-en bir çocuk olarak hatırlamak zor geliyor insana.

Hafta sonunda köye dönünce annesine yardım ederdi. İşe giderken tarlalara gübre götürürdü, dönerken dağdan hayvanlara ot veya eve yakacak odun taşırdı. Çok iyi çobandı. Çoban olarak dağa gittiğinde yanına okuyacak bir şeyler alırdı.

Köyün yaşlılarıyla sohbet ederdi. Onlarla her konuyu tartışırdı. Yaşlılar onu çok severlerdi.

Rize Lisesi’nde okurken ablası Nuran liseye yakın bir kasaba olan Der pazarı’nda öğretmenliğe başlamıştı. Cihan onunla kalıyordu. Ben de lisede okuyordum. Karnımızı ara sıra da olsa iyi doyurmak için Cihan’la buluşur Nuran’a yemeğe giderdim. Bazen orda kalırdım. Yatak olmadığı için Cihan’la aynı yatağı paylaşırdık..

Okulda öğretmenlerin ilgisini çekmişti. Çünkü Cihan sürekli yanında gazete dergi taşır ve okurdu. Paramız pulumuz olmazdı fakat o kitaba ve dergiye para ayırırdı. Öğretmenleri merak edip para durumunu sordular bana. Akraba olduğumuzu biliyorlardı. Bende iyi olmadığını söyledim. Niçin sorduklarını sordum. “Onun sayesinde gazete ve dergileri okuyabiliyoruz da” dediler...

Bilgi temelli tartışmalarda o hep önde olurdu. Okulda nedenini anımsamadığım kavgalar olurdu. Cihan hep barıştırmak için araya girerdi.

Hukuk öğrenimi yapmak idealiydi ve İstanbul Hukuk Fakültesi'ne girdi. Aynı yıllarda ben de evlenip İstanbul'a yerleşmiştim. Onu yurda ziyarete giderdim. Bazen da o bize gelirdi.

Cihan çok iştahlı bir gençti. Yemek onun zevkiydi. Yurtta Ali adında Rizeli bir arkadaşı vardı. Ailesi ona bir teneke kavurma göndermişti. Cihan Ali'nin gelmesini bekleyemedi. Gidip sıcak ekmekler aldı. Tenekenin yarısını yedik. Ali gelince durumu fark etti.

"Cihan kavurmaya ne oldu?"

Cihan cevabı kakhaha atarak vermişti.

Bir gün Ergün (Cihan'ın amcasının oğlu, Cengiz'in dayısının oğlu) ben ve Cihan Beşiktaş'a İbrahim dayıma gidiyorduk. Üzerimizde sadece 75 kuruş vardı. O para da bendeydi. Sirkeci'de otobüse binmek istedik. Ergün'ün yürüme problemi olduğu için önce o bindi. Sonra Cihan bindi. Otobüs aniden kapıyı kapayınca ben binemedim. Otobüs gidiyor ben de arkasından koşuyordum. Paraları yoktu çünkü. Galata Köprüsü üstünde deliler gibi koşuyorum. Onlar para olmayınca Karaköy durağında inmişler bana doğru söylenerek yürüyorlardı.

Hukukta okurken Anayasa dersinden 10 almıştı. Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya onun Anayasa hocasıydı. Cihan'ın 10 almasını merak etmiş tanımak için evine çağırmış.

Cihan içeri girer girmez Tarık hoca ona bir soru sorar. Cihan anında cevaplandırır. "Sen 10 numarayı gerçekten haketmişsin" der hocası. Cihan'ın geçmişini sorar. Hangi okullarda okuduğunu sorar ve Cihan'la hep ilgilenir.

Cihan'ı okulda da ziyaret ederdim. Beni Deniz Gezmiş ve Ömer Ayna'yla tanıştırdı. Onlarla uzun uzun sohbet ettik. Çok heyecanlıydılar. Çok saygın kişilikleri vardı. Sonra ikimiz beraber akrabalarımızı ziyaret ettik.

6. Filo Boğaz'a demirlemişti. Ben de Karaköy'den Dolma-

bahçe'ye geliyordum. Her taraf çok kalabalıktı. Gençler protesto ediyorlardı. Cihan'ı görebilme umuduyla kalabalığa yaklaştım. Cihan'ı gördüm. Polis gençleri geçirmemek için barikat kurmuştu. Onu alıp gitmek istedim. O bana hadi yardım et barikatı yıkalım diye bağırdı. Arkamda bir binbaşı vardı. Onu götürmezsen tutuklayacağım dedi. Sonra her şey birbirine karıştı.

Onu sürekli uyarırdık. Çok ileri gitmemesini söylerdik. Bazen arkadaşlarıyla bizim Göztepe'deki evimize gelirdi. Bazen iki ayyok olurdu. Onu bulduğumuzda Çorum'dan, Amasya'ya Sivas'tan Malatya'ya köyleri gezdiklerini ve bu yolculukları yaya yaptıklarını anlatırdı. Sonra daha uzun zaman uğramaz oldu. Onu hep merak ederdik. Çünkü dayım da onu benden sorardı.

Onu bir kez de dayıoğlu Erten Kepenek'in ameliyat ziyaretine gittiğimde gördüm. Bitkindi. Üzerinde haki roza aynı renkte pantolonu vardı. Üstü başı kirli ve ter kokuyordu. Onu alıp eve götürdük. Banyo yaptı. İç çamaşırlarını değiştirdi fakat dış giysileri olmadığı için aynı şeyleri giyindi. Bizde kaldığında giysileriyle yatarı. Onu köye götürmek istedim. Sonunda kabul etti. Niyetimiz onu köye götürüp bir daha geri dönmesine izin vermemekti. Fakat onu köyde ancak birkaç gün tutabildik.

Onun adını radyolardan duyardık Akbank Selamiçeşme soygununu duyduk. Biz Yaşar ağabeylerin evindeydik. Soygundan sonra oraya gelmişti. Cebi para doluydu. Hepimiz korktuk. Başı beladaydı. Onu vurabileceklerini söyledik. "Bu durumlara şimdiden kendinizi alıştırın. Ben her an ölebiliyim" dedi. Psikolojik olarak kötüydü. Ona her şeyi bırakmasını dönmek üzere köye gitmemizi teklif ettim. Ben de her şeyi bırakacaktım.

"Sen bana İzmit dağlarına nasıl ulaşacağımı söyle" dedi. Arkadaşlarından da ayrırdı. "Yalnız nereye, nasıl gideceksin" diye sordum. Cevap vermedi.

Sonra şakalaşmaya başladık. "Cihan hadi bir 5 bin lira

ver” dedim.

“Bu paraya halk adına el koyduk. Halk adına kullanırız. Sen bizi ne sanıyorsun” dedi.

Yakalandı ve Maltepe Cezaevi’ne kondu. Bir kaç kez duruşmasına gittik. Hep önde sağ başta otururdu. Liderdi Cihan. Bunu ordaki davranışlarından da hissederdik. Bir keresinde hakim Cihan’ın taşkınlıklarına kızınca onu dışarı atmalarını söyledi askerlere. Cihan “çıkıyorum fakat geri geleceğim” dedi. Sonra onu tekrar geri getirdiler. Bunlar bize çok acı veriyordu. Fakat izlemek zorunda kalıyorduk.

Dayım, Şafak abi ile iki kutu mandalina göndermişti. İki kutuyu taşıyamadık. Bir kutuyu aldık götürdük. Diğerini de ertesi gün götürecektik. Orda anında bir kutu mandalinayı yediler. Tabii diğerini götüremedik. Çünkü o akşamüstü kaçtılar.

Ben onlar öldürüldükten sonra Fatsa’ya Ünye’ye Gökçöy’e görevli gittim. Onun yemek yediği yerlerde yemek yediği masalarda oturup yemek yedim. Gürgentepe Belediyesi’nde Kızıldere muhtarıyla tanıştım. Cihanı kurtarmak istediğini söyledi. “Hepsi öldükten sonra Cihan dışarı çıktı ve teslim olacağını söyledi. Fakat askerler kesin emir almışlardı. Onu dinlemediler ve ateş yağmuruna tuttular.”

Cihan cesur, yürekli bir insan olarak büyüdü ve yürüdü. İnsan her zaman başarılı olmaz. Bende yarası büyüktür.

Bir başka halasının kızı Yadigar Atagün (Altay) Cihan’la yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

Cihan’lı Yıllar

1969 Sonbahar. İstanbul’a yeni taşınmıştık. Evde çok gerekli eşyaların dışında hiçbir şey yok. Cihan bizde kalıyor. Televizyon olmadığı için bol bol sohbet ediyoruz. Genelde konular okul ve yurt yaşamı. Cihan okula gitmek üzere çıkacaktı. Akşama yeni satın aldığımız eşyalar gelecekti.

“Cihan, akşama erken gel. Eşyalar gelecek, yerleştireceğiz” diye tembihledi Cengiz.

O akşam erken gelmek değil uzun süre gelmedi Cihan. Ne olduğunu merak edip duruyorduk.

Bir akşam üstü kapı çaldı. Gelen Cihandı.

“Ne oldu yahu. Bizi niçin merakta bıraktın?” diye sordu Cengiz.

“Sorma yav. Ben buradan çıktıktan sonra Harem vapuruna bindim. Sirkeci’de bir kasa fruko beni bekliyordu. Beni tutukladılar. Merkeze götürdüler. Sonra bir polis otosuna bindirilip Ankara’ya doğru yollandık. Ellerim kelepçeliydi. Düzce’de yemek molası verdik. Çok kar vardı. Kaçıp Melahat Abalalara saklanmak istedim. Fakat çok geçmeden yakaladılar. Ankara’da Mamak cezaevine kapattılar. Deniz’le bir ay Mamak’ta kaldık.

Cihan’ın kolunda ilginç bir saat vardı. Cengiz bir gün, “Saatini bana versene” diyerek onu Cihan’dan isteyince, “Hayır veremem. Bu bana Deniz’in hatırası” dedi.

Bizde kalmadığı zaman nerede kaldığını ne yaptığını pek anlatmazdı. Sorunca da o gür sesiyle güler yine cevap vermezdi. Çok efendi ve kültür birikimi olan bir insandı. Çok espriliydi. O bize gelince evimize renk gelirdi, sevinirdik.

Yine uzun bir ayrılıktan sonra uğradığı bir gündü. Ayağındaki kıl çorapların topukları yırtıktı. Üstü başı yırtık pırtık ve kirliydi. Uzun süre su görmediği belliydi.

“Cihan banyo yapar mısın? Temiz çamaşır var” dedim.

“Hayır iyiyim.”

Cengiz zorla üstündekileri çıkarmaya başlayınca çaresiz kabul etti. Kazağı çıkınca biz şaşırıp kaldık. Gülmekten kırtlıyoruz. Konuşamıyoruz. Üstünde atlet yerine bir yastık kılıfı giymişti. Kılıfın bir tarafına kol ve boyun oyuntusu açılmıştı. Bu oyuntuları makas yerine bıçak, çakı gibi kesici bir aletle yapmış olmalıydı.

“Cihan bu ne? Bu ne hal?”

“Köy köy dolaşırken çamaşır bulamadık. Böyle bir çare düşündük.”

Anımsayınca hâlâ gülüyoruz.

Cihan'la köyden ayrıldıktan sonra ilk kez 1969 Ağustos sonlarında Beşiktaş'ta dayımlarda karşılaştık. Üzerinde haki renkli bir pantolon vardı. Gömleğin üzerinde terleyip kurumaktan harita şeklinde tuz manzaraları oluşmuştu. Cengiz Cihan'ı görünce

"Seni bırakmayacağız. Bizimle köye geleceksin" diye emri-vaki yaptı. Biletini de satın aldı. Zorla da olsa kabul etmişti.

Yolda onu nerede olduğu konusunda sıkıştırıp durduk.

"Filistin'de kamptaydım" dedi.

Köyde çok tutamadık. Çünkü üniversiteler açılıyordu.

O yıllarda Televizyon olmadığı için haberleri radyoda dinliyorduk. Habere göre AKM yanıyordu. Biz bu haberi dinlerken Cihan kapıyı çaldı ve içeri girdi.

"AKM yanıyor! Duydunuz mu?" dedi

Cengiz, "Siz mi yaktınız yoksa?" diye sordu çıkışarak.

"Ben yakmadım ama arkadaşlar yapmış olabilirler" dedi.

Ramazandı. Cengiz ve ben oruç tutuyorduk. O yıllarda Cumartesi günleri yarım gün mesai vardı. Ben okuldan eve geldiğimde mutfakta kullanılmış iki tabak, iki çatal ve bardaklar vardı.

"Bunlar ne?"

Cihan kahkaha atarak "ben yemek yedim" dedi.

"Cengiz sen orucunu mu bozdun?" diye sordum.

"Vala, Cihan'ın ısrarına dayanamadım" dedi.

O günden beri artık biz de oruç tutmuyoruz.

Cihan'ın tutuklanıp Maltepe Cezaevi'ne konduğu dönemde iki kez askeri araçlara bindirilerek ziyaretine gittik. Hatta bir seferinde Şafak abi de bizimleydi. Bir koli mandalina götürmüştük. Biz Cihan'la parmaklıklar arasından konuşurken Mandalinalar paylaşılmıştı içerde. Ömer Ayna avuçlarını doldurmuş yiyerek geliyordu.

"Oğlum bana da bırakın. Bırakmazsanız, gösteririm size" diye takıldı arkadaşına.

Selimiye'deki duruşmalar... Ben iki kez gittim. Çünkü Aylin doğmuştu. Aylin doğar doğmaz ismi koyulmuştu.

Doğumdan bir hafta sonra Cengiz onu ziyarete gitti. Bebeğin doğduğunu söyledi:

"Adını ya Sinan ya Hüseyin koyun."

"Ama bizim bir kızımız oldu."

"Öyleyse Nurhak koyun."

Ama Aylin olarak kayıtlara bile geçmişti. Değiştiremedik. Bunu köyde anlattık. O zaman Şafak abi kızının adını Nurhak koydu.

Cezaevinden kaçtıktan sonra evimiz sivil veya sivil olmayan polisler tarafından ablukaya alındı. Evde sık sık aramalar yaptılar. Zaten o bize o dönemde hiç uğramadı. İngilizleri kaçıran kadar onun nerde olduğunu hiç bilmedik.

Onu kaybetmek bize çok acı verdi. O bizim ailenin bir parçasıydı. Bizimle az kaldı ama onu çok sevdik.

Cihan'ın sık sık evlerine uğradığı Yaşar ağabisi de o yıllarda Cihan'ın yaşadıklarına başka bir açıdan yaklaşarak değinmiş. Yaşar Atagün 1966-1971 yılları arasında İstanbul'da çeşitli bölgelerde İl Jandarma alay komutanlığında personel şube müdürü vekili olarak çalışmıştır.

O yıllarda bizim köyümüzden İstanbul Hukuk'ta okuyan amcaoğlu Metin Atagün'le Cihan bize arasıra akşam yemeklerine gelirlerdi. Beyazıt'ta kalıyorlardı.

İstanbul üniversitelerinde sağ sol çatışmaları başladı. Cihan da özellikle Hukuk Fakültesi'nde sol kesimin liderlerinden birisiydi...

1968'de Sultanahmet'teki Adliye Karakolu'na atandım. Duruşma sırasında solcular adliyeyi taş yağmuruna tuttular. Polis onları yakalamak için harekete geçti. Onlar kaçtılar. Sonra Cihan dahil birçoğunu yakalayıp adliyeye getirdiler ve serbest bıraktılar. Deniz ve arkadaşları o sıra hapisteydi. Cihan'ı her gün mesaiden sonra adliyeye getiriyorlar ve sonra bırakıyorlardı. Bir seferinde polis karakola götürmek istedi. Gidip komisere bırakmasını söyledim. O da amirine sordu ve Cihan'ı bana teslim ettiler. Alıp eve getirdim. Üstü başı ber-

battı. İki gece kaldı. Sonra, “Üniversiteye gitmem gerekiyor” diyerek çıktı.

Bir gün Bakırköy Adliyesi’ne bir mahkum götürmüştüm. Karakola geç döndüm. Cihan’ı tutuklamışlardı. Onu alıp Sağmalcılar cezaevine götürdüm, teslim ettim ve eve döndüm.

Sağmalcılardan bazı tutukluların Edirne Cezaevi’ne nakli sözkonusuydu. Mahkumlar gitmemek için isyan ettiler. Onları Edirne Cezaevi’ne biz götürdük. Cihan ve arkadaşları da Bursa Cezaevi’ne nakledildiler. Ordan da tahliye oldular.

Sonra beni Gültepe karakoluna atadılar. Ben orda komiser arkadaşlarla yemek yerken Cihan karakola geldi. Ona da yemek söyledik. Amcası İbrahim Alptekin’in biraz yukarda ke-
reste mağazası vardı. Amcayı karakola çağırdım. Geldi. Cihan’ı epeyce azarladi. Vazgeçmesi için yalvardı. Sonra cebinden 100 lira çıkarıp Cihan’a verdi. “Git kendine bir takım elbise diktir” dedi. Çıkarken Cihan 100 liranın 50 lirasını “param var” diyerek geri verdi. Biraz sonra “amcamın evine gidiyorum” diyerek çıktı.

Bir akşam Selamiçeşme banka soygunu haberi radyoda verildiğinde Cihan bizdeymiş. Nezahat ablası, “yavrum çok şükür sen yanımızdasın. Yoksa senden bilirlerdi” demiş. Cihan da, “Abla, banka kurmakla soymanın pek farkı yoktur” diye cevap vermiş.

Elrom kaçırıldığında, İstanbul’da sıkı bir arama başlatıldı. Amcaoğlu Fuat Alptekin ve halasının oğlu Cengiz bizde toplanmıştık. Cihan’ı merak ediyorduk. Orda karar aldık. “Onu nerede bulursak elini ayağını bağlayıp köye götürecektik.”

Ertesi günü alay komutanım beni aradı ve hemen görüşmek istediğini bildirdi. Mesai bitmişti. Emniyet Müdürlüğü boştu. Yardımcısı bir dosya getirdi. Dosyayı açtı. “Senin hakkında ihbar var. Cihan’ı evinde saklıyormuşsun. Evini arayacağız” dedi. Ben de “Cihan eskiden çok gelirdi. Fakat artık uğramıyor” dedim. “Hatta biz yakınları onu bulduğumuzda yakalayıp köye götürme kararı aldık” diye devam ettim. O sı-

*rada küçük kızım Nergiz ilkokul ikinci sınıf öğrencisiydi. Al-
bay Zülfi Çateli okula gidiyor. Nergis'i sınıftan alıp boş bir
odaya geçiyor. Onu konuşturuyor. O da benim söylediklerimi
söyleyince bana inanıyorlar.*

*Daha sonra Cihan'ı Emniyet Müdürlüğü'nün nezaretinde
gördüm. Bitkindi. Beni gördü, tanıdı fakat konuşamıyordu.*

Beni o sırada Siverek'e atadılar.

CİHAN'A ÖZLEM ŞİİRLERİ

*Haberin Olsun İstedim
Doğdu içimden bu satırlar Cihan
Yaşlarla bezendi
Kimi karın eşliğinde
Kimi yağmurun
Yaşlarla yazıldı
Güneşi bekleyerek
Haberin olsun.*

.....

*Sözcüklerle gözyaşları danseder mi? Cihan
Ettiler.
Elele verirler mi?
Verdiler
Erdemliydiler
Vicdanlıydılar
Ve güçlüydüler
Fakat gülemediler
Ve hiç susmadılar
Susmayacaklar
Umut dolacak yürekler*

Belki bir gün gülümseyecekler.

.....

*Kar yağıyor nazlı nazlı, yavrum,
Sen yürüyorsun, görüyorum
Kaldırmışsın paltonun yakasını
Sırtın hafif eğik
Yürüyorsun düşünerek
Düşüyor taneler gür saçlarına
Eriyor ve can veriyor sana
Kısmışsın bal gözlerini,
Gülümsüyorsun, düşünüyorsun
Gözlerinde bir acılık var yavrum,
Görüyorum bal gözlerini
Üzülüyorsun*

.....

*Geceler varmıyor sabahlara
Güneş doğmuyor
Umutlar yeşermiyor
Cıvıdamıyor kuşlar canım
Nedir bu sessizlik!
Bilmezler mi geceler karadır
Yok ederler sabahları
Umutları
Ve doğmaz güneş
Ve cıvıdamaz kuşlar
Karanlıklar mıdır güneşi doğduracak
Umutsuzluklar mıdır umudu yeşertecek
Güneş midir kuşları cıvıdatacak
Nedir bu canım, nedir?*

.....

*Devrimi anlattılar size
Sardı taze bedenlerinizi devrim ateşi
Bağımsızlık demokrasi
Özgürlük dediler
İnsanca yaşam özlemi tutuştu içinizde*

Karşı devrimden hiç söz etmediler canım
Söylemediler size ne menem şey olduğunu
Siper ettiler taze bedenlerinizi namlulara
Aydınlık için dediler
Her şey aydınlık için dediler
Siper ettiler genç bedenlerinizi karanlıklara
Karanlık karadır
Karanlık acımasızdır
Karanlık sarar her yanı
Ölüm koktu karanlıklar
Sardı gencecik bedenlerinizi

.....
Bir vardı bir yoktu
Bir dünya vardı
Doğardı güneş sabahları
Ay geceleri
İnsanlar vardı çalışkan
Karınca gibi
Üretiyorlardı yemiyorlardı
Dikiyorlardı giymiyorlardı
Yapıyorlardı evleri, oturmuyorlardı
Çünkü insanlar vardı
Ellerinde kırbaçları
Güneş onlara
Ay onlara doğmalıydı
Yasalar yapıyorlardı ay için güneş için
Gençler vardı
İnsan.
Gençler vardı
Delikanlı.
Gençler vardı
Akıllı.
Güneş de doğmalıdır
Ay da doğmalıdır herkese dediler
Ve susturuldular.

*Duy Beni
Duy beni yavrum
Yaşamın kıyısında ölüm
Acımasız
Gene de duy beni yavrum
Sana haberlerim var
Siz neymişsiniz be abi
Sönmeye yüz tutmuştu ateş
Yaktınız
Küllediler
Yaktınız
Küllediler
Duy beni yavrum
Kavga ateşin kavgası
Duy çıtırtıları
Parlayacak ateş*

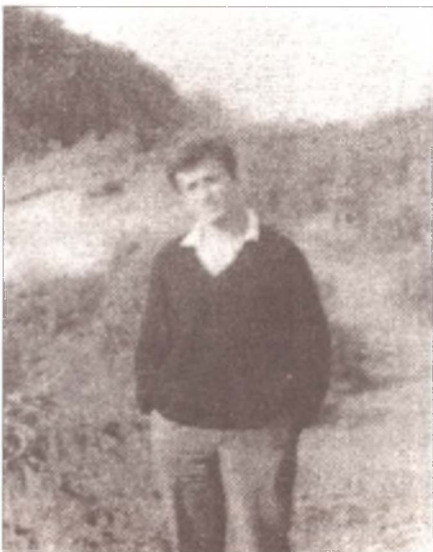
KAYNAKÇA

- (1) Arcayürek Cüneyt, *Demirel Dönemi 12 Mart Darbesi*, Bilgi Yayınevi, 1985
- (2) Aydınoğlu Engin, *Türk Solu 1960-1971*, Belge Yayınları
- (3) Baykam Bedri, *68'li Yıllar*, İmge Yayınları, 1998
- (4) Behram Nihat, *Darağacında Üç Fidan*, Ma,
- (5) Belli Mihri, *İnsanlar Tanıdım*, Doğan Kitap, 2000
- (6) Cem İsmail, *12 Mart*, Cem Yayınevi, 1973
- (7) Cem İsmail, *Tarih Açısından 12 Mart*, Cem Yayınları, 1977
- (8) Oral Çalışlar, *68 Başkaldırısı'nın Yedi Rengi*, Milliyet Yayınları, 1988
- (9) Çavdar Tefvik, *Türkiye'de 1968*
- (10) Çelenk Halit, *Barış Savaşçıları, Anılar*, Tekin Yayınevi, 1996
- (11) Çelenk Halil, *Hukuksuz Demokrasi*, Çağdaş Yayınları, 1985
- (12) Çetinkaya Hikmet, *Sancılı Yıllar*, Tekin Yayınevi, 1986
- (13) Cevizoğlu Hulki, *Dünü Bugünü ile 68'liler*, Hulki Cevizoğlu, Toplumsal Dönüşüm, 1997
- (14) Çubukçu Aydın, *Bizim '68*, Evrensel Basım Yayın, 1993
- (15) Değer Emin, *Uğur Mumcu ve 12 Mart*, um:ag, 1996
- (16) Demirer, Temel, Marie-Claire Lavabre, Pierre Nahon, Sibel Özbudun, Yves Pages, Henry Rey, *Sokakta ve Duvarda 1968*, Öteki Yayınevi
- (17) Eymür Mehmet, *Analiz*, Milliyet Yayınları, 1991
- (18) Feyizoğlu Turhan, *Bizim Deniz*, Doruk Yayınları, 1996
- (19) Feyizoğlu Yuran, *Deniz, Bir İsyanının İzleri*, Belge Yayınları, 1991
- (20) Feyizoğlu Turhan, *Mahir*, Gökkuşluğu Yayınları, 1996
- (21) Genç Süleyman, *12 Mart'a Nasıl Gelindi*, 1960-1971, İleri Yayınları, 1971
- (22) Gerger Adnan, *Fırar Öyküleri*, Ekin Yayınları, 1990
- (23) Höke Engin, *1960'lardan 1980'e Gençlik ve Mücadelesi*, Simge yayınevi, 1989
- (24) Kabacalı Alpay, *Türkiye'de Gençlik Hareketleri*, Altın Kitaplar Yayınevi
- (25) Keskin Atilla, *Acılara Yenilmeyen Gülümseyişler*, Gendaş Kültür, 1999
- (26) Kıvılcımlı Hikmet, *Dev-Genç Seminerleri*, Kıvılcım Yayınları, 1989
- (27) Koçaş Sadi, *Atatürk'ten 12 Mart'a, Anılar*, Cem-May Matbaacılık,

- (28) Kuran Alp, *Burada Atatürk Yargılanıyor*, 1972
- (29) Meray L. Seha, *İnsanca Yaşamak*, Hil Yayınları, 1974
- (30) Mumcu Uğur, *Çıkamaz Sokak*, Tekin Yayınevi, 1994
- (31) Mumcu Uğur, *Suçlular ve Güçlüler*, um:ag, 1996
- (32) Mumcu Uğur, *Saklı Devletin Güncesi*, um:ag 1997
- (33) Mumcu Uğur, *Vurulduk Ey Halkım*, um:ag, 1996
- (34) Öztürk Sırrı, *12 Mart 1971'den Portreler*, Sorun Yayınları
- (35) Nadi Nadir, *27 Mayıs'tan 12 Mart'a*, Sinan Yayınları, 1971
- (36) *Deniz Gezmiş Anlatıyor*, Cem Yayınevi, 1976
- (37) Sarp Atila, *İç Dinamiğin Sancıları*, Doruk Yayınları, 1996
- (38) Sayılğan Aclan, *Türkiye'de sol Hareketler*, Otağ Yayınları, 1976
- (39) Tanju Sadun, *Daha Güzel bir Dünya*, Çağdaş Yayınları, 1975
- (40) *THKO Davası (Mahkeme Dosyası)*, Yöntem Yayınları
- (41) *THKP-C Doğuşu ve İlk Eylemleri*, Kaynak Yayınlar
- (42) *THKP-C Davası, İddianame*, V Yayınları, 1988 (39) TMTF Yayınları
- (43) Toker Metin, *Solda ve Sağda Vuruşanlar*, Akis Yayınları
- (44) Tunçkanat Haydar, *İkili Anlaşmaların İçyüzü*, Ekim Yayınları, 1970
- (45) Velidedeoğlu V. Hıfzı, *Türkiye'de Üç Devir*, Sinan Yayınları, 1971
- (46) Yalçın Soner, Yurdakul Doğan, *Bay Pipo, Bir MİT Görevlisinin Sıradışı Yaşamı*, Doğan Kitap, 1999
- (47) Yetkin, Çetin *Türkiye'de Soldaki Bölünmeler, (1960-1970) Toplum Yayınevi*
- (47) Yıldırım Ali, *Belgelerle FKF, DEV-GENÇ*, , 1990
- (48) Yılmaz Tanker Sülker, *Türkiyede Gençlik Hareketleri*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 1997
- (49) Yılmaz Veli, *Emirle Gelen İdam Kararı*, Tümm zamanlar Yayıncılık, 1992
- (50) 1966-1972 Gezeteler ve Dergiler
- (51) *68 Yargılıyor*, 68'liler Vakfı, 1998

Cihan Alptekin liseyi
bitirdiği yıllarda.

Yıl 1968. Cihan Karadeniz
dağlarında.

Arka sıra: Mustafa Lütfü
Kıyıcı, Nahit Töre,
Cihan Alptekin.
Ön sıra: Mustafa
Zülkadiroğlu, Necmi Demir.

Cihan üniversiteli
arkadaşlarıyla.

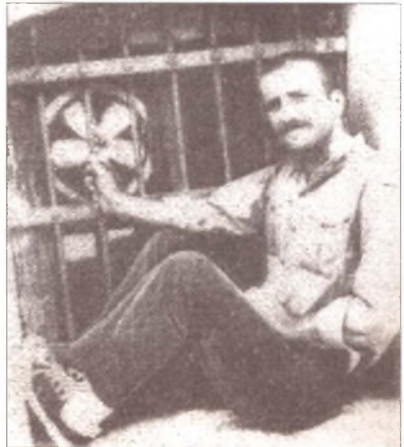
Cihan Alptekin, İstanbul Hukuk Fakültesi'nde
öğrenci olduğu yıllarda bir gösteride.

Cihan Alptekin duruşmada.

26 Haziran 1970. Bursa Cezaevi. Metin Cengiz,
Sami Başaran, Cihan Alptekin.

Cihan Alptekin Bursa
Cezaevi'nde.

Deniz Gezmiş ve Cihan Alptekin, Bursa Cezaevi.

Cihan Alptekin'in köyündeki mezarından bir görünüm.

30 Mart 2002. Cihan Alptekin katledilişinin 30. yılında arkadaşlarınca anıldı.

“TEK SUÇLARI.

TANI DAĞIMSIZ BİR TÜRKİYE İSTEMEKTİ...”

68 Gençliğinin liderlerinden Cihan Alptekin, Maltepe Askeri Cezaevi'nden Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı ile birlikte tünel kazarak firar eder.

30 Mart 1972'de Deniz Gezmiş, Hüseyin İnönü ve Yusuf Aslan'ın idamlarını engellemek amacıyla Mahir Çayan ve arkadaşlarıyla birlikte üç İngiliz'i kaçıran, Tokat'ın Niksar ilçesi Kızıldere köyü muhtarının evine gizlenirler. Rehinelere karşılık idamların durdurulması talepleri kabul edilmez. Kızıldere'de güvenlik güçleri tarafından ablukaya alınan 10 genç, korkunç bir şekilde katledilir. Kayıtlara “Kızıldere Katliamı” olarak geçen bu olayda, sadece Ertuğrul Kürkçü sağ kalmıştır.

Cihan Alptekin'in ablası Nuran Alptekin Kepenek, kardeşinin kısa ama onurlu, acı ama yürekli, kimseye boyun eğmeden, daha güzel bir dünya için canını ortaya koyarak noktaladığı yaşamını kitaplaştırdı.

Bu kitap 68'li yılların, Türkiye'de nasıl bir adaletsizlikle yaşandığına dair belgedir.

ISBN 978-605-86888-6-5